

TÜRK İDARE DERGİSİ

YIL :48

Sayı: 357

Şubat 1977

MAKALELER

Sayfa

- 3 İç Güvenlik ve Jandarma Teşkilâtı Hakkında Kişisel Görüşler. Ahmet AKIN
Genel Zabitanın Problemleri, Asayiş Şurası ve Müşavirleri Kurulu Hakkında Kişisel Görüşler Ahmet AKIN
12 Kamu Hizmetlerinin Geliştirilmesinde Modern Sevk ve İdarenin Rolü Niyazi AKI
21 İçişleri Bakanlığı Arşiv Çalışmaları Mehmet ALDAN
68 Bir Büyük Kentin Sorunları Fethi AYTAÇ
81 Taşocakları Resmi Recep BAŞPINAR
88 766 Sayılı Tapulama Kanununun 5442 Sayılı İl İdaresi Kanunun'a Çelişik Bazı Hükümleri, Bunlara Göre Çözüm Yolları Seyfettin ERCAN
99 Mülki İdare Amirlerine Fiili Hizmet Zammı Verilmelidir Doğan ÖZGÖKÇELER
110 Fransa'da Valilik Müessesesi Mehmet TARCAN
126 Kan Gütmeye Olayları ve Mülki İdare Amirleri Yücel TÜRK BEN

ÇEVİRİLERİ

- 136 Ödevler Bilgisi (Deontoloji) ve Devlet Memurluğu (Yazan : Gabriel Peronnet) Asaf ÖZMEN
139 Yeni Japonya'da Gelişmeler (Yazan : Anthony Pual) Tacettin G. PAKELGİL

İDARİ COĞRAFYA

- 145 Tosya İlçesinin İdari Coğrafyası Metin ÖZKINAY

BİBLİYOGRAFYA

- 165 Türk İdare Dergisi, Konulara Göre Fihrist (Dizin) İbrahim Ö. KABOĞLU

GENELGELER

- 191 Emniyet
222 Mahalli İdareler
250 Nüfus İşleri
258 Özlük İşleri
262 Teftiş Kurulu

İÇ GÜVENLİK VE JANDARMA TEŞKİLATI HAKKINDA KİŞİSEL GÖRÜŞLER

J. Kd. Albay Ahmet AKIN

1. Yurdumuzda iç güvenlikten, 3201 sayılı emniyet teşkilâtı kanunun birinci maddesine göre, İç İşleri Bakanlığı sorumludur. İç İşleri Bakanlığı bu görevi; Emniyet genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı teşkilatları ile yürütür.

Genel zabıta olan polis ve Jandarma, kanunlarımıza göre suç teşkil eden bütün eylemlere engel olur. Suç işlenirse suçluları yakalar ve soruşturmalarını yapar.

Bu duruma göre; polis ve jandarmanın, çeşitli idari ve mesleki görevleri yanında; suç işlenmesine engel olmak ve suç işlenirse, suçluları yakalamak ve tahkikatlarını yapmak gibi; çok önemli ve geniş kapsamlı iki esas görevi daha vardır. Tatbikatta buna; idari ve adli zabıta görevleri diyoruz. Başka bir deyimle, polis ve jandarma, hem idari hem de adli genel zabıtaadır. Polis; polis teşkilatı kurulabilen şehir ve kasaba merkezlerinde ve yalnız meskûn yerlerde görev yapar. 211 sayılı iç hizmet ve 1706 sayılı jandarma kanunlarına göre, Kahraman Silahlı Kuvvetlerimiz mensubu, jandarma teşkilatı ise; meskûn ve gayri meskûn, bütün Türkiye yüzeyinde emniyet ve güveni sağlar. Adli ve idari görevleri yürütür.

2. Jandarma teşkilâtı, belirtilen bu adli ve idari görevlerine ilaveten:

- a. Jandarma teşkilâtında mevcut personeli eğitip harbe hazırlamak.
- b. Barişta ve seferde, yurt güvenliği ile ilgili her türlü askeri görevleri yapmak.
- c. Kendi bünyesine ait ve silahlı kuvvetlerimiz tarafından verilecek sefer görevlerine ait hizmetleri yapmak.

d. Hudut ve kıyılarda güvenliği sağlamak ve her türlü giriş ve çıkış kaçakçılığı ile mücadele etmek.

e. Barışta ve seferde; asker firarileri, bakaya ve yoklama kaçaklarını kovalamak, yakalamak ve kıtalarına sevk etmek.

f. Sivil savunma kanununa göre görevini yapmak.

g. Ceza evlerini haricen muhafaza etmek.

h. Hükümlü ve tutukluları muhafaza altında ceza evlerine sevk etmek.

Bunları mahkemelere getirip, götürmek ve duruşma inzibatlarını sağlamak.

Ayrıca, hasta hükümlü ve tutukluları hasta hanelere sevk ve bunların hastahanelerde muhafızlığını yapmak.

i. Jandarma teşkilâtının her türlü tedarik ve lojistik hizmetlerini yürütmek.

j. Zor kullanılması gereken bütün hizmetlerde, tüm devlet teşkilatındaki görevlilere yardım etmek ve lüzumu halinde, tekmil zabıta teşkilatlarını takviye etmek.

3. Türkiye’de; bazı özel zabıta (Orman ve gümrük muhafızı G n. K. lığı) teşkilâtları lağiv edilmiş: bazı zabıta teşkilâtları kurulamamış (adli zabıta); mevcut genel ve özel zabıta teşkilatlarında keyfiyetli kurulamamış; bunlarda kendilerine ait pek çok görevleri, jandarmanın yardımı ile yürütür. (Polis teşkilâtı, orman muhafaza teşkilâtı, tekel kaçak takip teşkilatı, gümrük muhafaza teşkilatı, belediye zabıta teşkilatı gibi.)

Gerçek ve tüzel kişilere ait büyük işletmelerde; özel koruma teşkilatları kurulmamış olduğu için, bunlarında her türlü güvenlikleri polis ve jandarma teşkilatı tarafından sağlanır. Avrupa devletlerinde ise; büyük işletmelerin güvenliği, ücreti işletme tarafından ödenen ve yalnız o görev için zabıta yetkisine haiz, özel muhafızlar tarafından korunduğunu duymaktayız.

4. Genel zabıta olan polis ve jandarmaya, yukarda bir kısmı belirtilen, burada sağlayamayacak kadar çok hizmetlerin verilmesi; onun asli görevi olan yurdun iç güvenliğini sağlamadaki kuvvet ve kudreti azaltır. Jandarma ve polis devlet zabıtasıdır. Bu kuvvetlerin teferruat hizmetlere boğulması; onun iç güvenliği sağlayabilmeli için; katiller, silahlı firariler, şakiler, kaçakçılar, şerirler, casuslar, sabotajcılar, anarşistler, yıkıcı ve bölücüler gibi halkın huzurunu bozan yurdun bütünlüğüne ve milletin varlığına kastedenler ile mücadelede yükümlü olduğu asli görevlerini aksatır ve gücünü azaltır.

5. Belirtilen bu kısa açıklamalardan da anlaşılacağı gibi; iç güvenlik hizmetleri çok geniş kapsamlı ve dış güvenlik kadar önemlidir. O halde; bu kadar mühim görevi yürütecek kuruluşlarda, o derece önem verilmesi ve iyi teşkilatlanmış olması gereklidir. İç İşleri Bakanlığının bünyesinde; iller idaresi, mahalli idareler, belediyeler ve nüfus işleri gibi, çok geniş kapsamlı, iyi inceleme ve etütlerle geliştirilmesi gereken, büyük teşkilatları vardır. Yurdun iç güvenliği gibi çok mühim ve varlığımızla ilgili bir meselede; daha müspet ve verimli çalışabilme, yeni etüt ve asayiş konularının dışında tutabilmek içinde; mevcut güvenlik teşkilatlanabilecek, ayrı bir (İÇ GÜVENLİK VE HABER ALMA BAKANLIĞINA) ihtiyaç ve zorunluluk vardır. Buna; yurdun çeşitli bölgelerinde ve teşkilatın muhtelif kademelerinde görev almış bir kimse olarak, senelerin tatbikatçısı ve tecrübelere müstenit kişisel kanaat ve inanç duymaktayız.

6. İç güvenlikte, dış güvenlik kadar önemlidir. Silahlı Kuvvetlerimiz dış güvenliği tam olarak sağlayabilmek için, bütün gücü ile ve imkânları en iyi değerlendirecek çalışmalar içindedir. Bu zinde ve mümtaz kuvveti, iç güvenlik meseleleri ile fazla meşgul etmeyip: İç çekişmeler ve asayiş konularının dışında tutabilmek içinde; mevcut güvenlik teşkilatlarını yeni kuruluşlarla geliştirebilerek; bir İÇ GÜVENLİK VE HABERALMA BAKANLIĞININ kurulması gereklidir. Bilindiği gibi, teşkilat ve kuruluşlar; ihtiyaç ve zaruretlerden doğar. Nitekim duyulan ihtiyaçlar nedenleriyle ki; orman, kültür, gençlik ve enerji bakanlıkları gibi yeni bakanlıklar kurulmuştur.

Memleketimizde; nüfus artışı, teknik kültürel, ulaşım, sanayi, zirai, ekonomik ve sosyal gelişmeler, organize yeni suçlar ve sefer gerekleri gibi pek çok entegre ve nedenlerle iç güvenlikte çok önem ve öncelik kazanmıştır.

7. İç güvenlik ve haber alma bakanlığının kuruluşu ise; emniyet genel müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı, Sivil Savunma Genel

Müdürlüğü, plân etüt ve koordinasyon Gn. Md. lüğü, istihbarat genel müdürlüğü ve propaganda genel müdürlüğü gibi genel müdürlüklerden oluşmalıdır. Bu gün Türkiye’de, Devlet İstihbarat teşkilatından (MİT’den) ayrı olarak iç güvenlik için; bir haber alma ve birde propaganda genel müdürlüğüne ihtiyaç vardır. İç güvenlik bakanlığı bünyesinde bir haber alma ve propaganda teşkilatı, buna karşılık, alınan haberleri uygulayacak, aynı bakanlık bünyesinde; polis ve jandarma gibi icra kuvvetleri bulunup; bunların koordineli çalışmalarına zorunluk vardır. Barışta ve seferde iç güvenliği tamamlayacak olan, sivil savunma genel müdürlüğü nünde, kurulacak bu iç güvenlik bakanlığı bünyesinde olması gerekli ve lüzumludur.

Yönetimimiz gereği ve ademi merkeziyet esasına uygun olarak, halen tatbikat dada olduğu gibi; illerde emniyet ve güvenlikten halen olduğu gibi valiler, hükümette ise yeni kurulacak iç güvenlik ve haber alma bakanlığı sorumlu olmalıdır.

8. Yeni kurulacak iç güvenlik ve haber alma bakanlığında, Jandarma Genel Komutanlığı kuruluşunun ise; J. iç güvenlik ve asayiş birlikleri komutanlığı, j. hudut ve kıyı güvenlik birlikleri komutanlığı, j. eğitim birlikleri komutanlığı, j. Loj: destek hizmet birlikleri komutanlığı gibi; mevcut teşkilatı askeri kuruluşlar esasına göre; komutanlıkları seviyesinde teşkilâtlandırılıp; J. Genel Komutanlığına bağlanmak suretiyle; genel komutan ve karargâhı teferruat; hizmetlerden kurtarılmalıdır. Yeniden teşkilatlanmaya paralel çalışmalar ile jandarma genel komutanlık teşkilatının; teşkilat, görev, yetki ve sorumluluklarını belirleyecek ve diğer devlet kuruluşları ile olan münasebetlerini açıklığa kavuşturacak, yeni yasal hükümlerinde getirilmesi lâzımdır.

Belirtilen; emniyet asayiş, hudut kıyı güvenliği, kaçakçılıkla mücadele, As. eğitim-öğretim ve ikmal konuları; ayrı ayrı ihtisas ve birçok problemleri kapsayan, önemli hizmetlerdir. Jandarma teşkilatının yurt yüzeyine yayılmış konuş durumu, hizmetin çeşitliliği ve yaygınlığını da dikkate alınırsa; Jandarma Genel Komutanlığına bağlanacak dört ana bölümdeki komutanlıklarında; o hizmetlerin önemi ve vüs’atı ile mütenasip rütbe ve yetkileri haiz ve o seviyede karargâhları bulunan, komutanların sevk ve yönetimine verilmelidir. Buna; her gün daha çok gelişmekte olan memleketimizde, iç güvenliğin sağlanmasında duyulan ihtiyaçlar nedeni ile zorunluluk vardır.

MESLEKİ KONULAR:

GENEL ZABITANIN PROBLEMLERİ, ASAYİŞ ŞURASI VE MÜŞAVİRLİKLERİ KURULMASI HAKKINDA KİŞİSEL GÖRÜŞLER

1. Tarih boyunca kişi ve topluluğa ait güvenliğin sağlanması, daima hayati ve önemi bir konu olarak ele alınmış, geleneksel ve yasal kurallarla ve tefrik edilen kuvvetlerle kendi güvenliklerini sağlamışlardır.

Yaşayabilmek ve varlığını sürdürebilmek için, beslenme zorunluluğu nasıl ki canlıların tabiatında mevcut ise; yaşayabilmesi için başkasından gelecek tehlikelerden korunmasında, o derece önemli ve gene canlıların doğasında mevcuttur. Bu korunma ve güven, sosyal toplumlarda yasalarla düzenlenmiş ve görevli kuvvetlerle sağlanmaktadır. Toplumun dışa karşı korunması, dış güvenlik; içte korunma ve yasal düzenin sağlanmasında iç güvenlik diyoruz. Normal olarak dış güvenlik Silahlı Kuvvetlerce, iç güvenlikte zabıta kuvvetleriyle sağlanmaktadır. Zalim ve aciz olmayan bir Adaletin temini; kuvvet ve yasa dengesi prensibi ile sağlanabildiğine göre; iç güvenliğin temininde zabıta ve yasaların ne derece önemli olduğu ortaya çıkmış olur.

2. Memleketimizde; halkımızın ve bütün Dünya'nın, takdir ve saygısın kazanmış; Vatan ve Millet sevgisi, görev şuuru ve meslek aşkı ile yoğrulmuş; fedakâr ve feragatle çalışan bir genel zabıta (Polis ve Jandarma) teşkilatımız vardır ki; bu teşkilat mensupları, teşkilatın pek çok imkânsızlıklarını, üstün gayret ve şahsi fedakârlıkları ile kapatarak görev yerini yürütmekte ve yurdun iç güvenliğini sağlamaktadırlar. Bu bir gerçektir, Milletçe ve tüm yöneticiler tarafından da bilinmektedir. Bu nedenle; Polis ve Jandarma mensuplarının; meslekleri ve gördükleri memleket hizmeti de ne kadar övünse, gurur ve haz duysalar gene de azdır ve yerindedir.

3. Çağımızda; teknik, bilim ve toplumdaki devamlı gelişmeye paralel olarak suçlar ve çeşitlerinde çoğalmıştır. Ayrıca iç güvenlikte, dış güvenlik kadar önem kazanmıştır. İçte huzurun temini ile dış güvenlikte güçlenmektedir. Yakın zamana kadar görünmeyen ve gittikçe artmakta olan çeşitli eylem ve hareketleri iki cereyanları, kaynağı dışta olan çeşitli istihbarat ve propaganda faaliyetleri, memleketin varlığı ve bütünlüğü ile yakından ilgilidir. Bu yıkıcı ve yıpratıcı faaliyetlerle, etkin bir mücadele; genel zabitanın günün koşullarına uygun; gelişen bilim ve tekniğe paralel, çok iyi bir teşkilatlanma ve organizasyon ile yasal yönden yetkili ve güçlü kılınması zorunludur.

4. Memleketimizde genel zabitanın teşkilatlanması; yasalarımız ve yönetime göre, Adli ve İdari zabıta hizmetleri ve bu hizmetlerin ifasında Cumhuriyet Savcılıkları ve İdare Amirlikleri gözetim ve denetiminde, yasal yönden yetkisiz ve fakat geniş çapta sorumluluk esasına dayanır, görevde insifayetsizdir. Cumhuriyetimizin ilk dönemindeki nüfus ve memleket şartlarına göre kurulmuş, yasal yönleri yetersiz, sınırlı ve belirli suçlara göre organize edilmiş bir teşkilat durumunda kalmıştır.

Memleketimizde, Dünya'daki gelişmeye paralel olarak ilmi, fikri, kültürel, sosyal ve ekonomik yönden gelişmiştir. Nüfus artışı ve dağılımı ile sanayi oluşumu ve bununda bazı merkezlerde daha çok gelişmesi gibi faktörler ve toplum olayları; zabitanın problemlerini arttırmıştır. Dış etkiler, menfi propaganda ve yıkıcı faaliyetler ile casusluk ve sabotajlara karşı mücadelede zabitanın etkili olabilmesi; onun bu gelişmelere paralel olarak teşkilatlanıp, kendi kendini yenilmesi ve çağım gerçeklerine uyması gerekli ve zorunludur. Bu görüş ve düşüncenin ışığında beliren ihtiyaçlarda öncelikle:

- a. Zabıta için yeni bir iç istihbarat ve propaganda teşkilatının kurulması.
- b. Zabitanın yasal yetkilerinin genişletilmesi, yetki ve Sorumluluğunun açıklığa kavuşturulması.
- c. Zabıtaya karşı işlenen suçların cezalarının artırılması.
- d. Zabıta mensuplarının şahsi kusur ve suçları dışında ve görevinin gereği işlemlerden doğabilecek zararların, yönetimin gereği olanak idarece tazmini.

e, Zabıta mensuplarının görev suçlarında; kendilerinin, hazine Avukatları gibi, İdare Avukatları tarafından mahkemelerde savunulması.

f. Teknik gelişmeye paralel donatımla teçhiz edilmesi.

g. Diğer devlet memurlarına göre fazla çalışma ve yıpranmalarının maddi ve manevi yönleri ile değerlendirilmesi.

h. Devlet teşkilatı ile Devlet veya özel sektöre ait sanayi ve diğer kuruluşlarda; asayiş yönünden lüzumlu tedbirlerinde bu teşkilat tarafından alınması ve yalnız o mahal için zabıta salâhiyetini haiz, personel istihdamı yetkisini veren yasaların getirilmesi ve ayrıca Bakanlıklar Genel Müdürlükler ve büyük sanayi kuruluşlarında asayiş Müşavirliklerinin ihdası yasal zorunluluk haline getirilmelidir. Olay meydana geldikten sonra suçlu bulunup cezalandırılırsa dahi, hazine veya şahsa ait zararların telâfisi mümkün olmamaktadır.

ÖRNEĞİN:

(1) Devlet Bankasına ait bir paranın diğer Banka veya başka bir halle naklinde, zabıta bulundurulması genelge isteği olmasına rağmen, yasal yetersizlik, Banka yönetiminde asayiş sorumlunun bulunmayışı gibi nedenlerle, zabitanın bilgi ve tedbiri dışında naklin yapılması sonucu; yolla gasp edilmektedir. Sonradan failler bulunsa dahi; hazinenin milyonları geri gelmektedir. Bu bir ihmal, bilinçsizlik ve sorumsuzluktur. Yasal ve teşkilat kifayetsizliğidir.

(2) Devlet veya özel sektöre ait büyük bir sanayi yatırımının korunma ve emniyeti, o civarda bulunan kifayetsiz mevcuda sahip, bir Polis ve Jandarma Karakoluna bırakılmaktadır. Bu karakol sorumlu olduğu bölge ve halkının güvenliğini sağlamakta güçlük çekerken, on binlerce yerli ve yabancı işçi ve teknisyenin çalıştığı büyük bir tesiste, her türlü güvenliğin sağlanmasında yalnız zabıtayı görevli ve sorumlu saymak insafsız ve yetersiz gerek olur. Çare olarak; bu tesiste asayiş yetkilileri ve sorumlularının bulunması akla gelen bir tedbirdir. Milyonluk tesisleri zarardan sonra, bunun kaza veya kastını olduğunun tespiti, olaydan sonra değil, olaydan evvel görevli ve sorumlularca tespit ve gerek tedbirin alınması lazımdır. Yoksa olay meydana gelip, Devletin milyarları zayi ve heba olsun, nasıl olsa Polis ve Jandarma diye Devle-

tin bir genel zabıtası var, o gelir faili bulur ve yakalar diye düşünmek yersizdir. Hazinenin dolaysı ile Milletin milyonları zayı olmakta ve geri gelmemektedir. Bazı tesislerde şahsi gayretle özel tedbirler alınmakta ise de; yasalara dayanmayan, yetkisiz ve yetersiz personelle alınacak tedbirlerinde kifayetsiz olacağı tabidir.

(3) Bakanlıklar ve Genel Müdürlükler, kendilerine ait kuruluş ve teşkilatlarda, asayiş ve güveni bozan nedenleri hukuki sosyal nedenleri ile inceleyip; alınması gerekli güvenlik tedbirleri konusunda, hukuk müşavirlikleri ve yeni bir ihdas olması düşünülen asayiş müşavirliklerinin de görüşlerini alıp; kendi teşkilat ve bünyesinde lüzumlu güvenlik tedbirlerini alarak, aldığı bu tedbirlerle genel zabıtaca alınmasını arzu ettiği tedbirleri de ihtiva edecek, taleplerini İçişleri Bakanlığı, İdari Amirlikleri veya zabıtaya yapması çok müspet ve yurt güvenliğinin sağlanmasında çok verimli bir hizmet olacaktır. Bugünkü uygulamada; resmi ve özel teşkilatların tamamında, kendilerinde hiçbir tedbir alınmaksızın, nasıl olsa memleketin iç güvenliğinden sorumlu, İçişleri Bakanlığı, İdare Amirleri ve zabıta vardır. Asayişten bunlar sorumludur. Olayı önlemek veya faili bulmak onun görevidir, şeklinde mütalaa edilmekle yetinilmektedir. Olayın vukuundan sonraki safhalarda, o kurum ve işletmenin yöneticileri, şahısları gücendirmeme ve hasım kazanırım gibi düşüncelerle, zabıtaya en ufak bir yardımda dahi bulunmamaktadırlar. Bunları da sorumlu tutacak, yeterli ve belirli bir yasa yoktur.

(4) Yurdumuzun iç güvenliği konusundaki bu gerçekler karşısında, daha modern ve yeterli bir genel zabıta ve daha sağlam bir iç güvenlik için; alınacak tedbirler ve zabıtanın geliştirilmesi, yalnız İçişleri Bakanlığı ve Jandarma Genel Komutanlığı ile Emniyet Genel Müdürlüğüne düşen bir görev olmamalıdır. Zira asayiş ve emniyet Türkiye'nin iç güvenliği olarak bütün Millet ve tekmil kuruluş ve devlet teşkilatını kapsamaktadır. O halde asayişten bütün bakanlıklar, teşkilat ile özel kuruluşların da kendi çaplarında ve teşkilatı çerçevesinde sorumluluğu gereklidir. Genel zabıta, yalnız İç İşleri Bakanlığı zabıtası değil, Türk devlet zabıtasıdır. Bu nedenle İç güvenlik ve Genel zabıtanın gelişiminde, bir Bakanlık ve Genel Müdürlük görevi ve problemi olmaktan ziyade, bir devlet teşkilatı ve görevidir. Bu nedenle, görev bütün devlet kuruluşlarını kapsar ise yalnız bir Bakanlık veya genel Komutanlık bütün yönleri ile bu görev ve teşkilatı geliştiremez. Daima yasal alanlarda çeşitli etkilerle ve ilgisizliklerle karşı karşıya kalır ve kalmaktadır.

Nitekim Jandarma Genel Komutanlığı, jandarmayı teşkilat, kadro ve kuruluşu eğitim ve öğretim hizmetleri, silah, araç-gereç ve teçhizat gibi Lojistik yönleri, barış ve sefer görevleri ile örnek bir düzeye ve mümtaz bir teşkilat mertebesine erişirmiştir.

Teşkilatın yurt güvenliğini sağlamada uğradığı yegâne güçlük, yukarıda belirtilen yoksunluklar ve bir devlet zabıtası olarak örgütlenmede karşılaştığı zorluklardır.

İşte bu yegâne ve çok önemli mahsurun da bertaraf edilebilmesi için; Milli Eğitim ve Türk Silahlı Kuvvetlerinde olduğu gibi, bir iç güvenlik ve asayiş şurasının kurulması; İç İşleri Bakanı, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri, Jandarma Genel Komutanı, Emniyet Genel Müdürü ve M.İ.T. Müsteşarının tabii üyesi olacağı bu şuranın ilgili Bakanlıklardan oluşan toplantılarında yurt içi güvenliği problemleri görüşülüp, karar ve prensiplere bağlandıktan sonra ilgili Bakanlıklarca yasalarla uygulamaya koyularak, memleketimizde de, çağın koşullarına paralel gelişen, modern bir zabıta ve sıhhatli bir iç güvenliğinin; en iyi şekilde tesisi ve geliştirilmesinin sağlanmış olacağı kişisel görüş ve kanaatimizdir.

İç güvenlik Sivil savunmayı da içine kapsadığı için, dış güvenlik kadar önemlidir. İç güvenliğin sağlanması ve zabıtanın gelişmesi, barışta ve seferde dış güvenliğin olumlu yönde ve büyük çapta etkileyeceği daima göz önünde bulundurulması zorunlu ve çok önemli konudur.

KAMU HİZMETLERİNİN GELİŞTİRİLMESİNDE MODERN SEVK VE İDARENİN ROLÜ

**NİYAZİ AKI
MERKEZ VALİSİ**

A) GİRİŞ

İster kamu ister özel sektörde olsun, sevk ve idare, bu teşekküller faaliyetlerinin en müessir tarafını teşkil eder. Modern sevk ve idarecilik metotlarını uygulayan teşebbüslerin, kuruluş maksat ve faaliyet alanları içinde başarılı gelişmelere ulaşacağını söylemek mümkün olduğu halde, bundan mahrum kuruluşların tesadüfî neticelerle yetinmek zorunluğunda kalacakları bir gerçektir. Emek, sermaye ve tabii kaynaklardan en iyi bir şekilde faydalanmak, modern sevk ve idarecilik metotlarının doğru yollarda uygulanmasıyla kabildir.

Zamanımızda İktisadî sahanın başarılı olması, toplum hayatının teminatıdır. Mahallî veya Millî Kamu hizmetlerinin en iyi bir sevk ve idare içinde görülmesi ise, özel sektör teşebbüslerinin de gelişmesi için bir destek ve mutlu bir halk yaratma yoludur.

Modern sevk ve idare metotlarından mahrum teşebbüslerin yer aldığı memleketlerde, halkı bekleyen daima sefalet ve çöküntü olmuştur. Bu sebeple, az gelişmiş memleketlerde kalkınmanın süratle gerçek olabilmesi için ilk atılacak adım, modern sevk ve idarenin millet hayatında uygulanmasıdır.

1) Modern Sevk ve İdarenin Ana Unsurları:

Başarılı bir sevk ve idarenin ana unsurları olarak şunlar gösterilebilir;

a) İyi Planlama ve Programlama:

İdareci her şeyden önce görev ve sorumluluğu içine giren konuların faydalı neticelere ve belirli hedeflere ulaşmasını sağlayacak yolları tespit ve bunları değerlendirmek zorunluğundadır. Plân diye ifade ettiğimiz bu görüşte, kaynakların iyi kullanılması yapılacak işlerin bir sıra içinde düzenlenmesi, neyin ne zaman ve nasıl yapılabileceğinin önceden tayin edilmesi anlamları vardır.

Program ise, plânın tespit ettiği yollardan birinin veya bir grubunun uygulanabilir şekle sokulmasıdır. Bir zaman ölçüsü içinde yapılması lâzım işlerin, saftan safha belirtilmesidir.

b) Teşkilât yapısını seçilen hedef ve programlara uygun duruma sokma, yetki ve sorumlulukları ile yönetim metotlarını doğru olarak tespitine:

Kuruluş ve görevleriyle bir bütün olup, kanunla düzenlemek zorunluğunda olan kamu idarelerinde teşkilâtın yapısı, belirli hedeflere yönelmiş programların en iyi uygulanmasını sağlayacak durumda olmalıdır. Teşkilât, hizmetlerin verimli ve başarılı olmasını sağlayacak yapıya sahip değilse, gösterilen gayret yapılan harcamalar ve kullanılan kaynaklar israf edilmiş olur.

Bu sebeplerle, konuların gösterdiği çeşitli şekiller, iş akımları ve kullanılan kaynaklar, iyi bir kontrol ve değerlendirme suretiyle tespit edilerek gereken hallerde teşkilât yapısına yeni bir düzen verilmelidir. Bunun yanında yetki ve sorumlulukları teşkilât içinde doğru olarak dağıtılmalı ve yönetim metotları da önceden tespit edilmek suretiyle teşkilât sağlam ve istikrarlı hale getirilmelidir.

e) Programları yürütmek için gerekli kararları alma, yürütme birimleri arasındaki haberleşmeyi ve koordinasyonu sağlamak

Programların yürütülmesi alınan kararların çerçevesi içinde olacaktır. Yürütme birimleri ise yetki ve sorumluluklarına dayalı olarak kuruma ait bir politikanın kendi birimlerindeki kısmını tahakkuk ettirici, bunun yanında gerek haberleşme ve gerekse koordinasyonu sağlayıcı bir durumda olmak lâzımdır. Böyle bir esasa göre alınan kararlar ve kurumun ilgili birimleri arasında haberleşmenin ve koordinasyonun sağlanması, programları başarıya ulaştırır.

d) Bütçe, Muhasebe, verileriyle performans birimlerinin incelenmesi, rapor sistemleri ve diğer metotlarla uygulamayı denetleme:

Burada program bütçeye bilhassa işaret etmek lâzımdır. Memleketimizde bugüne kadar kullanılan devlet bütçeleri, basit ve şekli bir kontrolün imkânlarından dışarı çıkamamıştır. Maliye Bakanlığında iki yıldan beri sürdürüle gelen çalışmalar, program bütçeye geçişte ilk adım sayılmalıdır.

Gerçekte, Devlet faaliyetlerinin belirli hedeflere yönelmesi, verimli ve ekonomik sonuçlara ulaşması, program bütçe uygulamasıyla mümkün olmaktadır.

Program Bütçe kavramı, genel olarak plân, program ve bütçe çalışmalarını kapsar. Belirli hal içinde kamu kuruluşlarının girişecekleri faaliyetler hakkında bilgiler vermesini gerekli kılar. Millî kaynakların verimli kılınması, program bütçeliğinin tabii hedeflerindendir.

Muhasebe ise İktisadi muamelelerde hareket eden kıymetlerin seyrini takip ve bu esnada meydana gelen hesap yanlışlarıyla suiistimallerin meydana çıkaran bir sistem olduğundan, verileri ile program uygulamalarını denetleme mümkündür.

Kezalik performans birimlerinin izlenmesi, rapor sistemleri ve başkaca metotlarla uygulamanın denetlenmesi sağlam ve başarılı sevk ve idare için gerekli unsurlardır.

e) Kuruluş mensuplarına gereken motivasyonu ve eğilimi verme:

Programların çizdiği hedeflere yönelmiş toplum faaliyetleri, konuların kuruluş mensupları tarafından anlaşılıp benimsenmesi nispetinde başarılı olacaktır. Böyle bir eğilime sahip toplumun harekete getirilmesi, verimli neticeler alınmasına imkân verir.

2) Modern Sevk ve İdare Kavramının Türk İdaresine Girişi ve Gelişimi, bu sahada yapılan çalışmalar:

Osmanlı İmparatorluğunun tasfiyesinden sonra Cumhuriyet adıyla Türkiye Devletinin kurulması, batı kültürüne ve kuruluşlarına dönmemizi de hazırlamıştır. Modern sevk ve idare kavramlarının kamu yönetimi-

ne, 1930 lardan sonra kurulan İktisadî Devlet Teşekkülleriyle girdiği söylenebilir. O tarihten bu yana, idarecilik sahasında bazı istisnalar dışında, büyük bir gelişme olmamıştır. Birinci beş yıllık (1963-1967) plân, bu gerçeği ayrıca ifade etmektedir.

Bununla beraber modern sevk ve idareciliğini kamu yönetimine sokulması için, önemli çalışmalar yapılmıştır.

Şöyle ki:

a) 1953 yılında Birleşmiş Milletlerin de yardımıyla «**Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü**» kurulmuştur. Enstitü şimdiye kadar plânlı ve programlı bir çalışma içinde seminerler düzenlemiş, kurumlar memurlarını eğitmek maksadıyla kurslar açmış, idari kuruluşlarımız üzerinde geniş araştırmalar yapılmıştır. Modern sevk ve idarenin memleketimize girmesi, kurumların muhtaç olduğu organizasyon metot uzmanlarının yetiştirilmesi yolunda değerli hizmetler görmektedir.

b) Merkezî hükümetin yeniden düzenlenmesi hakkında «**MEHTAP**» projesi adıyla önemli bir araştırma yapılmıştır. Bu araştırmayı kamu idarelerinde tamamlamak maksadıyla biri merkezi idarenin taşra kuruluşlarını, diğeri Mahalli idareleri içine alan iki araştırma daha yapılarak Hükümete sunulmuştur.

Daha sonra bu üç araştırmanın ışığı altında hükümete tekliflerde bulunmak maksadıyla 6/1367 sayılı kararname ile Devlet Plânlama Teşkilâtı Müsteşarının Başkanlığında «İdareyi ve İdarî Metotları Yeniden Düzenleme Komisyonu» kurulmuş ve Komisyon işlerini bitirerek Şubat 1967 tarihinde dağılmıştır.

c) 440 sayılı kanunun geçici 1 nci maddesiyle, «İktisadi Devlet Teşekküllerini Yeniden Düzenleme Komisyonu» kurulmuş, Maliye Bakanlığı Müsteşarının Başkanlığında görevine devam eden komisyon çalışmalarını tamamlayarak, Mart 1968 tarihinde dağılmıştır.

Halen iktisadi Devlet Teşekküllerinde yeniden düzenleme çalışmalarının bir kısmı tamamlanmış diğer bir kısmı üzerinde de devam etmektedir

d) Devlet Plânlama Teşkilâtı kurulmuştur.

Memleketin süratle kalkınmasını, plânla sağlamak maksadıyla kurulan bu teşkilât önce 15 yıllık bir perspektif içinde beşer yıllık üç devreli plânları uygulama kararını almış, yapılan değerli çalışmalardan sonra Birinci Beş Yıllık Plân devresi tamamlanmış (1963-1967) ikinci (1968- 1973) Beş yıllık plân devresine girilmiştir.

Yıllık programlarla uygulanan İcra Plânları; kalkınma hızı olarak tespit edilen tahminleri genel olarak vermekte, bazı yıllar daha da üstün neticelere ulaşmaktadır.

Devlet Plânlama Teşkilâtına ayrıca kuruluş Kanunu ile gerektiğinde «OXM İncelemeleri» yaptırma yetkisi verilmiş kuruluşlarda OXM birimleri teşekkül ettirilmiştir.

e) Devlet Personel Dairesi Kurulmuştur.

Bu daire memleketin iktisadi, Malî ve Sosyal şartlarına ve Hukukî esaslara uygun Personel Rejimini tesis ve bu rejimi değişen şartlara göre ayarlama ve idame ettirme yetkisini haizdir.

İlk adım olarak 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu çıkarılmıştır. Personel rejimi devamlı ve uzun çalışmaları gerektirdiğinden, memleketimize özel bir rejimin kurulması için, bu çalışmaların önümüzdeki yılları da içine alacağı tabiidir.

Yukarıda açıklanan kuruluşlar ve çalışmalar, modern sevk ve idareciliğin Türk idaresine girmesine yönelen gayretler olup, bütün bu çalışmalara rağmen bilhassa merkezi idare yönünden, önemli bir gelişme elde edildiği iddia olunamaz. İkinci Beş Yıllık Plân bu ciheti açıklamaktadır. (Sayfa. 125)

3) Türk İdaresindeki Bugünkü Sevk ve İdare Seviyesi:

Türk kamu yönetimi içine giren bazı kuruluşlarda, nisbî bir etkenlik sağlanabilmiştir. Bunlara Örnek olarak, Devlet Su işleri ile Karayolları gösterilebilir. Gerçekten bu kuruluşlarda:

a) Yetki ve sorumluluk tespitleri yapılmıştır.

- b) İş analizi ve değerlendirmesi çalışmaları yapılmaktadır.
- c) İstatistikî veriler toplamakta ve yönetimde kullanılmaktadır.
- d) Uzun vadeli plânlama ve programlama çalışmaları sürdürülmektedir.

Bunlara diğer bazı hususların eklenmesi şüphesiz mümkündür. İktisadi Devlet Teşekkülleri arasında da etken olanları vardır. Buna karşılık kamu kesimi, bütünü itibariyle Modern sevk ve idarenin yokluğu dolayısıyla önemli kaynak israfına yol açmaktadır.

B) MODERN SEVK VE İDARE, KAMU YÖNETİMİNE NELER KAZANDIRIR?

1) Türk Kamu Yönetimi, önemli miktarlara ulaşan kaynaklara israf etmektedir. Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğünce yayınlanmış Mustafa Yuluğ'un «BÜTÇE REFORMU» eserinde yapılan bir tahmine göre, Merkezi İdarenin israf ettiği kaynak değeri, yılda, bütçe ödenek ortamının % 40 ı civarındadır. Kamu yönetimindeki bu israf değer yaratıcı unsurların, diğer deyimle insan ve malzemen şekilde kullanılmasından doğmaktadır. Gerçekten:

a) Kamu yönetiminde bazı durumlardan seçilen hedefler yanlış olabilmektedir. Hedefin yanlış olması, yapılan işin lüzumsuz olması demektir. Kamu yönetiminde yapılacak esaslı bir hedef envanteri ve hedef araştırması, birçok lüzumlu faaliyetin varlığını ortaya koyabilir. Lüzumsuz bir faaliyet için kullanılan insan ve malzemenin verimliliği de şüphesiz söz konusu olamaz.

b) Bazı durumlarda insan, malzeme ve hedef arasındaki ilişki iyi düzenlenmiş olabilmektedir. Kamu kuruluşlarının çoğunda, hedeflerin gerektirdiğinin çok üstünde insan mevcuttur. İnsan sayı olarak çokluğu ve Diğer yandan personel kalitesinin gerilemesine yol açmakta ve bu sonuç da, israfı artıran bir başka unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bunun yanında insan unsurlarıyla malzeme arasındaki ilişkinin iyi kurulmamış olması da çok rastlanan durumlardandır. Bu ilişkinin iyi kurulmaması, insan veya malzemenin veya her ikisinin israfına yol aç-

maktadır. Dolayısıyla, kamu idaresine modern sevk ve idarenin sokulması israfi ortadan kaldıracak Türk refahına plânlı büyüme değeri kadar bir değer eklenecektir.

2) Türk Kamu İdaresinde Halk ile kurumlar arasındaki ilişkileri, bu günkü gelişen idare anlamı içinde ve yeterli derecede düzenlediğimiz iddia olunamaz. Çeşitli sebeplere dayanan bu durum genel olarak Cumhuriyet İdaresinde az veya çok bütün hükümetlerce takdir edilmiş olmakla beraber, halkla ilişkiler sahasında önemli bir gelişme elde edilememiştir. Halk Devlet Kurumları ilişkilerinin gerektiği şekilde olmaması kısmen Sosyo-Psikolojik nedenlere dayanmakla birlikte modern, sevk ve idarenin henüz gerçekleştirilmemiş olması da önemli etkenler arasındadır.

Modern sevk ve idare, halk-Devlet Kurumları ilişkilerine, bilhassa eğitim metotlarını kullanarak, daha gelişmiş bir seviyeye ulaştırabilir. Böyle bir gelişme ile Türk halkının psikolojik refahını artırır.

3) Türk kamu yönetimi, özel kesime geniş personel transferi yapmaktadır. Bu arada bilhassa siyasal heyetin bürokrasi üzerine dayandığını belirtmek gerekir. Dolayısıyla kamu kesiminde kazanılan modern sevk ve idare seviyesi, diğer kesimleri de etkileyecektir. Gerçekten:

a) Kamu kesiminde edinilen sevk ve idare bilgisi, diğer kesimlerde geniş şekilde kullanılmaktadır. Dolayısıyla, yeteri kadar gelişmiş bir sevk ve idare formasyonuna sahip olmayan kişilerin meydana getirdiği kamu kesimi dışındaki kuruluşlar etken bir çalışma düzeyi içinde olamamaktadırlar.

b) Diğer yandan Sanayi ve Ticari Sektörlerinin ana sevk ve idare kademelerinde bulunanların bir kısmı, kamu kesiminden gelmektedir. Bir bakıma kamu kesimi etken olmayan bir ülkede, özel kesimin etken olması oldukça güçtür. Gerçekten özel kesim, genel olarak kamu sektöründeki sevk ve idarecilere talip olmakta ve bunlara daha üstün maddi imkânlar sağlayarak, bünyesine almak istemektedir. Örneğin batı ülkelerindeki özel kesim sevk ve idarecileri, en değerli kaynak olan kamu kesiminden gelmektedirler.

Diğer yandan özel kesim, kamu kesiminin yeterli niteliğindeki sevk ve idareciler elinde bulunmasını, kendi hayatiyeti bakımından temel teminat saymaktadır. Bir bakıma, özel kesimin etken olduğu ülkelerde de, kamu kesiminin zayıf olması düşünülemez.

c) Türk İdarecileri, sevk idarenin ana prensipleri üzerinde esaslı bir eğitimin mahrumdurlar. Diğer yandan, sevk ve idarenin hem bir bilim, hem de bir sanat olduğu düşünülürse: İdarecinin genel kültür noksanlığının sevk ve idare seviyesini düşüreceği kabul etmek gerekir. Bu bakımdan, toplumun kültür seviyesini etkileyen bütün unsurlar, sevk ve idare seviyesi üzerinde de etkilidirler. Sevk ve İdarenin kültür seviyesini yükseltmeye yönelik bütün çalışmalar, sevk ve idarenin gelişmesinde müspet rol oynayabilirler. Diğer yandan modern sevk ve idare tekniklerinin mümkün olduğu kadar geniş bir çevrede öğrenilmesi de etkili olacaktır.

d) Nihayet sevk ve idarecinin ahlâk seviyesi, diğer mühim bir unsurdur. Yüksek ahlâk ve fazilete sahip olma, büyük fedakârlık ve gayretleri harekete getirici değer yaratıcı olur.

C) MODERN SEVK VE İDARE, TÜRK İDARESİNE NASIL UYGULANABİLİR?

Her topluluk gibi, Türk toplumu da değişen şartlar içinde bulunmakta ve gelişmektedir. Denilebilir ki Birinci Cihan Savaşından bu yana Türk toplumunun etkileyen olaylar, hiçbir memlekette görülmemiştir. Şöyle ki, bir İmparatorluk tasfiye edilmiş, batıya dönük ve o medeniyete geleceğini yeniden yaratmak isteyen bir Cumhuriyet Devleti kurulmuştur. Birinci ve İkinci Cihan Savaşları, insanların düşünüş ve yaşantılarında büyük değişiklikler meydana getirmiştir. İkinci Cihan Savaşından sonra, Milletlerarası münasebetler büyük ölçüde artmış, haberleşme, ulaştırma turizm alanlarındaki gelişmeler, insanların düşünüşlerinde esaslı değişiklikler yaratmıştır. Atom ve feza çağı açılmıştır.

Bunlardan her biri ayrı ayrı toplumlar üzerine büyük ölçüde etken olacak olaylardır. Bu sebeplerdendir ki, hemen hemen bütün milletler kamu kuruluşlarına yeniden düzenleme ihtiyacını duymuşlardır. A.B.D. İkinci Cihan Savaşını hiç şüphesiz yeterli kuruluşları sayesinde kazanmış olmasına rağmen, harbin sona ermesiyle beraber Federal devleti yeniden düzenleme zarureti duymuştur. «Hoover Commission» diye adlandırılan bir komisyon marifetiyle, derhal yeni araştırmalara geçilmiş ve komisyonun teklif raporlarını bir sıra içinde uygulamıştır.

İmparatorluktan kalma kuruluş kanunlarıyla idare edilen kamu kuruluşlarımızın ve bir kısım mevzuatın halen uygulanmakta bulunduğu memleketimizde kamu idarelerimizin yeniden düzenlemek metot ve

sistemlerde değişiklik yapmak zarureti, her memleketten çok bizde önem taşır. Kısaca, bunları, aşağıdaki şekilde özetleyebilirsiniz:

a) Uzun vadeli plânlama ve programlama fikri, cari faaliyetlere de intikal ettirilmelidir. Program bütçe P.P.B. çalışmaları bu amaç yönünden çok faydalı olabilir.

b) Teşkilâtlardaki değişikliklerin daha kolay yapılmasını sağlayan bir sistem ortaya çıkarılmalıdır.

c) Personel Reformu yapılmalıdır.

d) Kaynak tedariki ve kullanılmasını yöneten sistemler geliştirilmelidir. Zira plân ve programlar ne kadar mükemmel olursa olsun, hazine sistemi ona uymaz ise, ödemeleri vaktinde yapmak mümkün olmaz Başarılı bir sevk ve idarede, mevzuat ayarlaması engel olmamalıdır. Örneğin devlet alım ve satımları hakkındaki 2490 sayılı artırma ve eksiltme kanunu ve başkaca kanunlar gibi;

e) Türk kamu yönetimine «Performans Sorumluluğu» fikri getirilmelidir.

f) Genel olarak denetim faaliyetleri «Etkenlik denetimine» dönüştürülmemelidir,

Diğer yandan yöneticinin kültür seviyesinin ve toplum sevgisini arttırmaya yönelecek bütün faaliyetler faydalı olacaktır. Çünkü yöneticilerin doğru karar alabilme kabiliyetleri ve nitelikleri en müessir faktördür. Bunun yanında personelin maharetini geliştirme, verimli çalışmalarını sağlama, el işinin yerine makina gücünü hakim kılma, sanayine teknoloji cihazlarına yeteri kadar yer verme, Sendikalarla iş birliği yaparak eğitimde yardımlarını temin etme ve eğitimin hizmet bakımından aslı fonksiyon olduğuna inanan bir ortamı yaratma ve bu suretle müşterek gayret ve çalışmalarda bulunma, modern sevk ve idarenin kamu yönetimine girmesinde büyük ölçüde etken olacaktır.

Tarih boyunca güçlü devletler kurmuş, yüksek medeniyetler yaratmış milletimiz, bir kaynağını yapısında mevcut cevherden almış ise, diğer yandan da bu kaynağı sağlam bir şevki idare altında kullanabilmiş olmasına borçludur. Bu sebeple modern şevki idareciliğin bütün kuruluşlarımıza hâkim olmasını sağlayacak teşebbüsler, aynı zamanda mutlu bir Türkiye'nin yeniden yaratılması yoludur.

Böyle bir sevgi ve heyecanın bütün çalışma hayatımızı, her gün biraz daha etkisi altına aldığına, inanıyorum.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI ARŞİV ÇALIŞMALARI

Mehmet ALDAN
Merkez Valisi

PLÂN

ÜLKEMİZDE YAPILAN ARŞİV ÇALIŞMALARI HAKKINDA GENEL BİLGİ

I— ARŞİV İLE İLGİLİ BAZI AÇIKLAMALAR

A — ARŞİV TANIMI

B — ARŞİV MALZEMESİ VE ARŞİVLİK MALZEME

II— ARŞİV HAKKINDA KISA TARİHİ BİLGİ

III— ARŞİV İLE İLGİLİ MEVZUAT

A — YÜRÜRLÜKTEN KALDIRILMIŞ OLAN MEVZUAT

B — YÜRÜRLÜKTE OLAN MEVZUAT

C — ARŞİV KONUSUNDA KANUN TASARILARI

IV — ARŞİV İLE İLGİLİ KURULUŞLAR VE ÇALIŞMALARI

A — BAŞBAKANLIK ARŞİV GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

B — ÇEŞİTLİ KURULUŞLARDA ARŞİV ÇALIŞMALARI

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI ARŞİV ÇALIŞMALARI

I — İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MERKEZ KURULUŞLARI ARŞİVİ

A — MERKEZ KURULUŞLARI ARŞİV ÇALIŞMALARI HAKKINDA BİLGİ

B — İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MERKEZ KURULUŞLARI ARŞİV YÖNETMELİĞİ

C — ARŞİV YERİ

D — İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MERKEZ KURULUŞLARI ARŞİVİ İLE İLGİLİ ÖNERİLER.

II — EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ARŞİV ÇALIŞMALARI

A — ARŞİV MÜDÜRLÜĞÜ DÖNEMİ

B — ARŞİV VE DOKÜMANLAR DAİRE BAŞKANLIĞININ KURULMASI

III — JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI ARŞİVİ

IV — SİVİL SAVUNMA DAİRESİ BAŞKANLIĞI ARŞİVİ

V — SONUÇ

GİRİŞ

1961-1965 Yıllarında, İçişleri Bakanlığı Merkez Teşkilatında görev yaptığımız sırada Bakanlık Arşiv Deposunun perişan durumunu yakından görme ve tanıma olanağını bulduğumuzdan Bakanlık'ta 1967 yılında başlatılan arşiv çalışmalarını ilgiyle izlemiş ve bu hayatî soruna eğilerek mevcut imkânları en iyi şekilde değerlendiren Bakanlık erkânına karşı şükran hisleri duymuşuzdur.

Yazımız; arşiv konusunda, hem bugüne kadar gösterilen çabaların belirtilmesi, hem de bundan sonra yapılacak çalışmaların daha yararlı olması bakımından görüş ve önerilerimizin tespit edilmesi amacını gütmektedir.

Konumuza geçmeden önce, şimdiye kadar ülkemizde yapılan arşiv çalışmaları hakkında genel bir açıklamada bulunma ihtiyacı duyulmuştur.¹

⁽¹⁾ TÜRKİYE'DE ARŞİV SORUNU adlı yazımız AMME İDARESİ DERGİSİ' nin 9. Cilt, 3. sayısında yayınlanmıştır.

ÜLKEMİZDE YAPILAN ARŞİV ÇALIŞMALARI HAKKINDA GENEL BİLGİ

I — ARŞİV İLE İLGİLİ BAZI AÇIKLAMALAR

A — ARŞİV TANIMI

1962 yılında Madrid’de toplanan VII. Uluslararası Arşiv Konferansı’nda yapılan tanım genellikle benimsenmektedir. Bu tanıma göre «Arşiv» kavramı:

1. Kuruluş ve kurumların, gerçek ve tüzel kişilerin faaliyetleri sonucu oluşan ve bir amaç için saklanan Dokümantasyonu,
2. Söz konusu dokümantasyona bakan Kurum’u,
3. Bu dokümantasyonun yerleştirildiği ve saklandığı Yer’i ifade etmektedir.

Arşiv, daha çok birinci anlamda kullanılmakta; Millet varlığının en değerli hazinesi ve Devlet tüzel kişiliğinin hafızası sayılmaktadır.

B — ARŞİV MALZEMESİ VE ARŞİVLİK MALZEME

Kamu kuruluşları ile Kurumların gördükleri hizmetler dolayısıyla yaptıkları işlemleri kapsayan, kişilerin ve Devletin hakları ile devletlerarası hakları belgeleyen ve bunlarla ilgili olarak tarihi, hukuki, İktisadi ve kültürel araştırmalara imkân veren her türlü yazılı evrak, defter, resim, plân, harita, film, fotokopi, plâk, ses bandı ve benzeri belgeler «Arşiv Malzemesi» olarak tanımlanmaktadır.

«Arşivlik Malzeme» ise; işlemi bitmiş ve Arşiv’e kaldırılmış olmakla beraber kendisine müracaat ihtimali bulunan, yaşı ve özelliği itibarıyla arşiv malzemesi niteliğini kazanmamış olan her türlü evrak ve vesaiki ifade etmektedir.

Gerek arşiv malzemesinin, gerek arşivlik malzemenin istenen şekilde değerlendirilmesi için bu malzemenin; eksiksiz derlenmesi, düzenlenmesi ve uygun koşullarda ilgililerin yararlanmasına sunulması önemli bir konu teşkil etmektedir.

II — ARŞİV HAKKINDA KISA TARİHİ BİLGİ

Arşivin tarihi ulusların tarihi kadar eskidir. İncelemeler M. Ö. 2000 yıllarında Mezopotamya’da devlet ve tapınak arşivlerinin mevcut olduğunu göstermiştir.

Osmanlı imparatorluğunda başlangıçtan beri Devlete ait belgelerin tamamı, önem bakımından herhangi bir sınıflama yapılmadan bugüne kadar saklanmıştır. Ancak Sadrazam Mustafa Reşit Paşa tarafından bütün resmî evrakı bir araya getirmek üzere bugün 1 Numaralı Arşiv olarak kullanılan bina yaptırılmıştır. Evrakın tasnif edilerek yerleştirilmesinden sonra buraya (Hazine-i Evrak) adı verilmiş ve başına (Hazine-ı Evrak Nazırı) Unvanı ile Sadaret Mektupçusu Muhsin Efendi getirilmiştir. Bu kuruluş sonradan (Hazine-i Evrak Müdürlüğü) adıyla Sadaret Makamı’na bir kalem halinde bağlanmış ve bu durum Cumhuriyet dönemine kadar sürmüştür Bu arada Sadrazam Cevat Paşa; ilk binanın yanında memurlar için yeni bir bina inşa ettirmiş, tasnif metotlarını geliştirmiş, evrak ve dosyalar için yeni muhafaza yerleri yaptırmıştır. İkinci Meşrutiyet döneminde Abdurrahman Şeref Bey’in Vak’a Nüvis’liğe atanmasından sonra bu konuda daha bilinçli bir çaba sarf edilmiştir.

Cumhuriyetin ilânından sonda Sadaret evrakının muhafazası için Başvekâlet Kalemi Mahsusu’na bağlı olmak üzere (Mahzen-i Evrak) adıyla bir daire kurulmuş ve bu daire zamanla gelişerek 1943 yılında 4443 Sayılı Kanun ile (Arşiv Umum Müdürlüğü) şekline dönüşmüştür.

III— ARŞİV İLE İLGİLİ MEVZUAT

A — YÜRÜRLÜKTEN KALDIRILMIŞ OLAN MEVZUAT

1934-1957 yılları arasında, resmî evrak ve defterlerden lüzumsuz olanların yok edilmesi hakkında yayınlanmış olan Nizamname ve Kararnameler; konu, amaç, kapsam, örgüt ve çalışma yöntemleri bakımından yetersiz olduğundan, ciddi bir çaba gösterilemeden, önce uygulanmaları ertelenmiş, sonrada yürürlükten kaldırılmışlardır. 19.9.1934 tarihinde 2/1282 sayı ile yayınlanan ilk Tüzük «Resmî Evrak ve Defterlerden Lüzumsuz Olanlarının Yok Edilme Tarzı Hakkında Nizamname» dir.

B - YÜRÜRLÜKTE OLAN MEVZUAT

1— Muhafazasına Lüzum Kalmayan Evrak ve Vesaikin İmha Edilmesi Hakkında 6696 Sayılı Kanun.

26.3.1956 Tarihli ve 6696 Sayılı Kanun, 10 Maddeden ibaret olup şu başlıkları taşımaktadır:

1) Arşiv Malzemesi, 2) Arşivlik Malzeme, 3) Muhafaza Müddetler, 4)Yok Edilecek Malzeme, 5) Kanunun Şumulü, 6) Teşkilât ve Vazifeler, 7) Tazminat - Ücret, 8) Nizamname Tedvini, 9) Mer'iyet, 10) İcraya Memur olanlar.

Kanun Arşiv Malzemesi ile Arşivlik Malzememin bir tanımını yapmış ise de, bu iki malzemeyi birbirinden ayıracak ölçüyü vermemiş, malzeme türlerini genişçe saymaktan öte konuya bir açıklık getirmemiştir. Kanunun kapsamı, çok geniş tutulmuş; genel bütçeli dairelerden imtiyazlı şirketlere ve özel okullara kadar bütün kuruluşlar Kanun kapsamına alınmıştır. Teşkilât ve Vazifeler başlığı altında; saklanması lüzum görülmeyen arşiv malzemesi üzerinde yapılacak işlemleri tâyin etmek üzere İl de (İl Şube Komisyonları) ile (İl Komisyonu) nun ve Merkez'de (Merkez Komisyonları) ile (Arşiv Danışma Heyeti) nin kurulması öngörülmüştür. Muhafaza Müddetleri başlığı altında 3 ncü maddede; arşiv ve arşivlik malzemenin ayırımında ve saklanmasında Mikrofilm Tekniğinden yararlanılmasını öngören bir hüküm de yer almaktadır ki bu, Kanun'un getirdiği önemli bir yeniliktir.

2— Muhafazasına Lüzum Kalmayan Evrak ve Vesaikin İmha Edilmesi Hakkında 4/9438 Sayılı Nizamname.

Bakanlar Kurulu'nun 13.9.1957 tarihli ve 4/9438 Sayılı Kararı ile yürürlüğe giren Tüzük, 26 maddeden ibaret olup 24 ncü maddesiyle 2/1282 Sayılı Tüzüğün (1-16) ncı maddelerini ve 2/6276 Sayılı Tüzüğü yürürlükten kaldırmış; ayrıntılı hükümler getirmiştir.

Tüzüğün 26 maddesi, 5 Bölüm 'de şu başlıklar altında toplanmıştır;

1) Nizamnamenin Şumulü, 2) Kademeli Teşkilâtın Vazife ve Salahiyetleri ile Nasıl Kurulacakları, 3) Mikrofilm Tekniğinden Faydalanma,

4) Yok Edilecek Malzemenin imha Şekli, 5) Müteferrik Hükümler.

Tüzüğün 2 nci Bölümünde, İl Şube Komisyonları ile İl Komisyonu ve Merkez Komisyonları ile Arşiv Danışma Kurulu hakkında ayrıntılı hükümler yer almıştır.

Tüzüğe göre, Arşiv Danışma Kurulu, arşiv konusunda en yüksek karar ve danışma organı olup doğrudan doğruya Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı bulunmaktadır. Tüzük gereğince, teşkilâtlar tarafından hazırlanması gereken Yönetmelik Projeleri hakkında görüşünü bildirmek, bu kurulun başlıca görevleri arasındadır.

Tüzüğün 5 nci bölümünde 19 ncu maddede Arşiv Danışma Kurulu'nun görüşü alınmak suretiyle yapılacak Yönetmelikler ile düzenlenecek konulara yer verilmiştir. Bunları şöylece sıralamak mümkündür:

1. İlgili Teşkilât tarafından doğrudan doğruya yok edilmesi uygun görülen evrak türlerini ve özelliklerini gösteren ayrıntılı cetveller,
2. Arşiv Komisyonlarının çalışma Yöntemleri,
3. Yok edilecek malzemenin tespit ve ayırım şekli,
4. Listelerin biçimi ve doldurulmuş şekli,
5. Üst Komisyonların saklanması gerekli gördükleri malzemenin listelere işaret şekli,
6. Arşiv Malzemesinin Genel Arşive devredilinceye kadar saklanma şekli.

Düzenlenecek Yönetmelikte ayrıca, Tüzüğün 13 ncü maddesi gereğince, mikrofilm hakkında hükümlerin de yer alması gerekmektedir.

6696 Sayılı Kanun ile bunun 4/9438 Sayılı Tüzüğü, beklenen ölçüde bir uygulama alanı bulamamıştır. Malî olanaksızlıklar yanında bunun başlıca sebebi, Arşiv Komisyonlarıyla ve Arşiv Danışma Kurulu'na güçlerinin üstünde görev yüklenmiş olması ve yetişmiş arşiv personelinin yetersizliği karşısında, bu Komisyonların kurulmasında güçlük çekilmesidir.

Bu yüzden, 1959 yılı ve onu izleyen yılların Bütçe Kanunları'na: «Muhafazasına Lüzum Kalmayan Evrak ve Vesaikin İmha Edilmesi Hak-

kındaki 6696 Sayılı Kanun hükümleri malî yılında uygulanmaz» Şeklinde bir fıkra eklenmiş ve bugüne kadar gelinmiştir. Bütçe Kanunlarına eklenen bu hükümden sonra arşivle ilgili çalışmalar tamamen durmuştur.

Arşiv ve arşivlik malzemenin yıldan yıla artmasına karşılık bu malzemenin saklanması, ayıklanması ve bunun için uygun yerler sağlanması konusunda hiçbir ciddi girişimde bulunulmadığından Kuruluşlarda yığınlar hâlinde biriken belgeler üzerinde gelişi güzel tasarrufta bulunma eğilimi belirmiş ve bunun sonucu olarak bir kısım değerli belge yok olmuştur. Bu durum karşısında Başbakanlık 26.5.1966 tarihinde yayınladığı özlük işleri 27-213-3268 sayılı genelge ile Arşiv Kanunu çıkıncaya kadar arşivle ilgili hiçbir belgenin kaybına meydana verilmemesini istemiştir.

Başbakanlık genelgesine rağmen, kuruluş ve kumrulardan bazıları, arşiv yönünden çok sıkışık durumda bulunmaları sebebiyle, 1968 yılından sonra Bütçe Kanunları ile sağladıkları özel yetkilere göre çalışmalarda bulunmuşlarsa da, bu çalışmalardan beklenen sonuç alınamamıştır.

1970 ve onu izleyen Yıllık Programlar ile İcra Plânlarında ve 3. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda; arşivle ilgili ana Kanunların sür'atle çıkarılması ve Devlet Arşiv Sisteminin yeniden düzenlenmesi hakkında ısrarla önerilerde bulunulmuş olması da, arşiv çalışmalarından beklenen sonucu vermemiştir.

3 — Devlet Arşiv Yönetmeliği

1968, 1969 ve 1974 yıllarında üç kez Parlamentoya sunulmuş olduğu halde Kanunluk kazanamayan ve hâlen Millet Meclisi İçişleri Komisyonu'nda bulunan Devlet Arşiv Kanunu Tasarısı üzerindeki çalışmaların yoğunlaştırılmasının beklendiği bir sırada söz konusu tasarının, önemsiz ibare değişiklikleriyle 19 Aralık 1975 tarihli Resmî Gazete 'de Devlet Arşiv Yönetmeliği adıyla yayınladığına tanık olunmuştur.

Gerçekten, 19 esas ve 1 geçici maddeden oluşan Devlet Arşiv Yönetmeliği; 16 esas ve 1 geçici maddesinin hükmünü birkaç ibare değişikliği ile aynen Devlet Arşiv Kanunu Tasarısından ve Millî Arşiv Kurulu'na ait 4 ncü maddesinin hükmünü de Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Kuru-

luş ve Görevleri Hakkında Kanun Tasarısından almıştır. Yönetmeliğin yeni olan hükümleri, sadece (Amaç) başlığını taşıyan 1 nci maddesi ile (Kapsam başlığını taşıyan 2 nci maddesidir. Kaldı ki, kapsam maddesi de Devlet Arşivi Kanunu Tasarısının 3 ncü maddesine dayanmaktadır. Bu durumda tasarıdan, yalnız 4 esas madde ile 1 geçici madde Devlet Arşiv Yönetmeliğine aktarılmadan kalmıştır.

Yönetmeliğin 17 nci maddesi dışında bütün maddeler bir başlık taşımakta olup bu başlıklar şöyle sıralanmaktadır:

1) Amaç, 2) Kapsam, 3) Tarifler, 4) Millî Arşiv Kurulu, 5) Arşiv Malzemesinin Derlenmesi, 6) Gizli belgeler, 7) Arşiv Malzemelerinde Mülkiyet, 8) Özel Arşivler, 9) Arşiv Malzemelerinden Yararlanma, 10) Arşiv Malzemelerinin Aranması, 11) Uluslararası Kurulularla İlişkiler, 12) Arşiv Malzemelerinin yok edilmesi, 13) Dosya Sistemi ve Standartları, 14) Teslim Yükümlülüğü, 15) Özel Arşivlerin Saklanması, 16-17) Arşiv Malzemelerinin Korunması.

18 nci madde Yürürlük, 19 ncu madde Yürütme maddesidir. Geçici madde; Yönetmelik kapsamına giren «Görevliler» dışında ellerinde arşiv ve arşivlik malzeme bulunduranların, bunları Yönetmeliğin yayım tarihini izleyen 3 yıl içinde Arşiv Genel Müdürlüğü'ne bildirme ve devretme zorunluluğunu koymaktadır.

Yönetmeliğin 3. maddesinde; arşiv malzemesi ile arşivlik malzemenin tanımı yapılmış ve bu iki tür malzemenin ayırımında malzemenin yaşı ve özelliği ölçü olarak alınmıştır. Birçok yeni hükümleri kapsayan Yönetmelik hakkındaki genel eleştirilerimiz özet olarak şöyledir:

1. Devlet Arşiv Kanunu Tasarısı olarak hazırlanmış bir metnin, aşağı-yukarı aynen Devlet Arşiv Yönetmeliği adıyla yayınlanması mevzuat tekniğine ve ihtiyaçlara uygun bulunmamıştır.

2. Devlet Arşiv Yönetmeliği'nin kanunî dayanağı gösterilmemiştir.

3. Devlet Arşiv Kanunu tasarısı, Yönetmeliğe alınmayan son maddesi ile 6696 sayılı Kanunu yürürlükten kaldırdığından bu kanunda yer alan bazı konuları yeniden düzenleme ihtiyacını duymuştur. Tasarının başlıca hükümlerinin Yönetmeliğe aynen aktarılmış olması yüzünden bu Yönetmeliğin bazı maddeleri ile 6696 sayılı kanun ve 4/9438 sayılı Tüzük maddeleri arasında çelişkili bir durum ortaya çıkmıştır. Bu çelişki-

ye ve sözü geçen Kanun ve Tüzüğe aykırı olarak yönetmelik ile yeniden getirilen hükümlere bir iki örnek verelim:

- a. Devlet Arşiv Yönetmeliği kapsamı, 6696 sayılı Kanun kapsamından daha dar tutulmuştur.
- b. Yönetmeliğin Arşiv Malzemesi ve Arşivlik Malzeme tanımları Kanun'un tanımlarından önemli farklarla ayrılmıştır.
- c. Yönetmelik, 4/9438 sayılı Tüzükte «Teşkilât» deyimi ile tanımlanan Daire, Kuruluş ve Kurumlar için «Ödevliler» deyimi kullanmıştır. Tüzüğe aykırılık bir yana, bu deyim, arşiv hizmetlerinin sürekliliği dolayısıyla yerinde kullanılmamıştır.
- d. Yönetmelik 6696 sayılı Kanun ile kurulan Arşiv Danışma Kurulu'ndan ayrı olarak benzer fonksiyona sahip Milli Arşiv Kurulu'nu kurmuştur.
- e. Yönetmelik, Devlet Arşiv Kanunu tasarısında yer almayan 1. maddesi ile «Amaç» ını saptamıştır. Ancak, Kanun kısalığında olan Yönetmelik, bütünü ile bu amacı sağlamaktan uzak bulunmuştur.

Bu kısa açıklamadan anlaşılmış olacağı üzere Devlet Arşiv Yönetmeliği, yönetmelik olma ve uygulanma niteliklerinden yoksun bulunmaktadır. Bu bakımdan Başbakanlığın, 31.12.1975 tarihli ve Yazı İşleri 7500 /1074 sayılı Genelgesi ile «Bütün Kamu Kuruluşlarını çok yakından ilgilendiren bu Yönetmelik hükümlerinin eksiksiz bir şekilde ve dikkatle uygulanması» istenmiş olmasına rağmen bu yönetmeliğe göre herhangi bir çalışma yapılabileceğini sanmıyoruz.

Başbakanlığı 29.1.1976 tarihli ve 01011/1021 Sayılı Genelgesi ile de:

Bölge arşivleri kurulup Ara Depoları yaptırılınca kadar Arşiv Malzemesinin ve Arşivlik Malzemesinin iyi biçimde korunması; Kuruluşlar tarafından, kendi bünyelerinde birer Arşiv Birimi kurulması; Orta Doğu Amme idaresi Enstitüsü'nde açılacak Arşivcilik Kursuna bütün Kuruluşların arşivle ilgili personelinin katılması; arşiv ve arşivlik malzeme dışında kalan evrakın, arşiv dosyalarına konulmaması, eski harfle yazılı Arşiv Malzemesinin korunması ve Başbakanlık Arşiv Genel Müdürlüğü'ne bilgi verilmesi istenmiş ise de, kuruluşlara kanunî olanaklar sağlanmadığı sürece, arşiv sorununa genelgelerle çözüm bulma çabaları sonuçsuz kalacaktır.

C — ARŞİV KONUSUNDA KANUN TASARILAR

1 — Devlet Arşiv Kanunu Tasarısı

Başbakanlıkça hazırlanan Arşiv Kanunu tasarısı, 3 kez Parlamento'ya sunulmuştur. İlk kez 19.2.1968 tarihinde sunulan tasarı, İçişleri, Adalet ve Plân Komisyonlarına havale edilmişse de yalnız İçişleri Komisyonundan geçirilebilmiş, diğer komisyonlarda konuşulmadan yasama dönemi sona ermiştir. Tasarı ikinci kez 17.12.1969 tarihinde Parlamentoya sunulmuş ve ilgili komisyonlardan geçirilecek Meclis gündemi alınmış ise de yasama dönemi sonuna kadar gündemde kalarak kadük olmuştur. Tasarı son kez Parlamentoya 11.5.1974 tarihinde sunulmuş ve Adalet Komisyonu'nda görüşülerek İçişleri Komisyonu'na sevk edilmiştir.

2 — Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Tasarısı

Arşiv işlerinin memleket ölçüsünde düzene konması için, Devlet Arşiv Kanunu tasarısına paralel olarak Başbakanlıkça hazırlanan Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanun Tasarısı, 8.7.1971 ve 20.5.1974 tarihlerinde 2 kez Parlamento'ya sunulmuşsa da bugüne kadar kanunlaşması mümkün olmamıştır.

15 esas ve 3 geçici maddeden oluşan tasarı hükümleri, şu başlıklar altında sıralanmış bulunmaktadır: Kuruluş, Görevler, Milli Arşiv Kurulu, Yetkiler, Çeşitli Hükümler ve Geçici Hükümler.

Tasarı ile Başbakanlığa bağlı olmak üzere Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü kurulmakta ve bu Genel Müdürlük, merkez ve taşra kuruluşundan oluşmaktadır. Tasarıda, Milli Arşiv Kurulunun ve bir Arşivcilik Enstitüsü'nün kurulmasının öngörülmesi, tasarının getirdiği yenilikler arasında sayılabilir.

Tasarıda, Genel Müdürlük ile diğer Bakanlıklar, Kuruluş ve Kurumlar arasında örgütsel bir ilişki kurulmayışı, Bölge Arşiv Müdürlükleri altındaki taşra örgütüne değinilmeyişi, bilhassa arşivlik malzeme üzerinde çalışacak komisyonlar hakkında hiçbir bilgi verilmeyişi, bize göre bu tasarının önemli noksanlıklarını teşkil etmektedir.

I — ARŞİV İLE İLGİLİ KURULUŞLAR VE ÇALIŞMALARI

A — BAŞBAKANLIK ARŞİV GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Bu Genel Müdürlük, 1943 yılında 4443 Sayılı Kanun ile kurulmuş ve 17.3.1954 tarihliye 6330 Sayılı Başvekâlet Teşkilâtı Hakkındaki Kanun'da yeniden ifadesini bulmuştur.

Başbakanlık Arşivi, hâlen Osmanlı İmparatorluğu merkez teşkilâtı dairelerinin evrakını muhafaza etmektedir. İmparatorluğun yıkılmasından sonra kurulan (20) ye yakın Devletin merkez teşkilatına ait belgeleri de bu arşivde saklanmaktadır. En az 100 milyon belgenin bulunduğu Başbakanlık Arşivi, dünyanın en zengin arşivlerinden biri olup 7 binadan oluşmaktadır.

Başbakanlık Arşivinin, Konservasyon ve Konsültasyon görevlerini tam olarak yerine getirebilmesi için mevcut belgelerin, önce bilimsel yöntemlerle tasnifi, düzenlenmesi, envanter ve kataloglarının hazırlanması gerekir. Az sayıdaki uzman personel ile yılda ancak 200 bin civarında belgenin tasnifi tamamlanabilmektedir. İzlenen yol, belgeleri orijinal durumuna getirerek dosyalamaktır.

İstanbul'da Başbakanlık Arşiv Genel Müdürlüğü'ne ait arşivler dışında, İmparatorluk dönemine ait birçok Nezarete ve Tevkilâta ait evrak vardır ki bugün ilgili Bakanlıkların ve kuruluşların depo ve mahzenlerinde yığınlar halinde bulunan bu malzemeyi arşiv olarak nitelendirme imkânı yoktur.

B — ÇEŞİTLİ KURULUŞLARDA ARŞİV ÇALIŞMALARI

Başbakanlık Arşiv Genel Müdürlüğü ile diğer Kamu Kuruluşları ve Kurumları arasında arşiv yönünden hiçbir hukukî bağ mevcut değildir.

Kamu İdarelerinin ve Kurumlarının Kuruluş Kanunları incelendiği zaman «Evrak Müdürlüğü», «Arşiv Müdürlüğü» gibi adlarla şubeler kurulduğu ve çalışma esaslarının bir yönetmelikle tespit edileceğini bildiren hükümler bulunduğu görülür. Buna rağmen adında «Arşiv» kelimesi bulunan bazı Yönetmelikler dahi «İşleri biten evrak arşive kaldırılır»

demekten öte esaslı bir hüküm getirebilmiş değildir. Bu bakımdan çalışmalar yersel, kişisel ve kurumsal olmakta ve sınırlı kalmaktadır. Bununla beraber bazı Kamu Kuruluş ve Kurumları mevcut olanaklarıyla arşivlerini kurma yolunda çaba harcamaktadırlar.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI ARŞİV ÇALIŞMALARI

İçişleri Bakanlığında yapılan arşiv çalışmaları: İçişleri Bakanlığı Merkez Kuruluşları Arşivi, Emniyet Genel Müdürlüğü Arşivi, Jandarma Genel Komutanlığı Arşivi ve Sivil Savunma İdaresi Başkanlığı Arşivi olarak 4 kısımda incelenecektir.

İçişleri Bakanlığı Merkez Kuruluşları Arşiv Yönetmeliği esasen, «Kapsam» başlığını taşıyan 4 üncü maddesi ile bu Yönetmelik hükümlerinin, ayrı birer arşiv düzeni olan Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sivil Savunma İdaresi Başkanlığı dışında, Bakanlık Merkez Kuruluş ve Ünitelerinde uygulanacağını belirtmek suretiyle incelemede tutulacak yolu göstermiş bulunmaktadır.

I — İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MERKEZ KURULUŞLARI ARŞİVİ

A— MERKEZ KURULUŞLARI ARŞİV ÇALIŞMALARI HAKKINDA GENEL BİLGİ

İçişleri Bakanlığı, eski ve görevi gereği önemli belgelerin oluştuğu bir Bakanlık olmasına rağmen arşiv işlerine yakın zamana kadar gereken önem verilmemiştir. Bu yüzden Dahiliye Nezaretinden devredilen Osmanlı dönemine ait belgelere, Cumhuriyet dönemi belgeleri de eklenerek İçişleri Bakanlığına ait arşiv malzemesi yıldan yıla artmış. Bakanlık mahzeninde düzensiz yığınlar haline gelmiştir. Dahiliye Nezaretine ait bir kısım evrak ve vesaik halen Başbakanlık Arşiv Genel Müdürlüğü Arşivinde bulunmaktadır.

Dahiliye Vekâleti Merkez Teşkilâtı ve Vazifeleri Hakkındaki 24.5.1930 tarihli ve 1624 Sayılı Kanun'un 10 uncu maddesinde, Vilâyetler İdaresi Umum Müdürlüğü'ne ait görevler arasında «Evrak İşleri» de sayılmıştır. 1624 Sayılı Kanunun bazı maddelerini değiştiren ve Kanuna bazı maddeler ekleyen 20.6.1936 tarihli ve 3046 Sayılı Kanun'un 4 üncü

maddesi ise; Bakanlığın genel evrak ve dosyaları ile meşgul olmak üzere Evrak Müdürlüğü'nün kurulmasını öngörmüştür.

İçişleri Bakanlığında Arşiv konusuna değinen ilk metin, 1942 tarihli Dahiliye Vekâleti Merkez Teşkilâtı Evrak ve Dosya Talimatıdır. Bu talimatın 2 inci maddesinin son fıkrasında:

Genel Müdürlük ve Müdürlüklerin eski yıllara ait dosyalarının bu Talimatname buyruklarına göre tasnif edilerek Muhafızlar tarafından saklanmak üzere Evrak Müdürlüğüne devredileceği kaydolunmaktadır. Talimatın 46, 47 ve 48 inci maddelerinde konuya daha yakından da değinilmektedir. Bu maddelere göre:

Her Genel Müdürlük ve Müdürlüğün bir Eski Dosya Mahzeni bulunur. Eski dosyalar, yeni dosya plânına uygun olarak düzenlenir ve bir deftere kaydolunur. Genel Müdürlük ve Müdürlüklerde saklanan eski dosyalar, 5 yıl geçtikten sonra bir daha gözden geçirilerek Bakanlık Evrak Mahzeni'nde saklanmak üzere defterleriyle birlikte Evrak Müdürlüğüne devredilir. Devredilen dosyalar arasında saklanmasında fayda umulmayan evrak, mevcut Talimatnameye göre yok edilir.

Zamanına göre yeterli sayılabilecek bu hükümlere rağmen İçişleri Bakanlığında herhangi bir çalışma yapılamadığı gibi Muhafazasına Lüzum Kalmayan Evrak ve Vesaikin İmha edilmesi Hakkındaki 1956 tarihli ve 6696 Sayılı Kanun ve bunun 4/9438 Sayılı Tüzüğü üzerine de gerekli çaba gösterilememiş; esasen 1959 yılı ve sonraki yıllar Bütçe Kanunları ile söz konusu Kanun'un uygulanması bugüne kadar ertelene gelmiştir.

1967 yılı, İçişleri Bakanlığı Arşivi yönünden bir dönüm noktası teşkil etmiştir. Çünkü bu yılda, önce arşiv deposunda «rastgele bir yığın halinde» bulunan evrak ve vesaikin tasnifi ve yeniden yerleştirilmesi için bir Arşiv Bürosu kurulmuş; sonra da Bakanlık Makamına bağlı olarak kurulan Teşkilât ve Metot Bürosu'na arşivle ilgili görevler verilmiştir.

Arşiv Bürosunun kurulması hakkında Müsteşar Osman Meriç imzasıyla Özlük İşleri Genel Müdürlüğüne gönderilen Özel Kalem 19.6.1967 tarihli ve 1/1440 sayılı yazı şöyledir:

«Bilindiği üzere tamamen dolduğu için ihtiyacı karşılamayan Arşiv'e ek tesis ikmal edilerek kullanılmaya hazır hâle getirilmiş bulunmaktadır. Bugüne kadar yer kıfayetsizliği yüzünden Genel Müdürlüklere ait evrak rastgele bir yığın hâlinde buraya atıldığından bunların acilen tasnif ve bir esas dâhilinde yeniden yerleştirilmesi işine hemen girişilecektir. Bu sebeple:

1. Özlük İşleri Genel Müdürlüğünden Nuri Ökten'in başkanlığında bir Büro kurulacaktır. İller İdaresi, Mahalli İdareler, Nüfus İşleri Genel Müdürlükleri ile Kâğıt İşleri Müdürlüğünden birer personel görev ifa etmek üzere acilen tefrik edilecektir.

2. Gereç Müdürlüğünce hâlihazır bekçiden ayrı olmak üzere 2 müstahdem daha Büro hizmetleri için görevlendirilecektir.

3. Mezkûr Büro doğrudan doğruya Müsteşar Muavini Orhan Erbuğ'a bağlanacak ve buradan direktif alacaktır.

4. Kendilerine ait evrak ve dosyaların tasnifi sırasında Daireler en yetkili elemanlarını Müşavir olarak buraya gönderecek ve koordinasyon sağlayacaklardır.

5. Burada çalışan personele hizmetin ağırlığı nazarı itibari ile alınarak bazı özlük haklar sağlanmağa çalışılacaktır...»

Yazıda, o tarihe kadar bir bekçinin korunmasına terkedilmiş olan arşiv deposunun acıklı durumu bir iki kelime ile gözler önüne serilmiş bulunmaktadır. Gerçekten, belli esaslara bağlı olmadan arşiv deposuna kaldırılan evraktan, günün birinde yararlanma, imkânsız denecek kadar güç olmakta; aranan bir evrakın bulunması amacıyla aslında düzensiz olan malzeme dökülüp saçılmakta idi. Bu yüzden arşiv deposu dolup taşmış, bir kısım evrak bodrum koridorlarına yığılmıştı.

Bu koşullar içinde, işe başlayan Büro, 1970 yılına kadar çalışmasını hızlı bir şekilde sürdürmüş; mevcut bütün dosyaları ve dağınık evrakı gözden geçirmek suretiyle onları önce Bakanlık Dairelerine, sonra da yıllara göre tasnif ederek ranzalara yerleştirmiştir. Böylece Bakanlık arşivinin kurulmasında önemli bir aşama gerçekleştirilmiştir. Bu aşamada Büro'nun çalışmaları, özellikle Büro Başkanı olarak Nuri Ökten'in çabaları kayda değer bulunmuştur. Bu husus, o zamanki çalışmaları iz-

leme olanağı bulan tanınmış bazı yazarlarımız tarafından da belirtilmiştir (2)

Büro çalışmaları sırasında, gerekli görülen bazı evrak ve defterin onarmaları ve ciltleri yaptırılmış; onarılmaz ve okunmaz hale gelmiş olan bir kısım evrak da SEKA'ya teslim edilmiştir.

Çalışmalar sonunda arşivdeki en eski evrakın Nüfus İdaresi'ne ait Kütük Defterleri olduğu; yaşları 130 yılı aşan bu defterlerin deri kaplı, madenden köşebentli, hatta kilitlenebilir olması sebebiyle, son yılların defterlerinden çok daha sağlam ve iyi durumda bulundukları tespit olunmuştur. İmparatorluk dönemi klasörleri de, sağlamlıkları yanında güzel kabartma motifleri ile dikkati çekmektedir.

Bakanlık Makamına bağlı olarak 1967 yılı sonunda kurulan Teşkilat ve Metot Bürosu tarafından üzerinde araştırma ve inceleme yapılmak üzere üç konu seçilmiştir:

1. İçişleri Bakanlığı Merkez Teşkilâtı için Arşiv Yönetmeliği hazırlanması,
2. İçişleri Bakanlığı Merkez ve Taşra Teşkilâtı için yeniden bir Evrak ve Dosyalama Yönetmeliği hazırlanması,
3. İçişleri Bakanlığı Merkez Teşkilâtı Daire ve Bürolarının yerleştirilmesi.

Teşkilât ve Metot Bürosu, bu üç konudan ilkinde öncelik vermiştir. Bu Büro'nun iki uzmanı tarafından önce «Arşiv İdaresi» adıyla bir eser yayınlanmış, sonra da «Arşiv Yönetmeliği Tasarısı» hazırlanmıştır. (3)

Bu tasarı, gerekli inceleme ve değişikliklerden sonra Bakanlık Makamınca onanarak «İçişleri Bakanlığı Merkez Kuruluşları Arşiv Yönetmeliği» başlığı ile 6 Şubat 1969 tarihli ve 13120 Sayılı Resmî Gazetemde yayınlanmıştır.

² Nazif Tepedelenlioğlu, Atatürk Arşivinden Beklenen Aydınlık, Yeni İstanbul Gazetesi, 8.3.1969. Cemal Kutay, Bir Hasret üzerine, Sohbetler Dergisi, 5 inci Sayı 1969.

³ Arşiv İdaresi: Adnan Darendeliler; İhsan Dede, İçişleri Bakanlığı Yayını, Ankara 1968

Yönetmeliğin yayınlaması ile beklenenin aksine, arşivde eski evrak üzerindeki çalışmalar eski önemini kaybetmiş, bir süre sonra da tamamen durmuştur.

Teşkilât ve Metot Bürosu'na verilen inceleme konularının ikincisi ile hazırlanması öngörülen Evrak ve Dosya Yönetmeliklerinden Bakanlık merkez örgütüne ait olanı da 1973 yılında hazırlanmış ve Bakanlık Makamınca 9.7.1973 tarihinde onanmıştır. Bu Yönetmeliğin 63 üncü maddesi ile İçişleri Bakanlığı Merkez Kuruluşları Arşiv Yönetmeliği arasında ilişki kurulmuştur. Bu maddenin ilk 2 fıkrası şöyledir:

«Her takvim yılı sonunda, dosya gömleklerindeki evrakın durumu gözden geçirilerek işlemi tamamlanmış olanlar ve devam edenler birbirinden ayrılırlar:

1. İşlemi tamamlananlar, 6.2.1969 tarih ve 13120 Sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan İçişleri Bakanlığı Merkez Kuruluşları Arşiv Yönetmeliğimin (27-45) inci maddeleri uygulanmak üzere dolap dışına alınır ve kapalı yerde saklanır.

2. İşlemi devam edenler dosya içinde bırakılır...»

B — İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MERKEZ KURULUŞLARI ARŞİV YÖNETMELİĞİ

6 Şubat 1969 tarihli ve 13120 Sayılı Resmî Gazete 'de yayınlanan Yönetmelik, 144 esas ve 6 geçici maddeden oluşmakta ve Yönetmeliğe 1 Cetvel ile 13 Form örneği eklenmiş bulunmaktadır.

1 — Yönetmeliğin Hükümleri

Yönetmeliğin başlıca hükümleri aşağıda özetlenmiştir:

a — Hukukî Dayanak

Bu Yönetmelik, 4.4.1956 tarihli ve 6696 sayılı Muhafazasına Lüzum Kalmayan Evrak ve Vesaikin İmha Edilmesi Hakkında Kanunun 4, 6 ve 8 inci maddeleri gereğince yayınlanan 13.9.1957 tarihli ve 4/9438 Sayılı Tüzüğün 13 ve 19 uncu maddelerine göre hazırlanmıştır.

b — Kapsam

Yönetmelik hükümleri; ayrı birer arşiv düzeni olan Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sivil Savunma İdaresi Başkanlığı dışında, Bakanlık Merkez Kuruluş ve Ünitelerinde uygulanır.

c — Deyimler ve Tanımlar

Arşiv deyiimi; Arşivlik Malzeme'nin ve Arşiv Malzemesinin saklanıldığı Bakanlık Arşivini ifade eder.

Kamu Evrakı; Bakanlığın gördüğü hizmetler, yaptığı haberleşme ve işlemler sonucunda kamu kuruluşları ile gerçek veya tüzel kişilerle ilgili olarak üretilen her türlü yazılmış, resmedilmiş basılmış, tele veya filme alınmış belgelerin tamamıdır.

Arşivlik Malzeme; Bakanlığın câri işlemlerinde kullanılmamakla beraber, gerektiğinde kendisine başvurulmak üzere belirli sürelerle arşivde saklanan kamu evrakıdır.

«Arşiv Malzemesi, arşivlik malzemedendir;

1. Taşındığı delil olma değeri ve niteliği bakımından müracaat,
2. Tarihi, hukukî, idari, askerî, iktisadi, dinî, ilmi edebi, estetik, kültürel, biyografik, jeneolojik, teknik konular, milletlerarası ilişkiler, ait olduğu çağın ahlâk, örf, âdet ve sosyal özellikleri hakkında bilgi edinmek için araştırma amacıyla sürekli saklanmalarına hükmedilen ve Genel Arşiv'e devredilinceye kadar saklanılmak üzere Arşiv'e devir alınan veya saklanan kamu evrakıdır.»

Malzeme deyiimi; Arşivlik Malzeme ile Arşiv Malzemesini kapsamaktadır.

«Malzeme Birimi; bağımsız olarak başlı başına bir konuyu içine alan veya değeri taşıyan dosya, defter, zarflanmış veya paketlenmiş evrak tomarı; kitap, plân, harita, film, fotoğraf, plâk, ses bandı, mühür ve benzeri kamu evrakıdır»

Kuruluş; 1624 Sayılı İçişleri Bakanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunun 1 inci maddesinde sayılan ve Yönetmelik kapsamı için

de bulunan Bakanlığa bağlı daireler ile Bakanlık Saymanlık Müdürlüğü' dür.

Ünite ise; kuruluşlar içinde şube adı ile kurulan, başında bir Müdür bulunan ve özel aidiyet numarası kullanan birimlerdir.

Aidiyet; dosya plânındaki konular ayrımıdır,

İmha cetveli; kuruluş veya ünitelerce Yönetmeliğe bağlı «Cetvel» esas alınarak, ayıklama işlemine tâbi tutulmak üzere, kamu evrakının kaydedildiği çizelgedir.

İmha listesi ise; Arşiv Müdürlüğü'nce tasarruf plânı esas alınarak, imha işlemine tâbi tutulmak üzere, kamu evrakının kaydedildiği çizelgedir.

d — Arşiv Yönetimi

1) Arşiv Müdürlüğü

Bakanlık Makamı'na bağlı olarak kurulan Arşiv Müdürlüğü kadrosunda; bir Müdür, bir Müdür yardımcısı, bir arşiv uzmanı, bir arşiv âmiri, mikrofilm teknisyeni, arşiv ve büro memurları ile temizleme, onarma, koruma, ciltleme ve benzeri işlerde kullanılacak hizmetliler yer alır.

2) Arşiv Müdürlüğü'nün Görevleri

Arşiv Müdürlüğü'nün görevleri şunlardır:

1. Malzemeyi; devir ve teslim almak, tasnif etmek, yerleştirmek, korumak, değerlendirmek, tanıtıcı rehber veya kataloglar hazırlamak ve yayınlamak,
2. Malzeme ile ilgili tasarruf işlemlerini yapmak,
3. Arşiv yerini düzenlemek,
4. Evrak ve dosya sistemlerinde yapılacak değişikliklerde kuruluş ve üniteler ile işbirliği yapmak,

5. Evrak ve dosyanın maddesini teşkil eden Kırtasiye Malzemesi standartlarının tespitinde görüşünü bildirmek,

6. Yılın altıncı ve on ikinci ayları sonunda Yönetmeliğin uygulanması hakkında Bakanlık Makamına rapor sunmak,

7. Arşivle ilgili yurt içi ve yurt dışı toplantılara katılmak,

3) Personelin Görev ve Yetkileri

Arşiv Müdürlüğü personelinin görev ve yetkileri, Yönetmeliğin (18-23) üncü maddelerinde açıklanmıştır.

4) Yönetici Personelde Aranacak Nitelikler

Arşiv Müdürü ve Arşiv uzmanında aranacak nitelikler şunlardır:

1. Üniversite, yüksekokul veya aynı düzeydeki öğrenim kurumlarından birini bitirmiş olmak,

2. Kamu idaresi alanında bilgi ve evrak yönetimi hakkında yeter tecrübe sahibi bulunmak,

3. En az bir yabancı dili, okuduğunu anlayacak derecede bilmek,

4. Mesleğe ve ilme karşı ilgi duymak,

Eski yazıyı okuyup yazmayı bilmek tercih sebebidir.

Arşiv Müdür yardımcısı olmak için; liseyi veya aynı seviyedeki öğrenim kurumlarından birini bitirmiş olmak, personel ve evrak konularında bilgi ve tecrübe sahibi bulunmak koşulu aranır.

e — Ayıklama İşlemleri

Kuruluş ve ünitelerce üretilen kamu evrakı; câri işlemler sonunda saklanması yarar bulunmayan, aslında hukukî ve İlmi bir değer taşımayan evraktan ayıklanmadan Arşiv'e devredilmez.

Ayıklama işlemleri; yukarıdaki esaslar gereğince hazırlanmış ve Yönetmeliğe eklenmiş olan «Cetvel» e göre, kuruluş ve üniteler tarafından yapılır.

Ayıklanması düşünülen kamu evrakından bir malzeme birimi teşkil edenler için, kuruluş veya ünitelerce, tesis yılı, aidiyet ve bunun içindeki sıra numarasına göre ayrı ayrı ikişer örnek «İmha Cetveli» düzenlenir.

Kuruluş veya ünite âmirlerinin onayı ile kesinleşen İmha Cetvellerine dahil olan her malzeme birimi hakkında, kayıt defterlerinin veya föylerinin ilgili sütunlarına ayrıca Özel «İmha» işaretleri konur.

İmha cetvellerinin birer örneği, malzemenin arşive devri sırasında Arşiv Müdürlüğü'ne verilir. Ayıklanması kararlaştırılan kamu evrakı, SEKA'ya gönderilmek veya sair şekillerde yok edilmek üzere Arşiv Müdürlüğü'ne devredilir.

Kuruluşlarca veya ünitelerce yerinde saklanmasına lüzum görülen sicil dosyaları ile câri işlemlerde rolü olan veya özel mevzuatında belirtilen bazı kamu evrakı hakkında ayıklama işlemi uygulanmaz.

f — Malzemenin Hazırlanması

Ayıklama işlemlerinden sonra, saklanmak üzere Arşiv'e devri edilecek malzeme; tesis yılı, aidiyeti, aidiyet içi sıra numarası esas alınmak suretiyle ilgili kuruluş ve ünitelerce hazırlanır ve «Kayıt Defteri» veya «Kayıt Föyleri» ne aidiyet esasına göre kayıtları yapılır.

Bu işlemlerden sonra, klasörler içindeki dosyaların gömlekleri çıkarılır ve forma uygun basılı dosya gömleği sağlanıncaya kadar her malzeme biriminin üst sağ köşesine bir «Etiket» yapıştırılır. Etiketin kuruluş veya üniteye ait sütunları muhtevaya uygun şekilde doldurulur.

g — Malzemenin Arşive Devri

İlgili kuruluş veya ünitece, her türlü işlemi tamamlanmış malzemenin içinde bulunduğu dosya gömleğinin, tomarının veya kılıfının alt sol köşesine «Arşivlik» damgası vurularak genellikle yeni takvim yılının ilk üç ayında Arşiv'e devredilir.

Malzemenin bu şekilde tespiti, ayırımı ve Arşiv'e devrine karar verme yetkisi kuruluş veya ünitelerin âmirlerine aittir.

Devredilecek malzeme birimleri ile kuruluş veya ünitelerin buna dair yıllık kayıtları arasındaki uygunluğun denetimi bakımından kayıt defterlerinin bir örneği veya föy çizitlerinden biri Arşiv Müdürlüğüne verilir.

İçinde, kısmen veya tamamen gizlilik derecesi taşıyan kamu evrakının bulunduğu dosya gömleğinin, tomarının veya kılıfının alt sağ köşesine «Gizli» damgası vurulur ve bunlar, Arşiv 'de normal malzeme gibi işleme tâbi tutulur. Ancak tamamı gizlilik taşıyan kamu evrakı, Arşiv' de özel yerleştirme yerlerinde saklanır.

Kuruluş veya ünitelerce; Arşiv'e devredilecek malzeme için üç örnek «Arşive Malzeme Verme Pusulası» düzenlenir ve malzemenin tesis yılı, aidiyet numarası ve aidiyet içi sıra numaraları belirtilir.

Arşiv Malzeme Verme Pusulalarında; tevdi tarihi, arşiv yeri (depo, ranza, raf, göz, yerleştirme numaraları) ve tasarruf işlemleri sütunlarının işlenmesi Arşiv Müdürlüğü'ne aittir.

Malzemenin teslim alınmasından sonra imzalanan pusulaların iki örneği Arşiv 'de alıkonur, üçüncü örneği kuruluş veya ünitenin «Arşiv İrtibat Memuruna tevdi olunur.

Bir takvim yılı içinde kullanılan Arşive Malzeme Verme Pusulasının birinci örneği Arşiv 'de, arşiv genel sıra numarasına göre sıraya konulur ve müteakip yılın ilk ayında ciltlenir.

İkinci örneği Arşiv 'de, üçüncü örneği ilgili kuruluş veya ünitelerde, tesis yılı ve aidiyet esasına göre düzenlenen malzeme birimleri için birer karteks olarak kullanılır.

Bir kuruluş veya ünitenin bir yıla ait bütün «Aidiyetlerindeki malzeme birimlerinin tamamının Arşiv'e devrinin sağlanmasından sonra bunları cilt ettirilir.

a — Malzemenin Arşivde Düzenlenmesi

Malzemenin, arşivde ranzalara yerleştirilmeleri esastır. Bu amaçla depolarda ve katlarda yeteri kadar ranza yaptırılır. Ranzalar raflara, raflarca gözlemlere ayrılır ve bu yerler numaralanır.

Her depo ve kat için bir «Yerleştirme Plânı» hazırlanır.

Devir alınan arşiv malzeme birimlerinin yerleştirilme durumuna getirilmesi için aşağıdaki işlemler yapılır:

1. Malzemenin mevcut düzeni bozulmadan yumuşak fırça ile tozu alınır, temizlenir.
2. Gereken malzemenin onarımı ve ciltlenmesi yapılır.
3. Tomar halinde olan evrak, aynı büyüklükteki kâğıtlara konur ve paket haline getirilir.
4. Ayrı olarak zarflaması gereken malzemenin tabii büyüklüğü bozulmaz ve katlanmaz.
5. Bunlardan sonra malzemenin özellik ve türlerine göre özel olarak hazırlattırılan klasör, kutu ve benzeri kılıflar içine konur ve üzerlerine etiket yapıştırılır.

ı — Arşivden Yararlanma

Malzeme arşivden, kuruluş veya ünite amiri tarafından imzalanmış «Arşivden Malzeme İsteme Kartı» ile Arşiv İrtibat Memuru tarafından alınır ve aynı memur tarafından geri verilir.

Bakanlık dışındaki resmî kuruluşlara Arşiv 'den malzeme verilmesi, Bakanlık Makamının iznine bağlıdır. Özel kişiler de Bakanlık Makamının izni ile Arşiv 'den yararlanır; malzemenin örneğini, fotokopisini veya mikrofilmini alabilirler.

İ — Tasarruf İşlemleri

1) Tasarruf Plânı

Üretilen kamu evrakının; gelecekte tâbi olacağı işlemleri tayin hususunda, kuruluş veya ünitelerle Arşiv Müdürlüğü arasında görüş ve işbirliğini sağlamak amacı ile önceden Tasarruf Plânları hazırlanır.

Tasarruf plânında; devredilen veya devredilecek olan malzeme biliminin, özelliğine ve önemine göre, devir tarihinden itibaren Arşiv'de ne

kadar süre saklanacağı gösterilir, mikrofilm uygulaması yapılacak malzeme belirtilir.

Malzemenin saklanma süreleri, 8, 16, 24 ve 33 yıl olarak tespit olunur. Bir kısım malzeme süresiz olarak saklanır.

Her kuruluş ve ünite, Yönetmeliğin yürürlük tarihinden itibaren 6 ay içinde, kendi aidiyetlerini kapsayacak şekilde Tasarruf Planlarını hazırlar ve bir örneğini Arşiv Müdürlüğü'ne teslim eder.

Arşiv Müdürlüğü, Bakanlık çapında bu plânları birleştirdikten sonra «Merkez Komisyonunun tasvibini ve Bakanlık Makamının Onayını alır. Böylece son şeklini alan Tasarruf planının bir örneği ilgili kuruluşa veya üniteye verilir.

2) Mikrofilm İşleri

Arşiv Müdürlüğünce; maddî yapısı, şekli ve düzeni elverişli bulunan malzemenin mikrofilmi aldırılır. Gerekğinde manyetik ve optik bant sisteminden de yararlanılır.

Mikrofilm metoduna aşağıdaki hallerde başvurulur:

1. Malzemeyi mikrofilme almanın daha ekonomik olması ve malzeme aslının yok edilmesinde sakınca bulunmaması,
2. Çok istenmesi ve incelenmesi dolayısıyla malzemenin yıpranmaya başlaması,
3. Önemli bir malzemenin kaybolmasından korkulması.

j — İmha İşlemleri

1) Yok Edilemeyen Malzeme:

1. Delil olma niteliği taşıyan malzeme ile tarihî, İdarî İktisadî, sosyal, kültürel ve İlmi değeri olan ve milletlerarası ilişkileri belgeleyen malzemeler,
2. Tarihe mal olmuş bulunan ve kuruluşların tarihini gösteren belgeler,

3. Yönetim ile ilgili bulunan dokümanlar yok edilemez.

2) Yok Edilebilen Malzeme

Bakanlık Merkez Komisyonu'nun ve Arşiv Danışma Kurulu'nun tasvibi alındıktan sonra yok edilebilen malzeme şunlardır:

1. Cârî işlemlerde rolünü kaybetmiş, müracaat ihtiyacı durulmayan malzeme,
2. İlgili mevzuata veya tasarruf plânına göre belli süreleri doldurmuş malzeme,
3. Orijinal şekli ile saklanması gerekli olmayan ve mikrofilmi alınmış malzeme.

3) Yok Etme Listelerinin Hazırlanması

Yok, Etme Listeleri, Arşiv 'de 3 kişilik bir «İmha Heyeti» tarafından hazırlanır. Bu heyet Arşiv Müdürünün başkanlığında 2 üyeden kurulur. Üyelerden biri Arşiv Müdürlüğü, diğeri ilgili kuruluş veya ünite personeli arasından seçilir.

Her yıl Haziran ayında Tasarruf Planı'na göre kuruluş veya ünitelerin malzeme durumu gözden geçirilir ve bunlardan Arşiv 'de saklarına sürelerini dolduranların aidiyetleri itibariyle tespiti yapılarak İmha Listesi'ne geçirilir.

İmha Listelerinin altı, heyet başkanı ve üyeleri tarafından imzalandıktan sonra 3 adet örneği, 6696 Sayılı Kanunun 4/9438 Sayılı Tüzüğü' ne göre bir başkan ve üç üyeden oluşan Bakanlık Merkez Komisyonu'na teslim olunur. Merkez Komisyonu tarafından onandığı takdirde, kesinleşmiş olan İmha Listesi, gereği yapılmak üzere. Arşiv Müdürlüğüne iade olunur.

Yönetmelik bu kısımda, 4/9438 Sayılı Tüzük hükümlerinden ayrılmaktadır. Zira Tüzüğün 7 ve 10 uncu maddelerine göre yok edilecek malzeme hakkında kesin karar verme yetkisi yalnız, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı olarak kurulan Arşiv Danışma Kuruluna ait bulunmaktadır.

Yönetmeliğin 85 inci maddesine göre ancak, bazı malzemenin saklanması için lüzum görülmesi hâlinde, gerekçesi ilgili sütuna yazılmak suretiyle Merkez Komisyonu'nca, Listenin 2 örneği Arşiv Danışma Kuruluna, 1 örneği Arşiv Müdürlüğü'ne gönderilir.

Arşiv Danışma Kurulu'nca onaylanan İmha Listeleri Bakanlık Merkez Komisyonu aracılığı ile Arşiv Müdürlüğüne verilir. Yok, edilmesi kabul edilmeyen kamu evrakı arşiv malzemesi niteliğini kazanır ve hakkında bir daha yok etme hükümleri uygulanmaz.

Kesinleşen İmha Listesi'nin birinci örneği kuruluş veya ünitelerin tespit edilen sıralarına göre bir araya getirilerek cilt ettirilir. İkinci örneği ilgili kuruluşun, o yıla ait «Arşive Malzeme Verme Pusulası» ciltlerinde saklanır. Üçüncü örneği, bilgi için kuruluş veya üniteye verilir.

4) Uygulama Kurulu ve Uygulama Şekli

Arşiv Müdürlüğü'nde, Müdür tarafından 3 kişilik bir «İnfaz Heyeti» kurulur ve yok edilmesi gereken malzeme bu heyete teslim edilir.

Uygulama; malzemeyi SEKA'ya göndermek, yakmak, ısıtmak veya kırmak suretiyle yapılır. Kitap, broşür ve sirküler gibi malzeme kitaplıklara dağıtılabilir. Uygulama sonunda bir tutanak düzenlenir.

k — Malzemenin Genel Arşive Devri

Genel Arşiv (Devlet Arşivi) tarafından prosedürüne göre Bakanlık Arşivi'nden istenen arşiv malzemesi, Bakanlık onayı ile devredilir.

Devir, her kuruluş veya ünite için malzemenin tesis yılları ve aidiyetleri itibariyle ayrı ayrı olmak üzere düzenlenecek 4 nüsha «Devir Listesi» ile yapılır. Devir listesi 'nin bir örneği Genel Arşiv'e verilir.

1 — Koruma İşlemleri ve Arşivin Donatımı

Bakanlar Kurulu'nun 13.8.1966 tarihli ve 6/6851 Sayılı Kararı ile yürürlüğe konan «Devlete ait Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik» hükümleri dışında, arşivin özelliğine göre, Arşiv Müdürlüğünce Bakanlık Sivil Savunma Uzmanı ve Daire Müdürü'nün görüşü alın-

mak suretiyle özel bir Talimat hazırlanır ve Bakanlık onayından geçirilerek uygulanır.

Arşiv yerinde; müracaat, idare, inceleme ve diğer işler için en az 3 oda ayrılır ve donatılır. Arşiv depolarında, ranza, raf, göz ve özel yerleştirme yerleri, hizmet amacına uygun nitelikte ve ölçülerde yaptırılır. Malzemenin dış etkenlerden ve zararlılardan korunması için de gerekli tedbirler alınır.

m — Türlü Hükümler

1) Kanun Arşivi

Arşiv Müdürlüğü'nce Arşiv 'de, aşağıda gösterilen malzemenin örneklerinden oluşan özel bir «Kanun Arşivi» tesis olunur:

1. Kuruluş veya ünitelerce hazırlanan veya hazırlatılan kanun, tüzük ve yönetmeliklerin her türlü tasarı ve taslakları,
2. Bunların Resmî Gazete 'de yayınlanmasından sonra kesinleşen metinleri,
3. Yapılan her türlü talimat, genelge, tamim ve benzeri,
4. İş ve işlemleri sırasında kendi konuları ile ilgili olarak yüksek yargı organlarından alınan her türlü içtihat kararları,
5. Bakanlar Kurulu Kararları.

Böylece kurulan arşivde, yalnız Kanun bulunmadığına göre, adının «Mevzuat Arşivi »ne çevrilmesi, hattâ memleketimizde çıkmış bütün mevzuata burada yer verilmesi uygun görülmektedir.

2) Görevliler İçin Sosyal Haklar ve Yardımlar

Yok edilecek evrak ve vesaikin tespiti, ayrımı ve imhasında çalışma saatleri içinde ve dışında çalıştırılacak memur ve ücretlilere Bakanlar Kurulunca belirtilecek esaslara göre ücret veya gündelik ödenir. Arşiv personeline ayrıca her yıl bir takım iş elbisesi ile bir çift ayakkabı yaptırılır ve her gün süt verilir.

3) Form ve Basılı Kâğıt Sağlanması

Yönetmelikte sözü edilen her türlü form ve basılı kâğıt, Arşiv Müdürlüğü'nce sağlanır ve Arşiv İrtibat Memurları aracılığı ile ilgili kuruluş veya ünitelere dağıtılır.

4) Yükümlülük ve Sorumluluk

Kuruluş ve üniteler ile Arşiv Müdürlüğü arasında ilişki kurmakla görevlendirilecek «Arşiv İrtibat Memurlarının dosya, evrak ve kayıt işlerinde çalışan personel arasından seçilmesi ve bu işlerde yetki sahibi olması esastır. İrtibat Memurları, arşiv işlerinden dolayı kuruluş veya ünite âmirlerine karşı sorumludurlar.

Yönetmeliğin uygulanmasından dolayı da kuruluş ve ünitelerin âmirleri Bakan'a karşı sorumlu durumdadırlar.

5) Yürürlükten Kaldırılan Hükümler

«Dahiliye Vekâleti Merkez Teşkilâtı Evrak ve Dosya Talimatının 2 inci maddesinin son fıkrası ile 46, 47 ve 48 inci maddeleri ve bu Yönetmeliğe aykırı diğer hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır. (4)

6) Geçici Hükümler

Geçici 1 inci maddede, hâlen tasnifi yapılmamış, ayıklanmamış ve Arşive gönderilmemiş kamu evrakının da, bu Yönetmelik hükümlerine göre sıra ile işleme tâbi tutulacağı; 2 inci maddede, arşiv depolarında bulunan kamu evrakının düzenlenmesi işlerinde ilgili kuruluş memurları ile arşiv personelinin işbirliği yapacağı tespit olunmuştur. Geçici: 3 üncü madde, düzenleme işlemlerinde izlenecek yolu göstermiş, bu arada 7 inci fıkrası ile aidiyet ayırımından sonra Yönetmeliğin «Ayıklama işlemleri» Hakkındaki hükümlerinin Arşiv Müdürlüğü'nce uygulanacağını açıklamıştır. 4 üncü madde, malzeme birimlerinin Malzeme Listesi'ne geçiriliş şeklini belirtmiştir.

(4) Talimatın bu maddesi, 6 Şubat 1969 tarihli Resmî Gazete'de yanlışlıkla 1 inci madde olarak çıkmıştır.

Geçici 5 inci madde, imha edilecek malzemenin tespiti, ayrımı ve yok edilmesi işlemlerinin 5 yılda tamamlanmasını ve 6 ncı madde ise, Yönetmelik kapsamı dışında kalan kuruluşların İçişleri Bakanlığı Arşivi'nde bulunan kamu evrakının, Yönetmeliğin yürürlüğe girmesinden itibaren 6 ay içinde bu idarelere teslimini öngörmüştür.

7) Yürürlük Maddesi

Yönetmeliğin son 114 üncü maddesi yürürlük maddesidir. Buna göre; Yönetmeliğin 78 inci maddesi hariç «İmha işlemleri» hakkındaki (77-89) uncu maddeleri, Arşiv Danışma Kurulu'nun tetkik ve tasvibinden ve diğer hükümleri Resmî Gazete ile yayınlanmasından sonra yürürlüğe girmektedir.

n — Yönetmeliğin Ekleri

Yönetmeliğin sonuna Ayıklama işlemlerine esas olan bir «Cetvel» ile 13 adet «Form» eklenmiştir.

Söz konusu Cetvele göre, kuruluş veya ünitelerce ayıklama işlemine tâbi tutulacak ve yok edilecek kamu evrakının başlıcaları aşağıda gösterilmiştir:

1. Şekli ne olursa olsun her türlü tekit yazıları,
2. El veya daktilo ile yazılmış her türlü yazı müsveddeleri ve gönderilen yazıların fazla nüshaları,
3. Resmî veya özel her türlü zarflar,
4. Resmî kuruluşlardan gelen ve genellikle bir ihbar niteliğinde olan Alındı, Tebliğ ve benzeri her türlü kâğıtlar,
5. Kuruluş veya ünitelerce P.T.T. ye zimmet karşılığında verilen evrakın kayıt edildiği fişler (P.T.T. ye verildikten bir yıl sonra)
6. Her türlü referanduma yarayan pusula, cetvel, liste ve benzeri yardımcı belgeler,
7. Kuruluş veya üniteler arasında yapılan yazışmalardan, ilgili kuruluş veya ünitelerde bulunan asılları dışındakiler,

8. Bir Kuruluş veya ünitece üretilip de diğer kuruluşlara bilgi olarak gönderilen genelge ve benzerleri,

9. Bakanlıkça üretilen ve saklanılmasına ve kullanılmasına lüzum kalmayan kitap, broşür, sirküler, form ve benzerleri ile mevzuat veya form değişikliği yüzünden kullanılmayan basılı evrak ve defterden birer örnekleri dışındakiler,

10. Kuruluş ve ünitelerce demirbaş, mefruşat, kırtasiye ve benzerleri için açılan istem dosyaları ile Gereç Müdürlüğü ile yapılan yazışmalar,

11. İlgili Kuruluş veya ünitelerce, muhtevaları defter veya föylere aktarıldıktan sonra Mahallî İdareler bütçeleri, kesin hesapları, birleştirme cetvelleri ve benzeri cetveller,

12. Yanlış havale ve sevk sebebiyle ilgili kuruluş ve ünitesine gönderilen kamu evrakı için yapılan yazışmalar,

13. Kamu evrakından, onarılması, yeniden tesisi ve yararlanılması mümkün olmayanlar.

2 — Yönetmelik Hakkında Genel Eleştiri

1. Yönetmeliğin «Hukukî Dayanak» başlığını taşıyan 1 inci maddesinde, Yönetmeliğin 6696 Sayılı Tüzüğe göre yayınlandığı açıklanmakta ise de, bu Yönetmelik, saklanmasına gerek olmayan kamu evrakının yok edilmesinde uyulacak tasarruf işlemlerinin tespiti ile yetinmemiş, sözü edilen Kanun ve Tüzüğü dikkate almaksızın İçişleri Bakanlığı'na bağlı bir Arşiv Müdürlüğü'nün kurulmasını öngörmüştür.

Ancak örgüt kurma ve kadro koyma işlemlerinin teşkilât Kanunu ile düzenlenmesi gereken konulardan olması dolayısıyla, Arşiv Müdürlüğü'nün Yönetmeliğe göre kurulması mümkün olamamış; arşiv işleri bugüne kadar, kadroları ilgili dairelerden İdarî Hizmetler Daire Başkanlığına aktarılan 5 personel tarafından «tedvir» edilmiştir. Kuruluşu, Arşiv Amiri unvanı ile Nuri Ökten yönetmektedir.

Bu bakımdan Arşiv Müdürlüğü'nün, İçişleri Bakanlığı Merkez Teşkilâtı ve Görevleri Hakkındaki Kanun'da yapılacak bir değişiklikle bir

an önce gerçekleştirilmesi gerekli görülmektedir. Bu takdirde, kuruluşlar tarafından birer Arşiv Birimi kurulması hususundaki 29.1.1976 tarihli ve 01011/1021 Sayılı Başbakanlık buyruğuna da uyulmuş olacaktır,

2. Yönetmeliğin «Yürürlük» başlığını taşıyan 114 üncü maddesinde, İmha İşlemleri hakkındaki hükümlerinin Arşiv Danışma Kurulumun «tetkik ve tasvibinden» sonra yürürlüğe gireceği açıklanmıştır.

1959 yılından itibaren Bütçe Kanunları ile her yıl, 6696 sayılı Kanun uygulanması ertelendiğine ve o tarihten beri çalışır durumda olmayan Arşiv Danışma Kurulundan gerekli tasvip alınmadığına göre Yönetmeliğin İmha İşlemleri hakkındaki hükümlerinin uygulanma olanağı bulunmadığını kabul etmek gerekir.

4/9438 Sayılı Tüzüğün 19 uncu maddesi gereğince, Yönetmeliğin ayıklama esaslarına ait hükümleri ile buna dair «Cetvel» hakkında da Arşiv Danışma Kurulu'nun «Mütalaa» sına ihtiyaç olduğu halde, bu hususun da sağlanamaması sebebiyle ayıklama işlemlerine ait hükümlerin de uygulanmasına imkân görülememiştir.

Bununla beraber, Yönetmeliğin ilgili maddelerinin Arşiv Danışma Kurulu'nun tetkik ve tasvibi ile kesinleşmesinden sonra, gerekirse, tekrar gözden geçirilmek üzere İmha Cetvelleri ile İmha Listelerinin hazırlanması imkân dahilinde bulunmaktadır.

Aslında, Yönetmeliğin 114 üncü Maddesinde sözü edilen Arşiv Danışma Kurulu'ndan mütalaa alma işleminin, Yönetmeliğin onanmasından önce yerine getirilmesi gerekirken, adı geçen Kurulun çalışır durumda olmaması dolayısıyla bu zorunluluğa uyulmadığı anlaşılmaktadır.

3 — Yönetmeliğe Göre Yapılan Çalışmalar

Aşağıda, Yönetmeliğin uygulanması mümkün hükümlerine göre, yapılan ve yapılamayan çalışmalar hakkında bilgi sunulmuştur:

1. Yönetmeliğin 18 inci maddesinin 7 inci fıkrası gereğince; Arşiv Müdürlüğü tarafından yılın altıncı ve yedinci ayları sonunda, arşiv çalışmaları hakkında Bakanlık Makamına sunulması gereken Rapor bugüne kadar hazırlanmamıştır.

2. Yönetmeliğin 23 üncü maddesinin 2 inci fıkrasına göre; kuruluş ve üniteler tarafından Arşiv Müdürlüğü'ne devredilen her türlü malzemenin, Arşiv Memurları tarafından teslim alınarak kaydedilmesi, yerleştirilmesi ve istenildiğinde verilmesi gerekir.

Kuruluşlara ve ünitelere ait eski evrakın tasnifi bitirilemediğinden gerek bu evrakın, gerek Yönetmeliğin yayınlanmasından sonra tesis edilen dosyaların Arşiv İdaresine devir-teslim işlemi tam olarak yapılamadığından 23 üncü madde hükmü uygulanamamış; daireler arşivdeki evrakını, «Arşivden Malzeme Alma Kartı» düzenlenmeksizin, Arşiv İrtibat Memurları veya başka görevlileri vasıtasıyla raflarından aldirmaya devam etmişlerdir. Ancak Özlük İşleri Genel Müdürlüğü sözü edilen madde hükmüne uygun hareket etmektedir.

3. Yönetmeliğin 32 inci maddesi gereğince, hukukî ve ilmi bir değeri bulunmadığından kuruluşlarca doğrudan doğruya yok edilmek üzere ayıklanması gereken kamu evrakına ait ön hazırlık yapılmamış, «İmha Cetveli» düzenlenmemiştir.

4. Yönetmeliğin 39 uncu maddesi gereğince, her türlü işlemi bitmiş malzemenin kuruluşlarca ve ünitelerce yeni yılın ilk üç ayında arşive devri gerekirken, şimdiye kadar bu süreye uyulmamış; 40 inci madde gereğince «Kayıt Defteri» veya «Kayıt Föy Ciltleri» ve 42 inci madde gereğince «Arşive Malzeme Verme Pusulası» düzenlenerek Arşiv'e verilmemiştir.

5. Arşivde, Yönetmeliğin 46 inci maddesi ile öngörülen ranza, raf ve gözler yaptırılmış ve Bakanlık kuruluş ve ünitelerine dağıtılmış olmakla beraber, 48 inci madde gereğince bu dağıtım şekli yazılı ve onaylı bir «Yerleştirme Planı'na bağlanmamıştır.

6. Yönetmeliğin 49 uncu maddesi gereğince, arşive malzeme verme pusulalarına, Arşivce verilmesi gereken «Arşiv Genel Sıra Numarası» verilmemiştir.

7. Yönetmeliğin 64 maddesi gereğince, Teftiş Kurulu dışındaki bütün kuruluş ve üniteler tarafından birer «Tasarruf Plânı» hazırlanmıştır. Ancak Tasarruf Plânları Yönetmelik gereğince Merkez Komisyonu'na ve Bakanlık Makamınca onanmamıştır.

8. Yönetmeliğin 70 ve 75 inci maddelerinde öngörülen Mikrofilm ve Fotokopi tekniklerinden yararlanma imkânları henüz hazırlanamamıştır.

9. Yönetmeliğin genel eleştirisi yapılırken açıklandığı üzere, Arşiv Danışma Kurulu'nun görüşü alınmadığından Yönetmeliğin İmha İşlemlerine ait (77-89) maddelerinin uygulanmasına geçilememiştir.

10. Yönetmeliğin 82 inci maddesi uyarınca, Bakanlık Merkez (Arşiv) Komisyonu oluşturulmuştur.

11. Yönetmeliğin 98 inci maddesi uyarınca, «Devlete Ait Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik» hükümleri dışında, arşivin özelliğinden dolayı yapılması öngörülen özel bir Talimat hazırlanamamıştır.

12. Yönetmeliğin 105 inci maddesinde öngörülen «Kanun Arşivi» gerçekleştirilememiştir.

13. Yönetmeliğin (107-109) uncu maddelerinde arşivde çalışan görevlilere sağlanması öngörülen sosyal hak ve yardımlar gerçekleştirilmiştir.

14. Yönetmelikte öngörülen formların, basılı kâğıtların, dosya ve klasörlerin, Arşiv İdaresi'nce sağlanarak Arşiv İrtibat Memurları aracılığı ile kuruluşlara ve ünitelere dağıtımı yapılmamıştır. Basımı ve dağıtımı yapılan birkaç form da şimdilik yapılamayan bazı işlemlere aittir.

15. Yönetmeliğin 111 inci maddesi gereğince, kurulmuş ve üniteler tarafından «Arşiv İrtibat Memurları» tayin ve tespit edilmiş ise de Bakanlık Arşivinin tam anlamı ile kurulamamış olması dolayısıyla şimdiye kadar fonksiyonlarını yerine getirememişlerdir.

Arşiv İrtibat Memurlarının, kuruluştan ayrılmaları halinde yerlerin yenilerinin tayininde gecikmeler olmuş, gereken itina gösterilmemiştir.

16. Geçici 2 inci madde gereğince arşiv depolarında bulunan kamu evrakının düzenlenmesi işlemlerinin, ilgili kuruluş ve ünitece görevlendirilecek memurlar ile Arşiv Memurları tarafından birlikte yapılması gerekmekte ise de, bugüne kadar kuruluşların konuya gereken

önemi vermemiş olmaları sebebiyle böyle bir işbirliği gerçekleşememiş; arşiv işleri ile görevli personelden yeterince yararlanma imkânı sağlanamamıştır.

17. Yönetmelik kapsamı dışında kalan Emniyet Genel Müdürlüğü ile Sivil Savunma İdaresi Başkanlığının, Bakanlık Arşivi'nde bulunan kamu evrakının, geçici 6 ncı madde gereğince Yönetmeliğin yürürlük tarihinden itibaren 6 ay içinde adı geçen kuruluşlara teslim edilmesi gerekirken bu madde hükmü bugüne kadar uygulanmamıştır.

C — ARŞİV YERİ

İçişleri Bakanlığı Arşivine, öteden beri arşiv deposu olarak kullanılan Bakanlık binasının bodrum katı tahsis olunmuştur. Ancak 1964-1967 yıllarında, mevcut depoya bitişik olarak yeni bir depo daha inşa ettirilmiş ve her iki depo, ağaçtan ranzalarla donatılmış, elektrik ve havalandırma tesisatına kavuşturulmuştur.

Eski deponun boyu 30, eni 18 ve yüksekliği 3, metredir. Zemin kattan merdivenle inilen bu deponun iki başında (28) er metrekarelik 2 büro vardır. Merdivenin sağ tarafı Genel Evrak Müdürlüğü arşiv malzemesine ayrılmıştır.

Eski depoya yerleştirilen (24) Ranzanın, (8) i ikişer ranza hesabıyla Umumî Müfettişliklere, Kefalet Sandığına, Muhasebe ve Levazım Müdürlüklerine ve (16) sı da Emniyet Genel Müdürlüğüne Tahsis edilmiştir.

Yeni Depo'nun 3'üyükseklği 5.40 metre olup 2 kattır. Birinci kattaki 24 ranzadan: Özlük İşleri Genel Müdürlüğüne 7, İller İdaresi Genel Müdürlüğüne 9, Hukuk Müşavirliğine 2, Tetkik Kurulu Başkanlığına 3 ve Teftiş Kurulu Başkanlığına 3 ranza ayrılmıştır. İkinci kattaki 24 ranzadan: Nüfus İşleri Genel Müdürlüğüne 7, Mahalli İdareler Genel Müdürlüğüne 10, Özel Kaleme Müdürlüğüne 2 ve Sivil Savunma İdaresi Başkanlığına 5 ranza tahsis olunmuştur. Bakanlık Kuruluş ve ünitelerine tahsis olunan ranzalardan bazıları hâlen boştur.

Yönetmeliğin öngördüğü Ayıklama ve İmha işlemlerine önem verildiği ve Yönetmelik kapsamına girmeyen Emniyet Genel Müdürlüğüne ve Sivil Savunma İdaresi Başkanlığına ait arşiv malzemesi, bu idare-

lere devredildiği takdirde Bakanlık arşivinin bina olarak ihtiyacı uzun yıllar karşılayacağı söylenebilir.

Arşivde bulunan, uygulamadan kalkmış eski basılı evrakın, defterlerin ve eski kırtasiye malzemesinin başka şekillerde değerlendirilmek üzere arşivden çıkarılması hâlinde ise yer bakımından yeni bir imkân sağlanacağı gibi Arşivi'n amaç dışı kullanılmasından da söz edilemeyecektir,

D — İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MERKEZ KURULUŞLARI ARŞİVİ İLE İLGİLİ ÖNERİLER

«Yönetmeliğe göre yapılan çalışmalar» bölümünde belirttiğimiz bir takım aksaklıklara rağmen, İçişleri Bakanlığında 1967 yılında başlatılan arşiv çalışmalarını ve sağlanan başarıyı küçümsemek imkânsızdır.

Bu bakımdan Bakanlığın arşiv sorununu bilinçli bir şekilde ve sorumluluk duygusu içinde, 1967 yılında ele alan ve çalışmaları içtenlikle izleyen eski İçişleri Bakanı Dr. Faruk Sükan'a, eski Müsteşar Osman Meriç'e, eski Müsteşar Muavini Orhan Erbuğ'a, İller İdaresi Genel Müdürü Ahmet Gümüşlü'ye, hâlen Artvin Valisi İhsan Dede'ye, Ağrı Valisi Adnan Darendeliler'e İdari Hizmetler Daire Başkanı Hüsnü Salepcigil'e şükranlarımızı sunuyor; çalışmaların başlangıçtaki hız ve heyecanla sürdürülmesini, gerekli tedbirlerin bir an önce alınmasını diliyoruz.

Aşağıda İçişleri Bakanlığı arşivi ile ilgili görüş ve önerilerimiz sıralanmıştır:

1. Muhafazasına Lüzum Kalmayan Evrak ve Vesaikin İmha Edilmesi Hakkındaki 6696 Sayılı Kanun uygulanmasının Bütçe Kanunları ile ertelenmesi sebebiyle ülkemizde bugün arşiv çalışmaları durmuş bulunmaktadır.

Hâlen Parlamento Komisyonlarında bulunan Devlet Arşiv Kanunu tasarısı ile Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Tasarısı'nın yakın bir gelecekte kanunlaşması mümkün olsa bile gerekli Tüzük ve Yönetmeliklerin çıkarılarak uygulamaya geçilmesi uzun bir zamana ihtiyaç göstereceğine göre, Bütçe Kanunu'ndaki erteleme hükmünün kaldırılarak 6696 Sayılı Kanun ile 4/9438 Sayılı Tüzüğü'nün tekrar uygulamaya konulması gerçeklere ve ihtiyaçlara en uy-

gun bir tutum ve davranış olacaktır. Çünkü bu suretle, sınırlı olanaklarla da olsa Arşiv Danışma Kurulu ve kademeli Arşiv Komisyonları çalışır duruma gelebilecek, hiç değilse bazı kuruluş ve kurumlar tarafından, kendi olanaklarıyla başlatılan arşiv çalışmalarını sonuçlandırma imkânı doğacaktır.

Bu bakımdan 6696 Sayılı Kanuna, her yıl erteleme hükmü getiren bütçe kanunu maddesinin kaldırılması ⁽⁵⁾ ve bu suretle İçişleri Bakanlığı Merkez Kuruluşları Arşiv Yönetmeliğinin malzeme tasarrufuna ait hükümlerine uygulanma niteliği kazandırılması veya bazı kamu kuruluşlarının yaptığı gibi arşiv konusunda gene Bütçe Kanunu ile özel yetki alınması,

2 İçişleri Bakanlığı Merkez Kuruluşları Arşiv Yönetmeliği ile öngörülen, fakat daha önce açıklanan sebeplerle hukukî bir durum kazanamayan Arşiv Müdürlüğü'nün, İçişleri Bakanlığı Merkez Kuruluşları ve Görevleri Hakkındaki Kanun'da yapılacak bir değişikliğe göre kurulması, bu arada Valilik Arşivleri'nin kurulmasıyla ilgili hükümlerin de getirilmesi,

3. Yönetmeliğin «Yürürlük» başlığını taşıyan 114 üncü maddesinde, Arşiv Danışma Kurulunun görüşü alındıktan sonra uygulanacak İmha işlemlerine ait maddeler yanında, Yönetmeliğin ayıklama esaslarına ait maddelerine de yer verilmesi,

4. İmha Listeleri 'nin kesinleşmesiyle ilgili hükümler bakımından Yönetmelikle 4/9438 Sayılı Tüzük arasında fark vardır. Zira Tüzüğün 7 ve 10 uncu maddelerine göre İmha Listeleri Arşiv Danışma Kurulu'nun onayı ile kesinleşmektedir. Yönetmeliğin 85 inci maddesine göre ise; Merkez Komisyonu, kendisine verilen İmha Listesi'ni aynen onadığı takdirde liste kesinleşmekte, ancak bazı malzemenin saklanması lüzum gördüğü takdirde Liste'yi Arşiv Danışma Kurulu'na sunmaktadır. Bu itibarla Yönetmeliğin bu yönden 4/9438 Sayılı Tüzüğe uydurulması,

5- Yönetmeliğin 39 uncu maddesi gereğince, işlemi biten dosyaların, kuruluş ve ünitelerce, yeni yılın ilk üç ayında Arşive devredilmesine önem verilmesi,

5) 1976 yılı Bütçe Kanunu'nda, erteleme hükmü 90 ıncı maddenin (j) fıkrasında yer almıştır.

6. Arşivde, kuruluş ve ünitelere göre, yapılan ranza ayrımının Yönetmeliğin 46 ncı maddesi gereğince Bakanlık Makamınca onanmış bir »Yerleştirme Planı »na bağlanması,

7. Yönetmeliğin 49 uncu maddesi uyarınca Arşive Malzeme Verme Pusulaları'na, Arşiv tarafından «Arşiv Genel Sıra Numarası» verilmesi,

8. «Tasarruf Planlarının» Merkez Komisyonu ile Bakanlık Makamınca onanması,

9. Yönetmeliğin mikro-film ve fotokopi tekniklerinden yararlanılmasına dair hükümlerinin uygulanmasına olanak hazırlanması,

10. Yönetmelikte öngörülen formların, basılı kâğıtların, dosya ve klasörlerin Arşiv İdaresi tarafından sağlanarak kuruluşlara ve ünitelere dağıtılması,

11. Arşiv 'de bulunan eski arşiv malzemesinin düzenlenmesi için, ilgili kuruluş ve üniteler tarafından görevlendirilecek memurlar ile arşivde görevli personelin Yönetmeliğin geçici 2 ve 3 üncü maddeleri gereğince işbirliği halinde çalışmalarının sağlanması,

Düzenleme çalışmaları sırasında, yok edilmesi kademeli tetkike tâbi olan ve olmayan arşiv malzemesinin ayrımı da mümkün olduğundan Yönetmeliğin ilgili maddelerinin kesinleşmesinden sonra, gerekirse tekrar gözden geçirilmek üzere İmha Cetvelleri ile İmha Listelerinin hazırlanması ve bu suretle hâlen hizmetlerinden gerektiği gibi yararlanılamayan Arşiv Personelinin daha aktif duruma getirilmesi,

12. Yönetmelik kapsamı dışında kalan Emniyet Genel Müdürlüğü ile Sivil Savunma İdaresi Başkanlığının Bakanlık Arşivinde bulunan kamu evrakının bu idarelere teslim edilmesi, uygun görülmekte ve önerilmektedir.

II — EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ARŞİV ÇALIŞMALARI

A — ARŞİV MÜDÜRLÜĞÜ DÖNEMİ

4.6.1937 tarihli ve 3201 Sayılı Emniyet Teşkilâtı Kanunun 16 inci maddesinde sayılan Genel Müdürlük merkez teşkilâtı arasında Arşiv Müdürlüğü de yer almaktadır.

21.3.1950 tarihli Emniyet Genel Müdürlüğü Arşiv Yönetmeliğinin 44 üncü maddesinde, Arşiv Müdürlüğünün 1.1.1938 tarihinde çalışmaya başladığı belirtilmiştir.

Yönetmeliğin, Arşiv Müdürlüğü'nün görevini açıklayan 1 inci maddesi şöyledir:

«Emniyet Genel Müdürlüğü'ne gelen ve bu makamdan çıkan evrakın tesellümü ve şevki ve dosyaların tanzimi ve muhafazası bu Yönetmelik hükümleri dairesinde Arşiv Müdürlüğü'nce yapılır.»

Madde hükmünden de anlaşılacağı üzere Arşiv Müdürlüğü, evrak ve dosya işleriyle uğraşmakta; Genel Müdürlük Şubelerine ait işlemli dosyaların arşiv deposunda saklanması ve istendikçe bu dosyaların Şubelere verilmesi başlıca görevini teşkil etmektedir. Yönetmelikte, Arşivlik Malzeme ve Arşiv Malzemesi ile ilgili hiçbir hüküm yer almamıştır. Bu durumu, Genel Müdürlük dosyalarının, uzun yıllar işlemde kalması ile belki de açıklamak mümkün olabilir.

Arşiv Müdürlüğü, Evrak Bürosu, dosya Bürosu ve Fiş Bürosu olmak üzere üç büro hâlinde çalışır. Evrakın öncesini bulmak bakımından Fiş Bürosuna çok zaman iş düşmekte ve istenen evrak kolayca bulunabilmektedir.

Zamanla iş hacminin ve evrak sayısının hızla artması ve Genel Müdürlük bodrum katında arşive ayrılan yerin yetersiz olması, arşiv çalışmalarını yeniden düzenleme ve gerçek boyutlarına kavuşturma zorunluluğunu doğurmuş; bu amaçla inceleme Raporları hazırlanmıştır. Bu raporlardan biri ve en ilginç, hâlen İçişleri Bakanlığı Tetkik Kurulu Başkanı olan Ali Çankaya'ya aittir.

Arşiv Müdürü olarak görev yaptığı sırada İngiltere'ye meslekî incelemelerde bulunmak üzere gönderilen Ali Çankaya, İngiltere'de «Polis Arşivi Islahı ve Geliştirilmesi» konusunu da incelemiş ve bu konuda mukayeseli bir Rapor düzenleyerek Genel Müdürlük katına sunmuştur.

Ekim 1959 tarihli Raporun «Arşiv» başlığını taşıyan bölümü aşağıya aktarılmıştır:

«İngiliz Polis-Arşivi başlıca iki önemli şubeden ibarettir :

1) Umumî Arşiv, 2) Criminal Recort Office — Cinaî Arşiv ve Tetkiki Hüviyet Şubesi.

Umumî Arşiv, Scotland Yardım teşkil eden 13 Şubenin evrak, posta ve dosya işleriyle uğraşmaktadır ki, Umum Müdür Yardımcıları kadrosunda bir (Senior Officier) emrinde olup adına (Correspondence Branch — Muhaberat ve Evrak Şubesi) denmekte ve tam olarak Arşiv Şubemize tekabül etmektedir. Bu Şubede bir aylık devamlı bir çalışma neticesi anlaşılmıştır ki, Arşiv Şubemizin ıslahı mevzuunda İngiltere'den alınacak bir iki teknik esas dışında hiç bir yenilik yoktur. Bu Şubede, bütün dünya Arşivlerinde müştereken bu asrın başından itibaren kabul edilmiş ve 1938 de Arşivimiz kurulduğu zaman Umum Müdürlüğümüzce de tatbik mevkiine konulmuş (DESİMAL SİSTEM) yerine, İngiliz karakterinin icabı, kendilerince bulunan ve (NEW SYSTEME) dedikleri mevzu esasına ve rakamlarına dayanan bir sistem kullanılmaktadır. Pek çok sayıda personele ve kırtasiyeye ihtiyaç gösteren ve ana hatları itibariyle bizim (Şube) esasına dayanan bu sistemin bizde tatbikine ne lüzum ve ne de imkân vardır. Bu mukayese ile kat'i olarak anlaşılmıştır ki, Arşivimizin kuruluş esası son derece modern, ihtiyaca cevap verecek bir mekanizmaya dayanmakta, ancak aşağıda arz edeceğim şekilde ıslaha muhtaç bulunmaktadır. Bu ıslâh faaliyeti 4 esasta toplanabilir:

1. Personel Bakımından:

Arşivde işe başladığımdan bu yana, muhtelif tarihlerde yüksek makamlarına arz ettiğim raporlarda da belirttiğim gibi Arşivimiz tahsisen 1946 dan beri yalnız noksan kadro ile değil bundan daha mühim olarak kalifiye olmayan eleman ile çalışmaktadır. 1938 de Arşiv kurulduğu zaman kadrosu o zamanki iş hacmi ve ihtiyaç nazara alınarak (52) kişi olarak tespit edilmiş ve şubelerden, taşra kadrosundan buraya en güzide elemanlar seçilerek alınmıştır. O Zaman Umum Müdürlük Merkez Kadrosunun (251) olduğu, bugün ise bu kadronun (420) ve fakat Arşiv kadrosunun bugün (57) olduğu, yine 1938-1950 arası yıllık muamele vasatisinin (231000) e, 1958 gayesi itibariyle bugünkü muamele vasatisinin ise (355544) e ulaştığı hakikati nazara alınırsa eleman bakımından talebimizin muhik olup olmama derecesi kendiliğinden ortaya çıkar. Kalifiye eleman meselesinde, şüphesiz hayalî bir akım isteklerimiz yoktur. İngiltere'de olduğu gibi hususi Arşivci yetiştirmeye imkânlarımız müsait olmadığına, olsa bile böyle bir talep bugünkü şartlarımız karşısında muhalle iştigal olacağına göre bu vadiideki talebimizin

realiteye uygun esaslar taşınması gerekmektedir. Kalifiye eleman darlığı çekmenin yegâne sebebinin on yıldan beri Arşiv Şubesinin ya bir nevi (İslah Yeri) olarak telâkki edilmesi bu netice diğer Şube Müdürlerinin arzu etmedikleri bir memurun, şayet taşraya gönderilmemişse derhal Arşiv Şubesine nakli veya her nasılsa ele geçirilip yetiştirilmiş sayıları çok mahdut elemanların Arşivdeki durumları sorulmadan, mesul müdürün mütalaası alınmadan doğruca başka yerlere nakledilmiş olmaları teşkil eder. Bu sebeple Arşiv bir nevi hikmeti vücudu olmayan (Kâğıt Deposu) derecesine indirilmiştir.

Arşivin ıslahı mevzuunda önce bu noktanın hassasiyetle ele alınıp radikal surette halledilmesi gerekir.

2. Yeniden Tasnif. Tefrik ve İmha İşi Bakımından:

1938 yılında kuruluşundan bugüne kadar Arşivin ne Aktif kısmında, ne de Evrak Mahzeni kısmında bir defa olsun, sistemli, ciddi bir (Yeniden Tasnif, Tefrik ve İmha) faaliyeti yapılmadığından Arşivimiz kelimenin mutlak manisiyle taşmış vaziyettir. Arşivde işe başladığımız 1956 yılında bu acil ihtiyacı derhal görerek makama durumu bir raporla arz etmiş, Başmüfettiş Tacettin Ortaç'ın başkanlığında (Özel Komisyon) kurulup faaliyete geçirilmesi hususunda gerekli bütün hazırlık ve imkânlar ikmal edilmiş ise de aradan üç yıl gibi uzun bir zaman geçmesine rağmen en küçük bir netice alınmadığını İngiltere'den döndükten sonra müşahede etmiş vaziyetteyim. 6696 Sayılı Kanunun 6 ncı maddesine dayanılarak teşekkül edecek (Vekâletler arası evrak imha komisyonu) faaliyetine 1960 yılı nisan ayında başlanacağına göre (600.000) e varan dosyalarımızı ve Vekâlet evrak mahzeninin Umum Müdürlüğümüze ait kısmında Genel Müfettişlikler vesair yerlerden müdevver olup memleketimizin iç emniyetiyle çok yakından ilgili olduğu kuvvetle tahmin edilen 45 sandık evrakı yeniden tasnif, tefrik edip imha edecek esas komisyona hazır hale getirmemiz ehemmi mühimme tercih ettirecek bir mahiyet arz etmektedir. Bu iş için Şubelerin ehil elemanlarından ikişer tecrübeli memur tefriki ile tensip buyuracağınız Emniyet Müdürü rütbesinde bir arkadaşın başkanlığında 20 kişilik bir ekibin mevcudu ikiye inmiş özel büro kısmında tam randımanla faaliyete geçirilmesi uygun mütalaa edilmektedir. Bu suretle hem faal dosyalarımız yeni bir ayıklama ve tasnife tabi tutulacak, hem de yer bakımından çekilen çok büyük sıkıntı bertaraf edilecek, aynı zamanda mahzendeki sandıklarda mevcut (Siyasî Zabıta) ile ilgili pek çok evrak aktif hale geçirilmiş bulunacaktır.

Scotland Yard'da bu iş (Examiner-Tetkikçi) adına verdikleri daimi kadrolu ve yalnız bu işle uğraşan mütehassıs elemanlara yaptırılmaktadır ki, böylelikle her beş yılda dosyalar devamlı surette gözden ve elden geçirilmekte hiç bir (birikme) ye mahal verilmemektedir. Özel Komisyonumuz işini bitirdikten sonra Arşivimizde de bu şekilde bir (Tetkikçilere Bürosu) kurulmasının muamelâtın selâmeti bakımından arz ve teklife şayan olduğu kantatındayım.

3. Malzeme ve Arşiv Emniyeti Bakımından:

Malûmlarıdır ki, evrakın en büyük düşmanı tozdur. Yapılan incelemeler neticesi bir tabaka kâğıt, ne kadar kaliteli olursa olsun en çok beş yıl toza mukavemet edebiliyor. Bundan sonra okunamayacak derecede fersudeleşiyor. İngiltere'de bu mevzuda çok geniş tedbirler alınmış ve büyük masraflar ihtiyar edilmiştir. Malî durumumuz bu derece büyük külfete müsait bulunmadığına ve fakat muhafaza işini de hiç bir surette aksatamayacağımıza göre bu meselenin hallinde bizim için en pratik ve ucuz yol Arşivimizi (Vakum Toz Emme) cihazı ile teşhiz etmektir. Bu suretle ucuz ve kullanışlı bir Temizleme Sistemi ihdas etmiş olacağız.

Arşiv Emniyeti meselesinin yukarıda arz ettiğimden daha mühim olduğu takdir buyrulur. Scotland Yard Arşivinin dosya muhafızlığı kısmında mihmandar nezaretinde olarak incelemede bulunabilmem için doğruca COMMISSIONER — Umum Müdürden üç günde (Özel Müsaade) alındığını ve mezkûr binasının 8. katının tamamen Arşiv muhafızlığına ayrıldığını, buradaki korunma sisteminin (Bank Of England-İngiltere Merkez Bankası), (Foreing Office-Hariciye Nezareti) ve (General Staff-Erkânı Harbiye) Arşivleri Korunma cihazlarının aynı olduğunu arz edersem İngiltere'de (Arşiv Emniyeti) ne verilen önemin derecesi hakkında küçük bir fikir verdiğimi ümit ederim.

Arşivimizin esas kısmını teşkil eden alt dosya kısmı, her türlü emniyet korunma tedbirlerinden mahrumdur. Bu mahrumiyete aynı yerde 8.Şubenin ambarının ve matbaanın bulunduğu yerlere her gün Arşivle ilgisi olmayan pek çok sayıda şahsın iş icabı girip çıktığı keyfiyeti ilâve edilirse endişemizin muhik esaslara dayandığı meydana çıkar. (Arşiv Emniyeti) bakımından alt katın Matbaa ve Ambardan tahliyesiyle tamamen — eskisi gibi — Arşiv'e tahsisini takdirlerine sunarım.

4. Taşra Teşkilâtında Arşiv Şubemize Muvazi Arşiv Şeflikleri Kurulması

İncelediğim 13 (City Police-Vilâyet Polisi) teşkilâtında Scotland Yard Arşivine muvazi Arşiv Şefliklerinin aynı sistem ve mükemmeliyetle işlediğini müşahade ettim. Taşra teşkilâtımızda Arşiv işlerinin nasıl perişan ve modası geçmiş usullerle yapıldığı malûmlardır. Bütün Vilâyet merkezlerinde olmasa bile muamelât ve iş hacminin mühim rakamlara ulaştığı Ankara, İstanbul, Adana, Bursa, Erzurum, Samsun gibi merkezlerimizde bir rütbelinin sorumluluğu altında (Arşiv Şeflikleri) kurulması teklifi gerçek bir ihtiyacın ifadesi olur zannındayım...»

1967 yılında İçişleri Bakanlığında arşiv çalışmaları köklü bir şekilde el alındığından, buna paralel olarak Emniyet Genel Müdürlüğü Arşivi' nin ıslahı çabalarına da hız verilmiştir. Bu çabalar şöylece özetlenebilir:

1. Mevcut dosyalar elden geçirilerek tasnif edilmiş, en faal olanları Genel Müdürlük bodrum katındaki Merkez Arşivi'ne, diğerleri İçişleri Bakanlığı Arşivi'nden ayrılan bölüme ve Toplum Zabıtası binasına yerleştirilmiştir.

Okak 1976 tarihi itibarıyla toplam sayısı 1.351.390 olan dosyaların: (659.024) ü Merkez Arşivi'nde, (337.504) ü Bakanlık Arşivi'nde ve (354. 862) si Toplum Zabıtası binasındadır.

2. Bodrum katında çalışan Bütçe ve Mâli İşler Başkanlığı bu kattan çıkarılmak suretiyle hem Arşiv Emniyeti sağlanmış, hem de gelen- giden Evrak Fişlerine ait Ciltler ile Dernekler dosyalarına yer bulunmuştur.

3. Arşiv Bürolarındaki, masa, dolap ve sair demirbaş eşya yenilenmiş, çelik raflar yaptırılmıştır.

Muhafazasına Lüzum Kalmayan Evrak ve Vesaikin İmha Edilmesi Hakkındaki 6696 Sayılı Kanun uygulanmasının Bütçe Kanunlarıyla ertelenmesi ve Genel Müdürlüğün, bu Kanunun 4/9438 Sayılı Tüzüğüne göre hazırlanması gereken bir Yönetmeliğe sahip olmaması sebebiyle yukarıda açıklanan çalışmalar sırasında Arşivlik Malzeme ve Arşiv Malzemesi niteliğini kazanmış olan belgeler üzerinde ayrıntılı bir çalışma yapılamamış; Ayıklama ve Yok Etme tasarrufunda bulunulamamıştır. Arşiv Müdürlüğü bugüne kadar ancak, gelen-giden Evrak Fişleri ciltlerinden Evrak Bürosunda olan nüshaları 5 yıl ve Arşivde Dosya Bürosun-

da olan nüshaları 33 yıl sakladıktan sonra SEKA'ya göndermekle yetinmektedir.

B — ARŞİV VE DOKÜMANLAR DAİRE BAŞKANLIĞININ KURULMASI

28.11.1974 tarihli Bakanlık onayı ile «Arşiv Şubesi», «Arşiv ve Dokümanlar Daire Başkanlığı» düzeyine çıkarılmış ve yeni bir çalışma dönemine girilmiştir. Ancak, Genel Müdürlük Teşkilât Kanununda yapılacak bir değişiklik, yeni kuruluşun kanunî bir dayanağa kavuşturulması gerekmektedir.

Arşiv ve Dokümanlar Daire Başkanlığı; Genel Evrak Şubesi ve Bilgi İşlem Şubesi adlarıyla 2 şubeye ayrılmakta; her şubenin kuruluş ve görevleri, «Arşiv ve Dokümanlar Daire Başkanlığı İç Hizmet Yönergesi »nde belirtilmektedir.

Sevk-idare Yüksek Kurulunca onanmak üzere bulunan İç Hizmet Yönergesine göre Genel Evrak Şubesi; Evrak, Dosya ve Fiş bürolarına ayrılmakta ve eski Arşiv Şubesi'nin görevlerini yüklenmiş bulunmaktadır.

Bilgi İşlem Şubesi ise; Mikrofilm ve Bilgi Sayar Bürolarına ayrılmıştır. Kuruluş döneminde olan bu şubede hâlen yalnız Mikrofilm Bürosu'nda deneme çalışmaları yapılmaktadır. Bu büroda; birer adet, Mikro kart çekme, Mikro-kart tabetme, Mikro-kart çoğaltma makineleri ile Mikro film çekme, Mikro-film okuma-tabetme ve Mikro-film banyo makineleri vardır.

Arşiv ve Dokümanlar Daire Başkanlığı İç Hizmet Yönergesi'nde de, bilimsel anlamda arşiv tanımına uygun herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Bu vesileyle belirtelim ki, diğer kamu kuruluşları gibi Emniyet Genel Müdürlüğü de, 4/9438 Sayılı Tüzüğe göre bir (Arşiv Yönetmeliği) hazırlamak durumundadır.

Emniyet Genel Müdürlüğü'nün belkemiği durumunda olan Arşiv ve Dokümanlar Daire Başkanlığı hizmetlerinin istenen düzeye çıkarılabilmesi için Başkanlığın, araç, gereç ve personel yönlerinden güçlendirilmesi ve Arşiv yeri bakımından yeni olanaklara kavuşturulması gerekir.

Emniyet Genel Müdürlüğü Arşivimin yeniden düzenlenmesinde ve modern hale getirilmesinde eski Genel Müdürlerden Orhan Erbuğ ile hâlen Arşiv ve Dokümanlar Dairesi Başkanı H. İbrahim Ürkmez'in şükranına değer gayretleri olmuştur.

III - JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI ARŞİVİ

Jandarma Genel Komutanlığında arşiv işleri, 1 Ocak 1968 yılında yürürlüğe konan Jandarma Genel Komutanlığı Arşiv Talimatı'na göre yürütülmektedir.

Arşiv Talimatı 21 maddeden oluşmaktadır. Talimatın hazırlanmasında 6696 Sayılı Kanun ve 4/9438 Sayılı Tüzük hükümleri esas alınmakla beraber askerlik mesleğinin gereklerine de uyulmuştur.

Talimat 'ta Arşiv Malzemesi ve Arşivlik Malzeme tanımı 6696 Sayılı Kanun'a göre yapılmış; ancak talimname, talimatname ve talimatlar ile askerî ve meslekî eserler de Arşiv Malzemesi arasında sayılmıştır.

Talimat, arşivi üç kademede kurmuştur:

1. İdari Şube ve İdarî Kısım Arşivleri,
2. Birlik, Karargâh ve Kurum Arşivleri,
3. J. Genel Komutanlığı Genel Arşivi,

Genel Arşiv, Genel Sekreterliğe bağlı olarak kurulmuş olan Arşiv Şube Müdürlüğü'nün bir kısmıdır.

Arşivlerde evrakın, konuya göre ayrımı esas olarak alınmıştır. Konuya göre ayrımda Silahlı Kuvvetler Dosyalama Talimatı (181-1) uygulanır.

Talimatın 8 inci maddesinde Arşiv Malzemesinin saklanma süreleri tespit edilmiştir. Devamlı veya uzun süre saklanması gereken arşiv malzemesi Genel Arşive gönderilir.

J. Genel Komutanlığı Genel Arşivi, Anıttepe'de bağımsız bir binadadır. Burada bir astsubay, bir sivil memur ve eski yazı bilen bir Uzman Çavuş görev yapmaktadır.

IV — SİVİL SAVUNMA İDARESİ BAŞKANLIĞI ARŞİVİ

Sivil Savunma İdaresi Başkanlığı, İçişleri Bakanlığı Merkez Kuruluşları Arşiv Yönetmeliğinin 4 üncü maddesi gereğince bu Yönetmelik kapsamına girmedikçe göre, adı geçen Başkanlığın ayrı bir arşiv düzenine sahip olması gerekirse de bu konuda bugüne kadar yapılmış herhangi bir çalışma mevcut değildir.

Başkanlık, İçişleri Bakanlığı Merkez örgütü Evrak ve Dosya Yönetmeliği'ne göre oluşan ve işlemi biten evrak ve dosyayı, bir süre ilgili bürolarda saklandıktan sonra geçici olarak İçişleri Bakanlığı Arşivi'ne devretmektedir.

Yeni bir kuruluş olması ve hizmetlerinde özellik bulunması itibarıyla, Başkanlık olarak arşiv konusu üzerine bugüne kadar eğilmek ihtiyacı duyulmamış ise de, bu durumun devam ettirilmesinden sakıncalar doğacağı meydandadır.

Bu itibarla Başkanlığın, kendi Arşiv Yönetmeliğini yayınlaması ve geçici olarak İçişleri Bakanlığı Arşivi'nde saklanan Arşiv Malzemesi için ayrı bir arşiv kurması gerekmektedir.

V-SONUÇ

1. İçişleri Bakanlığı deposunda yıllardan beri düzensiz bir şekilde biriken ve bir görevlinin korunmasına bırakılmış olan arşiv malzemesi üzerinde 1967 yılına kadar ciddi bir çalışma yapılamamış; ancak bu yılda kurulan Arşiv Bürosu ile Teşkilât ve Metot Bürosu sayesinde yeni bir çalışma dönemine girilebilmiştir.

Gerçekten Arşiv Bürosu; arşiv deposunda bulunan bütün malzemeyi, gözden geçirmek suretiyle, onları Bakanlık Dairelerine ve yıllara göre kabaca tasnif ederek ranzalara yerleştirmiş ve önemli bir işi başarmıştır.

Teşkilât ve Metot Bürosu'nun çabaları sonunda hazırlanan İçişleri Bakanlığı Merkez Kuruluşları Arşiv Yönetmeliği Tasarısı'nın onanarak yayınlanmasından sonra, Arşiv Bürosu çalışmaları eski hızını kaybetmiş, bir süre sonra tamamen durmuştur. Öte yandan Yönetmelik hakkında Arşiv Danışma Kurulu'ndan gerekli görüşün alınmamış olması ku-

rulması öngörülen Arşiv Müdürlüğü'nün kanunî dayanaktan yoksun bulunması ve esasen 6696 Sayılı Kanun uygulamasının Bütçe Kanunları ile her yıl ertelene gelmesi dolayısıyla Yönetmeliğin tam olarak uygulanması mümkün olmamış; kuruluşlar ve üniteler tarafından belli sürelerle ve yöntemlere uyulmadan, yetersiz miktardaki malzeme biriminin Arşiv'e devri ile yetinilmiştir.

Devlet Arşiv Yönetmeliği, uygulanma niteliğinden yoksun bulunduğu, Devlet Arşiv Kanunu Tasarısı ile Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Tasarısının ve bunlara ait Tüzük ve Yönetmeliklerin kabul edilerek uygulamaya geçilmesi uzunca bir süreye ihtiyaç gösterdiğine göre; 6696 Sayılı Kanun'un uygulanmasını erteleyen, Bütçe Kanunu'nun ilgili maddesinin kaldırılması en gerçekçi yol olarak görülmektedir. Bu suretle kademeli Arşiv Komisyonları, bu arada İçişleri Merkez Komisyonu ile Arşiv Danışma Kurulu çalışır duruma gelecek, Bütçe ile ayrılacak ödenek az da olsa arşiv çalışmalarını sürdürme olanağı doğacaktır. Hatta İçişleri Bakanlığı gibi bazı Bakanlık ve Genel Müdürlükler, gerekli yardımı alıncaya kadar kendi olanaklarını kullanmak suretiyle küçümsenmez çalışmalar yapabileceklerdir.

6696 Sayılı Kanun'un uygulanmasını erteleyen hükmün kaldırılması veya bazı kamu kuruluşlarının yaptığı gibi İçişleri Bakanlığı'nca arşiv konusunda gene Bütçe Kanunu ile özel yetki alınması, İçişleri Bakanlığı Merkez Kuruluşları Arşiv Yönetmeliği ile öngörülen Arşiv Müdürlüğü'nün İçişleri Bakanlığı Merkez Kuruluşları ve Görevleri Hakkındaki Kanun'da yapılacak bir değişikliğe göre kurulması ve Yönetmeliğin ayıklama ve imha işlemlerine ait hükümlerinin kesinleşmesi beklenirken İçişleri Bakanlığı olarak; ilgili kuruluşların ve ünitelerin yetkili memurları ile arşiv görevlileri arasında sağlanacak işbirliği sonunda, daha önce kaba tasnifi yapılmış malzeme birimleri üzerinde aidiyet ayrımı yapılmak suretiyle daha ayrıntılı bir çalışmanın gerçekleştirilmesi, gerektiğinde revizyona tâbi tutulmak üzere imha Cetvelleri ile imha Listeleri 'nin hazırlanması, işlemde kalkan dosyaların kuruluş ve üniteler tarafından Arşiv'e daha düzenli bir şekilde devredilmesi ve Mikro-film tekniğinden yararlanılması bakımından ön çalışmaların yapılması mümkün ve gerekli görülmektedir.

Kuruluş ve ünitelerce arşiv konusuna gereken önemin verilmemesi ve çalışmalara Bakanlık Makamınca başlangıçta gösterilen yakın ve etkin ilginin esirgenmesi dolayısıyla söz konusu işbirliği sağlanamadı-

ğından İçişleri Bakanlığında yapılmakta olan arşiv çalışmaları durmuş ve bu yüzden, arşiv işleriyle görevli 5 personelin hizmetinden tam olarak yararlanma olanağı kalmamıştır.

Bu bakımdan, Yönetmelikle öngörülen işbirliğinin sağlanması ve bu iş için kuruluş ve üniteler tarafından en yetenekli elemanların görevlendirilmesi hususunda Bakanlık Makamının kesin talimatına ihtiyaç duyulmaktadır.

2. Ayrı bir arşiv düzeni olan Emniyet Genel Müdürlüğü bölümünde belirttiğimiz gibi, gerek Emniyet Genel Müdürlüğü Arşiv Yönetmeliği'nde, gerek Arşiv ve Dokümanlar Daire Başkanlığı İç Hizmet Yönergesinde, yalnız evrak ve dosya işleriyle ilgili hükümler bulunmakta, arşivlik malzeme ve arşiv malzemesi ile ilgili herhangi bir hükme rastlanmamaktadır.

Bu itibarla, Emniyet Genel Müdürlüğü'nün, 4/9438 Sayılı Tüzüğe göre yayınlamak zorunda bulunduğu Arşiv Yönetmeliğini, bir an önce hazırlaması ve saklanması gerekli olmayan kamu evrakı hakkında hükümler getirmesi zorunlu görülmektedir.

Genel Müdürlük ayrıca; Mikro-film çalışmalarını hızlandırmak, Merkez Arşivi'nde, Bakanlık Arşivi'nde ve Toplum zabıtası binasında bulunan kamu evrakını bir araya getirmek ve bu suretle yönetim kolaylıklarından yararlanmak durumundadır.

3. Jandarma Genel Komutanlığı'nın arşiv yönünden bir sorununun bulunmadığı anlaşılmıştır.

4. İçişleri Bakanlığı Merkez Kuruluşları Arşiv Yönetmeliği kapsamına girmeyen Sivil Savunma İdaresi Başkanlığı; henüz bir Arşiv yönetmeliğine sahip bulunmamaktadır. İşlemden kalkan dosyaları için de arşiv kurma yoluna gitmemiş, bu tür malzemeyi geçici olarak Bakanlık Arşivi'ne devretmiştir.

Bu durumu, Sivil Savunma İdaresi Başkanlığı Kuruluşunun yeni ve arşivlik malzeme sayısının henüz az olması ile kısmen açıklamak mümkün ise de, söz konusu Yönetmeliğin daha fazla geciktirilmeden yayınlanması ve Başkanlığın kendi arşivini kurması mevzuat gereğidir.

5. Kişilerin ve Devletin hakları ile Devletlerarası hakları belgelemesi, İlmî araştırmalara imkân vermesi bakımından Millet Varlığının en değerli hazinesi sayılan Arşiv; üzerinde, bilinçle ve sorumluluk duygusuyla durulacak yurt sorunlarından biri olmakta devam etmektedir.

Şükranla belirtmek gerekir ki, İçişleri Bakanlığı, sorunun önemini geç de olsa kavrayan kamu kuruluşlarının başında gelmektedir.

İçişleri Bakanlığı Arşivinin kurulması amacıyla 1967 yılında başlatılan bir hamle ile gerçekleştirilen İlk Aşamanın, yeni bir atılımla tamamlanmasını içtenlikle dilemekteyiz.

BİR BÜYÜK KENTİN SORUNLARI

Fethi AYTAÇ

Mahalli İdareler

Genel Müdür Yardımcısı

GİRİŞ

NEW YORKUN SORUNLARI YE BU KONUDA BAZI YORUMLAR

BİR GAZETECİNİN GÖZLEM — İNCELEMESİ BEKLENEN GELİŞME

SONUÇ

GİRİŞ:

Geride bıraktığımız günlerde, Amerika Birleşik Devletlerinin New York kentinin karşılaştığı sorunlar hemen hemen bütün dünya basınında ve radyo-televizyonunda olduğu gibi, yurdumuzda da ciddi haber ve yorum konusu oldu.

Aslında, yalnız Amerika Birleşik Devletlerinin değil dünyanın en büyük kentlerinden biri olan New York'un üstlendiği görevler ve sahip olduğu yetkiler ile bizim büyük kent idarelerimizin görev, yetki ve olanakları arasında belirli farklar olmakla beraber, konunun derinliğine incelenmesi bu kentin karşılaştığı sorunların dünyanın diğer büyük şehirlerinde ve bizim büyük kentlerimizde esasen karşılaşılan sorunlarla benzerlikler gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Bu bakımdan konuya eğilmekte ve çeşitli yorumları yansıttıktan sonra bazı değerlendirmeler yapıp sonuçlara varmakta ülkemiz açısından da yarar görmekteyiz.

NEW YORK'UN SORUNLARI VE BU KONUDA BAZI YORUMLAR:

15 Kasım 1975 günlü CUMHURİYET gazetesinde NEW YORK KENTİNDE NELER OLYOR? Başlığı altında yayınlanan bir haber ve yorumda şu bilgiler yer alıyordu:

«Bugünlerde o görkemli New York kentinde hastaneler, müzeler, tiyatrolar ve diğer bütün sosyal hizmet kurumları kapatılma tehlikesiyle karşı karşıya. Bütün bunlar kapatılınca da ABD deki işsizler ordusuna New York'tan on binlerce kişi katılacak.

Evet, New York kenti bu yılsonundan önce düşmek üzere. Her geçen gün daha fazla çöküyor.

New York kentinin çökmesi bütün Amerika ekonomisine yansımaktadır. Federal Reserve Bank'ın Başkanı New York'a ilişkin görüşlerini Kongre'de açıklarken, New York'un iflâsı ABD deki bütün borsaları etkileyecektir, demiş ve Federal Hükümeti New York kentini kurtarmak için yardıma çağırmıştır.

New York kentinin 1975-1976 malî yılındaki gelirleri 2,5 milyar dolardır. Bu miktar Federal Hükümetin yapacağı yardımla 11,5 milyar dolar olacaktır. Oysa kentin aynı dönemdeki giderleri şimdiden 12,1 milyar dolar olarak saptanmıştır.

New York kentinin Valisi Demokrat Partili Hugh Carey ve Belediye Başkanı Abraham Beames, federal hükümet yardımının 2,5 milyar dolardan 4 milyar dolara çıkartılmasını istemektedirler. New York kentini kurtarmak için bu iki yönetici büyük çaba göstermektedir. Çeşitli söylentilere göre, Belediye Başkanı Beames ismi verilmeyen bir Arap Devletin iki milyar dolarlık borç teklifini red etmiştir.

ABD hükümetinin Maliye Bakanı Williams Simon, U.S. News and World dergisine verdiği demeçte New York kentini kurtarmak için elimizden geleni yapmamız gerek ama kentin içinde bulunduğu sorunları New York kenti ve New York eyaleti çözümleyebilir. Biz şimdi New York kentinin bütçesini dengelersek, önümüzdeki iki üç yıl içinde New York belediyesinde yeniden nakit para sıkıntısı başlayacaktır, demiştir.

Başkan Ford ve danışmanları, New York kentine yapılan federal hükümet yardımında bir artış yapılamayacağını açıklamıştır. Ford yaptığı

bir konuşmada, şimdi New York kenti borçlarının ödenmesi için bütün ABD'li vatandaşların kendisine kefil olmalarını istemektedir; vatandaşlarımız bunun nedenini sorarsa hiç şaşmamak gerekir demıştır

Ford'un bütün çabası, New York kenti çökmeden doğacak olan bütün zararın bu kentin sınırları içinde kalması ve diğer ABD kentlerine yayılmamasıdır.

Ford'un New York'u kurtarma ile ilgili plânı yeni hiçbir çözüm getirmemektedir. Times dergisinin bu konudaki haberinde Hükümetin yardım yapamayacağını bildirdiği ve Kongre'nin New York kentinin çökmesini önleyecek hiçbir tedbir almadığını bilinmektedir. New York kentinin çeşitli borçlarının ödenmemesi halinde alacaklı taraf bir süre sonra harekete geçecektir. Ford'un önerdiği çözüme göre önemli sosyal hizmetlerin dışında, kentin tüm kurumları işleyemez hale gelecek ve kentin 30 yargıcı borçların ödenmesini denetleyecektir. Ayrıca kentin sorumluları, belediye başkanı ve valisi bu yargıçlar kuruluna hesap verme zorunda kalacaklardır.

Bu konuyla ilişkin yorum yapan ilgililer, Başkan Ford'un New York kentine yardım yapmamaaktaki kesin tavrının, ABD'de zor durumda olan diğer kentlere örnek olması amacına yönelik olduğunu bildirmektedirler.

Belediye bütçesindeki açığın en büyük nedeni olarak ilgililer, son zamanlarda New York kentine akın eden Porto Rikolulara ve Güneyli zencilere yapılan yardımı göstermektedirler.»

— Aynı tarihli (15 Kasım 1975 günlü) MİLLİYET gazetesinde ise ünlü İngiliz gazetesi The GUARDIAN'ın 9 Kasım 1975 günlü nüshasında NEW YORK İFLAS EDİYOR başlığı altında yayınlandığı bildirilen bir başyazının çevirisi yer alıyordu.

Bu çeviri başyazıdan anlaşıldığına göre, özet olarak, ABD'de belediyeler tahvil çıkararak halka ve bankalara borçlanma imkânına sahiptir; ancak New York'ta gelir gideri karşılayamaz hale geldiğinden bu borçlar ödenememekte, dolayısıyla de kent malî bir bunalım içine düşmüş bulunmaktadır. Kentin bu duruma düşmesinin bazı nedenleri vardır. Bunlar arasında, kentin malî yönetiminin gevşek ve bozuk olması, çalıştırılanların sayısının ve bunlara ödenen ücretlerin çok olması, belediye sendikalarının kendi çıkarlarını ön plânda tutmaları ve diğer Ame-

fikan kentleri halkının Federal Devletçe New York'a yapılacak bir yardımı hoş karşılamayacaklarının sanılması sayılabilir.

Aynı yazıya göre, Başkan Ford çeşitli nedenlerle kente malî yardım yapmak istememekte, Belediyenin kendi derdine kendisinin çare bulmasını istemektedir. Oysa bu durumdan diğer dost yabancı ülkeler bile endişe duymakta, örneğin Federal Batı Almanya Başbakanı bile New York' un iflâsının ortaya çıkaracağı sorunlar konusunda Başkan Ford'u uyarmış bulunmaktadır. Başkan Ford, bu davranışı ile 1976 da yapılacak Başkanlık seçimleri sırasında bazı eyaletlerin oylarını toplayabilirse de bundan Amerikan ekonomisinin uğrayacağı büyük zararları düşünmek zorundadır. Bu nedenle de konuya yapıcı bir tutumla eğilmelidir.

— MİLLİYET gazetesi başyazarı ABDİ İPEKÇİ, 20 Kasım 1975 günlü gazetesinin DURUM başlıklı başyazısında konuyu NEW YORK İLE İSTANBUL adı altında ve adetâ özetini verdiğimiz Guardian Gazetesindeki görüş yönünden ele alarak şu karşılaştırmayı ve yorumu yapıyordu:

New — York, yalnız Amerika'nın değil, dünyanın en büyük kentidir. Ve New York belediyesi yüklendiği kamu hizmetlerini New York'un yerlileri ile birlikte Amerika'nın tüm eyaletlerinden ve dünyanın tüm ülkelerinden gelip geçici, ya da sürekli olarak burada yaşayan insanlara sunmak durumundadır. Şimdiye kadar bu görevi sadece kendi gelirleriyle yürütmek zorunda kaldığı için büyük borçlar altına girmiştir. Bugün 3 milyarı federal hükümete olmak üzere tam 14 milyar (dolar) borcu vardır. Ve Amerika'nın Cumhuriyetçi Devlet Başkanı Ford, New-York'un Demokrat Belediye Başkanına, bundan böyle New - York'a devlet bütçesinden bir tek santimlik yardım yapılamayacağını bildirmiş, tüm ödemeleri durdurmuştur.

Şimdi New—York, dünyanın en feci kentlerinden biri olmak yolundadır. Belediyenin toplayamadığı çöpler en büyük caddelerde bile dağ gibi yükselmekte, halk bunları kaldırmak için gönüllü örgütler kurmaktadır. Okullarda, hasta hanelerde hizmetler durmaktadır. Zabıta ve itfaiye görevlerini yapamamakta, cinayetler ve yangınlar salgın halini almaktadır... vs, vs....

Kamuoyu yoklamalarına göre başlangıçta Amerikalıların çoğunluğu, New-York artık kendi yağı ile kavrulmayı öğrenmelidir, diyerek federal yardımı kesen Ford'un tutumunu onaylamıştır. Ama şimdi yapılan

yoklamalar kamuoyunun tersine döndüğünü ve Ford'u kınadığını göstermektedir.

İstanbul da New-York gibi çökmektedir. Çünkü İstanbul Belediyesi de New-York'unki gibi yalnız yerlilerine değil, ülkenin dört bir yanından gelip buraya geçici ya da sürekli olarak yerleşenlere karşı yüklendiği hizmetleri ancak kendi sınırlı gelirleriyle yürütmek zorunda bırakılmıştır. Ve Ford'un kendi partisinden olmayan New York Belediye Başkanına yaptığını Demirel Hükümeti İsyan'a tekrarlamakta, İstanbul Belediyesini, bırakın temel kamu hizmetlerini yürütmeyi, fakat maaş dahi ödeyemeyecek duruma sokmaktadır.

Çağımızda dünyanın hiçbir büyük kenti kendi yağı ile kavrulamaz. Çünkü onlar yalnız kendi kentlilerine değil, başkalarına da hizmet zorunda bırakılmaktadırlar. Sanayileşmenin ve ticaretin büyük kentlerde yoğunlaşması, en iyi eğitim ve sağlık kurumları ile birlikte sanat ve eğlence olanaklarının da belirli kentlerde bulunması insanları geçici ya da sürekli olarak buraya çekmektedir.

Bu hızlı gelişme, söz konusu kentlerdeki çöp üretiminden su tüketimine kadar temel kamu hizmetleriyle ilgili her şeyi aynı hızda büyütmede, fakat o hizmetlerin gerektirdiği gelirler değişmemektedir.

Oysa bırakınız bu zorlamayı, fakat adalet te o durumda kalan kentlere devlet bütçesinden yardım yapılmasını gerektirir. Çünkü söz konusu belediyelerin hizmetlerinden sadece o kentlerin yerlileri değil, ülkenin öteki illerinde yaşayanlar, o illerden gelip gidenler ve kalanlar da yararlanmaktadır.

Ülkenin yönetimini ellerinde tutanlar, rakip partiler tarafından yönetilen belediyelere politika hesapları ile devlet yardımını kesmeye kalkışırlarsa bunun sorumluluğu büyük olacaktır...»

BİR GAZETECİ'NİN GÖZLEM — İNCELEMESİ:

Yerli basınımızda gördüğümüz bu haber ve yorumları bir Fransız gazetesinde yayınlanan bir gözlem-inceleme ile tamamlamak istiyoruz.

LE JOURNAL BU DIMANCHE adlı gazetenin 23 Kasım 1975 günlü sayısında gazeteci VİCTOR FRANCO, New York kentinin yapısı, yöneti-

mi, sorunları ve sorunların nedenleri hakkında şu ilginç tespitte bulunuyor:

«Şaka bir yana, general rütbesiyle New York sokaklarında süpürgecilik yapmak fikri doğrusu ya hoşuma gitti.

Böyle bir halde, omuzu yıldızlarla süslü bir üniformam, ayda 18.000 frank ücretim olacak.(*); fazla yorulmayacak, 20 yıllık bir hizmet süresinden sonra da beni refah içinde yaşatacak bir emekliliğe hak kazanacağım.

İşaret edeyim ki Manhattan'da acemi bir süpürgeci olmak bile fena değil. Başlangıçta alacağınız ücret ayda 4.500 frank, üç sene sonunda ise 6.000 frank'tır.

Ama elbette ki beşi general olmak üzere 1200 rütbeli tarafında yönetilen bu süpürgeciler ve çöpçüler ordusuna girebilmek kolay değil artık. Geçen hafta bana Temizlik İşleri Dairesi'nin resmi sözcüsünün söylediğine göre, eskiden çöpçülük hizmetleri için, karın tokluğuna çalışmağa hazır İtalyan ve İrlandalı göçmenlerden yararlanılıyordu. Oysa şimdi öylesine iyi ücret ödeniyor ki belli kökene mensup Amerikalılar bile bu hizmette post kapmak için yarışıyorlar. Bu çekici kuruluşun «albay» larından biri, hizmetin çok ağır olup olmadığı hakkındaki bir soruma ciddiyetle şu cevabı verdi:

—Kâğıt üzerinde kurallara bakarsanız öyle, oldukça ağır; ama «çocuklar» bunun da çaresini buluyorlar. Örneğin, ilke olarak bir çöp kamyonunun günde belli sayıda çöp toplama ve dökme seferi yapması gerek. Bir kamyon çöp boşaltma yerine gelince baskülden geçer ama o esnada ilgili baskülcü sadece kamyonun dolu olup olmadığına bakmakla yetinir. Şoför ise sadece yükünün ancak bir kısmını boşaltıp gider ve ikinci seferde daha az çöp toplama ve yükleme zahmeti çeker.

Böylece, aynı iş için bir adam yerine iki adam kullanma olanağı doğar (!)

Kuzey Amerika'nın bu en büyük kentinde, gökdelenlerinde kibirli bir refahın sembolleştiği bu Megalopolis'te, artık her şey yolunda gitmiyor. Ay sonlarında ücretlerini karşılama olanağı kalmadığından, «Te-

* Yazıda geçen frank birimi 3,50 lira üzerinden değerlendirilmelidir.

mizlik işlerinden 2000 memurun, 1000 polisin, yüzlerce hastane hizmetlisinin, birçok öğretmenin işine son verilmiş bulunuyor.

Soruna yaklaşım biçimleri ne olursa olsun, bütün uzmanlar şu görüşte birleşiyorlar; bütün anketler aynı sonuca ulaşıyorlar: Göz alıcı görünüşü arkasında New York kenti bir keşmekeş içinde karanlıklara gömülmek üzere... İşler durmuş, yol hizmetlerini yürütecek kalmamış ve o güzelim ünlü caddeler (Beşinci Cadde, Madison Caddesi gibi...) yanardağ kraterleri örneği çöplerle ve az gelişmiş ülkelerdeki tekerlek izli çamurlu yolları andıran halleri ile acınacak bir görünüm içinde. Hasta haneler kapanıyor, Metropolitan Müzeye yapılan belediye yardımları kaldırılıyor. Belediye kuruluşlarına mal ve emtia vermiş olanların alacakları ödenmiyor.

1975 yılı için zarar, 800 milyon doları aşacak. Belediye başkanı, 15 yıllık bir aldatmaca ve oyalamadan sonra bugün baş döndürtücü rakamlara ulaşan borç kalıntısını nasıl temizleyebileceğini düşünerek saçlarını yoluyor: Bu malî yılın bitim tarihi olan 30 Haziran 1976 dan önce 4 milyar dolar bulmak gerek. 1 Aralık ile 8 Aralık 1975 tarihleri arasında ufak tefek ihtiyaçların bedelini karşılamak için 2 milyar frak gerekiyor.

Oysa Belediye Başkanının bir yardımcısı bana:

— Bilmem işin içinden nasıl çıkacağız? Kasamızda metelik bile yok. Eğer Federal hükümet yardımımıza gelmezse, bu iflastan kurtulmamız için bir mucize gerekecek. Şu anda cezaevlerindeki tutukluların yiyeceğini nasıl karşılayacağımızı bile bilmiyoruz. Sadece et parası olarak 100 bin dolara ihtiyacımız var. Bu nedenle önce, cezaevlerinde et vermekten vazgeçeceğiz. Esasen yürümek imkânına sahip olmayan insanlara bu, pek dokunmaz. Sonra, başka çare bulunamazsa, en tehlikeli tutukluları komşu birimlerin cezaevlerine göndermeğe çalışacağız. Diğerlerini de serbest bırakmak galiba tek çare olacak. Açlıktan öldürmektense... diyor.

8 milyon nüfusluk, ortalama yıllık gelirin 65-70.000 frank olduğu bir Metropol böylesine nasıl can çekişir? Bunu anlamak için New York Valisi, sosyologların soruna bilgince eğildikleri Üniversite yetkilileri gibi kimselerle görüştüm. Eskimiş yapısı, sınırlı kaynakları ve her gün biraz daha çöken varlığı ile bu kentte her şey bir acayip. Bu ayrı âlemde her şeyin devleşmiş bir boyutu, bir inanılmazlığı var. En küçük bir sonbahar yağmuru, Avrupa'da bizim aklımıza getiremeyeceğimiz zincirleme

dertleri yaratıyor: sokaklar çağılayan dereler haline geliyor, kanalizasyon ağızları tıkanıyor, metro katarları sefer yapmaz oluyor

Buradaki yaşam ortamına akıl erdirmek te güç. New York deyince akla liman gelir, bankalar gelir, bir beyin gelir. ABD de oynanan bütün tiyatro oyunları burada doğar, televizyon yayınlarının bütünü burada pazarlanır, Amerikan edebî eserlerinin kalıcıları burada yayınlanır, 200 milyon insanın Kamuoyu burada oluşur. Amerika kıtasının büyük mali işlem ve girişimlerinin büyük bir kısmı orada hazırlanır. Kısaca Manhattan bütün ülkeye yön verir, yaşamına renk katar ama millî irade gücünden (devlet olanaklarından) bir parça bile yararlanmaz.

Kentin yapısı gerçekten acayıptır. Kent, belirli özelliklerle birbirinden ayrılmış birçok parça halindedir. Adetâ her mahalle halkı kökeninden geldiği ırka veya ülkeye sıkı sıkıya bir bağlılık içinde olup komşu mahalleler ile temas etmekten kaçınır; Yahudiler, İrlandalılar, Zenciler, Dalyanlar, Çinliler... Irkların zaman içinde karışacağı fikrini reddederek ayrı ayrı yaşarlar. Sanki her mahalle gazeteleri, tiyatroları, lokantaları, namuslu kişileri veya gangsterleri ile başlı başına bir âlemdir, kent içinde ayrı bir kenttir.

Konuştüğüm bir profesörün bana anlattığına göre, vaktiyle dış ülkelerden New York'a gelenler kente indikten sonra Birleşik Devletlerin çeşitli bölgelerine dağılmak suretiyle «eriyorlardı.» Bugünse dışardan göçüp gelenler New York'la sağlamca «demir atıyorlar» Niye gittiler ki? New York'ta adına WELFARE denilen bir sosyal yardım kuruluşu vardır ki her Amerikalıya yiyecek, giyecek ve para dağıtır. İki çocuklu bir aile bu kuruluştan ayda 1800 frank yardım görür. Örneğin göçmen olarak buraya gelen Porto Rico'lular uçaktan iner inmez, belediye yardım gişelerinin yolunu tutarlar. Böylece Welfare'nin müşterileri, aydan aya yükselerek bir ayda 8.000 den 15.000 e çıkmış 1967 de toplam 900.000 den az olan sayı ise 1968 de 1 milyona, bugünse 2 milyona yükselmiş... Diğer bir deyişle 4 New Yorkludan birinin yükü Belediyenin üzerindedir, Belediyenin toplam giderlerinden dörtte biri Welfare'e gitmektedir. Kısaca malî sıkıntının büyük bir kısmı bu nedenden doğmaktadır. Aslında demokrat ruhta ve demokratik geleneklere sahip New York sosyal girişimlerde Birleşik Devletlerin diğer kısımlarına daima öncülük etmiştir. Başka hiçbir kent sağlık, eğitim, kültür, spor... İçin New York kadar harcama yapmaz. Örneğin Şikago'da bir tek Belediye Hastahanesi varken New York'ta sayıları 19 dur. Her yerde Üniversite paralı iken bu-

rada ücretsizdir. Yeni evlilere yararlı öğütlerde bulunmaları için aylıklı aile danışmanları bile kullanılır.

New York Federal Devleti yetkilileri ise soruna başka açıdan bakıyorlar. Onlara göre:

15 yıldan beri Belediye, sürekli olarak yeni personel almıştır. Öylesine ki personel sayısı 1960 ta 164.000 kişi iken 1974 te 320.000 e yükselmiştir. Bu artışın sebebi de, Seçim'e bağlı sebeplerdir. Anlaşıldığına göre, memurlar ve sosyal yardım alanlar, kendilerine daha iyi ücret ve daha yüksek yardım vaadinde bulunan adaylara oy vermektedirler. Son belediye seçimlerinde sadece seçmenlerin yarısı (3.400.000 seçmenden 1.700.000 i) sandık başına gitme zahmetine katlanmıştır.

Bu seçimlerde Belediye Başkanı, memurlardan ve yardımlardan yararlananlardan 1.000.000 oy sağlamıştır.

Halen park ve bahçeler için tam 5 müdür görevlidir. 74.000 öğretmen maaş alır. Bunlardan 25.000 inin pedagojik bakımdan yetersiz olduğu saptanmıştır. Ama bu kişiler, başka yerlerden daha iyi ücret alırlar. Örneğin metroda bilet satışı yapan bir kimse haftada 230 dolar alırken bir banka memuru aynı sürede 164 dolar alabilir. Otobüs şoförleri günde 8 saat çalışırlar fakat 11 saat üzerinden ücret alırlar. 3 yıllık bir hizmetten sonra bir şehir polisi, birçok maddi ayrıcalık yanında, yılda 17500 dolar alır.

Bu sonuca basit bir metotla, zaman zaman başvuruyla «grev» ile ulaşılmıştır.

Bundan önceki Belediye Başkanı Cumhuriyetçi Parti'den Lindsey zamanında, üniformalı 2000 «zorba» yılda 4 hafta tatil ve yarım kilo kan bağışında bulunuldukça bir izin hakkı elde etmek için, Belediye binasını kuşatmış, binayı yakmakla tehdit etmiştir.

Arkasından aynı şeyi itfaiyeciler kendileri için istemişler ve istekleri yerine getirilmedikçe «küçük yangınlar» le mücadele etmemeyi kararlaştırmışlardır.

«Bugün de itfaiyeciler bir yangın, ihbarında acele edecekleri yerde zaman öldürmek için ellerinden geleni yapıyorlar.)

Memurların ücret veya izin işi çözümlenince bu kez de başka isteklerle, emeklilik şartlarının iyileştirilmesi gibi, ortaya çıktıkları görülüyor. Bir belediye memuru, 20 yıllık bir hizmet sonunda, son yıldaki aylık ücretinin % 50 si oranındaki bir aidaatla emekli olabilir. 19 sene işi ağırdan almış kimseler görürsünüz ki 20 nci hizmet yıllarında adetâ bir hizmet aşkına kapılmışçasına fazla çalışmada bulunurlar. Çünkü bu sayede aylık ücretleri ve dolayısıyla alacakları emeklilik aidaatları yükselmiş olur.

Memurların ve sendikaların isteklerini karşılamak, Sosyal Yardım Dairesi'nin yardımlarını finanse etmek için tabiatıyla yeterli malî kaynaklar gerekir. Bu konuda, bir ekonomi yazarı, bu malî yetersizlik karşısında vergilere ve borçlanmalara yüklenildiğini, bu nedenle en ağır mahallî vergilerin New York'ta olduğunu söylüyor ve bir örnek olarak diyor ki: 1955 te dairemi satın aldığım zaman kente 2300 dolar vergi vermişim. Bugün yılda 6950 dolar veriyorum. Bugünlerde, ben de başkaları gibi yapacağım: Evimi komşu belediyelere taşıyacağım.

Anlaşıyor ki orta halli kimseler, New York'tan bu yüksek vergiler nedeniyle kaçmaktadır, (yılda yaklaşık 125.000 kişi). Onların yerini yeni New York'lular, Güneyden gelen çok fakir, genellikle sefalet içindeki zenciler, Porto Rico'lular... almaktadır ki bunlar vergi ödememekle kalmazlar, Belediyenin yardım yapma külfetini de ağırlaştırırlar.

Eskiden memurların ücretlerini ve diğer giderleri Kent Yönetimi, Tahviller çıkarmak suretiyle rahatlıkla karşılardı. Çünkü gerek halk, gerekse Bankalar bunları istekle ve güvenle satın alırlardı. Oysa şu anda New York bu tahviller karşılığı 12 milyar dolar borçludur ve sadece bunların faizleri giderlerin 1/8 ini teşkil etmektedir.

Bu durumun bir sonucu olarak geçen ilkbaharda Bankalar, Belediye Başkanına şu tatsız haberi verdiler:

«Artık kimse Belediye tahvilleri satın almak istemiyor!»

Bu ikaz üzerine, Belediye Başkanı etkin olmaktan uzak şu çareye başvurdu: Metro bileti ücretini % 50 arttırdı; kendi başkanlık ödeneğini de % 10 oranında azalttı (ki senede 60.000 dolar idi.); birkaç bin memurun işine son verdi. Ama belediye tahvillerinin alışılmış müşterileri yüz çevirmekte devam ettiler. O zaman ister istemez, Devletin garantisini istemek gereği doğdu ve özerkliğe bağlı bazı yetkilerin kaybı pahasına bu, sağlandı. Eylül ayında yeni bir sıkıntıyla karşılaşıldı. Bu kez

New York devleti, kente 2,3 milyar dolar borç verdi. Ertesi ay, Ekim ayında, sıkıntı yeniden ortaya çıktı: Memur maaşlarını vermek için kasada tek kuruş yoktu. Bu kez, Eyalet te »Biz yapacağımızı yaptık, başka ere başvurunuz» demek zorunda kaldı.

Bunun üzerine Belediye Başkanı, kasaları ağzına kadar dolu olan, memur sendikalarına başvurdu. Bunlardan sadece biri Öğretmenler Sendikası isteğe yüz çevirmedi ve Belediyeye 230 milyon dolar avans verdi.

Ama bu, sadece geçici bir ferahlık sağladı. Geçen hafta kötümserlik yine ortayı kapladı. Çünkü artık kimse, vaat edilen % 11 faize rağmen, Belediyeye kredi açmak istemiyordu. Yapılacak son çare gözleri Washington'a (Federal Hükûmete) çevirmektir. Fakat Başkan G. Ford, bu isteği sert bir »Hayır!«la cevaplamakla kalmadı, iflâsın New York'a iyi bir ders olacağına da işaret etti.

Eski bir Demokrat Partili:

«Başkan, bir Başkanlık kampanyasının öncesinde, bizim hatalarımızı fırsat bilerek başımızı suyun altına itmekte haklı...» diyor.

Şimdi, ne olacak? Beklenen şey şu: Bir yandan mahallî vergilerde olağanüstü artış, öte yandan 8374 belediye memurunun işten çıkarılması... Eğer 1 Aralık 1975 günü G. Ford, sözünden vazgeçmezse, Belediyenin durumu bir kere daha muhakeme etmesi gerekecek. Aslında böyle bir durumda ne olacağı biliniyor: Polisler, itfaiyeciler ve çöpçüler dışındaki memurların maaşları ödenemeyecek, fakirlere alınacak yiyecek giderlerinden başka bütün harcamalar durdurulacak...

İFLAS GÜNÜ'nün gelip çatması halinde uygulanmak üzere hazırlanan «J günü» plânının hazırlayıcısı 12 uzmandan biri, «çok üzücü bir şey olacak bu» diyor ve ekliyor: «Belediye tahvilleri sahibi binlerce genellikle çok yaşlı kişiler yıkılacaklar. Fakirler, açlıktan ve soğuktan acı çecekler. Bankalar, korkunç bir sarsıntı geçirecekler. Yardım düzinesi birinci derecede büyük malî müesseseler olmak üzere 65 kadar müessese, varlıklarının % 20 ilâ % 60 mı kent tahvillerine yatırmışlardı. Kısaca, sonucu felâkete dönüşecek bir parasal panik ile karşılaşmamız mümkündür.»

İşte bu nedenle Batı Almanya Başbakanı H. Schmidt, Başkan Ford'a New York'a yardım etmesi için ikazda bulunmuş olacak. Ve zengin ülkelerin Kasım ayı içinde Fransada Rambouillet Şatosu'nda yaptıkları Zir-

ve Toplantısında tebliğ de değinilmemiş olmasına rağmen, korunun yavaş sesle görüşülmüş olması çok muhtemeldir.

Şimdi Başkan Ford ne yapacak? Dünya bu soruyu soruyor.

Fakat New York dramının arkasında, asıl merak edilen bütün büyük kentlerin yaşama sorununun yarınlar da nasıl çözümleneceğidir. Bu büyük kentler geçen yüzyılın sanayi devrimi sırasında gelişen tekniklerin, demiryolların, kömürün. İnsanların yığınlaşmasının zorunlu kıldığı bir zamanda doğmuştur. Yeni modern teknikler ise bu yoğunlaşmayı artık zorunlu kılmadığı gibi istenir bir hale de getirmemektedir.

New York Üniversitesi ekonomistlerinden biri, büyük metropolitenlerin zamanın gereklerine uymadığını belirtiyor ve bunların bundan böyle değerlerini kaybedeceğini, geleceğin 15-20 bin nüfuslu şehirlerde olduğunu söylüyor. Ona göre, bugün New York'u, Boston'u, Filadelfya'yı sarsan bu olay er geç Atlantik'i aşacaktır; Çünkü bu olay, her ülkede geçerlilik taşıyacak sosyolojik bir kanunun kaçınılmaz bir sonucudur.»

BEKLENEN GELİŞME:

26 Kasım 1975 günü, radyo-televizyon yayınları arasında, New-York Belediye meclisinin mahallî vergileri 3 milyon dolar ek hasılat sağlayacak ölçüde artırdığı bildirildiği gibi;

6 Aralık 1975 günü aynı haber kaynaklarında Federal Hükümetin New York Belediyesine yardım yapılmasını öngören kanun tasarısının Temsilciler Meclisi ve Kongreden geçtiği belirtilmiştir.

Böylece, çeşitli etkilerle gelişen kamuoyunun da anlayışlı tutumu ile New York'un şimdilik iflâsın eşiğinden döndüğü görülüyor.

SONUÇ:

Ülkemize ait bindir konu varken, New York kentinin sorunlarına eğilen bir derleme-inceleme garipsenebilir. Fakat İstanbul Belediye Başkanının memur ve işçi maaş ve ücretlerini ödeyebilmek için malî yardım sağlamak ümidiyle hemen her gün İstanbul ile Ankara arasında gidip geldiği ve Ankara Belediye Başkanı'nın Belediye Binasını satışa çıkarma jestinde bulunduğu bir zamanda ve ortamda, aktardığımız haber-yorum ve çevirinin bir arada değerlendirilmesi sanırım ki oldukça ibret verici dersler ortaya koymaktadır.

Bu dersleri şöyle özetlemek mümkündür:

— Demokratik siyasal düzene sahip ülkelerde politik görüş ayrılık-

larının srtme haline getirilmesi önemli hizmetlerin aksamasına sebep olur. Bu srtmenin yurt sevgisi ve ıkartı lsnden hareketle mlenmesi mümkündür ve gerekir.

— ağımızda büyük kentler, yalnız kendi hemerilerine değil başkalarına da hizmet yapmak zorunda olduklarından Devletin bu kentlere yardımcı olması gereği ortaya çıkmaktadır.

— Bizde de İstanbul, Ankara gibi büyük ehirlerimiz, New York' ta olduğu gibi bir «İflâsın eşiğinde, hatta içindedir.»

— Bu sonuç 'ta başta, diğer köy ve kentlerimizden bu büyük kentlerimize yönelmiş g olmak üzere, gelir yetersizliği, iç bünyelerinde organizasyon bozukluğu, gereğinden çok sayıda memur ve ii istihdamı, sendikaların aşın istek ve istismarlara... rol oynamaktadır.

— Anayasal sistemimiz Belediyelerimize:

Kentlerine yönelecek akımı önlemek ve menetmek,

Gelirlerinin konu, matrah ve oranlarını istedikleri gibi tespit etmek ve çoğaltmak,

Memur ve işçilerine kendilerinin takdir edecekleri maaş ve creti ödemek, ...yetki ve olanaklarını tanımadığından onların Mevzuat veya hizmet gereklerinden doğan giderlerini karşılayacak gelirlerini yeterli düzeye çıkarmak Devletin görevidir. Esasen Anayasamızın 116. maddesi de bunu âmir bulunmaktadır.

— Geçici ve yan yollardan yapılacak yardımlar aslında derde deva olmamaktadır. Bu nedenle belediyelerimize mutlaka yeterli öz kaynaklar sağlamak gerekir.

— İyi düzenlenecek ve uygulanacak bir mahallî vergi sistemi, büyük kentlerimiz etrafında doğan sağlıksız gelişmeyi önleyen «demokratik» bir araç olabilir.

— En nemlisi, Türkiye'nin 1/10 nüfusuna sahip ve niteliği açısından New York gibi yurdumuzun birçok ekonomik ve kültürel faaliyetlerinin beiği olan İstanbul'u çevresi ile birlikte ele alıp bir Metropoliten Hizmet Yönetimine kavuşturmak zamanı gelip geçmektedir.

Bugün, yapıcı bir tutumla ele alınmadıkları takdirde, gelecekte sorunlar büsbütün mlenmez hale gelecektir.

Bu nedenle konuya Parlamento ve Hükümet düzeyinde eğilinerek, uygulanma olanağı olacak yasal, yönetsel ve akçalı tedbirler mutlaka alınmalıdır.

**YERİNDEN YÖNETİM İDARELERİNİN PARASAL SIKINTILARI
VE GEREĞİNCE YARARLANILMAYAN BİR KAYNAK:
TAŞOCAKLARI RESMİ**

Recep BAŞPINAR

Danıştay Üyesi

GİRİŞ:

Gelişmekte olan ülkelerin belli başlı sorunlarından biri de kamu yatırım ve harcamaları için kaynak bulma sıkıntısıdır. Bu ülkelerde milli gelirin düşük olması nedeni ile vergiler en yüksek düzeye çıkarılmış ve vergi kaynakları tüketilmiş bulunduğundan yeni vergiler koymak, bu vergileri yükümlülere, halka benimsetmek son derece güç olduğu için idareler için en başarılı yol; mevcut kaynaklardan gereğince yararlanılmaktır.

Öte yandan günümüz devletinde kamu yönetiminden beklenen hizmetler her gün biraz daha artmaktadır. Halkın günlük yaşantısında karşılaştığı hizmet aksamaları göze batmakta ve özellikle mahallî idarelere bırakılmış hizmetlerde görülen yetersizlikler bitmeyen yakınmaların konusu olmaktadır. Kapısından çöpi alınmayan sade vatandaş belediyeden yakını, arabasının tekeri çukura dalan araba sürücüsü hiddetle belediyenin adını anar. Buna karşı mahallî idarelere kaynak bulma işi söz konusu olunca yasama ve yürütme organlarının anlaşılma bir umursamazlık içinde olduğunu görmekteyiz. Yargı kuruluşları, özellikle Danıştay da son yıllarda bu idarelerin kıt kaynaklarını daha da kurutmak hususunda elinden gelen çabayı harcamadan geri kalmamıştır. Belediye gelirlerinden olan tabelâ, ilân ve reklâm resimleri Danıştay'ın öncülüğü ve Anayasa Mahkemesinin kararıyla ortadan kalkmıştır. Temizleme ve aydınlanma resmi ve Maliye Bakanlığı ile İçişleri Bakanlığının hukuk anlayışındaki ince aykırılık yüzünden senelerdir işlemez haldedir.

Parasal yönde acınacak durumda olan bu idareler acaba kaynakları yeterince işletmekte midir?

Belediye idarelerinin 5237 sayılı Kanunun uygulanmasında düştükleri hatalar yüzünden uğradıkları gelir kaybını ayrı bir inceleme konusu yapmak istediğinden bu yazıda sadece özel idareler için önemli gelir kaynağı olan Taşocakları Resminden söz edeceğiz. Hemen belirtelim ki bu yazı bilimsel bir inceleme değıldir. Amacımız özel idareler için faydalı olacağını sandığımız bazı bilgileri ilğilerin dikkatine sunmaktır.

Kanun kuvvetinde olan, Osmanlı İmparatorluğundan kalma Taşocakları Tüzüğü ile alınan resim, eğer yanılmıyorsam gereğince değıerlendirilirse bu idarelere küçümsenemeyecek miktarda gelir sağlayabilir. Mükerrer resim denen ve önemli yekûn tutmadığını sandığım bu resmi bir yana bırakırsak Taşocakları Tüzüğüne göre iki çeşit resim alınması mümkündür: Nisbî resim ve mektu resim. Adı geçen tüzüğe göre resim konusu olacak maddeler Tüzüğün birinci maddesinde sayılmıştır. Bunlardan bir kısmı Maden Kanununun kapsamına alınmış olabilir. Ancak geri kalanlardan gereğince yararlanılırsa gene de önemli gelir sağlanacağı kanısındayız. Şimdiki durumu saptamak amacı ile ilgili idareden aldığımız şu rakamlar bu kanımızı doğrular niteliktedir: 1973 ve 1974 yıllarında resim ve harç tutan sırası ile 17.235.313 ve 21.790.869 liradır. Gene bu yıllarda en yüksek rakam 1.302.150 lira ile İstanbul, 1.211.515 lira Ankara İkinci durumda. Gene bu yıllarda Kars ve Hakkâri illerinde bu kaynaktan hiçbir gelir elde edilmediğı anlaşılmaktadır. Bu iki ilde tüzüğün kapsamına giren ocakların mevcut olmadığı kabul edilemeyeceğine göre bu konuya gereken önemin verilmediğı akla gelen ihtimallerden biridir. Mevcut rakamlar, kanımıza göre elde edilmesi mümkün olanların çok altındadır.

Taşocakları resminin gereğince değıerlendirilmesi için önce ocakların işletebileceğine güvenilen kimselere ruhsat vermek gerekir. Bu işin inceliğini bilen kimseler, özellikle yeni sanayi bölgelerinde ocakların ruhsatını aldıkları halde işletmeye geçmedikleri ve kârlı iş zamanının gelmesini bekledikleri görölmektedir. Özel idarelerin bu gibi spekülâtif hareketlere engel olacak tedbirleri de almaya dikkat etmeleri gerekir. Bütün bu düzenlemeleri yapmak ve sonucu koalamak için özel idare bünyesinde sorumlu bir birim kurulması da verimi artırıcı etkenlerden biri olarak akla gelebilir.

Taşocakları Tüzüğünün uygulanmasında geliri artırıcı önemli olan iki konuya daha değinmekte yarar var. Birisi maktu resme tabi bir taş ocağının ruhsat süresi dolduğunda idarece artırmaya çıkarılabileceğine ve daha fazla resim teklif edene ihale olunabileceğine ilişkin 30.11.1963

gün ve 63/323 sayılı Danıştay İçtihadı Birleştirme kararı; ötekisi ise taşocağı işletme ruhsat sahiplerinin haklarını koruyan S. Dairenin 29.5.1972 gün ve 72/2002 sayılı kararıdır. Bu karara göre idareye karşı görevlerini yapmayan, örneğin resimleri zamanında ödemeyen kimselerin ruhsatları iptal edilen sadece tüzükte öngörülen cezaların uygulanması gerekir.

Özel idarelerin bu kaynaktan yararlanmak için almaları gereken diğer tedbirler bize göre şunlar olmalıdır:

a — Yapılacak işin başında bu kaynaktan gereğince yararlanmak için il sınırları içinde işletilen ve işletilmesi mümkün olan ocakları tespit etmektir. Başka bir anlatımla mevcut kaynağı, potansiyeli saptamaktır.

b — İkinci mesele de bu kaynakların verimli şekilde işletilmesini temin için gereken girişimleri hukuka uygun biçimde düzenlemek ve yürütmektir.

Birinci sorun için bizim fazla bir şey söylememiz mümkün değildir. Bu husus yönetici arkadaşların konuya göstereceği duyarlığa bağlıdır.

İkinci kısım hakkında gerekli açıklamalarda bulunmakta yarar görmekteyim. Yargı yerlerine gelen uyuşmazlıklardan saptayabildiğimize göre yapılan yanlışların başlıcaları şunlardır:

1 — Tüzüğe göre resim nisbi veya maktu olarak alınabilir. Maktu alınabilmesi, tüzüğün öngördüğü koşullar gerçekleşmişse, idare ile ocak işleticisi arasında anlaşma olmasına bağlıdır. Buna rağmen tek taraflı ve tarife şeklinde düzenlemeler görülmektedir. Buna ilişkin Danıştay 9. Dairesinin 4.12.1972 gün ve 72/2175 sayılı kararı aşağıya aynen alınmıştır. «...tarife düzenlenmesi, kanunların tabanı ve tavanını tespit ederek bu iki hat arasında kalmak üzere belli miktar tayini yetkisinin idareye bırakıldığı hallerde mümkün olabilir.

Taşocakları Nizamnamesinin 18. maddesinde «Ocak işletmek için ruhsat veyahut ilmühaber istihsal edenlerden ocak hasılatının vapur veya şimendifer iskelesinde veya ocak mahallindeki kıymetinden masarifi nakliyesi ve mamul olduğu halde masarifi imaliyesi tenzil olunduktan sonra yüzde beş resmi nisbi istifa olunur.» Aynı Tüzüğün 19. maddesinde de «ocaklardan ihraç olunacak muvaddan alınacak rüsumun nihayet beş seneyi geçmemek üzere maktuiyete raptı dahi caizdir. Şu kadar ki bu

suretin icrası müddeti hesaba katılmamak şartıyla laakal üç sene müddet imal ve idaresiyle miktarı hasılatının taayyün etmesine ve vilâyetle sahibi ruhsat beyinde bilmüzzakkere verilecek kararın Maadin idaresinden tasdik kılınmasına mütevaftıdır» denilmiş olduğundan her iki halde de alınacak resmin esasları ve oranı belirtilmiş olmasına binaen bu hususta bir arife düzenlenmesi mümkün değildir.

Hernekadar Vergi Hukukunda vergi ve resimlerin salınma ve alınma usul ve esasları kanunlarla düzenlenmiş bulunduğundan kanuni dayanağı bulunmayan bu tarifenin hukuken hüküm ifade etmeyeceği, dolayısıyla uygulanma niteliğinin bulunmadığı düşünülebilirse de idare hukukunda mevcut doğruluk karinesi ilkesine göre idari kararlar aksi yetkili organ ve mercilerce saptanıncaya kadar doğru kabul edildiğinden bu çeşit kararların da idari dava konusu olacağının kabulü zorunludur.

Açıklanan nedenlerle kanuni dayanağı bulunmayan dava konusu tarife kararının iptaline... Oy çokluğu ile karar verildi.»

Yukarıya alınan kararda açıklandığı gibi gerek nisbi, gerekse maktu resmin esasları tüzükle tespit edilmiş olduğundan bu konuda tarife yapılması mümkün olmadığı halde bazı illerce tarife yapma yoluna gidildiğinden dava sonunda yargı yerlerinde bu kararlar iptalle sonuçlanmakta, sonunda da idareler a önemli miktara varan gelir kaybına uğramakta, ya da tahsil ettiği parayı geri vermek gibi bir durumla karşılaşmaktadır.

2 — Kararda açıklandığı gibi Tüzüğe göre resmin maktu olarak alınabilmesi için ocağın belli bir süre, ocağın bidayeti küşadından itibaren imal olduğu ilk sene müddet hesaba dahil olmamak şartıyla lâakal üç sene müddet imal ve idaresi ile miktarı hasılatının tayin etmesine bağlıdır. Buna rağmen bazı İl Özel İdarelerince yeni açılan ocakların maktu resme tabi tutulduğu görülmektedir. Böyle bir işlem aleyhine açılan dava sonunda verilen karar aşağıya aynen alınmıştır» Uyuşmazlık konusu biriket imalâthanesi taşocakları nizamnamesinin birinci maddesinde resim alınacak maddeler arasında sayılmamıştır. Diğer taraftan, taşocağı resminin maktuiyete bağlanabilmesi aynı nizamnamenin 19 uncu maddesinde yazılı olduğu üzere ocağın açılmasından itibaren imal olduğu ilk yıl müddeti hesaba dahil olmamak kaydıyla en az üç yıl müddetle imal ve idaresi ile hasılat miktarının belli olması ve Vilayetle ruhsat sahibi arasında anlaşma yapılması şartlarına tabi olup bu şartların olayda gerçekleşmiş bulunduğu da davalı idarece iddia ve ispat olunamamıştır. Bu durumda, biriket imalâthanesinden maktu resim alın-

masına ilişkin kararda mevzuata uyarlık görülmediğinden Adana İl Genel Meclisinin 13.1.1971 gün ve 55 sayılı kararının davacı ile ilgili kısmının iptaline... 10.6.1972 gününde oybirliği ile karar verildi.»

İzlenmesi gereken yol nasıl olmalıdır?

İlk defa işletmeye açılacak ocaklar için nisbi resim alınacaktır. Burada idarenin karşısına çıkacak sorun tüzükte öngörülen yüzde beş oranının saptanmasıdır.

Bu iki şekilde düzenlenebilir:

a) Taş ocakları resmi 213 sayılı Vergi Usul Kanununa ve beyan esasına tabi bir resimdir.

Buna göre resmin tutarını ocak işletici hesap edecek ve idarenin öngördüğü aralıklarla bir beyanname ile bildirecektir. Bu bildiri üzerine tarh ve tahsil işlemleri yürütülecektir. Hemen belirtelim ki ocak işletenin bildirdiği miktarın denetlenmesi ve gerçeğe uymadığı takdirde ikmal arhiyatı yapılması mümkündür. Zaman zaman denetleme yapılması faydalı olur.

b) İl çapında birlik sağlamak istenirse ikinci bir uygulama yapılması da mümkündür. Ticaret odalarından ve ilgili diğer yerlerden alınacak bilgilerden yararlanılmak suretiyle resme tabi malların maliyet fiatları hususunda ilke kararı niteliğinde bazı esaslar saptanabilir. Ancak ocak sahiplerinin belgeler ibraz etmek suretiyle idarece saptanan maliyet fiatı üstünde bir maliyetleri olduğunu ileri sürmesi ve beyanlarını bu miktar üzerinden yapmaları mümkündür. Bu konuya ilişkin bir Danıştay kararını aşağıya alıyoruz:

«Taş ocakları Nizamnamesinin 18 nci maddesinde resmin hangi nispet üzerinden ve ne ölçüde alınacağı saptanırken (masarifi nakliyesi ve mamul olduğu halde masarifi imaliyesi tenzil olduktan sonra...)» denilmiş olduğundan mamul maddelerin de resme tabi olacağı açık bulunduğundan kiremitlerden resim alınmayacağı yolundaki yükümlü iddiası yerinde görülmemiştir. Kaldı ki kiremit imalinde kullanılan toprağın alındığı yere Taşocakları Nizamnamesine göre resim ödenmediği de dava dosyasının incelenmesinden anlaşılmıştır.

Öte yandan; dava konusu Temyiz Komisyonu kararında sözü edilen

İl Genel Meclisi kararında alınacak resmin imal edilip satışa arz edilecek kiremitlerin adedi üzerinden alınması öngörülmüş bulunduğundan bunun maktu tarife yapma şeklinde yorumlanmasında da kanuna uyarlık görülmemiştir.

Maktu tarife genel olarak yıllık yapılır ve ruhsata bağlanmış ocak, işletilsin işletilmesin taraflar arasında kararlaştırılan maktu resim alınır. Ayrıca maktu tarifenin yapılabilmesi 19 uncu madde hükmü gereğince taraflar arasında varılacak bir anlaşma ile mümkündür. Dava konusu olayda ise böyle bir anlaşma söz konusu değildir.

Ruhsat sahibinin davada sözü edilen İl Genel Meclisi kararında belirtilen kiremit başına alınacak miktarın Nizamnamenin 18 inci maddesinde belirlenen ölçüleri ve miktarı aştığı yolunda bir iddiası da yoktur.

Açıklanan nedenlerle resme dayanak olan İl Genel Meclisi kararının maktu tarife olduğu gerekçesi ile verilmiş bulunan dava konusu 27.4.1973 gün ve 1973/1118 sayılı Temyiz Komisyonu kararında, mevzuata uyarlık bulunmadığından bozulmasına, 100 lira ilân harcının davalıdan alınmasına ve 750 kuruş posta pulu giderinin davalıdan alınarak davacıya verilmesine 12.6.1974 gününde oyçokluğu ile karar verildi.»

Kararın incelenmesinden anlaşılacağı gibi il çapında birlik sağlamak ve nisbi resmin beyanında ocak işletenlere kolaylık sağlamak üzere çeşitli maddelerin maliyet Fiatlarını belirleyen cetveller düzenlenmesi, tarife yapma niteliğinde kabul edilmemiştir. Ancak bu cetveller hazırlanırken üzerinde durulması ve dikkat edilmesi gereken husus, mümkün olduğu nisbette gerçek maliyetlerin saptanmasına çalışılmasıdır. Aksi halde gereksiz uyuşmazlıkların çıkmasına sebebiyet verilmiş olunur.

Yönetimi arkadaşların tereddüt edeceği başka bir konuyu açıklamakta yarar var: Nisbi resmin beyan zamanını ve ödeme süresini tayine yetkili olup olmadığı sorusu akla gelebilir. Taşocakları Tüzüğünde nisbi resmin ne zaman ödeneceğine ilişkin açık bir hüküm mevcut değildir. Sadece 22. maddesinde ocaklardan çıkarılan maddelerin resmi ödenmeden başka yere götürülemeyeceğine dair bir hüküm mevcuttur. 6183 sayılı Kamu Alacaklarının Tahsil Hakkındaki Kanunun 37. maddesinde, özel kanunlarında ödeme süresi belli edilmemiş kamu alacaklarının ödeme zamanının Maliye Bakanlığınca tayin edileceği öngörülmüş bulunmaktadır. Ancak bu yetkinin mahalli idarelere ait vergiler ve seçimler için

bu idarelerin karar organlarına ait bulunduğu, Danıştay kararıyla kabul edilmiş bulunmaktadır. Kişisel kanımıza göre de gerek beyanname zamanı, gerek ödeme süresinin ocak işletenleri de sıkıntıya sokmayacak uygun sürelerde saptama yetkisi özel idarelerinin karar organına aittir. Esasen 12 Ağustos 1341 tarihli Genelgeye göre maktu resme bağlama yetkisinin Daimi Encümençe yapılacak teklif üzerine valinin onayı ile kesinleşeceği yazılı bulunmaktadır.

Üzerinde durulması gereken bir konu da belirlenen süre içinde beyanname vermeyen ocak işletenler hakkında ne yolda hareket edileceğidir. Danıştay'a gelen uyuşmazlıklardan öğrendiğimize göre bazı illerde yükümlüye bir yazı gönderilmekte ve resmî ödemesi için tebligat yapılmaktadır. Hâlbuki böyle durumlarda yapılacak işlem 213 sayılı Vergi Usul Kanununda yazılıdır. Kanun hükmüne göre adı geçen Kanunun 35. maddesinde belirtilen şekle uygun bir ihbarname düzenlenmesi ve kanunda gösterilen esaslara uygun bir şekilde tebliğ edilmesi gerekir. Bilindiği gibi vergi hukukunda şekil çok önemlidir. Bu konuda yapılacak küçük bir hata, çok daha kamu alacağının tahsilini güçleştirir, bazen da tamamen ortadan kaldırabilir. Danıştay içtihatlarına göre tahakkuku tahsiline bağlı vergilerin her ne sebeple olursa olsun, zamanında tahsil edilmemesi halinde vergilerin yukarıda açıklanan esaslara uygun bir ihbarname ile istenilmesi, yani tarh ve tahakkuk ettirilmesi gereklidir.

Maktu resmi zamanında ödemeyen ocak işletenlere karşı uygulanacak işlem gereğince: Maktu resim tarafların karşılıklı anlaşmalarına dayalı olduğundan ayrı tarh işlemine gerek yoktur. Borçluya bir ödeme emri gönderilmesi yeterlidir. Ancak gönderilecek ödeme emri, 6183 sayılı kanunun 55. maddesinde belirlenen esaslara uygun olmalıdır. Bazı özel idarelerin yaptığı gibi bir yazı ile borcun ödenmesi yolundaki tebligatlar borçluyu temerrüde düşüremez. 55. maddeye uymayan yazıların ödeme sanılmayacağı Danıştay kararları ile devamlı içtihat haline gelmiştir. Kanımızca idareler için en kestirme yol, ödeme emirlerini formüle etmek suretiyle hata yapmaktan kurtulmaktır.

Sonuç: Kanımıza göre Taşocakları Resmî, özel idarelerimiz için önemli bir gelir kaynağı olabilir ve olmalıdır. Anayasamıza göre devlete ait olan doğal kaynakları işletenlerden tüzüğün öngördüğü resmin alınması sosyal adalet ilkesinin de bir gereğidir. Bu kısa yazı ile idareci arkadaşlara uygulamada ufak bir hizmette bulunabilirsek kendimizi mutlu sayacağız

**766 SAYILI TAPULAMA KANUNUNUN UN 5442 SAYILI İL İDARESİ
KANUNU NA ÇELİŞİK BAZI HÜKÜMLERİ İLE
BUNLARA ÇÖZÜM YOLLARI**

Seyfettin ERCAN
İznik Kaymakamı

GİRİŞ:

766 Sayılı Kanun çok yeni bir kanundur. Bu nedenle uygulamada birçok hatalı yönleri ve doldurulması gereken kısımları olduğu görülmektedir.

Hatta çok kısa zamanda sonuç alınması amacıyla getirilen müesseselerin değiştirilmesi veya yerlerine başkalarının ikame edilmesi gerektiğine, bu uygulamaların yanlış olarak yerine getirilmesinden veya kötüye kullanılmasından ileri geldiğine bazı yerlerde muhakkak nazarı ile bakılmaktadır.

Tanıklık ve Bilirkişilik müesseseleri belirtmeye çalıştığımız biricik (araziler için) örnektir. Tapu kaydı mevcut olan bir yerde tanıklık yoluna başvurulması, bu yanlış uygulamayı belirtmektedir. Belki bu müessesenin çalışma şekli kötüye kullanılmaktadır.

Böylelikle Kanunun aradığı kolaylık ve çabuk sonuç alma yoluyla, vatandaş fazla masrafa girmeden mülk sahibi kınıyor ise de, yanlış uygulama ve suiistimal yollarıyla hak sahibi olmayanlar hak sahibi yapılmış da olmaktadırlar. Nitekim son yıllarda Tapulama Mahkemelerinin altında kalkılamayacak derecede bu tür uyuşmazlıklarla meşgul olması ve çoğu yerlerde Tapulama Hakiminin olmayışı, Tapulama Mahkemesi olan yerlerde bu işte görevli Yargıçların bu görevi yapmamak için görevlerinden ayrılmaları yukarıda izaha çalıştığımız konunun en canlı ve belirli bir örneğidir.

Tanıklık müessesesi gibi yanlış veya kötüye kullanma yollarıyla aksayan birçok yönleri olan 766 Sayılı Tapulama Kanununun bu hususları ayrı bir inceleme konusu teşkil etmektedir.

Ancak, biz bu konuya değil de, 766 Sayılı Kanunun 5442 Sayılı İl İdaresi Kanununa çelişik bazı hükümlerini ele alarak yarattığı sorunları ve aksaklıkları izaha çalışacağız. Ve bu durumların nasıl çözümlenmesi gerektiği üzerinde duracağız. Diğer bir ifade ile 766 Sayılı Tapulama Kanununun uygulanmasında, İl İdaresi Kanununa aykırı ve İl İdaresi Kanununun yetkilerini tedahül ve tecavüz eden hususları, bu durumun sakıncalarını ve çözüm yollarının neler olduğunu inceleyeceğiz:

Bilindiği gibi İdari Ünitelerin (İl, İlçe, Bucak, Kasaba, Köy) sınırları 544 Sayılı İl İdaresi Kanununun 2. maddesi B, C, Ç, fıkralarına, 442 Sayılı Köy Kanununa göre çizilir ve değiştirilir.

Diğer taraftan, 28 Haziran 1966 tarihinde kabul edilen 766 Sayılı Tapulama Kanununun bazı maddeleri, İl İdaresi Kanununun sınır tespiti ve değişikliklerine ilişkin hükümlerine çelişik ve İdarenin yetkilerine tedahül eden hükümler de getirmiştir.

Kanunun konusunu ve uygulama alanını gösteren 1. maddesi... «... İl ve İlçelerin Merkez... Belediye sınırları dışında... Bu kanun hükümlerine göre yenilemek suretiyle kadaströ plânları tanzim olunur. (1)» hükmünü getirmiştir.

Diğer bazı maddelerde de aynı veya benzer hükümler mevcuttur.

Bilhassa, Bölge ve Birliklere ait 3. madde «Tapulama işleri için her ilin merkez ilçesi ile diğer ilçeleri birer bölge, her bucak merkezi ile her köy bir birlik sayılır.

Bir bucak veya köye bağlı olmayan mahalleri... Topluca veya kısmen bucak veya köylerin birlik sınırları içerisine almaya Tapulama Müdürü salâhiyetlidir» hükmünü,

İdari teşkilattaki değişiklik ile ilgili 4. madde, «...Birlik tamamı veya bir kısmının idari teşkilatta değişiklik sebebiyle, bu kanunun tatbik sahası dışına çıkmış olması tapulamayı durdurmaz...» hükmünü ve

18. Madde: «...Teknisyen ve Yardımcısı beraberce birlik genel sınırını tayin ve buna ait krokiyi tanzim ederler.

...Köy sınır kâğıtlarından, mahkeme ilâmı ve vergi kayıtlarından istifade edilir.» hükmünü getirmiştir.¹

Bu durumda, 766 Sayılı Kanunun uygulamasında, görevli ve yetkili kişiler birlik sınırını, dolayısıyla İl ve İlçe mülki hudutlarını tespit etmiş olmaktadır.

766 Sayılı Kanunun yukarda sözü edilen maddelerine göre Tapulama işlem ve işlerini yurttaşlarımızın yararına, süratli olarak sonuçlandırmak amacı ile birliklerin çalışma alanlarının (gene bu hükümlere göre) tespit ve tayin edilmesi çok isabetli bir yöntemdir.

Ne var ki bu hal, uygulamada birçok güçlükler doğurmakta, kamu güvenliğini zedelemekte ve hatta iki ayrı idari üniteye bağlı bucak ve köyler halkı arasında silahlı çalışmalara kadar varmaktadır.

766 Sayılı Tapulama Kanununun bazı hükümlerini açıkladığımız maddelerinde, Kanunun bu hükümlerin ilçelerin merkez belediye sınırları dışında kalan (2) gayrimenkuller hakkında uygulanacağı ifade olunmuştur.

İlçe mülki hudutları içerisinde Kanunim uygulanması hukuk mantığı açısından gayet isabetli ve normal bir yoldur. CM.U.K.a göre de hakim ilçe sınırları içerisinde bu kanunu uygular. Diğer bir takım kanunlarda da uygulama böyledir. Bir ilçede Tapulama işleri bittiğinde, tapu kayıtlarını ihtiva eden defterler o yer Tapu Sicil Muhafızlığı veya Memurluğuna devredilir. O ilçenin tapu idaresinde kayıtlı bulunan araziler hakkında çıkan çeşitli ihtilaflar o yer görevlilerince çözülür. Buraya aşağıda geniş olarak temas edeceğiz. Şimdilik çelişkiye dikkat edelim.

Biz, 1. maddede Kanun hükümlerinin uygulanacağı yerleri ilçe mülki hudutları ile mahdud olarak görüyoruz. İlçe sınırlarını tespit eden ve

(1) Maddenin metni tamamen yazılmamış, sadece İl idaresi Kanununa çelişik gördüğümüz kısımlar alınmış, diğer yerler (.....) ile gösterilmiştir.

(2) 766 Sayılı Kanun ilçe Merkez Belediye sınırları dışında uygulanır. Bu yerlerde 2613 sayılı Kadastro ve Tapu Tahrir Kanunu'na göre tespit yapılır. 766 Sayılı Kanunun 97. maddesi gereğince, ilçe Merkez Belediye sınırları içerisindeki arazide aynı Kanun'un 33 ve 42. maddeleri uygulanır. Ancak Toprak Reformu ön tedbirler Kanunu ile 33. maddedeki 100 dönüm 50 dönüme indirilmiştir.

değiştirecek makamlar ise, İl İdaresi Kanununa göre sadece idari merci ve organlarıdır.

Ne var ki, 766 Sayılı Kanunun 3 ve 4 üncü maddelerinde Tapulama Müdürüne sınır değiştirme yetkisi verildiğini ve keza Tapulama Müdürünün İlçe sınırları dışında da Tapulama Kanunu'nu uygulayabildiği görüyoruz.

Nitekim 3 Madde ilçeleri bir bölge, Bucak ve Köyleri bir birlik kabul ettikten sonra, bu Kanunun uygulanmasına münhasır olmak üzere bir bucak merkezine veya köye bağlı olmayan mahalleri, bir birlik saymaya veyahut akımlık vesair özelliklerini gözeterek topluca veya kısım, kısım bucak veya köyleri birlik sınırları içerisine almaya Tapulama Müdürü salahiyetlidir hükmü getirmekle, İl İdaresi Kanunu'nun sınır tespit ve değişiklikleri ile ilgili maddelerindeki yetkiyi de Tapulama Müdürüne devreden bir durum yaratmıştır.

18. Madde 3. fıkra «.....kül teşkil eden gayrimenkul, teknik zaruret olmadıkça, aynı birlik sınırı içine alınır» sözü yer almıştır. Acaba aynı birlik sınırı içine bu gayrimenkulleri kim alır sorusunu kendi kendimize sordumuzda, 3. ve 4 üncü maddedeki uygulamalara göre, Tapulama müdürü diye cevaplandırabiliriz.

Başlangıçta Tapulamanın yürütülmesi için birlik sınırının tespiti bakımından gerekli olan işlerin, gerçekte İl İdaresi Kanununun sınır değişiklikleri ile ilgili fonksiyonu ortadan kaldırdığı, diğer bir ifade ile kanun 2 inci maddesini zımnen ilga eden bir durum meydana getirdiği dikkatli bir inceleme sonucu ortaya çıkacaktır.

Belediye hudutları içerisinde uygulaması bütünlük arz eden, yani coğrafi bakımdan eş uyumlu ve biri diğerinin devamı olan arazilerde (18. maddenin 3. fıkrasının uygulaması) sınır gözetilmeksizin ölçme ve tapulama yapılması lüzumlu ve faydalıdır.

Ancak, yukarıda belirtmeye çalıştığımız sakıncalar bu uygulamadan sonra ortaya çıkacaktır. Tapulama Kanununun diğer hükümlerinin uygulanması ve uygulamadan sonraki zamanlarda dahi Kamu Güvenlik ve Esenliğini zedeleyecek olaylar çıkabileceği gibi görev ve yetki yönünden komşu ilçelerin idari ve adli organları arasında olumlu veya olumsuz birçok uyumsuzluklar doğmaktadır.

İdari Amirlerinden çoğunun, görev ifa etliği İl ve İlçelerde, 766 Sayılı Kanuna göre yapılan uygulamalarda, bilhassa birlik sınırlarının tespit edilmesinde, bu mercilere birçok şikâyet yapılmakta, uygulamanın önlenmesi ve yeni sınır tespiti istemleri yapılmaktadır Bizlerin ve birçok arkadaşlarımızın en çok meşgul edildiği ve füzuli zaman ve mesai israfına sebebiyet veren belli başlı uğraşılardan biri de hiç şüphesiz Tapulama yapılan yerlerde çıkan sınır uyuşmazlıklarının çözülmesindeki zorluklardır. Bunların birçok örneklerini aşağıda belirteceğiz.

1 — Yetki ve Görev Yönünden Doğan Güçlükler:

İdari ve Adli organlar mülki sınırları esas alarak görev yaparlar. Yurttaşların, İlçe sınırı içerisinde bulunan gayrimenkullerine ilişkin uyuşmazlıklara bakar ve şikâyetlerini çözümlerler. Tıpkı ilçe nüfusunda kayıtlı olan fertlerin adli, idari, mali, askeri vs. şikâyet ve dilekleri hakkın o ilçenin görevlilerince birçok yasaların uygulanışında olduğu gibi.

766 Sayılı Tapulama Kanununa göre; Bir ilçenin A birliğinde ve diğer ilçenin B köyünün arazilerinden bir kısmını veya tamamını, A köyü birliği içerisine almak suretiyle tapulama yapıldığı takdirde, Tapulamadan doğan itirazlara A köyünün bağlı bulunduğu Tapulama Mahkemesinde bakılacak o İlçenin Kaymakamı 5917 Sayılı Kanun'a göre harar verecektir. Tapu kütükleri de aynı ilçe Tapu Dairesine devredilecek. Diğer ilçede B köyünde arazisi olan fertler (Tapulama Kanunun ruh kapsamına uygun olmakla beraber) hukuk mantığına ters düşen bu uygulama nedeniyle arazileri ile ilgili işleri Tapulamanın yapıldığı ilçe düzeyinde takip edeceklerdir.

Burada görülen bariz bir haksızlık vardır. Tapulama hangi ilçeye daha erken girerse, o ilçe komşu İlçelerine göre Tapulama sonucunda kazançlı çıkacaktır.

Yukarıda belirttiğimiz hale uygun ve canlı bir örnek çok yakın geçmişte Bursa İli İznik İlçesine bağlı Bayındır Köyü ile Kocaeli İli Karamürsel İlçesine bağlı Kızderbent Belediyesi arasında geçmiştir.

İznik İlçesinde bulunan Tapulama Müdürlüğünde görevli teknisyenler, Kızderbent Kasabası hudutları içerisinde ⁽³⁾ bulunan ve hatta Ta-

(3) Kızderbent-Bayındır Köylerinin bulunduğu kısımdaki Kocaeli ve Bursa İl Hudutları ihtilâflı olup, 1975 yılında çözümlenememiş Merkez Valilerinin gelmesi istenmiştir.

pu Kütüğünde Karamürsel'de kaydı olan arazilerin tespitini Bayındır Köyü birliği adına yapmışlar ve sonunda konu onarılması güç birçok boyutlara ulaşmıştır. Şu anda İznik Tapulama Mahkemesinde bu yellerle ilgili dava sürdürülmektedir.

Diğer taraftan Kızderbent köyünde tapulu malik, kendi İlçesindeki İdari ve Adli mercilere başvurmuş, böylelikle 766 Sayılı Kanunun 3. maddesindeki yetki Tapulama Müdürü tarafından uygulanmakla, bir nevi sınır değişikliği doğmuş, iki ayrı idari ünitenin kamu görevlileri arasında görev ve yetki tedahülü çıkarmıştır.

II — Emniyet ve Asayiş Yönünden Çıkan Güçlükler:

766 Sayılı Tapulama Kanununa göre idari sınır civarlarında yapılan uygulama işlemler, idari sınırları değiştirecek nitelikte olduğundan, ayrı idari ünitelere bağlı köy ve bucaklar arasında önemli ölçüde gerginlik doğmakta, kamu güvenlik ve esenliğini sarsacak derecede ciddi olaylar olmakta, bazen bu hal silahlı çatışmalara dönüşerek kanlı bilânçolarla sonuçlanmaktadır.

Bu hal ise, İlçenin başı ve genel sorumlusu İdare Amirlerinin görevlerini güçleştirmektedir. Huzur ve güvenliği sağlamak idare amirinin başta gelen görevidir. Bundan sonra diğer görevlerin ifası olarak içindedir.

Geçmişteki tecrübelerimizden bazı örnekleri sıralamak faydalı olur kanısındayım.

Örnek 1 — 1970-1971 Yıllarında, Nevşehir İli Hacıbektaş İlçesine bağlı Çiğdem Köyü ile Kırşehir İli Mucur İlçesine bağlı Karkın Köyleri halkı arasında 766 Sayılı Kanun uygulamalarında yanlış anlama sonucu kavga çıkmıştır. Çiğdemliler arazilerinin Karkın Köyüne dağıtılacağı zannı ile (4), bazı köy ileri gelenlerinin teşvikine de kapılarak, Karkın Birliğinde görev yapanlara karşı gelmiş, ölçme ve tespit çalışmalarında onlara güçlük çıkartmış, görevlilere arka çıkmak isteyen Karkın Köylüleri ile Çiğdemliler arasında silahlı çalışma olmuştur. Hareketinde art bir niyeti olmayan fakat köy halkından bazılarının tahrikine kapılarak poligon taşlarını söken zamanın muhtarı Bekir YILMAZ, ilgililerin şi-

(4) Tapulama çalışmaları önce Mucur İlçesinde başlamıştır.

kâyei üzerine Mucur Asliye Ceza Mahkemesi tarafından on ay hapis cezasına mahkûm edilmiştir.

Bu örnekte bize göstermektedir ki, Tapulama Kanununun uygulanmasından çıkan pürüzler idareye temizletilmek isteniyor. Şimdiki durumda yukarda adlarını bahsettiğimiz köyler bin bir ricayla herhangi bir ilişki kuruyorlar.

Örnek 2 — 1973 Yılında, Mucur İlçesi Kabaca Köyünde çalışma yapan birlik, bu kanun gereği 5442 Sayılı İl İdaresi Kanunu'na göre çizilen hududu geçerek, Hacıbektaş Mikail Köyü arazilerinde çalışma yapması gerektiğinden, çalışma esnasında yukarıdakine benzer olaylar çıkmıştır. Durumdan kuşkulanan köylülerin, Kabaca Köylülerine ve görevlerine karşı koymak üzere harekete geçtiğini öğrenen Köy Muhtarı acele durumdan İlçe ve İl Makamlarını haberdar etmiş ve vuku muhtemel müessif bir olay Sayın Nevşehir ve Kırşehir Valilerinin araya girmeleri ile büyümeden önlenmiştir.

Örnek 3 — Gene 1973 yaz aylarında Mucur İlçesi Obruk ve Hacıbektaş İlçesi Yeniyan Köyleri arasında aynı kanunun uygulanmasında görevlilerce yanlış anlama nedeniyle, iki il arası hudut levhasından (5) 500 metre Nevşehir kısmına girilerek çalışmalar yapılması da aynı sonucu doğurmuş, Nevşehir Valiliği aracılığı ile Kırşehir Valiliğince Mucur Tapulama Müdürlüğü'nün dikkati çekilmiş, birlik Yeniyan Köyündeki çalışmaları durdurmuş, nirengilere koyduğu poligon taşlarını Kırşehir sınırı içine almıştır. Örnekleri çoğaltmak mümkündür. Ancak burada bir kısmını vermekle yetiniyoruz.

Kaba kuvvetin hakim olduğu yerlerde (Özellikle şarkta, birkaç köye sahip olan nüfuzlu ağaların bulunduğu kesimde) 766 Sayılı Tapulama Kanunu'nun uygulanması güçleşmekte, fazla miktarda kolluk kuvvetini gerektirmektedir.

Bu ise çoğu kez olanak dışı olduğundan Kanun'un uygulanması sağlanamamaktadır. Buraya kadar anlatılanları özetleyecek olursak, açıklamalarımızın bizi şu iki ana sonuca götürdüğünü anlarız:

- 1) İki ayrı idari ünitenin (İller), bu idari ünitelere bağlı köy ve

(5) Yeniyan ve Obruk hudutları aynı zamanda Nevşehir ve Kırşehir İlleri Hududunu teşkil eder.

bucakların sınırları, 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun 2. maddesi B, C, Ç fıkralarına göre idari merci organlar tarafından çizilir ve değiştirilir.

2) Bu açık hükümlere karşılık, 28 Haziran 1966 tarihinde kabul edilen, 11.7.1966 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanan, ancak yayın tarihinden 2 ay önce 99. maddesi gereği yürürlüğü giren 766 Sayılı Tapulama Kanunu, bu yetkiyi Birliklere ve Tapulama Müdürlerine tanıyan bazı hükümler getirmiştir.

766 Sayılı Kanunun getirdiği bu yenilik, uygulamada bazı aksaklıklar ve boşlukların doğmasına Kamu güvenlik ve esenliğinin zedelenmesine sebep olmuş ve de birçok sosyal problemler yaratmıştır.

O halde yetki ve görev bakımından aykırı uygulama yapılmasına sebebiyet veren yurttaşlara çok ivedi hizmet getirme esprisine dayalı olarak yürürlüğe konulan, fakat uygulamada emniyet ve asayiş de zedeleyerek hizmet sunulmasını geciktiren bu çelişkili durumun çözüm yolları ne olmalıdır.

III — Hizmetin Daha kısa zamanda yapılması için gerekli çözüm yolları:

Kanaatimizce, çelişkileri giderecek ve tek çözüm yolu: 5442 Sayılı Kanuna göre çizilen idari sınır ile 766 Sayılı Tapulama Kanununa göre tespit edilen Bölge ve Birlik sınırlarının aynı olmasını sağlamaktır.

Yurdumuzda geleneksel olarak yerleşmiş bir kural vardır. Köylerimiz halkı idari mercilerce belirlenmiş sınırları geçerli kabul eder, idareyi Devlet Baba sayar (6)

Diğer kamu kuruluşlarının yapacağı işlerde onunki kadar güvencesi olmaz. Sağduyusu üzerine hareket eden köylü yurttaşlarımız arazilerine çok bağlıdırlar Bu yüzden arazisine yapılan küçük bir müdahalede çok hassas davranır. Kendi il ve ilçesinin görevlisi olmayan kimselerin değil arazisi üzerinde ölçme yapması, dolaşması bile aşın kuşkuya sevk eder.

(6) Nitekim İllerde Valilerin Devleti temsil etme durumunun 5442 Sayılı İl idaresi Kanunu ile düzenlenmesi bu kabulün yasalarla tescilinin bir örneğidir, ilçelerde Kaymakamların Hükümeti temsil etme yetkisi vardır. Bunun yanında Devleti temsil etme durumlarını fiilen yürütmekte iseler de yasal olarak da sağlanması gerekmektedir.

O halde yapılacak şey yasalarda idari merci ve organlara tanınan yetkiyi 766 sayılı kanunlarda bu mercilere yasal olarak tanımak olmalıdır. Yani Tapulama Kanununda İl İdaresi Kanununa göre bu hususların ifa edileceğine dair ilâveler yapılmalıdır. Çünkü İl İdaresi Kanununa göre mülki sınırları tespit edecek ve değiştirecek makamlar bu hususta yetkili idari ünitelerin merci ve organlarıdır. Mademki köylümüzün idareye güvencesi fazladır, kamu güvenlik ve esenliğinin sağlanması yönünden Tapulama Kanunundaki genel sınır düzenlemeleri maiyetinde sayılan Birlik Sınır tayinlerini İl İdaresi Kanunu'nun getirdiği hükümlere uygun biçimde saptamak yerinde ve isabetli bir hareket olacaktır.

Örneğin 766 Sayılı Tapulama Kanunun 1. maddesine «Tapulama başlanıldığı tarihte İl ve İlçenin merkez belediye sınırları dışında kalan» cümlesinden sonra «İdari makamlarca tespit edilmiş, ihtilâf çıktığı takdirde tespit edilecek (7) mülki sınırlar içerisindeki» sözünün ilâve edilmesi bu gayeyi elde etmeğe yeterlidir.

Bölge ve Birliklerle ilgili 3. maddeye «Tapulama işleri için her din merkez ilçesi ile diğer ilçeleri merkez belediyeleri dışında» sözünden sonra, «Mülki sınırları içerisinde kalan kısımları birer bölge» cümlecığının de ilâvesi aynı gayeyi sağlayacaktır.

Maddenin ikinci fıkrasında (Tapulama Müdürüne yetki veren kısma) «karşı taraf mülki amirlerinden izin alındıktan sonra» sözünü koymak uygun olacaktır. Bu ilâve konulduğu takdirde, karşı taraf mülki amiri yaptığı incelemede, uygulamanın kamu güvenlik ve esenliğini bozacağı veya sakınca yaratacağı kanısına varırsa, izin vermeyecek, sakınca görmezse izin verecektir. Böylece bir uyuşma çıkmadan uygulanmaya başlanacak hizmet daha süratli bir şekilde yürütülüp sonuçlandırılacaktır.

Yukardaki ilâve hüküm konulabileceği gibi, «Çalışmalar karşı taraftaki İlçede Tapulama Kanunu uygulamasına başlanacağı zamana ertelenebilir» şeklinde hüküm konulursa kamu güvenlik ve esenliği zedelemekten de sonuca varılmış olur.

(7) 18. Madde 5. fıkradaki... «Teknik zaruret olmadıkça aynı birlik sınırı içine almaya Tapulama Müdürü yetkilidir.» Sözü nizalı olmayan yerler içindir Sınırlarda uyuşmazlık varsa ne yolda hareket edileceğine dair bir hüküm yoktur. Burada yasal bir boşluk vardır.

Burada şöyle bir düşünce akla gelebilir. Tapulama Kanununa bu şekilde hükümler getirilmek istenmekle Kanununun müessiriyetinin mi azaltılması düşünülmektedir. Kat'iyyen böyle bir düşünce veya ard niyetle bu eklerin konulması önerilmemiştir.

Böyle bir düşüncemiz olsa idi, Mülkiye Amirlerinin görevinden bahseden 80 maddede bu kanunun uygulanmasında her türlü kolaylığı sağlamalarına rağmen, bütün (emniyet ve asayiş) ağırlığın Kaymakamlara yükletildiğinden ve Kanunun Anayasaya aykırı olduğundan söz edilirdi. ⁽⁸⁾ Bunlardan söz edilmemiştir. Çünkü bu Kanun çok pratik, süratle uygulanan bir tasfiye Kanunudur. Bu değişiklikler 766 sayılı Kanunun hizmette süratli uygulama genel esprisine güçlük çıkartacak engelleri ortadan kaldıracak önerilerdir. Kanun'un belirtilen hükümleri bu genel espriye aykırı olan hükümleri de getirmiş olmaktadır.

Şurasını açıkça belirtmek lâzımdır ki. Sosyal Hukuk Devletinde yurttaşın Devlete olan güveninin sarsılmaması, kamu hizmetlerinin ifa edilmesi durumunda emniyet ve asayişin zedelenmemesi, demokratik prensiplerin özüne sadık kalınması gerekmektedir.

Bu yönden 766 Sayılı Kanunun İl İdaresi Kanunu, Ceza Mahkemeleri Usul Kanunuma ⁽⁹⁾ aykırı hükümlerinin değişikliğine taraftarız.

İdari teşkilattaki değişiklik ile ilgili 4. maddedeki «Bu Kanunun tatbik sahası dışına çıkmış veyahut başka birlik tapulamayı icap ettirmiş olması» sözünden sonra, şayet sözü edilen birlik ayrı il ve ilçede ise, «Halinde, karşı idari makamdan izin aldıktan sonra» sözünün ilâvesi uyumsuzlukları kolaylaştırır kanısındayız.

Birlik sınırının tayinine dair madde kapsamı tamimiyle değiştirilerek yerine şu şekilde yeni bir hüküm getirilmelidir. «Madde 18. Bu Kanunun tatbikinde önce birlikle komşu olan ilçenin mülki amirlerinden sınır tespiti istenir.

(8) Aynı Kanunun mehzatı olan 17.7.1964 Tarih ve 509 Sayılı Kanun 16.11.1964 Tarih, Esas 1964-38 K. 1965-59 Sayılı Anayasa Mahkemesi Kararıyla iptal edilmiş. Ancak 12. Mayıs. 1966 Tarihine kadar yürürlükte kalmıştı. Ancak iptal nedeni şekli olduğu için eski gerekçelerle T.B.M.M.'e sunulan Kanun bugün uygulanan 766 Sayılı Kanundur.

(9) Ceza Mahkemeleri Usulü Kanununun 8. maddesine göre Adli Organlar yetkilerini Mülki Makamlarca çizilmiş hudutlar içerisinde kullanırlar.

Mülki amirlerce sınır tespitinden sonra, bu tespite göre birlik genel sınırı, kanunun uygulanacağı biçimde tayin ve buna ait kroki Teknisyen ve Yardımcılarınca çizilir. Aynı idari sınırlar içerisinde kalan köylerin sınır uyuşmazlığında 442 sayılı Köy kanunu ile 5442 sayılı İl idaresi Kanunu'na göre sınır tespitinden sonra uygulamaya başlanır.

Sınır tespitinde bilirkişi açıklama ve beyanlarından, köy sınır kâğıtlarından mahkeme ilâm ve benzeri vesikalardan, tapu ve vergi kayıtlarından istifade edilir.»

Bu şekilde birlik sınırlarının tespitinde fayda vardır. Sınır uyuşmazlıkları çıktığı taktirde, önce 442 sayılı Köy Kanununa göre ilçe Kademesinde, sonra 5442 Sayılı Kanuna göre, İl ve nihayet içişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğü düzeyinde iş çözümlenmiş ve 766 Sayılı Kanunun uygulanmasına elverişli bir zemin hazırlanmış olur, iki Kanun arasında çelişkinin düzeltilmesi, daha doğrusu 766 Sayılı Kanunla düzenlenmiş birlik sınırı ile İl idaresine göre çizilmiş hududun aynı olması sağlanmış olur.

Nitekim 2613 Sayılı Kadastro ve Tapu Tahrir Kanununa göre Kadastro tespiti yapılacak yerler mülki sınırlarla çevrili arazi idi. 766 Sayılı Kanunda değişiklik ve ilâvelerle bu durum sağlanmalıdır.

Böylece 5442 Sayılı Kanuna göre tespit edilen iki il veya ilçe sınırları içerisinde, 766 Sayılı Tapulama Kanunu hiçbir uyuşmazlık ve güçlüğü sebep olmaksızın uygulanmış olur.

Ayrıca iki kanun arasında uyum sağlanmakla çelişki de giderilmiş olur

MÜLKÎ İDARE AMİRLERİNE FİİLİ HİZMET ZAMMI VERİLMELİDİR.

Doğan ÖZGÖKÇELER
Çine Kaymakamı

GİRİŞ:

Mülkî idare Amirleri 'nin pek çok personel sorunları vardır. Bu konular zaman zaman ileri sürülmekte ve sorunların giderilmesi için gayret gösterilmektedir. Bu yazımızda Mülkî İdare Amirlerine Yıpranma Hakkı verilmesi konusuna değinmek istiyoruz. Yazımıza başlarken Mülkî İdare Amiri Deyiminin tanımını yapmayı faydalı buluyoruz; «Mülkî İdare Amiri: Bu deyim; taşra kamu yönetimini merkezi idare adına, yetki genişliği esasına dayanarak yürüten, Kaymakamlık sıfatını kazanmış;

- 1 — Vali,
- 2 — Vali Muavini,
- 3 — Hukuk İşleri Müdürü
- 4 — İçişleri Bakanlığı merkez örgütü görevlileri,
- 5 — Kaymakamlar,
- 6 — Bucak Müdürlerini, ifade eder ⁽¹⁾

Türk İdareciler Derneğince 1974 yılında Ankara'da yayımlanan «Personel Reformu Karşısında Mülkî İdare Amirlerinin Durumu» isimli rapor, idarecinin ve idare mesleğinin sorunlarını ciddi bir şekilde ele almış bir araştırma niteliğindedir.

(1) Personel Reformu Karşısında Mülkî İdare Amirlerinin Durumu, Türk idareciler Derneği Yayımı. 1974 Ankara

Fiili Hizmet Zammı ve Tanımı:

Fiili hizmet zammı T. C. Emekli Sandığı Kanununun 32 nci maddesi gereğince, Kanunda sayılan görevlerde fiili hizmet olarak geçen müddetlerin her yılı için eklenen ek müddettir. Diğer bir ifadeyle Emekli Sandığı iştirakçilerine bulundukları görevlerin güçlüğü nedeniyle fiili hizmet müddetleri, emeklilik işlemleri uygulanırken zamlı olarak hesaplanmaktadır.

Örnek vermek gerekirse; Polis mesleğindeki hizmetleri sebebiyle, Polis, Komiser yardımcısı, Komiser ve Baş komiserlere fiili hizmet müddetlerinin her yılı için 3 ay ek müddet tanınmaktadır. Fiili hizmet zammı verilmektedir. Bir polis memurunun 20 yıl müddetle polislik yaptığını kabul edelim. Kendisinin, 20 yıllık fiili hizmetine $20 \times 3 = 60$ ay fiili hizmet zammı eklenecektir. $60: 12 = 5$ yıl, 60 ay, 5 yıl yaptığından polis memuru, 20 yıl fiili hizmeti + 5 yıl fiili hizmet zammı = 25 yıl hizmet yapmış sayılacaktır. Dolayısıyla 25 yıl üzerinden isteği ile emekli olabilmek hakkını kazanacaktır.

Düşündüğümüz ve savunduğumuz gibi Mülkî İdare Amirlerinin de fiili hizmetlerine 3 aylık fiili hizmet zammı eklendiği takdirde 10 yıllık hizmeti olan bir Mülkî İdare Amirinin 2,5 yıl, 20 yıllık fiili hizmeti bulunanların ise 5 yıllık bir kazançları olabilecektir.

Pek çok güçlükler içinde verilen hizmetler göz önünde tutulursa fiili hizmet zammı konusunda Mülkî İdare Amirlerinin haklarının en iyi bir şekilde savunmalarının gerektiği ortadadır. Fakat bu hakkın yeter ölçüde savunulduğunu yazmak güçtür.

MÜLKÎ İDARE AMİRLERİNİN GÖREVLERİ:

Giriş bölümünde belirttiğimiz gibi biz bu yazımızda Mülkî İdare Amirlerinin sorunlarının tamamını ya da bir kısmını dile getirecek değiliz; Tek bir konu üzerinde durup, bu konuyu incelemeye çalışacağız;

Adı geçen raporda çok isabetli bir şekilde ifade edildiği gibi;

- a) Huzur ve güvenliği, kişi dokunulmazlığını ve kamu esenliğini sağlamak;
- b) Devleti ve hükümeti temsil etmek;

c) Askeri ve adli örgütler dışında kalan merkezi idarenin il, ilçe ve bucak içindeki örgütlerinin genel sevk ve idarelerini sağlamak;

d) Merkezi idare ile taşra idaresi ve halk arasındaki haberleşmeyi temin etmek, vatandaşların her türlü istem ve şikâyetlerine Devlet ve hükümet adına ilk aşamada muhatap olmak ve çare oluşturmak;

e) Mahalli idareler üzerindeki idare vesayet denetimini yerine getirmek;

f) Yangın, su baskını ve deprem gibi tabii ve genel afetlerde ilk plânlama ve programlamayı yaparak, en etkin biçimde vatandaşın hizmetine koşmak;

Görev ve sorumlulukları ile yükümlü olan mülki idare amirlerinin bu bilinen görev ve sorumlulukları üzerinde durmayacağız. Konumuzla ilgili olduğu ölçüde, daha çok mülki idare amirlerini yıpratıcı, yoran, günün 24 saati görevde geçen ve diğer memuriyetlerden farklı olan, diğer bir ifade ile Mülki Amirlerine fiili hizmet zammı verilmesini haklı kılan sorumluluklar üzerinde durmak istiyoruz.

1) Mülki İdare Amirleri, 657 Sayılı Devlet Memurları Kanununda ifadesini bulan, memur mesaisine bağlı olmayıp günün 24 saati görevlidirler.

2) Kamu düzen ve güvenliğinin korunmasında, görevli olduklarından daima görev başında olmak durumundadırlar.

3) Yangın, su baskını ve deprem gibi tabii ve genel âfetlerde olayları yaşayan, felâketzedelerin ilk anda yardımına koşan, onlarla üzüntülü günleri beraber yaşayan, yağmurda, karda, soğukta, tabii âfetlerin açtığı yaraları sarmak için çırpınan mülki idare amirlerinin yıpranmadıklarını iddia etmek güçtür.

4) Mülki İdare Amirleri hafta tatili günlerinde olduğu gibi milli ve dini bayram günlerinde de görevlidir. Diğer bir ifadeyle Mülki idare Amirleri yılın 365 günü Senelik izinli bulunduğu günler hariç görevli bulunmaktadır.

5) Genel ve Mahalli seçimler, ara seçimleri, genel Nüfus Sayımları ülkemizde sık sık vuku bulan yangın, su baskını ve deprem gibi tabii

afetler ve genel güvenlik nedenleri ile Mülki İdare Amirlerinin senelik izinlerini kullanamadıkları yıllar olmuştur ve olabilmektedir.

6) Gerek politik dalgalanmalar, gerekse, «İçişleri Bakanlığı Meslek Memurları Atama ve Yer değiştirme Yönetmeliği» gereğince en çok yer değiştiren personel grubu hiç şüphesiz ki mülki idare amirleridir. Dört ya da beş yıl aynı yerde görev yapan mülki idare amiri sayısı yok denecek kadar azdır.

Mülki İdare Amirlerinin bir yıllık fiili hizmetlerine karşılık yılda 3 aylık fiili hizmet zammı verilmesini yukarıda birkaç fıkrada genel olarak sıralamaya çalıştığımız gerekçeler haklı kılar ve yılda 3 aylık fiili hizmet zammı mülki idare amirlerinden esirgenmez diye düşünüyoruz.

Aynı konuya tekrar dönmek üzere şimdi 5434 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun Fiili hizmet zamları ile ilgili hükümlerine bir göz atmak istiyoruz.

Fiili hizmet zammı konusu Emekli Sandığı Kanununun 32, 33 ve 34 ncü maddelerinde açıklanmış bulunmaktadır. Kanunun 32 nci maddesi kimlere, hangi hizmetleri için, ne kadar müddet fiili hizmet zammı verileceğini göstermektedir.

Kanunun 33 ncü maddesi fiili hizmet zamlarının hesaplanması ile ilgilidir.

34 ncü maddede ise fiili hizmetlere yapılacak zamlarla ilgili cetvellerin doldurulduğu ve keseneklerle ilgili bulunmaktadır.

Fiili hizmet zammı kimlere tanınmaktadır?

- a) Muvazzaf, yedek ve gedikli subaylarla, askeri memur ve gedikli erbaşlar,
- b) Polis, komiser yardımcısı, komiser, Baş komiserler,
- c) Lokomotif, makinist ve ateşçileri,
- ç) Gemi ateşçi ve kömürcüleriyle, dalgıçları,
- d) Atölye, fabrika, havuz ve depolarla çalışanlar,
- e) Toprak altında maden çalışma işinde çalışanlar,

- f) Devlet Tiyatrosu Sanatkârları,
 g) Zirai Mücadele ve Karantina teşkilâtında hizmet görenler
 ğ) Veteriner teşkilâtında vazife gören memur ve hizmetliler.

FIİLÎ HİZMET ZAMLARI İLE İLGİLİ KANUN MADDELERİ:

«İştirakçilerin bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra aşağıda yazılı vazifelerde geçen fiili hizmet müddetlerinin her yılı için hizalarında gösterilen müddetler eklenir

İştirakçiler	Hizmetin geçtiği yerler	Eklenecek maddeler ay
a) Muvazzaf, yedek ve gedikli subaylarla, askeri memur ve gedikli erbaşların;	Cumhuriyet Ordusu kadrolarında	3
b) Polis, komiser yardımcısı, komiser, baş komiserlerin;	Polis mesleğinde	3
c) Lokomotif, makinist ve ateşçilerin,	Lokomotif üzerinde	6
ç) Gemi ateşçi ve kömürçüleriyle dalgıçların;	Denizde	6
d) Atölye, fabrika, havuz ve depolarda çalışanların,	1 — Çelik, demir ve pirinç döküm işlerinde II— Zehirli, boğucu gaz asit, asit, boya işleriyle gaz maskesi ile çalışmayı gerektiren başka işlerde; III— Patlayıcı maddeler yapılmasında; IV— Lokomotif ve gemi kazanlarının onarılması ve temizlenmesi işlerinde; V— Gemilerin (sintine) lerinden ve (Dabilbotom) gibi kapalı sarnıçlar içinde (raspa ve boya işlerinde),	6

	VI— Oksijen, elektrik kaynağı, keski tabanca ile perçin, takım sertleştirilmesi ve kum püskürtme suretiyle raspa işlerinde;	
e) Maden istihsalinde çalışanların,	Toprak altında maden çıkartma işlerinde;	6
f) Devlet Tiyatrosu sanat-kârlarının	Devlet Tiyatrosu Sanatkârlığında;	3
g) Tarım Bakanlığı Zirai Mücadele ve Karantina teşkilâtı ile Veteriner teşkilâtında vazife gören memur ve hizmetlilerin;	Zirai Mücadele ve Zirai Karantina teknik ve idari işleri ile salgın, bulaşıcı, parazitler hayvan hastalıklarıyla mücadele işlerinde	2

Yukarıdaki (c, ç, d, e) fıkralarında gösterilen vazifelerde bir yıl içindeki çalışma saatlerinin her sekiz saati bir gün hesaplanır. Yıllık çalışma saatleri toplamının ay kesirleri tanı ay sayılır (a) fıkrasında yazılı olanlardan müteakip fıkralarda gösterilen hizmetlerde çalışanlar yanı (a) fıkrasında yazılı fiili hizmet müddeti zamlarından faydalanırlar.» (5434 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu. Madde: 32)

X----- X.

«32 nci maddede gösterilen vazifelere yılbaşından sonra girenlerin fiili hizmet müddet zamları, girdikleri ay hariç olmak üzere, o yılın geri kalan ayları için ve yılsonundan önce ayrılanların fiili hizmet müddeti zamları da, ayrıldıkları ay da dahil olmak üzere yılın geçmiş ayları için hesaplanır.

Fiili hizmet müddeti zamları, emeklilik muamelelerinde fiili hizmet sayılır. Ve bu zamların toplamı 6 yılı geçemez. Lokomotif makinist ve ateşçileri 6 yıl kaydına tabi değildir» (5434 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu. Madde: 33)

X----- X

«Kurumlar, iştirakçilerin fiili hizmet müddeti zammı yapılmasını gerektiren vazifelerdeki yıllık çalışma müddetlerini ve yapılacak zam-

ları gösteren izahlı cetvelleri, yılsonlarından itibaren 3 ay içinde sandığa göndermeye mecburdurlar.

Bunlar için ilgililerden ayrıca kesenek alınmayıp o yıldaki son aylık veya ücretleri üzerinden eklenecek müddete ait istihkaklar toplamının % 10 u, yarısı kesenek ve yarısı karşılık sayılmak üzere; kurumlar tarafından yukarda yazılı cetvellerle birlikte Sandığa gönderilir» (5434 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu. Madde: 34

DOKTORLARA YIPRANMA HAKKI VERİLMESİ İSTENDİ.

«Ankara Milletvekili Dr. Oğuz Aygün ve 62 arkadaşı, hekimlere belirli bir hizmette yıpranma süresi tanınması ve bu sürenin emekliliklerine eklenmesini öngören bir kanun teklifi hazırlayarak, Meclise vermişlerdir.

5434 Sayılı Emekli Sandığı Kanununun 32 nci maddesine bir fıkra halinde eklenmesi istenen değişiklik şöyledir:

Operatör tabiplere..... 5 ay,

Mütehassıs tabip ve diğer bütün tabiplere 3 ay,

Tabip yardımcılara ise 2 ay,

yıpranma hizmeti süresi tanınmalıdır. Bu süre fiilen resmi veya serbest olarak hekimlik yapmakta olanların ve emekli olmuş olanların emekliliğe sayılan sürelerine eklenecektir.» ⁽²⁾

Bu Kanun teklifinin T.B.B.M.M. nin bu dönem toplantılarında kanunlaşacağı beklenmelidir. 1975 yılı içinde Hakimler ve Hakim Sınıfında bulunanlara da fiili hizmet zammı tanınması konusunun T.B.M.M. de sadece usul yönünden kabul edilmemiş olduğu ve yakın bir gelecekte Hakim ve Hakim Sınıfında bulunanlara da fiili hizmet zammının tanınacağı şüphesizdir. Gerek Doktorlara, gerekse Hakim ve Savcılara fiili hizmet zammının tanınmasını bizde destekliyor ve Kanun tekliflerini hazırlayanların ve ilgililerin gayretlerini takdirle karşılıyoruz. Mülki İdare Amirleri sınıfı olarak diğer meslek gruplarının kazandığı hakları kıskanmıyor kazanılan hakları haksız bulmuyoruz.

(2) 29 Kasım 1974 günlü Milliyet Gazetesinden alınmıştır.

MÜLKİ İDARE AMİRLERİNİN DURUMU:

Mülkî İdare Amirlerinin durumuna gelince; Yukarıda belirtmeye çalıştığımız gibi Mülkî İdare Amirlerinin her fiili hizmet yılları için 3 er ay fiili hizmet zammı verilmesini istiyor ve bu hakkın kazanılması için gayret gösterilmesi gerektiğine inanıyoruz. Bu konuda bir kaç makale dışında herhangi bir çalışma olduğunu duymadığımızı belirtmek istiyoruz. T.B.M.M. ne verilmiş kanun teklifi olduğunu da zannetmiyoruz.

Fiili hizmet zammı konusunda yazılmış bir makaleden birkaç paragrafı aynen alıyoruz;

«Mülki İdare Amirlerine her yıl için 3 ay itibari hizmet verilmesini gerektiren sebepler ortadadır. Mesleğin güçlüğü ve çekilen eziyet ve mahrumiyetlerin yanı sıra, yılın 365 günü ve günün 24 saatinde vazifeli olmamız bize bu hakkın tanınmasını haklı kılacak başlıca sebeptir. Vali ve Kaymakam hem normal mesai saatleri dışında, hem de hafta tatilinde vazife başındadır. Ayrıca Milli ve Dini Bayram günlerinde de resmi tatil olmasına rağmen vazifesinden ayrılamaz. Bilâkis bu günlerde iş başında mutlaka bulunmak mecburiyetindedirler.

Diğer bütün memurlar; mesai saatleri dışında, hafta tatillerinde Dini ve Milli Bayram günlerinde vazifeli olmadıkları için serbestçe istedikleri şekilde gezip tozarlarken, Mülkî İdare Amirleri bu haktan istifade edemezler.

Bir yılda 52 hafta vardır. 1,5 günden hesap edilince ve buna Dini ve Milli Bayramların resmi tatil günleri de eklenirse bir zaten diğer memurlardan 3 ay daha fazla mesai yapmış olmaktadır. Bu hizmetlerimiz hiç bir şekilde değerlendirilmemektedir. Yani bunun için bize fazla mesai zammı verilmemektedir.

Günün mesai saatleri dışındaki işbaşında olma saatlerimizi saymasak bile sadece şu tatil günlerinin değerlendirilmesini istemeye hakkımız olduğunu sanıyoruz.

İşçinin, polisin de hafta mezuniyeti var, Bizlerin hafta mezuniyetimiz bile yok...» (3)

Mülkî İdare Amirlerinin 1 yıllık fiili hizmetleri için 3 ay fiili hizmet zammı verilmesi konusunda ciddi çalışmalar yapıldığı takdirde,

(3) Kaymakam Adnan Kızıldağlı'nın ;
«Vali ve Kaymakamlara her yıl için 3 ay itibari hizmet tanınmalıdır» isimli makalesinden naklen alınmıştır.

Mülki İdare Amirlerinin bu hakkının kazanılacağına inanıyoruz. Türk İdareciler Derneği ile Mülkiyeliler Birliğine, meslektaşlarımız olan parlamenterlerimize, bütün meslektaşlarımıza görevler düştüğünü kabul etmek gerekir.

Emekli Sandığı Kanununun ilgili maddeleri ve bu maddelerde çeşitli tarihlerde yapılan değişiklikler incelenerek, tarafımızdan bir kanun teklifi taslağı hazırlanmış bulunmaktadır. Uygun görülüp konu parlamento üyelerine duyurulursa, 1976 yılı içinde Mülkî idare Amirlerine fiili hizmet zammı verilmesi konusunun T.B.M.M. de kanunlaşması mümkün olabilecektir diye düşünüyoruz.

Halen Mülkî İdare Amiri olarak görev yapan meslektaşlarımızın memuriyete girdikleri tarihten itibaren fiili hizmet zammı alabilmelerini temin etmek için Kanun teklifine geçici ek madde eklenmek suretiyle bu da sağlanmış olabilir.

KANUN TEKLİFİ (TASARISI) :

5434 SAYILI TÜRKİYE CUMHURİYETİ EMEKLİ SANDIĞI KANUNUNUN 32 NCİ MADDESİNE BİR FIKRA EKLENMESİ HAKKINDA KANUN TEKLİFİ (TASARISI)

Madde 1 — 5434 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 32 nci maddesine aşağıdaki (ğ) fıkrası eklenmiştir.

ğ) İştirakçiler	Hizmetin geçtiği yerler	Eklenecek Müddetler AY
Mülki İdare Amirlerinin	İçişleri Bakanlığının merkez ve taşra teşkilâtında geçen hizmetlerinde	

Madde 2 — Bu Kanun yayımı tarihine takip eden aybaşından itibaren yürürlüğe girer

Madde 3 — Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

SONUÇ:

Yazımızın başında da belirttiğimiz gibi Mülkî İdare Amirlerinin pek çok sorunları vardır. Bu yazımızda bu sorunlardan, sadece biri üzerinde kısa bir inceleme yapılmıştır. Mülki İdare Amirlerine fiili hizmet

zammı verilmesi konusu önemli bir sorun olduğu halde nedense üzerinde gerekli şekilde durulmamıştır.

Fiili hizmet zammı T. C. Emekli Sandığı Kanununun 32 nci maddesi gereğince, Kanunda sayılan görevlerde fiili hizmet olarak geçen müddetlerin her yılı için eklenen ek müddettir. Diğer bir ifadeyle Emekli Sandığı iştirakçilerine, bulundukları görevlerin güçlüğü nedeniyle fiili hizmet müddetleri, emeklilik işlemleri uygulanırken zamlı olarak hesaplanmaktadır. Örneğin bir polis memurunun 20 yıl fiilen görev yaptığını kabul edersek, fiili hizmet zamları eklenmiş bu polis memuru 25 yıl hizmet yapmış sayılmaktadır.

Türk İdareciler Derneğinin XI genel kurul toplantısında önerilen konuların ışığı altında Türk İdarecileri Derneği Yönetim Kurulunca bir anket hazırlanmış, meslektaşlarımızı dilekleri tespit edilmiş bulunmaktadır. Mülki İdare Amirlerine yıpranma hakkı verilmesi konusunun tespit edilen dilekler arasında ön sıralarda bulunmakta olduğu anlaşılmıştır.

Türk İdareciler Derneği ile Mülkiyeliler Birliği Derneği, yönetim kurullarının önümüzdeki günlerde bu konuda önemli çalışmalarda bulunacağını düşünmekte ve dilemekteyiz. T.B.M.M. de bulunan eski meslektaşlarımızın da yardımcı olacaklarını beklemek hakkımızdır.

Türk İdareciler Derneğinin yayımladığı «Personel Reformu Karşısında Mülki İdare Amirlerinin Durumu» isimli rapor tarafımızdan da incelenmiştir. Ancak raporda Mülki İdare Amirlerine fiili hizmet zammı verilmesi konusuna yer verilmediği görülmüştür. Ciddi bir araştırma niteliğinde bulduğumuz adı geçen raporda bu konuda işlenseydi isabetli olurdu. Bundan sonraki araştırmalarda fiili hizmet zammı konusuna da yer verileceği ve bu konunun daha aktüel bir duruma gelebileceği şüphesizdir.

Pek çok güçlükler içinde verilen hizmetler göz önünde tutulursa fiili hizmet zammı verilmesi ile ilgili olarak Mülki İdare Amirlerinin haklarını en iyi bir şekilde savunmalarının gerektiği ortadadır. Fakat bu hakkın yeter ölçüde bugüne kadar savunulduğunu yazmak güçtür.

5434 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 32 nci maddesinde yapılan çeşitli tadillerle Subay, Polis, Devlet Tiyatrosu Sanatçısı, Veteriner ve Zirai mücadele teşkilâtı personeli gibi kanunda yazılan kişilere belirtilen müddetler kadar fiili hizmet zammı verilmektedir.

Doktorlara, Hakim ve Savcılara da fiili hizmet zammı verilmesi konusunda gayret gösterilmektedir. Her iki konu ile ilgili teklifler T.B.M. M. ne sunulmuş durumdadır. Yakın bir gelecekte ilgili tekliflerin kanunlaşabileceği beklenebilir.

Mülk' idare Amirlerine fiili hizmet zammı verilmesi konusunda bu güne kadar ciddi ve sürekli çalışmada bulunulmamıştır. Ne yazık ki bugüne kadar bu konuda T.B.M.M. ne sunulmuş bir kanun teklifinin de bulunduğunu tahmin etmiyoruz.

Bu yazımızda hazırladığımız bir kanun teklifi taslağının ilgi göreceğini ümit ediyoruz.

Mülki idare Amirlerinin bir yıllık fiili hizmetlerine karşılık yılda 3 aylık fiili hizmet zammı verilmesinin yazımızda açıklamaya çalıştığımız gerekçelerle mümkün olacağı ve bu hakkın T.B.M.M. ce, Mülki İdare Amirlerinden esirgenmeyeceği görüşündeyiz.

Yazımız bu konuda yapılacak çalışmalara ve incelemelere ışık tutarsa bizi mutlu kılacak, aksi takdirde, bu kubbede hoş bir seda olarak kalacaktır.

FRANSADA VALİLİK MÜESSESESİ

Mehmet TARCAN

Merkez Valisi

Üniversite Paris Val de Marne'a bağlı Institut D'urbanisme de Paris tarafından CRETEİL'de organize edilen «Gelişmekte olan memleketlerin şehirlerinde ulaştırma ve taşıma sorunlarının düzenlenmesi» konulu seminere Fransız hükümetinin davetlisi olarak katılmışım. Bu imkândan yararlanarak Fransa İçişleri Bakanlığında Valilik Müessesesinin bu günkü durumunu incelemek olanağını sağladım. Bu yazım bu inceleme ve araştırmam sonucu olarak hazırlanmıştır.

I— GİRİŞ

Fransa'da modern idare Büyük Fransız İhtilalinin eseridir. İhtilalden sonra merkezi idare sisteminin kuvvetlendirilmesi sonucu, idare soylu, imtiyazlı, aile ve kişilerden ayıklanarak, eski idari rejimin bütün yetersizliği, karışıklığı giderilerek, Yurtsever, ehil, enerjik, devrimci ellerle tevdi edilmek suretiyle mütecanis bir bünyeye kavuşturmuştur. İdarenin her kademesine hükümetçe bu nitelikleri haiz kişiler tayin edildiklerinden, idarede yeni bir hayat doğmuş ve Intendant Roi'nın yerine kaim olan Valilerin adil, düzenli, sürekli ve verimli idareleri sonucu gittikçe gelişmiştir.

Ülke 1790 da 83 departmana bölünmüştür. İmparatorluk devrinde, fetihlerle bu miktar 130 a yükseltilmiştir. 1815 de 86 ya indirilmiş ve 1860 da SAVOİE ve NİCE Kontluğunun Fransa'ya ilhakı neticesinde 89 ve 1871 de Belfort hariç 86 departmana bölünmüştür. 19 Mart 1946 tarihli kanunla dört eski müstemleke departman haline getirildi. 10 Temmuz 1964 tarihli kanunla Paris bölgesi yeniden organize edildi. 6 Mayıs 1976 günlü kanunla bu bölgenin adı 8 departmandan oluşan (İL-DE-FRANCE) oldu. 15 Mayıs 1975 günlü kanunla Korsika iki departmana bölündü. Halen Fransa ülkesi, Ana vatan 22 idari bölge, 95 departman (322 arrondissement, 3208 Canton ve 37708 commune) ile 4 deniz aşırı (Guadeloune Martinique, Reunion ve Guyane) departman olmak üzere 99 departmana (İL) bölünmüş bulunmaktadır.

II — VALİLERİN GÖREV VE YETKİLERİ

Valilerin görev ve yetkileri, Anayasa ve yasalara dayanılarak, Danıştay'ın mütalaası alındıktan sonra hazırlanan 14 Mart 1964 gün ve 64250 sayılı kararname ile yeniden düzenlenmiştir.

Vali, İlde devletin temsilcisi, kanunları, tüzükleri ve hükümet kararlarını yürütme vasıtasıdır.

Vali, İlde hükümetin ve her bakanın ayrı ayrı ve doğrudan doğruya temsilcisidir.

Vali, yetkili ve sorumlu Bakanların denetimi altında, İlde devletin genel idari hizmetlerini düzenler ve bu hizmetlerin görevli memurlar tarafından tam bir iş birliği içinde yürütülmesini sağlar.

Kanun ve tüzüklerle tespit edilen esaslar dâhilinde:

Görevli bulunduğu İlin sınırları içinde bulunan mahalli idarelerin idari vesayet ve kontrol, diğer genel idare ve kamu kurum ve kuruluşlarına ait bütün yazışmaları, iş ve işlemleri yürütür.

Devletin mali yardımlarından yararlanan kurum, kuruluş ve örgütler nezdinde devleti temsil eder.

İster mevzuat hükümlerinin uygulanması, ister Bakanlara tanınan yetki devrinin tatbiki ile ilgili olsun, İl idare şube başkanlarınca kullanılmakta olan karar verme yetkisi valilerin uhdesinde tevdi edilmiştir.

İster devletin genel idaresini yürütmekle yükümlü Bakanların yetki devri ile ister İl sınırları içindeki resmi kuruluşlara yeniden tanınan karar verme yetkisi ile ilgili bulunsun, yalnız Vali kendi İli sınırları içinde bu görev ve yetkileri kullanma hakkını haiz bulunmaktadır. Bu hüküm ikinci derece ita amirlerine tanınan yetkilerle ilgili değildir. Bununla beraber, öğretimle ilgili faaliyet ve tedbirler, öğretim müesseselerinin iç yönetim ve personel idaresi ile ilgili hususlar, vergilerin tarh ve tahakkuku. Kamu giderlerinin ödenmesi, devlet emlakının idaresi, alım satım ile alakalı mali muameleler yukarıda belirtilen yetkilerin dışında kalmaktadır.

Vali, İl idare şube başkanlarına veya yetkili bulundukları hususlarda ikinci derece, amirlere imza yetkisi verebilir. Valilik Genel Sekreteri her hususta, özellikle birden fazla servis şefliğini ilgilendiren yazışmalarda imza yetkisini haizdir.

Vali, askeri mahiyeti haiz bulunmayan, İlin düzen ve güveni ile ilgili tedbirlerin yasalara uygun olarak hazırlanması ve icrasından sorumludur.

Vali, İli içinde devlet hizmetleri ile ilgili bütün idari komisyonlara başkanlık etme hakkını haizdir. Bu komisyonların başkan vekilleri, bu kararnamede belirtilen esaslar dahilinde önceden vali tarafından tespit edilir. Başkanlığı idari veya adli bir yargıca tevdi edilmiş bulunan komisyonların başkanlığı bu hüküm dışında kalmaktadır.

Yatırımlarla ilgili hususlarda, İl içinde bu konu ile alakalı mevcut bütün komisyonları bir grup halinde toplayarak tek bir (İl Yatırım Komisyonu) kurulmuştur.

İl genel idare şube başkanları, kamu kuruluş ve işletmeleri ile özel şirket, teşebbüs ve kuruluşların sorumlu kişileri, İl için özel önemi bulunan ve yetkileri dahilinde olan bütün işler hakkında Valiye zamanında ve yeterli bilgi vermekle yükümlüdürler. Vali, görevinin ifası esnasında da lüzumlu gördüğü bütün bilgileri, raporları, etütleri veya istatistik malumatı bu kamu ve özel kuruluş, kurum ve işletmelerden istemeye yetkilidir.

Valiye tanınan bu yetki, İli içinde bulunup faaliyeti İli sınırlarını aşan Kamu kuruluş ve müesseseleri ile bölge idareleri, karma iktisadi teşebbüs ve şirketlerin sorumlu kişileri içinde geçerli sayılmaktadır.

İl idare şube başkanları, maiyetlerinde çalışan memurların yeniden veya naklen atama, yer değiştirme tekliflerini tayine yetkili makama sunmadan önce valinin olumlu mütalaasını almak zorundadırlar. Anlaşmazlık halinde vali görüşünü önce yetkili üst makama ve son çare olarak Başbakana arz eder,

Vali her yıl İl idare şube başkanlarının çalışmaları hakkında yetkili bakanlıklara bir «Genel Çalışma Raporu» gönderir. Bu raporun aslı ilgilinin dosyasına konur ve bir örneği değerlendirmekle görevli tebliğ edilir.

Adli ve askeri teşkilat bu kararname hükümleri dışında kalmaktadır.

III — VALİNİN YARDIMCILARI

1 — İlin önemine göre valilik özel kalemi (Cabinet de préfecture), özel kalem müdürü veya şefinin (Directeur de cabinet ou chef de cabi-

net) yönetimi altında bulunan memurlardan oluşmaktadır. Valilik özel kalemi, İlde bakanlık özel kalemine benzer bir rol ifa etmektedir.

2 — Genel idare yönünden en yakın mesai arkadaşı İl Genel Sekreteri (SEC-Rétere General de Préfecture) dir. Valinin yetkili kıldığı hallerde vali adına imza atmak yetkisini haizdir.

İl genel sekreteri, esas itibariyle merkez ilçe kaymakamı görevini ifa etmektedir.

3 — Nihayet il, ilçelere bölünmüş olup her birinin başında valinin temsilcisi olan bir kaymakam bulunmaktadır.

1964 İdari reformundan sonra her İl, ekonomik, ticari, turistik sosyal, demokratik yönleri göz önünde tutularak önemine göre 2-6 ana kısma bölünmüştür. Söz gelişi POITIÉRI'nin merkezi bulunduğu VIENNE departmanı Gene idare yönünden üç kısma bölünmüştür:

- Birinci bölüm: Genel idare, Emniyet ve kamu düzeni (Polis ve jandarma), seçim iş ve işlemleri,
- İkinci bölüm: Devlet ve İl maliye örgütü, sağlık ve sosyal güvenlik, mahalli idareler,
- Üçüncü bölüm: Bayındırlık, ulaştırma, yol yapım ve bakımı, ticaret, sanayi, turizm ve iş konuları ile ilgili görevleri kapsamaktadır.

Bu durum karşısında, İlin genel idaresinden valinin karşısında üç ana servis başkanı sorumlu bulunmaktadır. Reformdan önce İlde mevcut genel idare örgütleri, ilgi ve benzerlik bakımlarından 2-6 bölüm halinde gruplandırılmıştır.

IV — VALİLERİN STATÜSÜ

Anayasa ve yasalara dayanılarak, kamu idaresi yüksek konseyi ve Danıştay'ın mütalaası alınarak hazırlanmış bulunan valilik müessesesi ile ilgili genel esaslar 27 Mart 1975 günlü kararname ile yeniden düzenlenmiştir.

Valiler, İçişleri Bakanın ve Başbakanın teklifi üzerine bakanlar kurulu kararı ve Cumhurbaşkanının tasdiki ile tayin edilirler.

Kaymakam ve administratör siviller (Administrateur civil) bulundukları derece ve kademede sınıf üstüne yükselmişlerse vali tayin olunabilirler.

Fransız idare hukukunda, «administratör sivil» İdarede üst bir mevkide bulunan memur «veya Merkezi idare teşkilatında belli bir kadroyu iktisap etmiş yüksek dereceli memur» diye tarif edilmektedir. Bu duruma göre bizim idare teşkilatımızda taşra idaresinde vali muavini, merkezi idarede genel müdür muavini veya daire başkanına tekabül etmektedir. Administratör sivil, gerek formasyonu ve gerek hizmet müddeti yönlerinden idari атаşe (Attache D'Administration) dan üstün durumdadır.

Kaymakamlar valiliğe tayinlerinde asaleten atanırlar. Administratör siviller, beş yıl fiilen kaymakamlık yapmış iseler asaleten atanabilirler Administratör sivillerin İçişleri Bakanlığı merkez teşkilatında veya bir bölge valisi yanında özel görevli bir kurulun üyesi olarak ifa ettiği hizmet süresinin iki yılı kaymakamlıkta geçmiş sayılır. Bu duruma göre valiliğe atanmada faal idare mensubu tercih edilmektedir.

Bu koşullar dışında vali atanan kimsenin valilik görevini sürekli olarak üç yıl ifa ettikten sonra asaleti tastik edilebilir.

Valiler normal sınıf (Classe Normale) ve sınıf üstü (Hors calsse) olmak üzere iki kısma ayrılmıştır. Paris bölge valisi özel bir statüye tabidir.

Valilerin normal sınıfı yedi kademeyi kapsamaktadır. Valilerin kademe terfii (Avancement D'échelon) İçişleri Bakanının tasvibi ve tasdikli kararın tebliği ile mümkün olmaktadır.

1 ve 5 ile 6 ve 7 nci kademeler arasındaki kademe terfii önceki kademeye atandıktan bir yıl sonra yapılabilir. 5 nci kademeden 6 ncı kademeye terfii edilmek için beşinci kademede iki yıl bulunmak ve dört yıllık Vali olmak gerekmektedir.

Sınıf üstü tek bir kademeyi kapsamaktadır. Bu kademe terfii, Bakanlar kurulu kararı ile tespit edilen belli illerde görev ifa eden veya bu illere yeniden atanan valilere verilmektedir. Bu illere atanarlarda, sınıf üstünde geçen hizmet süreleri göz önünde tutulmaktadır.

7 Nisan 1971 günlü Bakanlar Kurulu kararı ile sınıf üstü valilerin atanabilecekleri 14 departman tespit edilmiştir. Bu iller, İçişleri, Ekono-

mi ve maliye Bakanlıklarınca düzenlenen rapor üzerine Başbakan tarafından Bakanlar Kuruluna teklif edilmektedir. Bu iller şunlardır:

1 —	Alpes Maritime	Merkezi	NİCE
2 —	Bouches-du-Rhone	»	Marseille
3 —	Cote d'OR	»	Dijon
4 —	Haute-Garonne	»	Toulouse
5 —	Gironde	»	Bordeaux
6 —	İlle-et-vilaine	»	Rennes
7 —	Loire-Atlantique	»	Nantes
8 —	Moselle	»	Metz
9 —	Nord	»	Lille
10 —	Paris		
11 —	Paris (Prefecture de Police)		
12 —	Pas-De-Calais		Arras
13 —	Bas-Rhin		Strasbourg
14 —	Rhone		Lyon
15 —	Seine-Maritime		Rouen

Bu iller bölge valiliği ve bir kısmı aynı zamanda askeri bölge merkezidir. Fransa'nın en önemli illerini kapsamaktadır.

V — ÖZEL DURUMLAR

1 — Préfet Hors Cadre (Valinin asli görevi dışında çalıştırılmasıdır)

Valiler, İçişleri Bakanlığı teşkilat kanunu ve bütçesinde mahiyet ve şumulü açıklanan hizmetlerle sınırlı olmak kaydı ve şartı ile asli görevleri dışında çalıştırılabilirler.

Valinin asli görevi dışında çalıştırılabilmesi için asaleten atanmış kadrolu vali olması ve çok kere ifa edeceği işin mahiyeti kendisine bildi-

rilerek muvafakatinin alınmış olması gerekmektedir. Bu durum vali ile önem verdiği bir kamu hizmetini birlikte yürütmek isteyen kişinin, valinin karakterine, ehliyet ve liyakatine, bilgi ve görgüsüne, düzenli ve sürekli çalışma kabiliyetine emniyet ve itimat etmesine bağlıdır. Yoksa bu istihdam şekli ile valinin, çeşitli nedenlere uyularak görevinden alınması gibi bir amaç güdülmemektedir.

İçişleri Bakanlığında Fransa mülki idare teşkilatı ve bölge idaresi hakkında bana geniş izahat veren İdari işler genel müdürü, Bakanın kendisine her yönden emniyet ve itimadını belirterek teklifte bulunması üzerine bu görevi kabul ettiğini söylemiştir. Şunu belirtiyim ki, Fransa İçişleri merkez teşkilatında müsteşarlık örgütü mevcut değildir. Diğer bakanlıklarda mevcut olmadığı söylenmiştir. Bakanlık merkez teşkilatında Emniyet, Mahalli idareler ve İdari işler genel müdürlüğü olmak üzere üç genel müdürlük mevcuttur.

2 — Préfet en service detache (Valinin Geçici olarak başka bir Kamu Kuruluşunda çalıştırılması)

Memurların asli görevleri dışında diğer kamu kuruluşlarında çalıştırılması hususu 14 Şubat 1959 günlü kararname ile kabul edilmiştir.

Bu istihdam şekli kısa ve uzun süreli olmak üzere iki kısma ayrılmıştır.

A — Kısa süreli çalıştırma (Le Detachement de courte durée)

Bu istihdam şekli altı ayı geçmez, ikinci defa yenilenmesine de ilgili mevzuat hükmü müsait değildir. Bu süre sonunda memurun eski görevine başlatılması mecburidir.

Fransa'nın deniz aşırı ülkelerinde, Fransa'nın üyesi bulunduğu uluslararası örgütlerde veya Avrupa dışında yabancı memleketlerde hizmet ifa eden personel için bu süre bir yıla kadar uzatılabilir.

B — Uzun süreli çalıştırma (Le detachement de longue duree)

Bu istihdam şeklinde kesin olarak bir süre tespit edilmemiştir. İfa edicilik hizmetin gereği ve önemi, personelin verimli ve düzenli çalışma yeteneği süreyi saptamakta rol oynamaktadır.

Bu süre sonunda ilgili bakanlıkça düzenlenecek kararname ile memurun asıl görevine iadesi, bu münhal değilse aynı kuruluştaki kademe ve derecesine tekbül eden münhal veya ilk boşalacak bir hizmete atan-

ması mecburidir. Ayrılmadan önce işgal ettiği makama tercihen atanması esası kabul edilmiştir.

Memurun kendisine teklif edilen görevi kabul etmemesi halinde, derecesine uygun münhal bir grev zuhur edene kadar beklemesi gerekmektedir. Kendisinin talep ettiği herhangi bir makama tercihen tayini zorunlu değildir.

Memur ayrılığını grevli bulunduğu yeni kuruluştan almaktadır. Fakat diğer bütün memuriyet hakları asıl grevli bulunduğu bakanlıkça güvence altındadır. Söz gelişi, terfi ve emeklilik hakkı gibi. Bu haklar asıl görevli bulunduğu Bakanlıkça yürütülmektedir.

Bu kararname hükümleri 10 Mart 1970 günlü kararname ile valiler hakkında da uygulanmaya başlamıştır. Buna göre:

En az iki yıl valilik görevini ifa etmiş bulunan kadrolu valiler, asli görevleri dışında diğer kamu kuruluşlarında çalıştırılabilirler?

3 — Préfet en disponibilité (Valinin geçici olarak görevinden alınması)

Disponibilité Fransız idare hukukunda “Geçici olarak görevinden alınan memurun özel durumu” veya “İdari bir tedbir olarak bir memurun geçici olarak görevinden ayrılması veya uzaklaştırılması” diye tanımlanmaktadır. Bu müddet esnasında memur, geçici olarak, terfi ve emeklilik haklarından yararlanmaktan mahrum edilir. Bu özel durum:

A — İlgilinin ağır bir hastalık veya uzun bir nekahet devresi gibi nedenlerle kendi isteği le yahut kanunla öngörülen bazı hallerde,

B — Veyahut uzun süreli bir iznin bitiminde resen idarece uygulanabilmektedir.

Bu suretle geçici olarak asli görevinden ayrılmış olan memur eski yerine tekrar tayin edilebilir.

Yukarıda açıklanan haller dışında kadrolu yani asaleti tastik edilmiş bulunan bir vali, görülen lüzum üzerine geçici olarak görevinden alınabilir. Bu suretle, bir valinin görevinden uzaklaştırılması süresi beş yılı geçemez. Bu durum karşısında emeklilik haklarından yararlanma yetkisini muhafaza eden ve faal idarede iken aldığı aylığın yarısını geçmeyen bir maaş bağlanır. Bununla beraber ister normal sınıf, ister sınıf üstü

kadrolu olsun, görevinden alındığı tarihte iktisap etmiş olduğu kademe aylığına tekabül eden bir maaştan en az ilk altı ay yararlanabilmektedir Bu süre yetkili Bakanlıkça uzatılabilir.

Görülen lüzum üzerine görevinden alınma süresi bitiminde yeniden asaleten bir valiliğe atanabileceği gibi resen emekliye de sevk edilebilir. Emekliye sevk edilmesi halinde, görevinden alındığı tarihteki müktesep kademe aylığına tekabül eder aylık esas alınmak suretiyle emekli maaşı bağlanır.

Valinin görülen lüzum üzerine görevinden alınması, idari bir tedbir olup hizmetin umulduğu şekilde yürütülmemesi hükümeti bu kararı almaya sevk etmiştir. Hükümetin memur Hakkındaki bu tasarrufu, idari soruşturma ve kovuşturma sonucu geçici bir idari tedbir olarak valinin işten men edilmesi (La suspension) veya valinin yasalarda açıklanan hallerde, görevi ile kesin olarak ilgisinin kesilmesi ile sonuçlanan ve inzibati tedbir niteliğini taşıyan azil (La revocation) ile mahiyet ve sonucu yönlerinden çok farklıdır.

4 — Préfet en conge specian (ÖZEL İZİNLI VALİ)

Özel izinli valinin durumu 7 Temmuz 1976 gün ve 76-611 sayılı kararname ile yeniden düzenlenmiştir. Bu kararname hükümlerine göre:

30 Eylül 1976 tarihine kadar emeklilik için geçerli sivil ve askeri hizmetleri toplamı en az on beş yıl olan valiler, istekleri üzerine Özel izinli vali olarak atanabilirler. Bu özel izinden yararlanabilecek valilerin sayısı altı vali olarak sınırlandırılmıştır.

Özel izinden yararlanan valinin görevi ile ilgisi kesildiğinden, bağımsız ve özgür durumdadır. Kendisi ticari faaliyette bulunabileceği gibi özel bir teşebbüs veya müessesenin ortağı veya ücretli personeli de olabilir, Valinin ağır hastalığı, uzun tedavi ve bakıma muhtaç durumda oluşu, öğrenimde bulunan çocuğunun yanında bulunmak isteyişi, emlakini idare veya onarmak yahut bağ ve bahçesini ihya etmek istemesi, ticari faaliyette bulunmak veya özel şirket ya da müesseselerde yüksek ücretli iş bulmuş olmak gibi nedenlerle vali özel izinli sayılmasını isteyebilir.

Özel izinli vali, bu maksatla müracaatta bulunduğu tarihte işgal ettiği sınıf ve kademe karşılığı olan ödenekten (Emolument) yararlanır.

Bu haktan yararlanan vali, özel teşebbüs veya işletmeden bir ücret almakta ise özel izin tahsisatı şu nisbette indirilerek ödenir:

Eğer aldığı bu ücret özel izin ödeneğinin yansından fazla ise üçte biri,

Eğer bu ücret özel izin ödeneğinin üçte ikisinden fazla ise yansı ödenir.

Özel izin ödeneğinden yararlanan valinin görevli veya ortağı bulunduğu özel teşebbüs, şirket veya işletmenin devletten mali yardım talebinde bulunması halinde İçişleri Bakanlığı özel izin ödeneğinin verilmesini bir süre durdurabilir.

Özel izinden yararlanan vali, her altı ayda bir ücret veya kâr durumu hakkında İçişleri Bakanlığına bilgi vermeye mecburdur.

Özel izinin süresi aşağıda gösterildiği şekilde tespit edilmiştir:

A — Özel izinden yararlanacak valinin yaşı, bu maksatla müracaatta bulunduğu tarihte en az elli beş veya altmıştan fazla ise üç yıldır. Yaşının altmışın üstünde bulunması halinde özel izin durumu en geç emeklilik yaş haddine kadar devam eder.

B — Özel izinden yararlanacak valinin müracaatta bulunduğu tarihte yaşının elli beşten yukarı veya altmıştan az olması halinde bu süre beş yıldır.

Özel izin süresinin bitiminde, izinli vali resen emekliye sevk edilir. Müktesep durumuna uygun emekli aylığı bağlanır.

Özel izinli durumda geçen zaman emekli aylığının tespitinde nazarı itibare alınır.

Sözü geçen kararnamenin 6. maddesi hükmüne göre, bu kararname hükümleri geçici olarak başka bir kamu kuruluşunda çalıştırılan valiler «Préfet en service detache), ile geçici olarak görevinden uzaklaştırılan valiler (Préfet en position ile disponibilite) hakkında uygulanmaz,

İncelemeyi yaptığım eylül ayı (1976) başında, Anavatan 95 ve 4 deniz aşırı ülke olmak üzere Fransa 99 departmana bölünmüş durumda idi. Buna mukabil 114 kadrolu vali mevcuttu. Bana verilen bilgiye göre, bu valilerin üçü Préfet hors cadre, ikisi Ulaştırma, ikisi Tarım ve üçü Başbakanlıkta Préfet en service detache olarak çalıştırılmakta idi. Yeni Başbakan Reymond Barre, ön görülen idari reformları gerçekleştirmek, enflasyonla şiddetle mücadele etmek ve kuraklık vergisinin esaslarını tespit ve uygulanması hususlarında kendisine yardımcı olmak maksadı ile karakterine, bilgisine, sürekli ve düzenli çalışma kabiliyetine inandığı ve şahsen güvendiği üç valiyi Başbakanlıkta çalıştırmaya başlamıştır.

VI — VALİLERİN AYLIKLARI

Yukarıda belirtildiği üzere, valiler normal ve sınıf üstü olmak üzere iki kısma ayrılmıştır. Normal sınıf yedi kademeye bölünmüştür.

Mali yılbaşı olan 1.7.1976 tarihli esas alınarak her, kademedeki valinin aylık net maaşları aşağıda gösterilmiştir.

1. ci Kademe	B1	7.756,79	Frank
2. ci »	B2	8.225,54	»
3. cü »	B3	8.694,28	»
4. cü »	C2	9.409,69	»
5.ci »	C3	9.631,69	»
6. cı »		10.596,18	»
7. ci »		11.037,85	»
Sınıf üstü Kademe F		11.506,58	»
Özel kategori (Bölge valileri) kademe G		12.756,50	»

Ayrıca:

A — Vali konağı tazminatı :

Aylık olarak ödenmekte ve 663,45 — 1523,53 Franc arasında değişmektedir.

B — Temsil tazminatı :

Temsil giderlerini karşılamak maksadı ile götürü şekilde ve yıllık olarak ödenmektedir. Normal sınıfa dahil valiler için 5200 — 10400 Franc arasında değişmektedir. Bu tazminat sınıf üstü valiler için yıllık 13.000 Franc ve bölge valileri için 19.500 Franc olarak ödenmektedir.

Bu duruma göre normal sınıf 1.ci kademede bulunan bir valinin eline net olarak geçen aylık miktar:

Aylık	7.756,79 Fr
Vali konağı tazminatı	663,45
Temsil tazminatı (Aya isabet eden)	<u>546,50</u>
	8966,74 Fr.

İçişleri Bakanlığı Valiler bürosundan aldığım bilgiye göre, vali İlde aylık ve tazminatlar toplamı itibariyle, eline en çok para geçen kişidir. Senatör, milletvekili ve yargıçların eline geçen meblağ valininkinden azdır. Üst subay ve generallerin çeşitli yan ödemeleri bulunduğu, bu bakımdan Vali Korgeneralin eline geçen para yönünden aşağı yukarı eşit durumda olduğu açıklanmıştır.

VII — VALİLERİN EMEKLİLİK DURUMU

Valilerin emeklilik durumu açıklanmadan önce Fransız emeklilik mevzuatına genel olarak ve kısaca göz atmak yerinde olacaktır.

Sivil ve askeri fiil hizmetleri toplamı onbeş yılı bulan her memur, yaşı ne olursa olsun emeklilik istemek hakkını haizdir. Fakat hakkı olan emekli aylığı ancak 60 yaşından itibaren ödenmeye başlanır.

Bir memurun vazife maluliyeti sebebiyle emekliye sevkı halinde emekli aylığı bağlanabilmesi için ne yaşı ne de hizmet süresi şartının varlığı aranmaz. Maluliyeti sebebiyle görevini yürütmekte sürekli yetersizliği sağlık kurulunca tesbit edilen bir memurun, ister isteği üzerine, ister resen emekliye sevk edilmek suretiyle memuriyeti ile ilgisi kesilebilir. Bu durumda kendisine bağlanan emekli aylığı, eğer maluliyeti en az %60 nisbetinde ise, gerektiğinde kaydı hayat ile maluliyet iradı da (Rente viagère d'invalidite) eklenmek suretiyle artırılır. Bu durumda, emekli aylığı, aylığa esas ödeneğin % 50 den az olamaz. Memurun ölümü % 100 nisbetinde maluliyete esas sayıldığından dul karısına bağlanacak emekli aylığı yukarıda hesap edilen miktarın % 50 den az olamaz.

Lüzum görüldüğü takdirde hizmetin olumlu ve verimli yürütülmesi göz önünde tutularak bir vali geçici olarak görevinden alınabilir. Bu sürenin bitiminde eski görevine yeniden atanmaması halinde resen emekliye sevk edilerek müktesep durumuna uygun emekli aylığı bağlanır. Görevinden ayrı bulunduğu azami beş yıllık süre, onbeş yıllık fiili hizmet süresine eklenmez.

60 yaşını dolduran ve 15 yıl fiilen hizmet etmiş olan bir memur veya vali, isterse emekliye sevkini isteyebilir, bu durumda derhal müktesep hakkına uygun emekli aylığı bağlanır.

Emekli yaş hadleri mecburi, genel ve gayri şahsi (Oligatoire general et impresonnel) bir karakteri haizdir. Her memuriyetin ayrı emeklilik yaş haddi mevcut olup bu sınır valiler için 65 yaştır.

Özel izinli valinin emeklilik durumu yukarıda açıklanmıştı.

Emekli aylığının hesabında bir hizmet yılı % 2 olarak kabul edilmiştir. Buna göre en az 15 yıl fiili hizmeti bulunan bir vali, brüt maaşını $15 \times 2 = \% 30$ unu emekli aylığı olarak almaktadır. Emekli aylığının, genel olarak en yüksek nisbeti brüt aylığın % 75 olup bu $75 + 2 = 37,5$ yıl fiil hizmetin karşılığıdır.

Bu nisbet emekli memur veya valinin savaşa katılmış olması, işgal esnasında Fransa iç direnme örgütünde çalışmış bulunması, deniz aşırı Fransız ülkelerinde veya Avrupa dışında hizmet etmiş olması gibi hallerde yükselmektedir. Bu durumda azami nisbet % 80 olup 40 yıllık fiili hizmete tekabül etmektedir.

Bu nisbet ayrıca bakımı ve geçindirmekle yükümlü bulunduğu çocuk adedine göre artmaktadır. Bu artış 3 çocuktan itibaren başlar.

3	çocuğu olan bir emekliye, emekli aylığının	% 10 u
4	çocukluya	% 15 i
5	çocukluya	% 20 si

eklenmektedir. Söz gelişi, emekli aylığı nisbeti %80 olan bir memur veya valinin, bakımı ve geçimi ile ödevli bulunduğu 3 çocuğu varsa,

Emekli aylığı nisbeti	% 80
% 10 çocuk zammı	<u>% 8</u>
	% 88

Brüt maaşının % 88 i emekli aylığı olarak ödenmektedir. Bunların dışında emekli memur veya valiye ikramiye namı altında herhangi bir ödeme yapılmamaktadır.

VIII — VALİLERİN YAŞ ORTALAMASI

Kaymakam ve administratör sivillerin valiliğe atanabilmeleri için bulundukları derece ve kademedeki sınıf üstüne yükselmiş olmaları gerekmektedir. Bir kaymakamın sınıf üstüne yükselmesi için mesleğe girdiği tarihten itibaren en az yirmi yıl fiilen hizmet etmiş olması icap etmektedir. Halen gerek kaymakamların büyük bir kısmı gerek administratör siviller hizmete alındıktan sonra, öğrenim devresi üç yıl olan ve imtihanla girilen Milli İdare Okulunda (Ecole Nationale Administration) yetiştirilmekte ve Bakanlık merkez teşkilatının çeşitli kade-

melerinde verimli hizmetleri geçmiş bulunmaktadır. Bu duruma göre sınıf üstü kaymakam veya administratör sivilin yaşı, valiliğe atandığı tarihte 45-47 arasında değişmektedir.

Valiler bürosunca hazırlanarak bana verilen nota göre, halen valilerin yaş ortalaması:

Valilik görevini fiilen ifa eden kadrolu valilerde (Préfet en poste territorial)	54 yıl 1 ay
Asli görevi dışında çalıştırılan valilerde (Préfet hors cadre)	57 yıl
Geçici olarak başka bir kamu kuruluşunda çalıştırılan Valilerde (Préfet en service détaché)	58 yıl
Özel görev ifa eden valilerde (Préfet en mission)	58 yıl 2 ay
Genel yaş ortalaması	55 yıl 5 ay

IX — PRÉFET HONORAIRE (FAHRİ VALİ)

Kendi isteği üzerine veya kanun ve kararnamelerle tespit edilen emeklilik yaş haddi nedeniyle emekliye sevk edilen valiler için Bakanlıkça tören düzenlenmektedir.

Bu törende yetkili kişiler valinin hizmetlerini, başarılarını açıklamakta, bundan sonraki yaşantısı için en samimi duygu ve temenniler belirtilmektedir.

Tören sonunda Bakan veya görevlendireceği şahıs tarafından valiye «FAHRİ VALİ BELGESİ» verilmektedir.

Bu törenin düzenlenmesi ve belgenin verilmesinin, kalben bağlı kaldığı ve unutulmaz anılarla dolu uzun yıllarını vakfettiği meslek hayatının kapanışı sebebiyle valiler üzerinde gönül alıcı etkiler bıraktığı söylenmiştir.

X — SONUÇ

Vali ilde devletin en yüksek memuru ve icra vasıtasıdır. İlde devletin ve hükümetin temsilcisi, ayrı ayrı her bakanın mümessilidir.

Devletin en yüksek memuru olması itibariyle genel idarenin başı ve bütün kamu kuruluşlarının üst merciidir.

Vali, devletin idari ve siyasi yürütme vasıtası olması itibariyle merkezi idareye idare edilenlerin dilek ve istekleri duyuş ve düşünceler, fikri ve siyasi eğilimleri, lüzumlu ve acil tedbir ve ıslahat hakkında en geniş ve doğru bilgiyi verir.

İlin idari, sosyal ekonomik ve politik durumu, halkın tepkileri, zuhuru melhuz olaylar hakkında periyodik olarak İçişleri Bakanlığına rapor verir. İlde halk ile devlet arasında tek mutavassıttır. Bu görevi ifa ederken basit bir (POSTA KUTUSU) durumunda değildir. Merkezi idareye dilekçeleri, notları, raporları gönderirken, toplu müracaatları, gösterileri yansıtırken, kendi fikir ve görüşlerini bütün açıklığı ve gerçekliği ile belirtmek zorundadır. Çoğu mahrem ve önemli olan bu hizmetleri ifa eden valinin siciline siyasi, felsefi veya dini fikir ve görüşlerini belirten hiçbir açıklama yapılamıyacağı, herhangi bir şerh verilemeyeceği hususu kararname ile kesin olarak men edilmiştir.

Vali İl idaresinin başında bulunması sebebiyle kamu yararına olan işleri düzenler, ilin ekonomik gelişmesi ve canlılığı için azami gayret sarf eder. Hiyerarşik yetki içinde kaymakam ve belediye başkanları üzerinde emir, teftiş ve denetim görevini yürütür.

İlde kamu düzeninin sağlanmasından sorumludur. Fransada valinin zabıta görev ve yetkisi daima genişletilerek gelişmiştir. Devletin güvenliğine karşı işlenen suçlarda, acele ve tehririnde mazarrat umulan hallerde, faillerini derhal yetkili mahkemeye sevk etmek yetkisi tanınmıştır. Bu durum ve bunun dışında arama, gözaltında tutma, suçluların devamlı takibi gibi konularda ilgili kanunlarla kendisine SAVCI YETKİSİ verilmiştir?

Genel meclisin müzakere edeceği ve karar vereceği konularda önceden mütalaasını bildirir.

Fransa’da valinin görevi çok güç ve ağır, bu nispette de şeref ve iftiharla doludur. İhtilalden bu güne kadar valinin yetkisi devamlı genişletilmiş, yeni yasa ve kuruluşlar ile bu yetkiye gölge düşürülmekten daima kaçınılmıştır. Bölge valiliği ihdas edilirken bile, bölgeye dahil valilerin yetkilerinin kısıtlanması değil, bu yetkinin gerçekten etkin şekilde kullanılması amacı güdülmüştür.

Valiliğe atanmada, belli formasyon dışında çeşitli meziyetler, ehliyet ve liyakat koşullarının varlığı titizlikle aranmakta fakat görevini ifa ederken kendilerine gereken emniyet ve itimat esirgenmemektedir.

Valiye görevini yaparken durumun zayıflatılacak olan en hafif siyasi eğilimine göz yumulmadığı gibi İli içindeki siyasi, idari kuruluşlara, dernek ve sendikalara sırt çevirmesine de müsamaha edilmemektedir. Vali, yüksek makamının şeref ve haysiyetini her şeyin üstünde tutmakta resmi davranışları ve özel hayatı itibariyle örnek kişi ve seçkin aile reisi rolünü başarı ile oynayabilmektedir.

İcraatında bağımsız, bitaraf, cesur ve objektif olmak için idarecilik maharetini bütün açıklığı ile göstermek zorundadır.

Ağır yükün taşınmasında idare edilenler kendisine yardım etmeseler dahi, memleketin üstün menfaati için elinden geldiği kadar sabır ve metanet göstererek geniş halk kitlelerini belli davaların gerçekleşmesi uğrunda aydınlatıcı, ikna edici, güven ve inan verici rolünü büyük ihtilalden bu güne kadar sayısız örneklerle gösterdiği kamuoyunda ve basında sitayişkâr söz ve yazılara konu olmakta «Memleketimiz valileri ile övünebilir. Bunların çoğu üstün, örnek ve büyük idarecilerdir» denilmektedir. (*)

Yazımı bilirken etüdüm esnasında bana geniş ve lüzumlu bilgi ve notları veren, gereken kolaylığı gösteren İçişleri bakanlığı İdari İşler Genel Müdürü Sayın M. Pierre PARAF’a aynı genel müdürlük bölgesel işler bürosu şefi Sayın M. Michel Roullier’e, İçişleri Bakanlığı Valiler bürosu şefi Sayın M. Moissenet’e şükranlarımı sunmayı bir borç bilirim.

* Herve Delton ve Jean Hourteq

KAN GÜTME OLAYLARI VE MÜLKİ İDARE AMİRLERİ

Yücel TÜRK BEN
İl. İd. Gnl. Md. 1. Şb. Md.

I. GİRİŞ: Bilhassa yurdumuzun İç Anadolu, Karadeniz, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinin kırsal alanlarda zaman zaman meydana gelen ve birçok aile ocağının sönmesine sebebiyet veren, çağdışı bir davranış olan aynı zamanda memleketimizin sosyal, ekonomik ve kültürel kalkınmasını menfi yönden etkileyen, hatta yurt içinde ve dışında uygarlık niteliğimizi zedeleyici bir görünüm arz eden kan gütme olayları, ne yazık ki 20. Y.Y. ın sonunda bile yer yer görülebilmektedir. Nesilden nesille devam edegelen bu kötü gelenek, aile ocaklarını harap ve çalışan kolları yok etmek suretiyle sosyal ve ekonomik kalkınmamıza, emniyet ve asayişimize ciddi bir tehlike teşkil ettiği ortadadır. Kan gütme olaylarının bizi, yaşadığımız yüzyılın madeni karakterinden çok gerilere, ortaçağ karanlığına iten kanayan bir yara halinde devam ettiği herkesin bildiği yurt gerçeklerinden biridir.

Kan gütme yüzünden okula devam edemeyen öğrenci, çiftini süremeyen çiftçi, çarşıda ve pazarda dolaşmayan aile reisi, evinde ve işyerinde yürek çarpıntısı içinde oturan vatandaşlarımızın varlığı, acı bir gerçektir.

Kan gütme olayları konusunda gerek sorumluların ve gerekse bu konuda bilimsel incelemelerde bulunmuş araştırmacıların varlığı ve birleşebildikleri tek sonuç: Bu tür olayların basit bir asayiş olayı olmadığı önleyici zabıta tedbirleriyle hallolamayacağı ve sorunun kökünde eğitimsizliğin, sosyal ve ekonomik alandaki dengesizliğin doğurduğu bir takım problemlerin yattığıdır.

Bu yazımızda «Kan gütme olayları» nın Vali ve Kaymakamların görevleriyle ilişkisi ölçüsünde ele alacak ve bu açıdan değerlendirerek koruyla ilgili sorunları ve çözüm yollarıyla önerilerimizi belirtmeye çalışacağız.

II. KAN GÜTME OLAYLARININ MAHİYETİ:

Kan gütmeye olaylarının diğer zabıta olaylarından ayrı düşünülmesi gerektiğine, giriş bölümünde değinmiştik. Kan gütmeye olaylarının kökenini ve sürüp gitmelerinin nedenini ortaya çıkarabildiğimiz takdirde, bu tür olayların diğer zabıta olaylarından aynı bir mahiyet taşıdığı kendiliğinden ortaya çıkacaktır.

Kan gütmeye olayları sadece yurdumuza özgü değildir. Dünyanın birçok yerlerinde, özellikle kapalı ve geri kalmış kırsal yörelerde yerleşmiş insanlar arasında sık sık görülmüştür. Yurdumuzda da bilhassa İç Anadolu, Karadeniz, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinin kırsal alanlarında görülmektedir. Kırsal nüfus, Türkiye nüfusunun % 65'ini teşkil etmektedir. Yapılan bir araştırmada kan gütmeye geleneğinin en zayıf olduğu bölgelerin aynı zamanda Türkiye'nin en gelişmiş bölgeleri olduğu, genellikle orta ve az gelişmiş bölgelerimizde ve köy düzeyinde ise kan gütmeye olaylarının yoğunlaştığı sonucuna varılmıştır. Örneğin, Cumhuriyet gazetesi yazarlarından A. Ünsal tarafından yapılan ve. Cumhuriyet gazetesinde yayımlanan bir araştırmada 73 kan gütmeye hükümlüsü üzerinde yapılan bir anket sonucunda bu hükümlülerin % 74'ünün köyde, % 7 sinin bucakta, % 11 inin ilçe merkezinde, % 8 inin ise kentte oturdukları tespit edilmiştir. Yurdumuzda kan gütmeye olaylarına en çok rastlanan iller; Urfa, Giresun, Konya, Samsun, Ordu, Çorum, Yozgat, Adana, Mardin, Diyarbakır ve Artvin'dir. İlçeler düzeyinde ise; Çarşamba, Tirebolu, Fatsa, Hemşin, Bozova, Birecik, Taşova, Ortaköy (Niğde)'dür. Kan gütmeye olaylarının yoğunlaştığı bu kırsal alanlardaki köyler dalgalı, dağlık ve ormanlık arazide kurulmuş, alt yapı tesisleri; özellikle yol, içme suyu, elektrik gibi hizmetlerden yoksundur. Ayrıca bu yörelerin insanları toprak genişliği ve yıllık gelir düzeyleri yönlerinden sınırlı bir ekonomi düzeyine sahiptir. Bu köylerde ya okul yoktur veya yeni yeni açılmaya başlanmıştır.

Kan gütmeye olaylarında en büyük etkenlerden biri de çevrenin baskısıdır. Özellikle küçük yaştakiler, ailelerinin telkinlerine daha kolaylıkla yapılmaktadır. Cezaevine düşmeden kan gütmenin bir «Aile ödevi» olduğuna inananların sayısı yüksektir. Öç alma, insanın kendi yarattığı bir düşüncedir, aile ödevi değildir ama aileden başlar ve bir adettir. Toplumsal baskının bireyde yansımalarıdır. Örneğin, mahkûmlarla yapılan mülâkatlarda «Niçin kan güdüyorsunuz» sorularına verilen cevaplar bu hususu açıklığa kavuşturmaktadır. Şöyle ki bir mahkûm, «Bizim orada adettir, öç mutlaka alınır» diğer bir mahkûm, «Vurmazsam kimsenin

yüzüne bakamazdım», bir başkası ise «Öç almayı bizim oralarda erkekten saymazlar» demişlerdir. Kan gütme olaylarından mahkûm olanların eldeki istatistiklere göre % 80'i olay sırasında ilkökul ve daha aşağı bir eğitim düzeyinde, % 56'sı 19 yaşından, % 83'ü de 26 yaşından küçüktür. Ayrıca, % 80'i bekâr, % 20'si de evlidir. Bu rakamlardan da anlaşılabilceği gibi hasım aileler arasında sürdürülen kan davalarında daha çok genç ve bekârların ön plâna çıktıkları göze çarpmaktadır. Bunun sebebi, iki şekilde izah olunabilir: Birisi, Türk Ceza Kanunu'nun 18 yaşını bitirmemiş suçlulara daha az cezalar önermesi, diğer bir nedenle de büyüklerin cezaevlerine girmelerinin aileleri ekonomik ve sosyal yönden yıpratacağı endişesidir. Hem intikam hissine veya telkinlere daha çabuk kapılan, hem de ailevi sorumlulukları fazla olmayan genç ve bekârların aile şerefine bekçiliğini yapmaları kolaylaşmaktadır. Kan gütme olaylarının başlangıç sebepleri de değişik olabilmektedir. Toprak ihtilâfı, ırz, kız kaçırma, içinde bulunan toplumda lider olma duygusu gibi İntikamı alınan kişiler de çoğu kere değişik olabilmektedir. Baba, anne, kardeş, yeğen, dayı, amca ve amca çocukları gibi. Yukarıdaki açıklamalarımızdan ve elimizdeki istatistiklerden anlaşıldığı üzere, kan gütme olayları daha ziyade alt yapı tesislerinden yoksun, eğitimden nasibini almamış, ekonomik güççe zayıf ve yerleşme durumları bozuk, geri kalmış kapalı toplumlarda görülmektedir.

III. KAN GÜTME OLAYLARININ EKONOMİK, SOSYAL VE KÜLTÜREL AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ:

Kırsal topluluklarda kentlerden farklı olarak gelenek, örf-adet ve sosyal normlar fertlerin yaşayış ve davranışlarını yakından etkilemektedir. Köyün örf-adet ve geleneklerine uymayanlara muhtelif şekillerde sosyal baskı yapılmaktadır. Bunlar, ayıplama, alay etme, küçük düşürme gibi tepkiler olduğu gibi, o şahsın köyden uzaklaşmasını sağlayacak sonuçlara kadar gidebilmektedir. Bu çeşit baskılar köyle sosyal kontrolü ve köyün kaynaşmış bir topluluk olmasını temin etmekle beraber bağımsız düşünce ve davranışı bir bakıma sınırlandırmaktadır. Kan gütme olaylarının yurdumuzda yoğun olduğu kırsal alanlardaki köylerimizde yaşayan, insanlarımız çevrenin sosyal baskısından kurtulamamış, ekonomik bakımdan güçsüz, yeterli eğitim görmemiş vatandaşlarımızdır.

Bu gün yeryüzünde her geçen gün kan gütme olaylarında bariz bir azalmanın mevcut olduğu muhtelif şekillerde tespit olunmuştur. Örneğin, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi asistanlarından sayın Dr. Mahmut Tezcan'ın yayınladığı «Kan gütme olayları sosyolojisi» adın-

daki kitabında verdiği bilgiye göre Kosova yüksek mahkemesi başkanının «Savaşın önce kan gütme yüzünden işlenen tüm cinayetlerin % 41 civarında olduğunu, bu gün ise % 10'a düştüğü» ifade ettiğini belirtmektedir.

Yurdumuzda da kan gütme olaylarının her geçen gün azalmakta olduğu, çeşitli vesilelerle tespit olunmuştur. Bu azalmaya neden olarak özellikle Almanya ve diğer Avrupa ülkelerine işçi gönderilmesi ve kırsal alanda teknik ziraatın özellikle Rize ve civarında çay üretiminin iyi para getirmesi gibi köylünün ekonomik gücünün artmasıyla bu tür olayların azaldığı tespit olunmuştur. 1962 yılından bu yana özellikle köylerin kapalı topluluklar olmaktan çıkarak dış dünyaya gittikçe daha fazla açılması önemli gelişmelerdir.

Devlet Plânlama Teşkilâtının yapmış olduğu «Türk köyünde Modernleşme eğilimleri araştırması» sonunda yapılan tespitlerle köy dışına haftada bir veya daha sık giderlerin 1962'de % 24 iken, 1968'de % 30'a 1973'te de % 46'ya çıktığı, köylerde radyo sayısı ve radyolardan faydalananların oranında da artış olduğu, hiç radyosu olmayan köylerin % 12 den % 1'e düşmüş olduğu, dinleyenlerin oranının da % 44'ten % 48'den % 69'a çıktığı tespit olunmuştur. Aynı şekilde kırsal alanlarda okuyazarlar adedi de artmıştır. Köylere giden yaygın eğitim ve çeşitli kurslar sonunda köylünün gelirinin artması da sağlanmıştır. Alt yapı hizmetleriyle ilgili yol, elektrik ve içme suyu gibi tesisler yapımı son yıllarda büyük artışlar göstermiş ve kırsal alandaki köylerin kapalı toplum olmaktan çıkmasını, dışa, özellikle yakın kentlerle irtibat kurmasını sağlamış, bunun sonucu köylünün ürettiği malına pazar bulmasını, aynı zamanda sosyal ve eğitim seviyesini yükseltmiştir. Köylülerimizin % 70'i toprak sahibi, % 11'i hem toprak sahibi, hem de ortakçı, % 16'sı ortakçı % 3'ü ise kiracıdır. Son yıllarda sulama, gübreleme ve ilaçlama imkânlarının artmış olması köylünün gelirini artırmıştır. Ayrıca kredi imkânlarının yanında tarıma modern teknolojik gelişmeye paralel olarak traktör ve diğer tarım aletlerinin girmiş olması da ekonomik gelişmeyi etkilemiştir. Gelir, artmasını sağlayan faktörler arasında, kırsal nüfusun azalması ve toprak-çiftçi dengesinin teşekkülü, tarım dışı iş imkânlarının sağlanması ve tarımda verimin artırılması bulunmaktadır.

Son zamanlarda uygulanmaya başlanan toprak reformunun kan gütme konusunda da değişiklik olacaktır. Eğitim ve dışa açılma imkânı artacaktır, de suç işleme oranını düşürecektir. Zira toprak mülkiyetinin yeniden me olaylarının yoğun olduğu Urfa ilinde başlaması kısa zamanda bu yer-

İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğünce yapılan bir düzenlenmesi, ekonomik baskıyı azaltacak gelir dağıtımında kısmen de olsa eşitlik sağlanacaktır. Ekonomik gelir artışının sonucu sosyal yapısına sonucunda Emniyet ve Jandarma bölgelerindeki kan gütme olayları 1954-1961 arasında her yıl için ortalama 30-40 arasında değişmesine rağmen, 1964 yılında 27, 1971 yılında 5 adede indiği tespit olunmuştur. Bu rakamlardan da anlaşılabilceği gibi yurdumuzda kan gütme olayları her geçen gün azalmaktadır. Bunun nedenini yurdumuzda son yıllarda meydana gelen ekonomik büyüme ve teknolojik inkişafa paralel olarak sosyal bünyedeki gelişmeye bağlayabiliriz.

Her ne kadar bu konuda bütün yasal tedbirler ve yapılan nakillere rağmen, zaman zaman şurada burada hatta büyük şehirlerin en işlek caddelerinde bile az da olsa kan gütme nedeniyle öldürme olaylarının meydana geldiği bizi bu tür suçların işleniş nedenlerini neler olabileceğini düşünmeye sevk etmektedir.

İçişleri Bakanlığı, İller İdaresi Genel Müdürlüğü bünyesinde yapılan bir çalışma sonunda kan gütme olaylarının sadece önleyici zabıta ve kanuni tedbirlerle önlenemeyeceği kanaatine varılmış ve 20.4.1964 gün ve 1 Şb. 21123-9850/3033 sayılı bir genelge yayınlanarak bu konudaki görüşlerini Milli Eğitim, Milli Savunma, Adalet, Turizm ve Tanıtma Bakanlıkları ile Diyanet İşleri Başkanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Valiliklere tamim etmiştir. Bu genelgeler kan gütme olaylarının önlenmesi konusunda tedbirler olarak;

1. Milli Savunma Bakanlığınca silâh altındaki eratin eğitiminde kanun hâkimiyeti mevcut olduğu halde şahsî teşebbüslere girişilmenin ilkel insan, cemiyet ve milletlere özgü bir tutum olduğunun her fırsatta anlatılması,

2. Milli Eğitim Bakanlığınca ilk ve orta dereceli okullarda öğretmenlerin kan gütme olaylarının medeni insan, toplum ve devlet vasıflarıyla bağdaşamayacağını medeni devletlerde hukuk nizamının hakim bulunduğunun öğrencilere anlatılmasının temini,

3. Turizm ve Tanıtma Bakanlığınca radyo, Adalet Bakanlığınca ceza, Tevkif ve islahavlerinde bu konunun işlenmesini,

4. Valilerden ve İmar-İskan Bakanlığından yurtiçinde kan gütme nedeniyle başka yerlerde yerleşmek isteyenlere yardımcı olunması,

5. Diyanet İşleri Başkanlığı'ndan da Kan gütme olanının din ve is-lâma aykırı olduğunun din adamlarınca muhtelif vesilelerle işlenmesi istenmiştir.

Bu genelge sonunda Diyanet İşleri Başkanlığınca bütün müftülöklere 16.5.1964 tarihinde bir genelge gönderilerek müftülerin bu konuda dikkati çekilmiş ve kan gütme olaylarının uygarlık ve Müslümanlıkla bağdaşmadığı izah edilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı'ndan aldığı bu genelgeyi kuruluşlarına iletmış, bu arada Üniversite rektörlüklerine de iletmış, rektörlüklerin başkanlığımıza yazdığı cevabi yazılarda konunun önemine değinilmiş, böyle meselelerin kökten çözümü için her şeyden evvel motiverlerinin meydana çıkarılmasının gerektiği, bunun için de konunun bütün yönleriyle ilgili kuruluş temsilcileri ve bilim adamlarından meydana gelecek bir kurul tarafından incelenmesi önerilmiştir. Bu tür bir kurul henüz toplanamamıştır.

IV. KAN GÜTME OLAYLARININ YASALAR KARŞISINDAKİ DURUMU:

Türk Ceza Hukuku, kan gütme olaylarının diğer fiillere nazaran bir takım özellikler taşıdığını göz önüne alarak 310 sayılı T. C. K. un «6123 s. K. la değişik» 450. Md. siyle özel bir hüküm koymuştur. Ayrıca, 3236 s. «Kan gütme sebebiyle işlenen adam öldürme ve buna teşebbüs fiilleri failleri hısımları hakkında takip olunacak muameleye dair kanun» kan gütme cürmünü işleyen faillerin yakınlarına uygulamak üzere yayımlanan bu özel kanun 11.6.1967 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Görölüyor ki Türk Ceza mevzuatı, kan gütme olaylarına özel bir önem vermiş sadece fail için özel bir hüküm vaz etmekle kalmamış, failin akrabaları hakkında uygulanmak üzere özel bir kanun da çıkmışlar. T.C.K. nun 450 Md. sinin 6123 sayılı kanunla değişik 10. Md. si kan gütme saikiyle adam öldüren failin idam cezasıyla mahkûm edileceğini emirdir. Bu maddeden de anlaşılacağı gibi kanun koyucu diğer hallerde adam öldürenler için 24 yıl hapis cezasını öngördüğü halde kan gütme saikiyle adam öldürülmesi cürmüne özel bir ağırlık vermiştir Türk ceza hukuku, «İhkak-ı hak» ta bulunmayı, yani şahısların bizzat başka bir şahsı kendisine yaptığı haksız bir fiilden dolayı cezalandırmasını yasaklamıştır. Bu konuyla ilgili olarak Ceza Kanunumuzdaki 308, 309 ve 310 no. lu maddeler yer almıştır. Hukukumuz, bizzat hak aramayı ve bizzat cezalandırmayı toplumlunuzun medeni vasıflarıyla bağdaştır-

madığı için ilk çağ uygulaması olan ihkak-ı hakkı hukuk dışı olarak kabul etmiştir. Kan gütme nedeniyle adam öldürülmesi, ne yazık ki ilk çağ insanların uyguladığı metot olan ihkak-ı haktan başka bir şey değildir.

3236 s. K. un ana prensibi, kan gütme sebebiyle adam öldürülmesi veya buna teşebbüs edilmesi halinde ailenin yakın hısımlarının başka yere nakledilmesi keyfiyettir. Kan gütme nedeniyle adam öldürenin hısımları bu hadiseden sonra her an tehlikededir. Zira kan gütme geleneğine göre, öldürme sırası kendilerine gelmiştir. Kanun koyucu, bu durumu önlemek maksadıyla failin hısımlarının başka yere naklini öngörmüştür. Bunun dışında failin suç işlemesini önlemek maksadıyla bu cürümüm işledikleri takdirde kendilerinin çarptırılacakları cezadan ayrı olarak, ailesinin birçok fertlerinin de velev canlarının korunması için de olsa başka taraflara göç ettirilmeleri suretiyle tedirgin olacaklarını düşünmeye sevk ederek, böylece cinayete teşebbüs etmekten alıkoymayı kanun koyucu amaçlamıştır.

3236 s. «Kan gütme sebebiyle işlenen adam öldürme ve buna teşebbüs cürümleri failleri ve hısımları hakkında takip olunacak muameleye dair kanun» un 1. ve 2. maddeleri Anayasa Mahkemesinin 11.2.1964 gün ve E. 1963/330, K. 1964/15 sayılı kararıyla Anayasa'ya aykırı bulunarak kaldırılmıştır. Kaldırılan 1. Md. ye göre, «Kan gütme sebebiyle adam öldüren veya öldürmeye teşebbüs eden veya başkasının bu cürmü işlemeye azmettiren veya tahrik eyleyen kimsenin cürüm işlendiği zaman bir dam altında yaşayan usul ve fûruları ve kardeşleri ve karı veya kocası ikametgâhlarının bulunduğu yerden başka yere nakledilirler.2. Md'ye göre de «Faille bir dam altında yaşamasalar bile cürüm işlendiği zaman failin ikametgâhının bulunduğu köy ve kasabada veya şehir içinde ikamet eden 1. Md. de yazılı hısımlardan amca, dayı, hala, teyze, yeğen, kaynana ve kaynatasından herhangi birisinin de takdir edilecek lüzuma göre nakillerine karar verilebilir.» denilmektedir.

Anayasa Mahkemesi, bu iki maddeyi, «Cezaların şahsiliği» prensibini kabul eden Anayasa'mızın 33. Md. sine aykırı bulmuştur. Ayrıca bir ailenin fertlerinin ileride suç işleyeceklerini kabul etmek suretiyle cezalandırmak, Ceza Hukukumuzun ana prensiplerinden biri olan «Suçsuz ceza olmaz» prensibiyle de bağdaştırılamamaktadır. Vatandaşın dilediği yerde seyahat etmesini sınırlandırabilmek için Anayasa'mızın 18/2. Md. sinde yazılı sebeplerin var olması şarttır. Hâlbuki 3236 s. K. daki sınırlama ise, bu sebeplere dayanmaktadır. Anayasa'mızın 33. Md. si cezaların ve ceza tedbirlerinin ancak kanunla konulabileceğini ve ceza sorumluluğu-

nun şahsi olduğunu belirtmiştir. 18 Md. de ise, herkesin dilediği yerde yerleşme hürriyetine sahip olduğunu, bu hürriyetin ancak milli güvenliği sağlama, salgın hastalıkları önleme, kamu mallarını koruma, sosyal, iktisadi ve tarımsal gelişmeyi gerçekleştirme zorunluğuyla ve kanunla sınırlanabileceği açıklanmıştır. Zira kan gütme sebebiyle adam öldürülmesi veya buna teşebbüs olunması halinde failin yakın hısımlarının başka yere naklinde salgın hastalıkları önleme, kamu mallarını koruma, iktisadi ve tarımsal gelişmeyi gerçekleştirme maksatlarının bulunmadığı açıktır.

V. KAN GÜTME OLAYLARI KARŞISINDA VALİ VE KAYMAKAMLARIN YETKİ VE SORUMLULUKLARI:

Gerek TCK, ve gerekse 3236 s. K. la İçişleri Bakanlığına, dolayısıyla vali ve kaymakamlara doğrudan bir görev verilmektedir. Görev tamamen yetkili mahkemelerindir. Ancak, il sınırları içinde huzur ve güvenliği, kişi dokunulmazlığını, tasarrufa müteallik emniyeti, kamu esenliğini sağlamak ve önleyici kolluk tedbirlerini almakla yükümlü olan valiler, 5442 s. K. un 11/c Md. si gereğince bütün suçlarda olduğu gibi kan gütme olaylarının da önlenmesi bakımından önleyici zabıta tedbirleri alırlar. Kaymakamlar da valilerin bu yetkilerine paralel olarak ilçe hudutları içinde yine 5442 nin 32. Md. si gereğince önleyici zabıta tedbirleri almakla yükümlüdürler. Vali ve kaymakamlar Anayasa Mahkemesi iptal kararlarından önce 3236 s. k. gereğince kan gütme olaylarının faillerinin yakınları hakkında mahkemelerce verilen nakil kararını esas alarak bölgelerinden naklolunacak kişilerin listelerini İçişleri Bakanlığı'na bildirmekteydiler. Valilerden gelen bu yazılar Bakanlıkça İller İdaresi Genel Müdürlüğü'ne intikal ettirilmekte, buradan da hiç bir işleme tabi tutulmadan yeni ikametgâh mahallinin valisine bilgi verilmekteydi. Bu duruma göre vali ve kaymakamlar kendi bölgelerinde kan gütme olaylarının çıkmaması için diğer suçlarda olduğu gibi önleyici zabıta tedbirleri alacaklardır. Bunlar ihbarların değerlendirilmesi suretiyle hasım ailelerin birebirleriyle mümkün olduğu kadar temas ettirilmemesi, lüzumunda asayiş karakolları kurulması, devriye hizmetlerinin artırılması gibi tedbirlerdir. Bazen tatbikatta vali ve kaymakamlar şahsi girişimleriyle hasım aileleri barıştırmaya teşebbüs etmektedirler. Bunda da oldukça başarılı olmaktadırlar. Gazetelerde sık sık bu tür haberlere rastlanılmaktadır. Ancak; bu, tamamen vali ve kaymakamların dirayetine ve halkla kurabildikleri ilişkinin derecesine bağlı kalmaktadır.

Kan gütme olaylarıyla ilgili olarak İçişleri Bakanlığı, İller İdaresi Genel Müdürlüğü, L. Şb. de yürütülen iş ve işlemlerde bilgi alma şeklinde olmaktadır. İcrai mahiyet arz etmek üzere gerekli tedbirlerin ittihazına esas olacak bir işlem de bulunmamaktadır.

VI. SONUÇ:

Sonuçları önlemek ve faillerin yeniden suç işlemelerine mani olmak yeterli gelmemektedir. Bazı suçlular sorumsuz oldukları için cezalandırılmamakta, bazılarına verilen ceza yeniden suç işlemelerini önleyememektedir. Toplumun tehlikeden korunması için sözü geçen şahısların mümkünse terbiye, ıslah veya tedavi etmek, değilse topluma zarar vermeyecek hale sokmakla mümkün olabilir. Bunun sağlanması için de bunlar hakkında cezadan ayrı olarak bazı tedbirler alınması gereklidir. Bunlara ceza hukukunda emniyet tedbirleri denilmektedir. Ruh hastalıklarının muhafaza ve tedavi altına alınması, 11 yaşını bitirmemiş küçüklerle farik ve mümeyyiz olmayan dilsizlerin terbiye ve ıslahı için bir kuruma konulması, uyuşturucu madde kullanmakta ve sarhoşlukta alışkanlığı düşüklük derecesine varan kimselerin iyileşinceye kadar bir hasta hanede muhafaza ve tedavi edilmeleri hakkında TCK'nun 46, 53, 58, 404 ve 573. maddelerinde hükümler yer almıştır. Kanunumuz, bir suçun diğerini kovalamasını önlemek suretiyle toplumun korunması amacıyla bu tür emniyet tedbirlerini hükme bağlamıştır.

Kan gütme sebebiyle adam öldürme fiilini işleyen failin bu suçunu basit bir adam öldürme suçu olarak ele aldığımız başkaca hiç bir tedbire gerek görmeden emniyet tedbirleri ile bu tür fiillerin önüne geçilmesi mümkün görülebilir. Ancak kan gütme olaylarının sebepleri ve mahiyetleri icabı ayrı düşünülmesi gerekmektedir.

Yazımızın diğer bölümlerinde de açıklamaya çalıştığımız gibi bu tür suçlar ekonomik, sosyal kültürel açıdan değerlendirilerek çözüm yolları aranması zarureti vardır. Kan gütme olaylarının kırsal alanlarda ve özellikle yurdumuzun geri kalmış bölgelerinde meydana geldiğini, bu yörelerin giderek kapalı topluluklar olmaktan çıkıp daha çok dışarıya açılmaları şehir-köy ilişkilerinin ve kitle haberleşme araçlarının yaygınlaşması, köye giden hizmetlerin artması, modern araç ve tekniklerin köye girmesi gibi geleneksel yapı ve değerler sisteminde değişmelerin meydana gelmesiyle bu tür suçların her geçen yıl azalmakta olduğu tespit olunmuştur.

Kan gütme olayları bir gün ortadan tamamen kalkacaktır. Ancak az gelişmişlik çemberinden kurtulmadıkça seyrek te olsa devam etmesi beklenilmelidir. Bu nedenle bu tür suçların yurdumuzdan tamamen silinmesi için önleyici zabıta tedbirlerinin yanında;

1. Konuyla ilgili ilim adamlarının, bakanlık temsilcilerinin ve diğer ilgili kuruluşların temsilcilerin katılacağı ve İçişleri Bakanlığının organizasyonu içinde bir heyet teşekkül ettirilmelidir. Bu heyet kan gütme olaylarının nedenleri, çözüm yolları hakkında ilmi, ve derinliğine tetkikatta bulunulmalıdır. Bu heyet çalışmalarının sonucunu bir rapor haline getirerek İçişleri Bakanlığı'na sunmalıdır.

2. Yurdumuzun geri kalmış kırsal bölgelerinin ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınması için DPT'nca bu bölgelere yapılacak yatırımların plânlanmasında (kan gütme olaylarının da göz önüne alınması) sağlanmalıdır.

3. Milli Eğitim Bakanlığı'nın tüm eğitim kuruluşlarında bu konuyu öğrencilerin ve yetişkinlerin eğitiminde işlemelidir.

4. Diyanet İşleri Başkanlığı, Müftülük ve diğer bağlı kuruluşların aracılığıyla kan gütmenin insan haysiyeti ve Müslümanlıkla bağdaşmayacağı keyfiyetini işlemelidir.

5. Adalet Bakanlığı, ceza evlerinde, Milli Savunma Bakanlığı da silâh altındaki erata kan gütme olayları hakkında gerekli bilgileri vererek suç işleme psikolojisi içerisinde olan insanları aydınlatmalıdırlar.

6. TRT ve diğer yayın organları ile kan gütme olaylarının medeni insanlara yakışmadığı ve hak aramanın usulünü yine kanunlarımız tarafından hükme bağlandığını, bizzat hak arama, yani ihkak-ı hakkın çağdışı bir anlayış olduğu sık sık işlenmelidir. Bilhassa kitle eğitimi yönünden sinema ve televizyon bu konuda daha faydalı olacaktır.

Kırsal alanda yaşayan vatandaşlarımızın bilgi sınırları genişletilerek çevresindeki doğa şartlarını kontrol altına alabilmesi ve bu bilgileri uygulayarak sürekli bir şekilde daha iyi, daha üstün bir yaşama düzeyine ulaşabilmesini temin ettiğimiz gün medeni vasfımızla bağdaştıramadığımız eski çağ zihniyetinin bir kalıntısı olan kan gütme olaylarında kökünü bir daha yeşermemek üzere kazıyabiliriz.

ÖDEVLER BİLGİSİ (Deontoloji) ve DEVLET MEMURLUĞU

Yazan: Gabriel Peronnet (*)
Çeviren: M. Asaf Özmen

Kanun ve Kazaî İçtihat hükümlerince Fransız devlet memurlarına düşen sır saklama görevi, hâlen genel bir tartışmanın merkezini teşkil etmektedir. Bazı kimseler, bunu, pek asil bir mesleğin gerekleriyle mantıken ilişkili bulunan bir zorunluluktan ziyade başka bir çağın kalıntısı olarak düşünür görünmektedirler. En az ılımlıların sözlerine bakılırsa, yeni politika ve tarih görüşünün, memurların, ideolojik kişisel eğilimlerine göre taraflı olmalarına ve tarafgir görünmelerine izin vermesi normal kabul edilmelidir.

Cumhuriyetçi politika sistemimizin böyle bir sapmayı kabulü olanaksızdır. Bu sistem Cumhurbaşkanını serbestçe tayin eden seçmen kitlesinin kararını her şeyin üstünde tutar: Kamuoyu, temsilcilerini aynı şekilde parlamentoya gönderir. Devlet Başkanına ve Meclise karşı sorumlu olan hükümet, idareyi yönetir. Sonuçta, Cumhuriyet geleneğine göre, millet huzurunda icraatından sorumlu olan idare değil, ama kamuoyu karşısında bu icraatın sorumluluğunu yüklenen hükümetin kendisidir. Bakanlara ve il idare âmirlerine bağlı bulunan idarenin, bu sebeple millete bizzat söyleyeceği bir husus bulunmamaktadır.

İşte her demokratik sistemin dengesini sağlayan bu ilkelere göredir ki memurların genel statüsünün iki maddesi, bir yandan onların politik, felsefi ve dini düşüncelerine saygıyı sağlar, diğer yandan, görevlerini yerine getirirken bildikleri olaylar ve haberlerle ilgili her hususta, kendilerine meslekî sır saklama yükümlülüğü getirir.

Haberin, ait olduğu kişileri bıktıracak derecede taşıp yaygınlaştığı bir sırada, devlet memurlarını meslekî ketumiyete zorlamak, cüretkâr

* Fransız M. Chirac Kabinesinin Devlet Memurlarından Sorumlu Bakanı.

bir girişim olarak gözükebilir. Çünkü bazı çok iyi niyetli memurlar, çoğu zaman falan baskı gurubununkinden veya falan sosyal sınırlarından daha objektif ve daha ılımlı olacağını düşünerek kendi görüşlerini ifade arzusuna kapılabilirler. Bu takdirde, memurlar, vatandaşların tümüne hizmet götürmek için ellerinde bulundurdıkları bilgiler sanki kendilerininmiş gibi hareket etmiş olurlar. O zaman, vatandaşların memurların tarafsızlığına olan güveni kaybolabilir ve kendilerine devredilen yetkinin yerine getirilmesi mümkün olamaz.

Şu halde meslekî ketumiyet zorunluluğu aktüalitesini tam anlamıyla muhafaza etmektedir. Bu zorunluluk, memurların ellerindeki bilgilerden hizmetin dışındaki maksatlarla faydalanmalarını yasaklamaktadır.

Bu yasak serttir. Yasak, sözlü bilginin veya bu bilginin dayanağının yani haberin yer aldığı belgelerin verilmesiyle ilgilidir. Filhakika parlamentoya hükümetin politikasını bildirmek ve kamuoyuna açıklarken bu politikayı halkın anlayacağı dil ile ifade etmek görevi münhasıran idarenin başı ve politik yönden sorumlu olan bakana düşer: halka açıklama konusunda bakan lüzum görürse, memurun ketumiyet zorunluluğunu kaldırır.

Biri fikir hürriyetini tanıyan, diğeri ketumiyeti zorunlu kılan iki kuralı nasıl bağdaştırmak. Üçüncü Cumhuriyet, Devlet Hizmetinin gereksinmelerini her zaman katı şekilde yorumlamıştır: bu sebeple memurlara sendikalaşma hakkı kanunen ancak 1946 da tamamlanabilmiştir. Askerlerle diğer Devlet hizmetlilerinin 1945 ten önce seçim hakkı bile yoktu.

Cemiyetin gelişimi, fikir hürriyetine saygı duyan, ifade hürriyetini kabul etmeyen bu derece sert bir anlayışı, artık daha uzun süre kabul edemiyordu. Bundan dolayı idare edilenlerin veya idareden yararlananların kafasını karıştırabilecek bir davranış hürriyetini memurlar için kabul etmeli mi idi. Bu durumda, idare edilenlerin, Kanaatlarını açıklayan memurun, görevini yerine getirirken kamu hizmetinin tarafsızlığı ilkesine saygılı olup olmadığını kendi kendilerine sormaya hakları vardı.

Böyle nazik bir uzlaştırmayı, Danıştay, memurların tabi oldukları ketumiyet görevini tarif ederek bir kazai içtihat ile somutlaştırdı.

Tavsiye edilen tutum, bir memurun elinde bulundurduğu bilgileri değil taraflı olduğu düşünce ve kanıları ilgilendirmektedir. Burada memurların objektifliğinin ötesinde hizmetinde bulundukları vatandaşların düşünce ve kanıları karşısında tarafsızlıklarını korumaları söz konusudur.

Ketumiyet ödevi, memurun iş başında bulunup bulunmadığına göre farklı şekilde yorumlanır. Kamu hizmetlileri, görevlerini yerine getirirken sözlerle veya hareketlerle herhangi bir kanaati açıklamaktan kaçınmak durumundadırlar. Kamu hizmetinin tarafsızlığı, memurların, hizmetlerini herhangi bir propagandanın emrinde bulundurarak vazife görmelerini yasaklamaktadır. Bu zorunluluğun önemi üzerine ne kadar durulsa azdır. Böyle bir zorunluluğun bulunmaması halinde idare edilenler ve kamu hizmetlerinden yararlananlar için artık hürriyet yok demektir. Hükümet gücünün bir parçasını ellerinde bulunduran kimseler, bu gücü politika propagandacılığı yapmak için kullanıyorlarsa artık gerçek demokrasinin mevcut olmayacağını görmek, böyle bir hürriyetin ne kadar esaslı olduğunu ölçmeye kâfidir. O zaman memurları alet ederek Devlet bütün milleti ortak bir tutuma zorlayabilir: başvuru olan ideolojik kaynak ne olursa olsun bunun adına totaliterlik denir.

Memur, hizmetin dışında kendi kanaatlerini ifade etmekte, diğer bütün vatandaşlar gibi, şüphesiz serbesttir. Bununla birlikte, kamu gücü ile sürdürdüğü imtiyazlı bağları, kendisini kanılarının ifade şeklini ılımlaştırmaya ve her halükârda kanılarına mütecaviz şekilde vermekten kaçınmaya zorlar. Memurların halka açık tartışmalara meşru olarak katılmaları halinde, kamu sorumlularının davranışını nitelemesi gereken ılımlılık ve olgunluğu gösteremezlerse, tarafsızlık ilkesi gerçekten bozulmuş olur.

Şunu ilâve edelim ki, memurların hizmetin dışında tabii olarak siyasal etkinliklere katılma, gerekirse, beğendikleri adaylara etken şekilde destek olma hakları vardır. Ama mevcut bir içtihat kararı, böyle durumlarda memurların, hâkimlerin veya askerlerin, taşıdıkları devlet hizmetlileri sıfatlarına başvuramayacaklarını belirtmektedir.

Bu sorunlar üzerine açılan tartışma, memurların genel statüsünün herkesin haklarının birbirine bağlılığı içinde, en liberal statülerden biri olduğunu belirtmeyi mümkün kılmaktadır. Zaten statü, idarenin eski bir tarafsızlık geleneğine cevap vermektedir. Bu nedenle hiçbir memur, aşırılıkların, idarenin imajına gölge düşürmesini kabul etmez.

Kamu hizmetine saldıranlar, onun demokratik işleyişinin bağlı bulunduğu kuralları hatırlayan kişiler olmaktan ziyade bazı memurları, Cumhuriyet geleneğine ters düşen tutumlara sürükleyerek milletin gözünde hizmetin itibarını zedelemeye girişenlerdir.

Bağımsız bir cemiyette kendisini gösteren baskılar ve menfaatler karşısında memurlar, devamlılığı, objektifliği, tarafsızlığı temsil ederler. Günlük etkinliklerinde kamu yararının, tolerans ve adalet içinde ifadesini bulması önemlidir.

YENİ JAPONYA'DA GELİŞMELER

YAZAN: ANTHONY PAUL

ÇEVİREN: Tacettin Gürel PAKELGİL

Gümüşhane Vali Muavini

1973 yılında Japonya'yı anlamak için yapılacak bir teşebbüs bu efsanevi milletin ekonomik büyümesine dair bazı istatistiklerle başlamak zorundadır. 1946 yılında savaşın tahrip ettiği ekonomilerini: Yeniden inşa edebilmek için Japonya'nın geniş Amerikan kredilerine ihtiyacı vardı. Ve ortalama bir Japon yılda 7.40 dolarla geçiniyordu. Ekonomi tarihinde süratli bir geri dönüşten sonra Japonya bu gün A. B. D. nin savaş sonrası borçlarını 22 yıllık bir planla ödemiştir. Ve fert başına düşen yıllık gelir hemen hemen 1800 dolardır.

Japonya şimdi A.B.D. ve Sovyetler Birliğinden sonra Ekonomi bakımından 3. ncü büyük ülkedir. Ve gemicilik, radyo, fotoğraf makinaları, televizyon cihazları, motorlu araçlar ve diğer kalemlerde istihsal istatistikleri dünyaya öncülük etmektedir. Otomobil, suni ipek ve çelik gibi ana sahalarda A.B.D. e göre 2 nci durumdadır. Japonya'nın yıllık istihsalı yakında Çin, Hindistan ve diğer bütün doğu ve Güney Asya ülkelerinden daha büyük olacaktır. Bir kısım ekonomistler asrın sonunda Japonya'nın A.B.D. den daha fazla ekonomik genişliği ve daha fazla fert başına düşen yıllık gelire sahip olacağını söylemektedirler.

Japonların Ekonomisini başarılı kılan nedir? Belki gelirin aslan payının işçilere gitmesidir. Fortune magazine göre: Basit olarak onların çalışma azmidir. Guruba bağlılık hayret vericidir. 5 Japon'dan bir yıllık iznini kullanır ve % 40'ı yarisını veya daha azını kullanır. Ve Japonya haftada 2 gün tatili olmadan Ekonomik yönde ilerleyen tek millettir. Ülkedeki bu eşsiz enerji hükümet ve özel Teşebbüsün ortak bir teşebbüsü olan «Japon External Trade Organization — JETRO» (Japonya dış ticaret teşkilatı) vasıtasıyla aynı tarzda dışarıya aksetmek-

tedir. Jetro'nun 1951 yılında kurulduğundan beri A.B.D.ne yapılan ihracat A. B. D. nin Japonya'daki ithalatının 2 misli büyümüştür. Bir misal olarak bu yıl A.B.D. de satın alınan 20 yeni motorlu araçtan 18 i Japonya'dan gelecektir.

ÖNEMLİ KAZANÇLAR:

Aynı tedbire başka yerlerde de başvurulur. Bizi A.BD ve Taiwan'dan sonra 3-ncü büyük müşteri yapan İngiltere'ye geçen Mali Yılda Japonya'nın ihracatı (İngiltere'nin Japonya'ya yaptığı ihracattaki %-9.5 luk artışa karşılık) %-66 ya yükselmiştir. İngiltere'nin Japon otomobillerine yaptığı ithalat 5 misli artmıştır. Ve Japonya şimdi tanınmış motorlu araçlar, foto grafik teçhizat ve televizyon cihazları gibi en az 15 kategoride İngiliz İthalat pazarlarının % 30 undan daha fazlasını ele geçirmiştir.

İsviçre'de Japon Toyota Motorsun bulunduğu bir eyalette 1966 yılı içinde 175 otomobil satmıştır. Geçen yılı Toyotonun otomobil ve kamyon satışı 22.680 ile Volkswagen'in 15.871 olan miktarını geçmiştir.

Batı Almanya'da portatif radyolardan % 99 u Japonya'dan gelmektedir. Böyle bir akımın neticesi olarak A.B.D. ve İngiltere'yi de içine alan bir hayli ülke Japonya ile ticaretini geliştirdi. Şurası muhakkak ki böyle bir muvazanesizliği gidermenin en iyi yolu Japonlara daha fazla mal satmaktır.

Mamafih Japon hükümeti yakında Japonya'ya yapılan satışlara uygulanan «Non. tarif-tarifesiz gümrük» engellerini kaldırdı veya yumuşattı. Misal olarak Kentucky pişmiş tavuklarını Japonlara satabilirsiniz. Fakat bu tavuklar Kentuck veya başka bir yerden geliyorsa satamazsınız. Zira sağlık nizamnameleri bütün yabancı tavukların deri hastalığını taşıdığını ihtiva eder. Bu sebeple Japon tavuklarını piyasaya arz edebilmek için pişirmek mecburiyetindeyiz.

Hatta malınızı kabul ettirmeyi başarırsanız 310.000 toptancı ve 2 milyon perakendeciden ibaret dahili bir dağıtım sistemi olan Hong-Kong ihracatçıların daveti ile karşılaşacaksınız.

BATININ HATALARI: Böyle bir gayri muayyen gümrük tarifesinin hoşnutsuzluğu açığa vurulurken birçok Japon iş adamı Japonya'da ya-

bancı satış çabalarını tenkit eder durumda kalırlar. Bir misal olarak büyük Japon şehirleri Japonya'da mavi pamuklular için büyük bir talep tespit eden A.B.D. fabrikatörleri tarafından sarılır. Fakat sonra dünyanın en zayıf insanlarına göre hazırlanmış Amerikan pantolonlarını gönderirler. Amerikalılar şahsi girişimde bulunmadan önce de mahalli pantolon fabrikatörleri A.B.D. den ithalatta bulunmuşlardı. Bununla beraber Japon hükümeti artan bir şaşkınlıkla dünyanın en geniş döviz rezervleri ile milli arzuya bakmaktadır. Gerçi Maliye Bakanı Japonya'nın 8.000 milyon dolar dövizle haiz olduğunu kabul etmektedir. (Batı Almanya'nın 10.000 milyon dolar dövizine göre 2.ci) Birçok yabancı gözlemci Japonya'nın döviz rezervlerini 12.000 milyon dolar kabul etmektedir ve hâlâ süratli bir şekilde artış göstermektedir.

FİYAT DALGALANMALARI: Japonyaların zengin bir cennette yaşadıklarına dair telinde bulunulur. Fakat tamamen böyle değil. Gerçi ortalama bir ücretlinin payı son savaştan beri geniş ölçüde değişti. Birçok sahalarda batı ölçülerinin gerisinde kaldı yiyecek fiyatları diğer kalkınmış milletlere göre iki mislidir. Sığır eti takriben 2 dolardır ki yalnız geçen yıl % 50 artmıştır. Hatta Pirinç ve Balık gibi sabit kalemler ortalama bir Japon'un gelir düzeyinin ötesinde artış göstermektedir.

Ülkede önemli fiyat artışları bulunmaktadır. Misal olarak tipik bir Örnek Tokyo civarında beş yıl önce 2200 dolara satın alınan bir ev arsası şimdi 12.800 dolar değerindedir. Arsanın yüz ölçümü nedir? Tam bir dönümün 13 te biri. Ortalama bir evin içinde oturma alanı inanılmaz derecede küçüktür. Tokyoda 75 feet kare (bir Londra için tespit edilen 194 feet kareye karşılık) Ve evlerin yalnız 4 te birinde yıkanma yeri vardır.

Fakat belki Japonya'nın en çetin problemi çevre kirlenmesidir. Kırılık alanlarının eşsiz güzelliği ile gurur duyan insanların ülkesi şimdi dünyanın en kötü kirlenmesine haizdir. Misal olarak Tokyo civarındaki derelerde genç ilim adamları heyecanlı bir şekilde su içinde bil fiil çekilen fotoğraflarla kimyevi kirlenmeyi gösterdiler.

Yokkaichi de hemen hemen 1000 kişi petrol rafinerilerinin dumanlarının sebep olduğu şiddetli astımdan acı çekmektedir. Bunlardan 80'i ölmüştür. Honshu adasının batı tarafında Jintsurmağı boğunca düzinelerle insan mahalli bir eriyikten çıkan cadmium zehirlenmesinden kelime olarak itai-itai zehirlenmeden sonra ouch-ouch denen bir hastalığa tutulmuşlardır. Bu kurbanların kemikleri ufak bir darbe ile kırır-

labilir. Ve gevrek olmaktadır. Bu kirlenmenin en acıklısı bir zamanların canlı Kyushu Balıkçı kasabası olan Minamata da vuku buldu. Geçende yapılan sayımda orada 74 kişi öldü. 491 kişide olmak üzeredir. Bunların beyinleri zedelendi. Zekâları tahrip oldu ve uzuvları petro kimya sanayi alanlarında gelen mahalli sulara bulunan civa artıklarıyla sakat kaldı.

Japonya'nın kalabalık şehirlerindeki kirlenme halkın kesafeti ile karışır. Tokyo, Osaka, Nayoga bölgelerinde Japonya'nın nüfusunun % 32 sini teşkil eden 33 milyon insan ülke arazisinin % 1 inde toplanır. Honshu'nun doğu sahillerinde Pasifik sanayi Kuşağı denen bölgede sinai istihsalin % 70 inden daha fazlası üretilmekte ve fabrikaların % 30 u burada bulunmaktadır.

MUHALEFİN BASKISI: Japonların yaşama şartları geçen aralık ayı seçimlerinin önemli bir neticesidir. Ruling Liberal Democratic Party-LDP 23 yıl iktidarda bulundu. Mesken, nakliye, yolları, çevre kirlenmesinin kontrolü, genel bir hastalık olan ve Japonların Kogai dedikleri plethora hastalığı gibi konularda ihmalkâr davrandığı için bu partinin hücumu maruz kalması sürpriz bir durum değildir.

Sosyalist ve Komünist muhalefet partilerinin 55 ilave sandalye de geçirmeleri LDP taraftarlarından birçoğunun sarsıntısına sebep olmuştur. LDP nin kayıplarının kötüye gitmiş olması sebebinin birçok gözlemci LDP nin yeni lideri 55 yaşındaki Kakuci Tanakada olmadığı görüşündedir. Harp sonrasının sabık 10 Başbakanı Japon Standartlarına göre soylu aileler ve Tokyo Üniversitesi mensuplarıncı aynı bir itibar görmektedir. Tanaka nadir bir şahsiyettir. Batılı bir tanıdık ona «küçük bir bahçede bir çiçektir.» demektedir. İflas etmiş bir at ve sığır tüccarının oğludur. Tanaka, inşaat mühendisliği gece kurslarından kurtulmak için bir bakıcı olarak kalmıştır. 20 yaşından imparatorluk ordusunda askerlik yaptı ve çok geçmeden zatürre hastalığına tutuldu ve ordudan çıkarıldı. Pasifik savaşının ilk bir kaç ayında Tokyoda kendi inşaat şirketini kurdu. 2 yıldan daha az bir zamanda savaş zamanının 50 önemli fabrikası ve mesken inşaat firmasından biri oldu.

Savaş son bulduğunda Tanaka politikaya atıldı. Başarısız bir çalışmadan sonra 1947 de parlamentoya seçildi. İş ilişkileri gelişirken beklenmedik şekilde onun buna denk bir politik kariyere sahip olamayacağı görüldü. Mamafih Başbakan Eisaku Şato geçen yıl emekliye ayrılma

kararını bildirdiğinde Tanaka 15 yıllık bir hükümet hizmetine iyi bir talihle geri döndü. Ve başarılı bir göreve atıldı.

REFORM KABİLİYETİ: LDP nin peş peşe gelen 6 ncı başarısı Tanakanın hükümetin karar ve karakterine dair sözüne ve «Yeni bir Japonya inşası-Japon adalar Grubunun modelini yeniden yapma planı» isimli iyi satış yapan bir kitabın yazarlığına bağlanır.

107.8 milyon Japon'un yaşama yollarını yeniden çizen komple bir teklif olan 230 sayfalık bir deneme. Bu kitap resmi hükümet politikası oldu. Bu planın neticesi olarak batıda, kuzeyde ve güneyde ortalama 250.000 nüfuslu küçük yeni kasabalara pasifik sanayi kuşağından binlerce fabrikanın, milyonlarca insanın hareketinden bahseder. Tokyo ve Osaka gibi kalabalık şehirlerde Tanaka boşaltılmış fabrika mahallerine parklar, çocuk dinlenme yerleri, müşterek oyun yerleri vs. olarak kullanılacağını yazmıştır. Japonların hoşlanacağı yeni dinlenme sahaları cemiyet, insan, güneş ve yeşillikler büyük şehirler ve sanayiden ayrılacaktır.

KARAMSAR GÖRÜŞ:

Kritikçiler yeniden planlamaya aynı durumun köylük alanlara yayılacağı tarzında hücumda bulunurlar. Hâlihazırda Kuzey Hanshu da Japonya'nın en fakir kasabalarından biri olan 13.463 nüfuslu Rokkasho da Tanakanın görüşü sıkıntılarla karşılaşmıştır. Plana göre Rokkasho 1985 de petro kimya endüstrileri petrol rafinerileri, çelik işleri ve nükleer enerji santralleri ile 150.000 nüfuslu modern bir şehir olacaktı. Rokkasho sakinlerinin çoğu bu mübadeleye kuvvetle karşı koydular. Aralık seçimlerinde hükümet üyeleri geleneksel LDP bölgelerinde yaşama tarzında rahatsızlık, kümelenme ve çevre kirlenmesinde muhalefetin tenkidi ile karşılaştılar.

Bununla beraber bunları nazara almayarak sivil bir gönüllüler ordusu yeni kasabalar ve yeni ağır endüstri alanları için seçim alanlarında çalışmıştır. Şehirlerin tesisi ile yeşil boş alanlarda Japonların yüksek apartman blokları ile bir ve iki katlı evlerinin yeniden yerleşme planları çizilmektedir. Projeyi takip için iş adamları, sendikalar inşaatçılar ve üniversitelerden yüksek seviyede bir meclis teşkil edildi ve özel bir grup fabrikaları yerleştirmeyi planlamaya başladı.

Bir milletin görüşleri elbette karanlıkları yenemezdi. 80 yıldan daha fazla bir zamandır tepelerden akan sular gibi insanlar şehirlere akın etmiştir. Onları köylük alanlara geri döndürmek için onlara cesaret vermenin oldukça güç bir iş olduğunu Başbakan geçenlerde bir mülakatta belirtti. İlk yeni kasaba kurulmadan önce Tanakanın partisi Senato seçimlerinde kritik bir durumla karşı karşıya geldi şimdi yeniden planlamaya muhalif olan Sosyalist ve Komünistlerden gelen şiddetli bir tecavüz 25 sandalyelik az bir ekseriyete dayanan kabineyi ele geçireceğini ummaktadır.

Japonya'nın politik geleceği hür dünyadaki artan ekonomik hâkimiyeti muhtemel bir uyuşmazlık kaynağı olarak kalmaktadır. Hâlihazırda Japonya'da nüfuzlu kişiler tehlikeyi görmeye başlamıştır. Fuji Bankası «Japonya'nın her şeyde kendi yolunu izleyemeyeceğini anlamak mecburiyetindeyiz» demektedir.

TOSYA İLÇESİNİN İDARİ COĞRAFYASI

METİN ÖZKINAY
Tosya Kaymakamı

ÖZ :

1 — COĞRAFİ DURUM

- A) İlçenin yeri
- B) Doğal yapı
- C) İklim
- D) Akarsular
- E) Bitki örtüsü
- F) Ulaşım durumu

2 — TARİHİ DURUM

3 — NÜFUS VE YERLEŞME DURUMU

4 — İDARİ KURULUŞ VE İLÇE ÖRGÜTÜ

5 — SOSYAL VE KÜLTÜREL DURUM

6 — EĞİTİM DURUMU

7 — SAĞLIK DURUMU

8 — EKONOMİK DURUM

- A) Tarım
- B) Hayvancılık

9 — BAYINDIRLIK İŞLERİ:

- A) Yollar

B) Belediye hizmetleri

C) Köy hizmetleri

10 — MALİ DURUM

A) Maliye

B) Özel idare

C) Belediye

11 — KALKINMA ÇARELERİ VE GENEL KANAAT

1 — COĞRAFİ DURUM;

A — İlçenin Yeri:

Tosya İlçesi Batı Karadeniz Bölgesinin şehirlerinden Kastamonu İlının 49 190 nüfuslu şirin bir ilçesidir. Yüzölçümü 1197 Km² olup, Kuzeyinde Kastamonu, Güneyinde Çankırı ili ve İskilip, Doğusunda Kargı ve Batısında Ilgaz ilçeleri ile komşudur. Karadeniz'e uzaklığı 107. 2 Km. dir.

B — Doğal Yapı:

Tosya umumiyetle fazla yüksek değildir; ortalama yükseltisi Anadolu'nun ortalama yükseltisi kadardır. Kesin bir rakam verilmek isteniyorsa ortalama yükselti 850 metre kadardır.

İlçe Kuzeyinde Ilgaz dağlarının doğu uzantıları ile güneyde Köroğlu Dağlarının doğu uzantıları arasında yer almaktadır. Fiziki haritaya bir göz atarsak en geniş sahayı 500 1000 m. basamağı teşkil etmektedir. 500 m. basamağı aşağı ovada görmekteyiz, 2000 metre ve 2000 metreden yüksek yükselti basamağı çok cüz'i yer işgal eder. Bu yükseltiler tepeler halinde belirir ve devamlı değildir.

Morfolojik esas şekiller bakımından hakim görünüş, geniş tabanlı, bir tarım sahası teşkil eder. Devrez çayı vadisi, kenarlarında dağlık olanlar ve dağ etekleridir.

Diğer küçük morfolojik şekiller toplulukları ise:

a) Devrez çayı vadisinde: geniş sahalı bir birikinti ovası, Ilgaz Dağ-

ları ve Koroğlu dağları doğu uzantıları arasında teşekkül etmiş bir çöküntü havzasına uymaktadır.

b) Dağlık alanlar: Kuzeyde Ilgaz Dağlarının devamı güneyde ise Koroğlu Dağlarının doğu uzantılarını teşkil eden yüksekliklerdir. Genellikle yükseklikleri 1500-2000 m. dir. Dağlık alanlar genel olarak ormanlarla kaplıdır. Genellikle Anadolu'yu etkisi altında bulundurmuş olan Alp ve Alp öncesi telefonik hareketler bölgede etkili olmuştur. Kuzey Anadolu deprem fay hattı Tosya'dan geçer.

C — İklim:

Kışları soğuk ve kar yağışlı, yazları sıcak ve kurak geçer. Ortalama yıllık yağış 45 ile 55 Cm. dir. Ortalama yaz sıcaklığı 20,2 derece, Ortalama kış sıcaklığı 1,4 derece ortalama yıllık sıcaklık ise 12 derecedir.

Yağışlar yükseklik arttıkça artar, yağmur halinde yağış en çok Nisan Mayıs aylarında görülür. Temmuz - Ağustos ayları çok kuraktır. Diğer aylarda ara sıra geçici olarak yağmur yağışı görülür, Karlı günler sayısı ortalama olarak 18 gün, karla örtülü günler sayısı 23 gündür. 1500-2000 metre yüksekliklerde bu 90 güne kadar çıkmaktadır. Rüzgârlar daha ziyade güney doğu ve kuzey batı yönünden eserler. Kısaca diyebiliriz ki:

Tosya'da Karadeniz'le İç Anadolu arasında bir geçiş iklimi hüküm sürmektedir.

D — Akarsular:

Akarsular içerisinde en önemlisi Devrez çayadır. Kaynağını Çubuk kazasının kuzeyinde 1800 metre yüksekliğindeki Aydos dağı eteklerinden alır, daha birçok kol akarsuları da alarak Kurşunlu, Ilgaz ilçe sınırları içinde yoluna devam eder. Yıllık akım ölçüsüne göre saniyede 2 m³ su akıtmaktadır. Tosya sınırları içinde % 04 meyil gösterir. Kargı kazasına girdikten sonra Kızdırmağa kavuşur, Devrez çayına ilçe sınırları içinde; batıdan doğuya doğru Kolçakoğlu Değirmen deresi, Göl çayı, Geyikli dereleri karışır. Kuzey tarafından ise Derinöz çayı, İncesu ve Uğuz çayını alır.

E) Bitki Örtüsü:

Tosya İlçe sınırı içinde bitki örtüsünü iki kısımda inceleyebiliriz.

- a) Tabii bitki örtüsü,
- b) Kültür bitkileri,

a) Tosya ilçe sınırları içinde 750 ile 1000 metreler arasında yaprağını kışın döken geniş yapraklı ağaçlarla çalı şeklini almış dikenli bitkiler yer almaktadır, bunlar arasında meşe, dağlandığı, karaağaç, dere ve çay kenarında kavak, söğüt, düz ve kurak yerlerde, ardıç, geven, yaban gülü, karaçalı, karamaz gibi bitki çeşitleri yer alır. 1000 ile 1700 metreler arasında ekseriyetle iğne yapraklı ağaçlar teşkil eder.

1000 ile 1250 metre yükseklikler arasında az miktarda geniş yapraklılardan meşe ve yaban gülü, iğne yapraklılar arasında yer almaktadır.

Ormanlar içerisinde sarıçam, gürgen, köknar, münferit halde kayın ağaçları ve bodur ardıçları yer almakta olup 1500 metreye yaklaştıkça karaçam ağaçları keşif bir durum arz eder Tosya kazasının dört etrafı 1000 metre yükseklikten itibaren ormanlarla çevrilmiştir.

b) İnsanlar tarafından yetiştirilen kültür bitki örtüsü 500 ile 750 metre yükseklikleri arasında yer almakta olup 17 322 hektarlık bir alanı kaplar. Bu alanda tarlalar, sebze bahçeleri ve meyve bahçeleri yer alır.

F — Ulaşım durumu:

Tosya; Kastamonu, Çankırı ve Çorum arasında olup, ulaşım karayolu ile yapılmaktadır.

Kastamonu - Tosya 74 Km. olup, muntazam minibüs seferleri yapılmaktadır.

Tosya - İskilip 76 km. olup haftada karşılıklı iki gün tarifeli minibüs seferi yapılmaktadır.

Tosya - Kargı: 42 km dir.

Tosya - Çankırı: 85 Km. olup Ankara yolu üzerinde olduğundan tarifeli ve tarifesz otobüs ve minibüs seferleri yapılmaktadır.

Tosya 1978 yılından itibaren İstanbul - İran transit yolu üzerinde, çok Önemli bir ilçe olacaktır. Yol faaliyeti süratle devam etmekte olup Samsun'dan Tosya sınırlarına kadar yol tamamlanmıştır. Tosya Kargı arası. 130 milyona ihale edilmek üzeredir ve bu yolun ihalesi ile Gerede'ye kadar yolların tamamı ihale edilmiş olacaktır. Gerede - Tosya arası yol inşaatı süratle devam etmektedir. Tosya - Ankara yeni yol güzergâhı ise bu yılın sonunda en geç 1977 Mart'ı başında hizmete girmiş olacaktır.

Merkezin köyleri ile irtibatı Türkiye şartlarına göre iyidir. Bu yıl inşası biten yollarla yolu olmayan köy kalmamıştır.

2 — TARİHİ DURUM:

TOSYA (DOCEİA)

Bu ismi Bizans çağında almıştır, bundan önceleri adının (Zoaka) olduğunu Ptolemaios 544 den öğreniyoruz. Docea bir aile ismidir. Bu aile Tosya'nın yerli ailesidir. Bizanslılarla izdivaç yolu ile akraba bulunuyordu. Bu aile ve dolayısıyla Docea'nın Kommenler tebaasına girdiğine dair bir işaret olmadığına göre Kommenler Kastamonu'da hüküm sürerken belki müstakil veya Galata'ya bağlı bulunuyordu.

Bu günkü Tosya'nın bulunduğu yerde Arkeolojik eser bulunmadığı ve bir kazıda yapılmadığı gibi ne zaman kurulduğu hakkında bilgi edinilmemiştir. Belki de Decaia'nın olduğu yer burası değildir. Bu şehrin saz ovasında bulunduğu da tahmin edilmektedir. Çünkü burada çok eski iskân yerleri belirtileri mevcuttur.

Tosya'nın doğusunda Bizans çağına ait bir iskân yeri olan Mermer direk, Batısında Osmanlılar zamanına ait Acıkavak mevkileri vardır. Bayat, Karabek, Aspinar Köyleri de Roma ve Bizans çağından itibaren birer iskân yeridir.

Tosya 1284 yılına kadar Çankırı ve Kastamonu'ya bağlı Kadılı iken, bu tarihten itibaren Kastamonu'nun kazası olmuştur.

YÜCE TEPE:

Vaktiyle iskân yeri iken bu gün terkedilen bu küçük höyükte Devrez kenarında Tosya'nın (2) saat güneybatısında Bayat köyünün Taş Kaynar mahallesi arazisi içindedir.

Devre çayı Höyüğün kuzey dibini yalayarak akmaktadır. Boyu 50, 30, yüksekliği bilhassa ortada 6 metredir. Burada bulunan çanak, çömlek kırıkları şu evsafı taşımaktadır.

1 — Perdahlınmış, fırın tekniğinin kötülüğünden içi ve dışı simsiyah olan parçalardır.

2 — Kum karışık kaba hamurdan yapılmış, perdahlı ve dışarısı hafif kırmızı olan parçalardır.

3 — İnce Hamurdan çarkla yapılmış dışarısı açık kırmızı ve perdahlı çanak ve çömlek parçalandır.

Bu höyükte bulunan parçalar Roma ve Bakır devri evsafı göstermemekte iseler de; kesin hüküm kazılar yapıldığında verilecektir.

HARMAN TEPE:

Küçük bir iskân yeri olup, Devrez boyunda Tosya'nın iki saat doğusunda ki saz ovasında bulunan sofular köyü arazisi içinde kalır. Boyu 50 m. ni 50 m. yüksekliği 3 metre olan iki iskân yeri daha vardır. Bunlarda Harman epe denilmektedir.

TOSYA TÜMÜLÜSLERİ:

Tosya'nın iki saat batısında Suluca köyünde (Çağfil) ve (Öbek) Tepeleri, Papazini mevkiindeki (Çeç) Tepeleri henüz kazılamamıştır. Tosya'nın 3 saat doğusunda ki Akseki köyünün Irmak boyunda bulunan Haccalar ve yıkık yar tepeleri (Ortalıca) tepesi gibi tümülüsler vardır.

TOSYA KAYA MEZARLARI:

Buradaki mezarlardan ilki Tosya'nın üç saat güneybatısında bulunan Karabek köyünde olup adına Ambar kaya denilmektedir. Mezar bu köyün 10 dakika güneyindeki küçük bir kayaya oyulmuş bir çift odadan ibarettir. Soldaki odanın yüksekliği 1.50 m. Eni 1.70 m. derinlik 1 metredir. At nalı şeklinde giriş yeri 090 Cm. boy 0,68 cm. eni olan bir kapıdır. Odanın eni ve boyu 3.20 m. yüksekliği 1.50 m.dir. Birer tane yanlarında bir tane arkada olmak üzere üç arka solium vardır ki, bun-

ların boyları 2.30 enleri 0.90 cm. dir. Tavan kubbemsidir. Sol kapı duvarları ile sağ duvardaki arka soliumların başında boylan 0.30, yüksekliği 0.20, derinliği 0.08 cm. olan birer niş vardır. Sağdaki odada tıpkı diğeri gibidir. Yalnız tavanı tonozludur. Bu mezarlar (M.S. II. III.) cü yüzyılda yapılmış bir roma eseridir.

GAVUR EVİ:

Bu mezar Tosya'nın bir saat güneyinde Çüş Çüş kışlası mahalline 15 dakika batısında sarp bir kayaya oyulmuştur. Devrez Çayı burada büyük bir kavis yaparak mezar adasının olduğu odayı dolanmaktadır. Mezarın yanına varılmamakla beraber geriden görüldüğüne nazaran dikdörtgen biçiminde giriş yeri aynı şekilde bir kapısı olduğu anlaşılmaktadır. Tavanın düz olduğu iki tarafında ölü sedirleri bulunmaktadır.

GAVUR EVİ:

Bu kaya mezarı Tosya'nın iki saat kadar güneybatısındaki Bayat köyünün TAŞ kaynar mevkiinde büyük bir kayanın 10 metre yukarısına oyulmuştur. Odanın ağzında sürgülü bir taş kapağı ile içinde üç tane ölü sediri bulunmaktadır.

DELİK KAYA MEZARLARI:

Bu mezarları Tosya'nın bir saat kadar batısında, kuzeyinde bulunan Ermelik köyünün altında ve Deringöz çayının kenarındadır. Birisi küçük, ikisi büyük olmak üzere üç odadan ibarettir. Şekilleri muntazam olmayan mezarların kıyıları, kemerleri, tavanları adeta fırın kubbesi gibidir.

TOSYA KAYA TÜNELLERİ:

Gâvur kayası tüneli: Bu tünel Tosya'nın bir saat doğusunda Çüş Çüş kışlası denilen mevkiin 15 dakika batısında ve Devrez Suyunun kenarında gâvur kalesi denilen kayanın satı yüzünde bulunmaktadır. Ağzı doğuda ve kayanın üzerindedir içi dolu olduğundan şekli hakkında bilgi veremiyoruz.

CENEVİZ KAYASI KAYA TÜNELİ:

Tünel Tosya'nın 6 saat güneyindeki Çukur ören, Tosya'nın Seki köyünün 3 saat güneybatısına düşmektedir. Buradaki çiftlik vaktiyle bir Hristiyan'ın iken bu gün Seki köylülerine geçmiştir. Buraya Gâvurun Çiftliğinde denilmektedir. Tünel bu çiftliğin yanındaki dere kenarında müstakil bir kayaya oyulmuştur. Kayanın tepesinden aşağıya doğru taşlı ve donozlu bir yol indiği ve içinin su ile dolu olduğu anlaşılmaktadır.

GAVUR KAYASI KALESİ:

Bu kale Tosya'nın bir saat güneyinde Çüş Çüş kışlası mevkiinde tam Devrez Suyunun kenarında tabii sarp bir kayadan ibarettir. Devrez çayı bir kavis çizerek kaleyi dolaşmaktadır. Sarp olan üç taraftan hiçbir veçhile üzerine çıkmak mümkün değildir. Ancak kuzeybatısından çıkılmaktadır. Üzerinde bazı bina temelleri, batısında bir kaya mezarı ile bir tünelden başka hiç bir şey yoktur. Kalenin doğusunda ve Devrez üzerinde iki köprü ayağının bulunması vaktiyle yolun buradan yani kalenin dibinden geçtiğini göstermektedir.

EMİRLER ŞEHRİ KALESİ:

Bu şehir harabesi Tosya'nın üç saat doğusundaki Sofular ve Kuşçular köyleri arasındadır. Harabenin etrafı harçsız surlarla çevrilmiş fakat bunlar kâmilten yıkılmıştır.

TOSYA CAMİLERİ:

Osmanlılar çağında yapılmış Yeni (Cami (Abdurrahman Paşa Camisi) 1584 yılında Maraşlı Abdurrahman Paşa tarafından yaptırılmıştır.

PAZAR CAMİSİ:

1620 M. Yılında Hacı İsmail Ağa namında bir hayırsever tarafından yaptırılmıştır. 1317 - 1333 tarihlerinde tamir görmüştür.

3 — Nüfus ve Yerleşme Durumu :

Tosya Merkezinin dışında 53 köyü vardır, İlçe merkezi Cumhuriyet, İbniselim, Kargı, Hacıpir, Camiatik, Fevzipaşa, Hocaimat, Harsat, Şeyh, İlyasbey, Dere, Hocafakı, Hocakemal, Çatma, Pınarbaşı, Müslümcedit Şehreküstü, Dilkişah olmak üzere 18 mahalleden teşekkül etmiştir. İlçe merkezine en yakın köy 7 Km. En uzak köy 36. Km. dir.

1975 yılı nüfus sayımına göre ilçe ve köylerin nüfus miktarları:

No.	Köyün Adı	Nüfusu	No.	Köyün Adı	Nüfusu
1	— Ahmetoğlu	451	29	— Kayaönü	614
2	— Akbük	971	30	— Keçili	380
3	— Akseki	336	31	— Kınık	239
4	— Aşağı Berçin	378	32	— B. Kızılca	274
5	— Aşağıdikmen	261	33	— Kösen	260
6	— Aşağıkayı	1106	34	— Kuşcular	688
7	— Bavat	984	35	— K. Kızılca	242
8	— Bürnük	488	36	— Kilkuyu	2093
9	— Çakırlar	439	37	— K. Sekiler	471
10	— Çaybaşı	777	38	— Mısmılağaç	305
11	— Çaykapı	454	39	— Musaköy	306
12	— Celtikci	324	40	— Ortalıca	2110
13	— Çepni	543	41	— Özboyu	282
14	— Çevlik	697	42	— Sapanca	743
15	— Çifter	584	43	— B. Sekiler	797
16	— Çıkkürköy	436	44	— Sevinçören	324
17	— Dağardı	497	45	— Sofular	489
18	— Dağçatağı	588	46	— Suluca	1109
19	— Dedemkâü	264	47	— Şarakman	145
20	— Ekincik	665	48	— Y. Dikmen	407
21	— Ermelik	553	49	— Y. Kayı	477
22	— Gökçeöz	955	50	— Yağcılar	822
23	— Gökomuz	668	51	— Y. Berçin	349
24	— Gövecik	680	52	— Yenidoğan	1142
25	— İncebel	286	53	— Zincirlikuyu	388
26	— Karabey	881	YEKÛN		31748
27	— Karaköy	494	İlçe Merkezi Nüfusu		17442
28	— Kargın	563	GENEL YEKÛN		49190

4) İdari Kuruluş ve İlçe Örgütü:

A) BAŞBAKANLIK;

- a) Müftülük: 1 Müftü, 1 Kâtip, 22 Müezzin, Hademe.
- b) Tapu Sicil Muh: 1 Tapu Sicil Muhafızı, 1 Muhafız muavin. 1 Fen memuru. 1 Kâtip. 1. Müstahdem.
- c) Şehir Kadastro Md: 1 Müdür. 1 Fen Amiri. 2 Posta tapu memuru. 5 Fen Memuru. 1 Kâtip 1 Şoför, 1 müstahdem 1 kadrolu jaloncu.

B) ADALET BAKANLIĞI :

- a) 2 Savcı, 2 Hakim, 1 Başkâtip, 9 Zabıt Kâtibi, 1 İcra Memuru, 1 Seçim Şefi, 1 Seçim Memuru, 2 Mübaşir, 3 Müstahdem.

C) MİLLİ SAVUNMA BAKANLIĞI :

- a) 1 Askerlik Şube Başkanı, 1 Asteğmen, 2 Sivil Memuru.

D) İÇİŞLERİ BAKANLIĞI :

- a) 1 Kaymakam, 2 Tahrirat Kâtibi, 1 Şoför, 1 Müstahdem.
- b) 1 Nüfus Baş memuru, 2 Tescil Memuru, 2 Kâtip, 1 Müstahdem.
- c) 1 Emniyet 'Baş komiseri, Emniyet Komiseri, 8 Polis, 15 Gece Bekçisi.
- d) 2 Jandarma Astsubay, 3 Uzman Çavuş.

E) MALİYE BAKANLIĞI:

- a) Mal Müdürlüğü: 1 Malmüdürlü, 1 Muhasebe Şefi, 2 Vergi Şefi, 2 Muhasebe Memuru, 1 Daktilo, 1 Veznedar, 1 Milli Emlâk Memuru, 19 Vergi Memuru, 1 Yoklama Memuru, 1 Gelir Daktilo, 3 Tahsildar, 1 İcra Memuru, 2 Müstahdem,

F) MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI:

- a) Lise Müdürlüğü: 1 Lise Müdürü, 1 Baş muavin, 3 Muavin, 13 Öğretmen, 1 Kâtip, 5 müstahdem,

- b) Ticaret Lise: 1 Müdür, 3 Öğretmen, 1 Kâtip, 2 Odacı.
- c) Kız Meslek Lisesi: 1 Müdür, 1 Müdür Muavini, 7 öğretmen, 1 Kâtip, 2 Müstahdem.
- d) İmam Hatip Lisesi: 1 Müdür, 1 Müdür Muavini, 4 Öğretmen, 1 Kâtip, 1 Müstahdem,
- e) Pratik Sanat Okulu: 1 Müdür, 4 Öğretmen, 1 Kâtip, 3 Müstahdem.
- f) Halk Eğitim Müdürlüğü: 1 Halk Eğitim Müdürü, 1 Kâtip, 1 Müstahdem.
- g) İlköğretim Müdürlüğü: 1 ilköğretim Müdürü, 1 Müdür Yardımcısı, 1 Kâtip, 1 Odacı,

G) SAĞLIK ve SOSYAL YARDIM BAKANLIĞI

- a) Sağlık İdaresi Başkanlığı 1 Doktor, 1 Kâtip, 3 sağlık memuru, 6 Ebe, 1 Şoför, 2 Müstahdem.
- b) Devlet Hasta hanesi Baştabipliği: 1 Baştabib, 1 Kadın mütehassısı, 1 Başhemşire, 15 Hemşire, 1 Hastahane Müdürü, 1 Ambar Memuru, 1 Ayniyat Saymanı, 1 İdare Memuru, 1 Eczacı, 1 Röntgen Teknisyeni, 1 Laboratuvar Teknisyeni, 38 Müstahdem.
- c) Sıtma Savaş Tabipliği: 1 Şube Şefi, 6 sürveyan Memuru, 1 odacı.

Ğ) GÜMRÜK VE TEKEL BAKANLIĞI:

- a) Tekel Memurluğu: 1 Tekel Memuru, 1 Gece Bekçisi, 1 Müstahdem.

J) TARIM BAKANLIĞI:

- a) Ziraat Mühendisliği: 1 Ziraat Mühendisi, 6 Ziraat Teknisyeni, 2 Ev Ekonomi Teknisyeni, 6 Sellektör Makinisti, 1 Şoför.
- b) Zirai Mücadele Gurup Şefliği: 5 Teknisyen, 1 Memur, 2 Şoför, 1 Müstahdem,
- c) H. Veterinerliği: 1 Hükümet Veterineri, 2 Sağlık Memuru, 1 Şoför, 1 Müstahdem.
- d) Meteoroloji Müdürlüğü: Meteoroloji Müdürü, 1 Memur, 1 Müstahdem.

K) ORMAN BAKANLIĞI:

a) Orman İşletme Müdürlüğü: 1 İşletme Müdürü, 1 Müdür Muavini, 7 Orman Bölge Şefi, 1 Muhasebeci, 41 Merkez Büro Memuru, 36 Orman Muhafaza Memuru, 17 Ölçü Kesim Memuru, 4 Depo Memuru, 12 Bekçi, 9 Müstahdem.

L) ULAŞTIRMA BAKANLIĞI:

a) P.T.T Müdürlüğü: 1 Müdür, 2 Şef, 23 Memur, 9 Müvezzi, 6 Hat Bakıcısı, 1 Müstahdem.

M) BAYINDIRLIK BAKANLIĞI:

a) Kontrol Amirliği: 1 Kontrol Veri yardımcısı, 2 tekniker, 1 Şoför, Mutemet, 1 Laborant, 1 Ahcı, 1 Ahcı Yardımcısı, 2 Müstahdem.

N) ZİRAAT BANKASI:

1 Müdür, 1 Müdür Yardımcısı, 1 Muhasebeci, 1 Şef, 7 Şef Muavini, 4 Veznedar, 3 Memur, 4 Müstahdem.

O) İŞ BANKASI:

1 Müdür, 1 Servis Şefi, 1 Muhasebeci, 5 Memur, 1 Veznedar, 3 Müstahdem

Ö) GARANTİ BANKASI:

1 Müdür, 1 İkinci Müdür, 1 Muhasebeci, 1 Servis Şefi, 3 Memur, 2 Müstahdem.

P) AKBANK

1 Müdür, 1 Muhasebeci, 1 Şef, 3 Memur, 1 Veznedar, 2 Müstahdem.

HALK BANKASI

1 Müdür, 1 Muhasebeci, 2 Şef Muavini, 5 Memur, 1 Veznedar, 3 odacı,

R) EMLAK KREDİ BANKASI:

1 Müdür, 1 Şef, 4 Memur, 1 Veznedar, 1 Gece Bekçisi, 1 Müstahdem.

S) YAPI KREDİ BANKASI:

1 Müdür, 2 Şef, 3 Memur, 1 Veznedar, 2 Müstahdem.

T) ŞEKERBANK:

1 Müdür, 1 Muhasebeci, 5 Memur, 1 Veznedar, 3 Müstahdem.

U) SÜMERBANK SATIŞ ŞEFLİĞİ:

1 Şef, 1 Veznedar, 2 Satış Memuru, 1 Müstahdem.

Ü) ZİRAİ DONATIM ŞEFLİĞİ:

1 Şef, 2 Memur, 1 Müstahdem.

V) ŞEKER PANCARI ŞEFLİĞİ:

1 Şef, 1 Şef muavini, 2 Şoför, 2 müstahdem.

Y) ÖZEL İDARE MEMURLUĞU: 1 Muhasebe Memuru, 1 Odacı.

Z — BELEDİYE BAŞKANLIĞI

1 Belediye Başkanı, 1 Başkan Vekili, 1 Başkâtip, 1 Muhasebeci, 1 Muhasip Yardımcı 1 Tahakkuk ve Tahsil Memuru, 2 İdare Tahsildarı 1 Pazar Tahsildarı, 1 Vezin Tahsildarı, 1 Başkâtiplik Daktilosu, 1 Spiker, 1 Ambar ve Gelir Memuru, 1 Zabıta Amiri, 6 Zabıta Memuru 1 Makinist, 1 İtfaiye Amiri, 1 İtfaiye Çavuşu, 3 İtfaiye Şoförü, 15 İtfaiye Eri, 1 Temizlik Amiri, 1 Temizlik Çavuşu, 2 Temizlik Şoförü, 21 Temizlik İşçisi, 1 Belediye Ebesi, 4 Kesim Memuru 1 Et taşıyıcısı, 1 Mezbahe Bekçisi, 1 Mezarlık Bekçisi, 1 Bahçıvan, 1 Kaloriferci, 1 Dozer Operatörü, 1 Dozer Yağcısı, 1 Fen Memuru, 1 Fen Memuru Yardımcısı, 3 Belediye Şoförü, 1 Odacı, 1 Tellal, 1 E.S.O. Muhasibi, 2 Tahakkuk Tahsil Takip Memuru, 1 Tahakkuk Memuru Mutemet, 2 Endeksi Tahakkuk Memuru, 2 Tahsildar, 1 Elektrik Fen Memuru, 4 Elektrik hat Memuru, 1 Santral Bekçisi, 1 Odacı, 3 İçme Su Bakım Memuru, 1 Su Depo Bekçisi, 4 Şoför, 1 Biletçi

5 — Sosyal ve Kültürel Durum :

Bizanslılar zamanında DOCEİA adıyla anılan bu kasaba, kazılardan elde edilen bilgilere göre o zaman büyük ve merkezi bir yerdir. Bizanslılardan Candaroğullarına devredildiği zaman bir duraklama içine girdiği, fakat bir müddet sonra gelişmeğe devam ettiği anlaşılmaktadır.

Halkının uyanık, birlik ve beraberlik içinde olması bugünkü lâıyk olduğu büyüklüğe ulaştırmıştır. Bugüne kadar harp ve istilâ görmemiştir. Uysal ve anlaşmaya mütemayıl olan insanların ihtilâflarını daha ziyade hukuki yollardan halletmektedirler. Kaba kuvvete başvurma ekseriya söz konusu değildir.

Halk arasındaki münasebetlerde mahalli örf ve adetler hâkimdir. Evlilik umumiyetle görücü usulü ile yapılır, boşanmanın evlenmeğe oranla % 12,5 olması bu sebeptendir. Kadın ve erkeğin birbirlerini iyi tanımaması ve türlü geçimsizlikler boşanma oranını yüksek tutmuştur.

Bölgede mesken tarzı muhite uygundur. Mesken için lüzumlu ağaç, taş, kum gibi malzemeler mevcuttur, inşaatlar daha ziyade Orman varlığı zengin olduğundan ahşap olarak yapılmaktadır. Kasaba dâhilinde dar sokaklarıyla birbirine yakın evler plânsız bir şekil göstermektedir.

İlçemiz halkı beslenme, giyim, mesken ve sağlık gibi yaşam standartları çok iyidir, ilçede 2 kışlık ve 1 yazlık sinema vardır. Yerli halk baharda bağlara taşınıp, kış aylarına kadar açık ve temiz havada çalışmaktadır, yerli halk ve memurlar suları bol Ormanlık mesire yerlerine giderek sosyal ihtiyaçlarını nisbeten karşılamaktadır.

6 — Eğitim Durumu;

İlçe merkezinde 1 lise, 7 ilkokul, 1 Ticaret Lisesi, 1 İmam Hatip Lisesi, 1 Kız Meslek Lisesi, 1 Pratik Sanat Okulu, vardır. Lisede 65 kız, 379 erkek toplam 444. Ticaret Lisesinde 7 Kız 96 Erkek, Kız Meslek Lisesinde 86 kız, İmam Hatip Lisesinde 408 Erkek, Pratik Sanat Okulunda 39 Erkek, İlk Okullarda 753 kız, 853 Erkek olmak üzere toplam 1606 öğrenci vardır,

7 — Sağlık Durumu:

İlçemizde 50 yataklı 1 Devlet Hastahanesi vardır. Sağlık İdaresi Baş-

kanlığına bağlı 7 Köy gurup ebisi vardır, Hastahanede 1 Operatör, 1 Nisahiye mütehassısı, 1 Eczacı vardır ve civar ilçelerin ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Ayrıca Sağlık İdaresi Başkanlığında 1 Pratisyen doktor ve serbest çalışan bir doktor vardır. İlçede serbest çalışan 4 dişçi ve 4 eczacı vardır.

8) Ekonomik Durum;

A) TİCARET VE SANAT:

İlçede 5343 küçük esnaf ve sanatkar bulunmaktadır, ayrıca Sermaye şirketi olarak T.C. Ziraat Bankası, Türkiye İş Bankası, Akbank, Türkiye Halk Bankası, Garanti Bankası, Yapı Kredi Bankası, Şekerbank, Emlâk Kredi Bankası olmak üzere 8 Banka,, Meyve Suyu fabrikası, TOSTAŞ Yera ve Gıda Sanayii fabrikası, HAYSAN Besicilik, 2 Kılış fabrikası, 4 çeltik fabrikası olmak üzere 10 Anonim şirket mevcuttur.

10 Şehir merkezinde, 19 köyde olmak üzere 29 kooperatif mevcuttur, ilçede aile işletmesi olarak 1000 civarında telâ dokuma tezgâhı, 28 iplik büküm atölyesi, köyler dahil 800 e yakın kereste bıçkı ve planya makinası vardır. Samsun ve civarı, Ankara, İstanbul civan gecekonduları kapı ve pencere ihtiyacı Tosya'dan karşılanmaktadır.

150 oto tamir atölyesi bir vasıtanın tüm tamir işlerini yapmağa gayret etmektedir.

1974 yılında yapılan istatistiklere göre:

Türkiye çapında meşhur telâ, kuşak ve hamam keselerinden: 6.000.000 metre telâ, 2500 takım kuşak, ve 1250.00 adet hamam kesesi imal edilmiştir.

165.000 adet kapı ve pencere yapılmıştır. Orman bölgesinde olması nedeniyle istihsal edilen kerestenin nakli, işlenmesi, nakliyeciliği de geliştirilmiştir. 1974 yılında 56391 metre küp tomruk, 639 metre küp tel direk, 3838 metre küp maden direği, 1271 metre küp sanayii odunu, 13.423 ster yakacak odun istihsal edilmiştir. İlçede 250 civarında kamyon vardır.

B) TARIM:

İlçenin geçimi çeltik, meyvecilik, yaş sebze, bakliyat ve şeker pancarına dayalıdır.

1974 yılı hesaplarına göre:

Elma ve diğer meyveler	50.000. 000 TL.
Yaş sebze ve bakliyat	6.500.000 TL.
Şeker pancarı	12.000. 000 TL.
Pirinç	35.000. 000 TL.

para ilçeye girmiştir.

Tosya'da meyvecilik çiftçinin son derece bilgi yaptığı bir tarım koludur. Ziraat Mühendisliği yeni gelişmeleri öğrenmek için gelen çiftçilerle dolup taşmaktadır.

Çeltik ziraatı Tosya'nın ananevi ziraatıdır. Çeltik ekicileri sade Tosya'da değil İskilip ve Kargı ilçelerine gitmek suretiyle çeltik ziraatı yapmaktadırlar.

C) HAYVANCILIK:

İlçemizde ekonomik durum tarımsal ve sanayie dayalı olup hayvancılık ikinci derecede yer almaktadır. Mera katliamı sebebiyle geçen her gün meralar aleyhine denge bağlamaktadır. Hayvan mevcudu bu nedenle artış göstermemektedir.

Tarımsal arazi yeter genişlikte olmadığından yem ziraatı arzu edilen ölçüde gelişmemiştir.

Kastamonu şeker fabrikasının faaliyeti nedeniyle, ilçemizde de pancar parasından yararlanma yoluna gidilmektedir.

İlçemizde hayvan mevcudu :

Koyun 29968, Kıl keçi 20541, Tiftik Keçi 31036, Sığır 31077, Manda 3510, At 1668, Katır 1024, Merkep 4627, Umumi Yekün 123 451 dir.

Yıl içinde İlçemiz mezbahasında kesilen hayvan miktarı:

Sığır 1727, Dana 18, Manda 312, Koyun 1260, Kuzu 157, K. Keçi 1012, T. Keçi 1012, Yekûn 5042 dir.

İstanbul-Ankara-Zonguldak İllerine sevk edilen hayvan ve hayvan mamulleri miktarı:

Sığır-Manda 2018, Koyun 596, Deri 14000 Kg. Et 27900 Kg. dir.

9) Bayındırlık İşleri:

a) Yollar:

Tosya'nın İskilip 76 Km, Kargı 40 Km, Ilgaz 45 Km ve Kastamonu' ya 72 Km karayolu bağlantısı vardır. Yollar bir hayli düşük standartlı olup Tosya-Ilgaz yolunun birinci kısmı 35 Milyon TL. ya ihale edilmiş bu yılın sonunda bitmiş olacaktır, ikinci kısmı 128 milyona ihalesi yapılmak üzeredir. Tosya-Beygircioğlu arası ise projesi ikmal edilmek üzeredir.

b) Belediye Hizmetleri:

Belediye su tesisleri hızla gelişen ihtiyacı şimdilik karşılayacak durumdadır. Elektrik ihtiyacı enterkonnekte sisteme bağlı olarak karşılanmaktadır.

İlçede güçlü bir itfaiye teşkilâtı vardır. Belediye hizmet binası ihtiyacı zorlukla karşılamaktadır. Mezbaha şimdilik ihtiyaca cevap vermektedir.

Bir çocuk bahçesi var isede ihtiyacı karşılamamaktadır. Halkın oturacağı bir park yoktur.

Modern bir hal binası yapımı için 15 milyon TL. Kredi temin edilmiştir. Bir topluk soğuk hava deposu hizmete girmiştir.

c) Köy hizmetleri:

53 köyün hepsine yol gitmektedir, 8 köy hariç hepsine su getirilmiştir. 5 köy hariç hepsine bu yılsonunda elektrik getirilmiş olacaktır.

10) Mali Durum :

a) Maliye gelirlerinin son üç yılda tahakkuk ve tahsilât durumu aşağıda gösterilmiştir.

Senesi	Tahakkuk		Tahsilât	
	Haliye Lira	Sabıka Lira	Haliye Lira	Sabıka Lira
1973	11.012.912.19	760.210.78	10.576.116.80	770.729.93
1974	13.750.386.—	829.299.—	13.199.516.—	572.752.96
1975	17.910.827.—			

b) Özel İdarenin son üç yılda tahakkuk ve tahsilât durumu aşağı da gösterilmiştir.

Senesi	Tahakkuk Lira	Tahsilat Lira
1973	94.395.20	94.395.20
1974	1.142.418.19	1.142.418.19
195	2.888.042.05	2.888.042.05

c) Belediyenin son üç yıllık tahakkuk ve tahsilât durumu aşağıda gösterilmiştir.

Senesi	Tahakkuk Lira	Tahsilat Lira
1973	3.801.452.61	3.765.072.84
1974	5.052.887.31	4.976.819.14
1975	7.003.134.15	6.905.671.45

11) Kalkınma Çareleri ve Genel Kanaat:

Tosya gelişmiş bir ilçedir. Fert başına düşen Gayrisafı Milli Hasıl Türkiye ortalamasının çok üstündedir. Kısaca ifade edersek Tosya; Orman ürünlerinden, çeltik ve meyvecilikten, telâ dokumacılığı, çeltik fabrikaları, Kıl iş telâ fabrikalarından, gelişmiş küçük sanayimden oldukça istifade etmektedir.

Gelirinin yüksekliği ve çok alışkanlığının yanında halkının tutumlu olması sebebiyle, yüksek bir tasarruf ve dolayısıyla yatının potansiyeli vardır.

Bu yatırım potansiyeli mşpet alanlara kanalizasyon edilebilirse, Tosya Sanayi'ye kolaylıkla geçebilir. Hali hazırda bitmiş ve faaliyete geçmek üzere olan iki büyük fabrika Tostaş yem fabrikası ve Meyve Suyu fabrikası bu altılıma öncelik etmiş olacaktır.

Sanayi kalkınmaya, stratejik olarak yerinin son derece uygun olmasından dolayı müsaittir.

Samsun-İstanbul yolunun yapımı bütün hızı ile devam etmekte olup, 1980 yılında ikmal edilmiş ve Tosya'dan geçmiş olacaktır. Ayrıca yeraltı suyundan istifade ve göletler yapımı yoluyla sulanabilir, sulanır arazinin artmasıyla zirai kapasite de süratle artacaktır.

Tosya'nın geleceği, Türkiye'nin gelişmesine örnek olacaktır.

TÜRK İDARE DERGİSİ
KONULARA GÖRE FİHRİST (DİZİN)

(Yıl: 1970-1975; Sayı: 322-355)

İbrahim Özden KABOĞLU
Tetkik Kurulu
Değerlendirme Şb. Md. V.

EMNİYET VE ASAYİŞ

1 — Almanya'da Trafik Polisi'nin Kuruluş ve Çalışma Sistemi, Hakkı Kütük, Yıl: 43, Sayı: 337, Temmuz-Ağustos 1972,

2 — Avusturya Jandarması, Hüseyin Işık, Yıl: 43, Sayı : 338, Eylül-Ekim 1972.

3 — Batı Almanya'da Zabıta Teşkilatı, Musa Atik, Yıl: 44, Sayı: 342, Mayıs-Haziran 1973.

4 — Belçika Krallığı, Belçika'da Zabıta Kuvvetleri Teşkilâtı, Mehmet Tarcan (Çev.), Yıl: 42, Sayı : 332, Eylül-Ekim 1971.

5 — Belçika Zabıtası, Hüseyin Işık, Yıl: 42, Sayı: 329, Mart-Nisan 1971.

6 — Cumhuriyetin Ellinci Yılında Jandarmamız, Hüseyin Işık, Yıl: 44, Sayı: 344, Eylül - Ekim 1973.

7 — 50. Yılda Türk Polisi, Orhan Erbuğ, Yıl: 44, Sayı: 344, Eylül-Ekim 1973.

8 — Hazırlık Soruşturması, C. Savcısının Zabıta ile İlişkileri Üzerinde Bir İnceleme, M. Muhtar Çağlayan, Yıl: 42, Sayı: 331, Temmuz- Ağustos 1971.

- 9 — Hollanda Zabıtası, Hüseyin Işık, Yıl: 42, Sayı: 328, Ocak-Şubat 1971.
- 10 — İspanya Jandarması, Hüseyin Işık, Yıl: 41, Sayı: 327, Kasım-Aralık 1970.
- 11 — İsveç Polisi, Hüseyin Işık, Yıl: 42, Sayı: 333, Kasım-Aralık 1971.
- 12 — Kanada Jandarması, Hüseyin Işık, Yıl: 43, Sayı: 335, Mart- Nisan 1972.
- 13 — Kolluk Kuvvetlerinin yeni görev alanları, Hüseyin Işık, Yıl: 48, Sayı : 339, Kasım-Aralık 1972.
- 14 — Polis Halk İlişkileri ve Polisin Toplum Hakkındaki Düşüncelerini Tespit için Yapılmış Bir Anket, Metin Özkinay, Yıl: 44-45, Sayı: 345-346, Kasım-Aralık 1973, Ocak-Şubat 1974.
- 15 — Polis Köpeklerinden Faydalanmalıyız, Hüseyin Işık, Yıl: 42, Sayı: 331, Temmuz-Ağustos 1971
- 16 — Polis Planlaması, Orhan Zaim, Yıl: 46, Sayı: 353, Mart-Nisan 1975.
- 17 — Türkiye’de Zabıta Problemi, Mete Alpay, Yıl: 41, Sayı: 325, Temmuz-Ağustos, 1970.
- 18 — Yetkileri Kısıtlı Düzen Erleri, (YEKDER), Mustafa Fotozoğlu, Yıl: 4i, Sayı: 327, Kasım-Aralık 1970

HUKUK KONULARI

- 1 — Alman Seçim Sistemi, Rıza Akdemir, Yıl: 41, Sayı: 327, Kasım-Aralık 1970.
- 2 — Amerika Ceza Adaleti, ve İnfaz Sistemi Üzerine Notlar, Mustafa Yücel, Yıl:43, Sayı: 334, Ocak-Şubat 1972.
- 3 — Anayasa Karşısında İdarecinin Denetimi, İhsan Olgun, Yıl: 45-46, Sayı: 351-352, Kasım-Aralık 1974, Ocak-Şubat 1975.

- 4 — Cemiyetler, Tacettin Pekelgil, Yıl: 41, Sayı: 326, Eylül-Ekim 1970.
- 5 — Ceza Evlerinde İş, Ali Baykal, Yıl: 42, Sayı: 330, Mayıs-Haziran 1971.
- 6 — Çeşitli Toplantı ve Gösteri Yürüyüşlerinde Müracaat Süreleri ve Hükümet Komiserliği veya Ticaret Bakanlığı Temsilciliği, Mehmet Taşdemir, Yıl: 41, Sayı: 325, Temmuz-Ağustos 1970.
- 7 — Çiftçi Mallarını Koruma, Meclis başkan ve Üyelerinin Memurin Muhakematı Hakkındaki Kanun Karşısında Hukuki Statüsü, M. Emin Bayar, Yıl: 45 - 46, Sayı : 351 - 352, Kasım - Aralık 1974, Ocak Şubat 1975.
- 8 — Dava Hakkı ve Kullanılması, Sadrettin Sürbahan, Yıl: 46, Sayı: 353, Mart-Nisan 1975.
- 9 — Fransa'da Devlet Güvenliğine karşı İşlenen Suçlar, ve Mahkeme Usulleri, Naci Babacan (Çev.), Yıl: 43, Sayı : 338, Eylül-Ekim 1972.
- 10 — Göksün İlçesinde Asayişe Müessir Olaylar Üzerine Bir Çalışma, Doğan Pazarcıklı, Yıl: 41, Sayı: 327, Kasım-Aralık 1970.
- 11 — Görevi Kötüye Kullanma Suçu Üzerine Bir İzah Denemesi, M. Muhtar Çağlayan, Yıl: 42, Sayı: 333, Kasım - Aralık 1971.
- 12 — Hazırlık Soruşturması, C. Savcısının Zabıta İle İlişkileri Üzerinde Bir İnceleme, M. Muhtar Çağlayan, Yıl: 42, Sayı : 331, Temmuz- Ağustos 1971.
- 13 — Hükümet Memurları tarafından Fertlere Yapılan Kötü Muameleler, M. Muhtar Çağlayan, Yıl: 43, Sayı : 336, Mayıs-Haziran 1972-
- 14 — İdarî Müeyyide ve İdarî Ceza Hukuku, Sadrettin Sürbahan Yıl: 42, Sayı: 328, Ocak-Şubat 1971.
- 15 — İdarî Müeyyidenin Niteliği ve Para Cezalarının Genel Karakteristiği, İhsan Dede, Yıl: 46, Sayı: 353, Mart-Nisan 1975.
- 16 — Kimler Evlenme Akdi İcra Edebilir?, M. Emin Bayar Yıl: 46, Sayı: 354, Mayıs-Haziran 1975.

17 — Memleketimizde Organize Suçlar, Hüseyin Işık, Yıl: 44, Sayı: 342, Mayıs-Haziran 1973.

18 — Memurluk Görevinin İhmali ve Kötüye Kullanılması suçlarında memura kendi Aleyhine Görev Verilmemesi, Ali Baykal, Yıl: 42, Sayı: 332, Eylül-Ekim 1971.

19 — Özgürlüklerin Korunması Üzerine, Firuz Demir Yaşamış, Yıl: 41, Sayı: 324, Mayıs-Haziran 1970.

20 — Para Cezalarının Yerine Getirilmesinde Zorla Çalıştırma, Ali Baykal, Yıl: 41, Sayı: 326, Eylül-Ekim 1970.

21 — Resmî Evrak ve Sahteciliği, Sadrettin Sürbahan, Yıl: 42, Sayı: 330, Mayıs-Haziran 1971.

22 — Suçların Önlenmesi, Hüseyin Işık, Yıl: 41, Sayı: 323, Mart- Nisan 1970.

23 — Suçların Önlenmesi, Hüseyin Işık, Yıl: 45, Sayı : 347, Mart- Nisan 1974.

24 — Suçluluğun Önlenmesi, ve Suçluların Tratmanı Konulu Dördüncü Birleşmiş Milletler Kongresi «Suç ve Kalkınma», Yıl: 42, Sayı: 323, Eylül-Ekim 1971.

25 — Televizyon ve Sinema Filmlerinin Kontrolü hususunda Son Gelişmeler, Dr. Jur. A. Şerif Onaran, Yıl: 41, Sayı : 325, Temmuz - Ağustos 1970

26 — Türk Film Kontrolü Sisteminde Değişiklik zorunluğu Üstüne, Dr. Jur. A. Şerif Onaran, Yıl: 42, Sayı : 328, Ocak - Şubat 1971

27 — Uyuşturucu Madde ve İlaça Bağlı Bağımlılığın Ceza İnfaz Tratman Yöntemleri, Dr. Jur. Mustafa Yücel, Yıl: 42, Sayı: 328, Ocak-Şubat 1971

28 — Vazifeyi İhmal Cürmü Üzerine İncelemeler, Muhtar Çağlayan, Yıl: 43, Sayı : 335, Mart - Nisan 1972

29 — Yargısal Nitelikte Anayasal Organlar ve Kamuoyu, Osman Meriç, Yıl: 45, Sayı: 349 - 350, Temmuz-Ağustos, Eylül-Ekim 1974

30 — Yeni inşa Edilen Konutlara Geçici Vergi Muafiyeti Tanınması ve Nitelik Belgesi Verilmesi, Lütfi Tuncel, Yıl: 41, Sayı: 324, Mayıs- Haziran 1970

İDARİ COĞRAFYA

- 1 — Adil Ceviz İlçesinin İdari Coğrafyası, Müfit Yavuz, Yıl: 45, Sayı : 348, Mayıs - Haziran 1974
- 2 — Almus İlçesinin İdari Coğrafyası, Hasan Özhan, Yıl: 46, Sayı : 354, Mayıs - Haziran 1975
- 3 — Borçka İlçesinin Toplumsal ve Ekonomik Yapısı, İbrahim Özden Kaboğlu, Yıl: 46, Sayı : 355, Temmuz - Ağustos 1975
- 4— Çamardı İlçesinin İdari Coğrafyası, Yıl: 44, Erol Özgürel, Sayı : 342, Mayıs - Haziran 1973
- 5 — Çemişkezek İlçesinin İdari Coğrafyası, Mustafa Taş, Yıl: 41, Sayı: 324, Mayıs - Haziran 1970
- 6 — Çerkeş İlçesinin İdari Coğrafyası, Kadir Uysal, Yıl: 42, Sayı : 330, Mayıs - Haziran 1971
- 7 — Demirköy İlçesinin İdari Coğrafyası, Akın Gönen, Yıl: 45, Sayı : 349 - 350, Temmuz - Ağustos, Eylül - Ekim 1974
- 8 — Gölhisar İlçesinin İdari Coğrafyası. Akın Gönen. Yıl: 43, Sayı : 336, Mayıs - Haziran 1972
- 9 — Güney İlçesinin İdari Coğrafyası, Erol Okyay, Yıl: 44, Sayı : 341, Mart - Nisan 1973
- 10 — Gürün İlçesinin İdari Coğrafyası, Erol Özgürel, Yıl: 41, Sayı : 323, Mart - Nisan 1970
- 11 — Hazro İlçesinin İdari Coğrafyası, Kaya Uyar, Yıl: 42, Sayı : 338 Eylül - Ekim 1972
- 12 — İmroz (Bozcaada) İlçesinin İdari Coğrafyası, Metin Özkinay, Yıl: 45, Sayı : 347, Mart - Nisan 1974

- 13 — İnebolu İlçesinin İdari Coğrafyası, Yaşar Erman, Yıl: 42, Sayı : 328, Ocak - Şubat 1971
- 14 — İpsala İlçesinin İdari Coğrafyası, Metin Özçamur, Yıl: 43, Sayı : 339, Kasım - Aralık 1972
- 15 — Karapınar İlçesinin İdari Coğrafyası, Ertuğrul Ersoy, Yıl: 41, Sayı : 325, Temmuz - Ağustos 1970
- 16 — Kargı İlçesinin İdari Coğrafyası, Avni Aksu, Yıl: 41, Sayı : 326 Eylül - Ekim 1970
- 17 — Karlıova İlçesinin İdari Coğrafyası, O, Kadri Keskin, Yıl: 46, Sayı : 353, Mart - Nisan 1975
- 18 — Kayseri İli Merkez İlçesinin İdari Coğrafyası, Osman Gümrükçüoğlu, Yıl: 42, Sayı : 331, Temmuz - Ağustos 1971
- 19 — Kilis İlçesinin İdari Coğrafyası, Necati Özen, Yıl: 43, Sayı : 335, Mart - Nisan 1972
- 20 — Lâpseki İlçesinin İdari Coğrafyası, Fahri Yücel, Yıl: 43, Sayı: 335, Mart — Nisan 1972
- 21 — Maden İlçesinin İdari Coğrafyası, Erdoğan Gürbüz, Yıl: 45, Sayı : 345 - 346, Kasım - Aralık 1973 - Ocak Şubat 1974
- 22 — Orta İlçesinin İdari Coğrafyası, Aydın Güçlü, Yıl: 44, Sayı : 343, Temmuz - Ağustos 1973
- 23 — Ovacık İlçesinin İdari Coğrafyası, Metin Özkinay, Yıl: 42, Sayı : 333, Kasım - Aralık 1971
- 24 — Simav İlçesinin İdari Coğrafyası, Doğan Özgökçeler, Yıl: 43 Sayı : 337, Temmuz - Ağustos 1972
- 25 — Sivash İlçesinin İdari Coğrafyası, Emre Ayman, Yıl: 44, Sayı : 340, Ocak - Şubat 1973
- 26 — Suluova İlçesinin İdari Coğrafyası, Erdi Batur, Yıl: 44, Sayı : 344, Eylül - Ekim 1973

- 27 — Tekman İlçesinin İdari Coğrafyası, Muhittin Keskin, Yıl: 42, Sayı 332, Eylül - Ekim 1971
- 28 — Yatağan İlçesinin İdari Coğrafyası, Erdoğan Gürbüz, Yıl: 41, Sayı : 327, Kasım - Aralık 1970

İL GENEL YÖNETİMİ

- 1 — Bölge Valiliği İdari Sistemimizi Güçlendirici bir faktör olabilir mi? Zekeriya Çelik bilekli, Yıl: 44, Sayı : 344, Eylül - Ekim 1973
- 2 — Cumhuriyet'in 50. Yıl Dönümünde İl Genel İdaresine Bir Bakış, Ahmet Gümüşlü, Yıl: 44, Sayı : 344, Eylül - Ekim 1973
- 3 — Diyanet İşleri Teşkilâtı ve Mülki İdare Amirleri, Sadrettin Sürbahan, Yıl: 46, Sayı : 354, Mayıs - Haziran 1975
- 4 — İdare Amirlerini, Belediyeleri İlgilendiren Önemli Bir İçtihadı Birleştirme Kararı, İhsan Olgun, Yıl: 42, Sayı : 333, Kasım - Aralık 1971
- 5 — İl ve İlçe İdare Kurulları, Ahmet Özer, Yıl: 42, Sayı : 328, Ocak - Şubat 1971
- 6 — Kaymakamlar Orta Dereceli Okul Öğretmenlerine Takdirname Verebilir mi?, İhsan Olgun, Yıl: 46, Sayı: 354, Mayıs - Haziran 1975
- 7 — Kaymakam Tarafından Hazırlanan Soruşturma Fezlekesinin İlçe İdare Kurulunda Karara Bağlanması ve Kaymakamın Soruşturma Yapma Yetkisi, Ahmet Başsoy, Yıl: 46, Sayı : 353, Mart - Nisan, 1975
- 8 — Merkez İlçe Kaymakamlığı, Arif Başaran, Yıl: 41, Sayı : 324, Mayıs - Haziran 1970
- 9 — Merkezi İdarenin Taşrada Örgütlenme Biçimi, Nazif Demiröz, Yıl: 44, Sayı : 344, Eylül - Ekim 1973
- 10 — Mülki Amirlerin Medenî Kanunla İlişkileri, Sadrettin Sürbahan Yıl: 41, Sayı : 322, Ocak - Şubat, 1970
- 11 — Mülki İdare Amiri Olarak Kaymakam, Aydın Güçlü, Yıl : 44 - 45, Sayı : 345 - 346, Kasım - Aralık, 1973, Ocak - Şubat 1974

- 12 — Mülki İdare Amirlerinin Son Durumu, (İçişlerini Yöneten Başların Son Durumu), Adnan Kızıldağı, Yıl: 43, Sayı : 334, Ocak - Şubat 1972.
- 13 — Soruşturmanın Kaymakam Tarafından Yapılması Halinde İlçe İdare Kurulunun Karar Yetkisi, Kadir Aydoğan, Yıl: 41, Sayı : 329, Mart - Nisan 1971.
- 14 — Suluova Kaymakamının İki Aylık İş Süreci, Erdi Batur, Yıl: 46, Sayı : 354, Mayıs - Haziran 1975
- 15 — Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanununa göre Mülkî Amirler Düşen Görevler, Ağâh Büyüksağış, Yıl: 45 - 46, Sayı : 351 - 352, Kasım - Aralık 1974, Ocak - Şubat 1975
- 16 — Toplum Kalkınması, Vali ve Kaymakamlar, Bahattin Güney, Yıl: 41, Sayı : 323, Mart Nisan 1970
- 17 — Vali Siyasî Yürütme Vasıtası mıdır?, Sadrettin Sürbahan, Yıl 44, Sayı : 340, Ocak - Şubat, 1973

KANUNLAR VE MAHKEME KARARLARI:

- 1 — Anayasa Mahkemesinin Bir Kararının İncelenmesi, Şerafettin Yarkın, Yıl: 43, Sayı : 338, Eylül - Ekim 1972
- 2 — 6183 Sayılı Kanunun 106. Maddesi ve Maliye Bakanlığının Bir Genel Tebliği Üzerine Düşünceler, Neşet Ersoy, Yıl: 44, Sayı : 342, Mayıs - Haziran, 1973
- 3 — Danıştay Kararlarının İnfazı, İhsan Olgun, Yıl: 41, Sayı : 325 Temmuz - Ağustos 1970
- 4 — Danıştay'ın Önemli bir İçtihadı Birleştirme Kararı, İhsan Olgun, Yıl: 42, Sayı : 328, Ocak - Şubat 1971
- 5 — 4081 Sayılı Çiftçi Mallarını Koruma Kanunu Tatbikatı ve Köy Muhtarlarının Çiftçi Mallarını Koruma ile İlgili Görevleri, Mahmut Esen, Yıl: 46, Sayı : 354, Mayıs - Haziran 1975

- 6 — Federal Almanya Anayasası, Rıza Akdemir, Yıl: 42, Sayı : 330, Mayıs - Haziran 1971
- 7 — Gedik ve Zemin Hakları ve Bu Hakların Tasfiyesi, Sadık Artukmaç, Yıl: 43, Sayı: 338, Eylül - Ekim 1972
- 8 — Genel Meclisler Hakkında 10 Ağustos 1871 Tarihli Kanun, Sabri Yaşayan, Yıl: 41, Sayı : 326, Eylül - Ekim 1970
- 9 — İdare Amirlerinin Belediyeleri İlgilendiren Önemli Bir İçtihadı Birleştirme Kararı, İhsan Olgun, Yıl: 42, Sayı : 333, Kasım - Aralık 1971
- 10 — İdarî Davalarda Süre, Neşet Ersoy, Yıl: 41, Sayı : 326, Eylül - Ekim 1970
- 11 — İdarî Müeyyidenin Niteliği ve Para Cezalarının Genel Karakteristiği, İhsan Dede, Yıl: 46, Sayı : 353, Mart - Nisan 1975
- 12 — Kanun Yapma Sanatı, Fethi Aytaç, Yıl: 42, Sayı : 330, Mayıs Haziran 1971
- 13 — Köy Kanunu Tasarısının Düşündürdükleri, Mehmet Özgün, Yıl 46, Sayı : 355, Temmuz - Ağustos 1975
- 14 — Nüfus Kuruluş ve Mevzuatında Gelişmeler, Şevket Eker, Yıl: 44, Sayı : 344, Eylül - Ekim 1973
- 15 — Türkiye’de Dernekler Hukuku ve Yeni Dernekler Kanunu, Sadrettin Sürbahan, Yıl: 44, Sayı : 343, Temmuz - Ağustos 1973
- 16 — Türk Hukukunda Nüfus Sicilleri, Sadrettin Sürbahan, Yıl: 42, Sayı : 333, Kasım - Aralık 1971
- 17 — Türk Hukukunda Yayınların Toplatılmasının Adlî ve İdari Yönü, Ali Baykal, Yıl: 41, Sayı : 322, Ocak - Şubat 1970
- 18— Yargıtay ve Danıştay’a göre Sınır Değişikliğinin Hukuki Sonuçları, Mehmet Aldan, Yıl: 43, Sayı : 338, Eylül - Ekim 1972
- 19 — Yeni Nüfus Kanunu ve Mülkiye Amirleri, Sadrettin Sürbahan, Yıl: 46, Sayı : 355, Temmuz - Ağustos 1975

KAMU YÖNETİMİ

- 1 — Belçika'da İdarenin Genel Yapısı ve Görevleri, Fethi Derici, Yıl: 43, Sayı: 337, Temmuz - Ağustos 1972
- 2 — Belçika'nın İdarî ve Siyasî Yapısı, Fethi Derici, Yıl: 43, Sayı: 336, Mayıs - Haziran 1972
- 3 — Çeşitli Toplantılarda ve Gösteri Yürüyüşlerinde Müracaat Süreleri ve Hükümet Komiserliği veya Ticaret Bakanlığı Temsilciliği, Mehmet E. Taşdemir, Yıl: 41, Sayı: 325, Temmuz - Ağustos 1970
- 4 — Fransa Kamu ve Personel İdaresi Konusunda Bir İnceleme, Yusuf Öztürk, Yıl: 43, Sayı: 343, Temmuz - Ağustos 1973
- 5 — Fransız İdarî ve Siyasî Tarihinde İçişleri Bakanlığı, Ali Erguvanlı, Yıl: 41, Sayı: 325, Temmuz - Ağustos 1970
- 6 — Fransız Kamu Yönetiminin Geleneksel ve Yenilikçi Yönü, Alfred Diamant, (Çev. İstemihan Talay), Yıl: 43, Sayı : 334, Ocak - Şubat 1972
- 7 — Hükümet Bunalımının Ortaya Çıkardığı Sorunlar ve İdarî İstikrar, Osman Meriç, Yıl: 45 - 46, Sayı : 351 - 352, Kasım - Aralık 1974 Ocak - Şubat 1975
- 8 — İdare Amirlerini, Belediyeleri İlgilendiren Önemli Bir içtihadı, İhsan Olgun, Yıl: 42, Sayı : 333, Kasım - Aralık 1971
- 9 — İdare ve Turizmde Halkla İlişkiler Tekniği, Sabri Yorulmaz, Yıl: 41, Sayı : 325, Temmuz - Ağustos 1970
- 10 — İdareci Seçme ve Değerlendirme Konusunda Bir Sohbet Kâmil Demircioğlu, Yıl: 41, Sayı : 323, Mart - Nisan 1970
- 11 — İdareci ve Tarih, Adil Aktan, Yıl: 43, Sayı : 338, Eylül - Ekim 1972
- 12 — İdarede Otorite, Sadrettin Sürbahan, Yıl: 43, Sayı : 336, Mayıs - Haziran 1972

13 — İdarede Takdir Hakkı, Sadrettin Sürbahan, Yıl: 41, Sayı : 325, Temmuz - Ağustos 1970

14 — İş Basitleştirme Konusunda Bir Derleme, Sezai Aydın, Yıl: 41, Sayı : 323, Mart - Nisan 1970

15 — Kalkman Ülkelerde Yönetim, Erdal Nal, Yıl: 43, Sayı : 339, Kasım - Aralık 1972

16 — Kamu Yönetiminde Eğitim ve Mülkî İdare Amirlerinin Eğitim Sorunu, Yıl: 44, Nazmi Çengelci, Sayı : 343, Temmuz - Ağustos 1973

17 — Kamu Yönetiminde Gruplar, Firuze Demir Yaşamış, Yıl: 41 Sayı: 322, Ocak - Şubat 1970

18 — Mülkî İdare Amirliği Kanunu Çıkarılmalıdır, Fuat Eren, Yıl: 42, Sayı : 328, Ocak - Şubat 1971

19 — Organizasyonda Çatışma, Recai Tosyalı, Yıl: 41, Sayı : 323, Mart Nisan - 1970

20 — Siyasî Partilerin Kurulmasında İdarenin Yetkileri ve Partilerin Sicili, Dr. Özkan Tikveş, Yıl: 42, Sayı : 329, Mart - Nisan 1971

21 — Sosyal Psikoloji ve İdare, Osman Gümrükçü oğlu, Yıl: 41, Sayı : 322, Ocak - Şubat 1970

22 — Yeni Amerikan Kendi Kendini Kontrol Yasasının Metni, Doç. Dr. A. Şerif Onaran, Yıl: 43, Sayı : 336, Mayıs - Haziran 1972

23 — Yönetimde Karar Verme, Mazhar Korkmaz, Yıl: 41, Sayı: 327, Kasım - Aralık 1970

MAHALLİ İDARELER

1 — Acil Çözüm Bekleyen Sorunlarımızdan Köylerimizin İmarı, Mehmet Aldan, Yıl: 43, Sayı: 335, Mart - Nisan 1972

2 — A. B. D. Belediye Gelirleri Konusunda Bir Derleme, Sezai Aydın, Yıl: 43, Sayı: 335, Mart - Nisan 1972

3 — A. B. D. Metropolitan İdarenin Finansmanı, Orhan Zaim, Yıl: 41, Sayı: 324, Mayıs - Haziran 1970

4 — A. B. D. Metropolitan Alanlarındaki Mahalli İdareler, Çev. Orhan Zaim, Yıl: 41, Sayı: 326, Eylül - Ekim 1970

5 — Avrupa Konseyi Mahalli İdareler İşbirliği Komitesinin Çalışmadan, M. A. Ömer Evrensel, Yıl: 41, Sayı: 322, Ocak - Şubat 1970

6 — Avrupa Mahalli Kredi Kurumları, Doç. Dr. A. Şerif Onaran, Yıl: 44, Sayı 340, Ocak - Şubat 1973

7 — Az Gelişmiş Ülkelerde Mahalli Kredi Kurumları, Doç. Dr. A. Şerif Onaran, Yıl: 44, Sayı: 341, Mart - Nisan 1973

8 — Batı Almanya Bavyera Eyaletinde Belediyeler ve Kaymakamlıklar için Tek Tip Dosyalama Plânı, Macit İskenderoğlu (Çev.), Yıl: 44 Sayı 343 Temmuz - Ağustos 1973

9 — Belediye Adları ve Bunların Değiştirilmesi, Doğan Özgökçeler, Yıl: 42, Sayı 330, Mayıs - Haziran 1971

10 — Birleşik Amerika'da Metropolitan İdareler ve Büyük Londra İdaresi İnceleme Raporu, Orhan Zaim, Yıl: 42, Sayı: 330, Mayıs - Haziran 1971

11 — Belediyelerin Alım Satım ve İhale İşlerine İlişkin Genel Esaslar, Fuat Eren, Yıl: 45 - 46, Sayı: 351 - 352, Kasım- Aralık 1974, Ocak - Şubat 1975

12 — Belediyeleri İlgilendiren İdari Bir Karar, İhsan Olgun, Yıl: 43, Sayı: 335, Mart - Nisan 1972

13 — Belediyeleri İlgilendiren Önemli Bir İttihadi Birleştirme Kararı, İhsan Olgun, Yıl: 43, Sayı: 334, Ocak - Şubat 1972

14 — Belediye ve Özel İdarelerde Kişi Borçları Yönünden Akçalı Denetim, Seyfettin Naliş, Yıl: 42, Sayı: 331, Temmuz - Ağustos 1971

15 — Bölgelerin Geliştirilmesini Avrupa Kuruluşlarından Bekleyen Mahalli İdareler İçin Brest Konferansı Deklarasyonu, Ömer Evrensel, Yıl: 41, Sayı: 325, Temmuz - Ağustos 1970

16 — Cumhuriyetin Ellinci Yılında köylerimiz, Osman Gümrükçüoğlu, Yıl: 44, Sayı: 344, Eylül - Ekim 1973

17 — Fransa'da Ekonomik Kalkınma ve Taşra İdaresi, Roland Drago, (Çev. Vahit Rüştü Heper), Yıl: 44, Sayı: 341, Mart-Nisan 1973

18 — Fransa'da Komünlerin Gruplandırılması, Ali Yalçın, Yıl: 41 Sayı: 322 Ocak - Şubat 1970

19 — Fransa'da Komünlere Devlet Yardımları, (Çev.) Ahmet Özer, Yıl: 41, Sayı: 326, Eylül - Ekim 1970

20 — Fransa'da Yeni Bir Bölgesel Reform; Kamu Tüzel Kişisi Olarak Bölge, Vahit Rüştü Heper, Yıl: 45, Sayı: 349 - 350, Temmuz - Ağustos, Eylül - Ekim 1974

21 — Federal Almanya'da Köylerin ve Zirai Alanların Problemler, Rıza Akdemir, Yıl: 42, Sayı: 333, Kasım - Aralık 1971

22 — idare Amirlerini ve Belediyeleri İlgilendiren Önemli Bir İctihadı Birleştirme Kararı, İhsan Olgun, Yıl: 42, Sayı: 333, Kasım - Aralık 1971

23 — İdari Yerinden Yönetim Anlayışı, Hans Peters (Çev. Mehmet Tarcan), Yıl: 41, Sayı: 326, Eylül - Ekim 1970

24 — İl Mahalli İdareler Planlaması Çalışmalarında Karşılaşılan Güçlüler ve Bunların Giderilme Çareleri, M. Emin Taşpınar, Yıl: 44, Sayı: 342, Mayıs - Haziran, 1973

25 — İl Mahalli İdareler Planlaması, (İLMİP), Yusuf Z. Doğan, Yıl: 43, Sayı: 339, Kasım - Aralık 1972

26 — İngiltere'de Mahalli İdare Reformu, Temel Türkay (Çev.), Yıl: 41 Sayı: 326, Eylül - Ekim 1970

27 — İngiltere de Mahalli İdare Reformu, Orhan Zaim ve Şerif Tüten (Çev.), Yıl: 42, Sayı: 332, Eylül - Ekim 1971

28 — İngiltere'de Mahalli İdarelerin Yeniden Düzenlenmesi İçin Hükümetçe Hazırlanan Öneri, Orhan Zaim ve Şerif Tüten, Yıl: 42, Sayı: 332, Eylül - Ekim 1971

29 — İsviçre Konfederasyonunda Kanton, Mehmet Tarcan, Yıl: 41, Sayı: 323, Mart - Nisan 1970

30 — Köy Belediyeleri Kurulmasına Değın bir Görüş ve Öneri, M. Kemalettin Gürlük, Yıl: 45, Sayı: 347, Mart - Nisan 1974

31 — Köylerle Belediyelerin Ortak Sınırlarının Tespit ve Onay İşleriyle Belediyeler ve Belediyelerle Köyler Arasındaki Sınır Anlaşmazlıklarının Çözümü, Osman Gümrükçüoğlu, Yıl: 43, Sayı: 334, Ocak - Şubat 1972

32 — Köy Birlikleri ve Toplum Kalkınması, Erdi Batur, Yıl: 44 - 45, Sayı: 345 - 346, Kasım - Aralık 1973, Ocak - Şubat 1974

33 — Köy - Kent Örgütlenmesi ve Yerel Yönetim ile İlişkileri, Metin Özkınay, Yıl: 45, Sayı: 348, Mayıs Haziran 1974

34 — Köy ve Köy Mâliyesi, Cemalettin Köseoğlu, Yıl: 41, Sayı: 326, Eylül - Ekim 1970

35 — Komünlerin Birleşmesi Sorunu, Mehmet Tarcan, Yıl: 43, Sayı: 337, Temmuz - Ağustos 1972

36 — Köy Muhtarlarının Eğitimi Konusunda Bir Öneri, Arslan Başarıır, Yıl: 44, Sayı: 342, Mayıs - Haziran 1973

37 — Köy Muhtarlığına ve İhtiyar Meclisine Seçilme Niteliği, İhsan Olgun, Yıl: 43, Sayı: 336, Mayıs - Haziran 1972

38 — Köy Organlarının Kanuni Görevleri, Fahri Yücel, Yıl: 41, Sayı: 327, Kasım - Aralık 1970

39 — Leander ve Komün Seviyesinde İdare, Herbert Sehier Macker, (Çev. Mehmet Tarcan), Yıl: 41, Sayı: 326, Eylül-Ekim 1970

40 — Lyon Şehirsel Topuluğunun Projeleri, Ragıp Gerçeker (Çev), Yıl: 41, Sayı: 323, Mart - Nisan 1970

41 — III. Mahalli İdareler Avrupa Konferansı, M. A. Ömer Evrensel, Yıl: 42, Sayı: 328, Ocak - Şubat 1971

42 — Mahalli İdareler Enstitüsü Üzerine, Fuat Eren, Yıl: 43, Sayı: 337, Temmuz - Ağustos 1972

43 — Mahalli İdarelerin Görevleri, Arif Başaran, Yıl: 45, 46, Sayı: 351-352, Kasım-Aralık 1974, Ocak - Şubat 1975

44 — Mahalli İdareler Plânlaması, Cafer Eroğlu, Yıl: 44, Sayı: 340, Ocak - Şubat 1973

45 — Mahalli İdarelerde Kamulaştırma, Mustafa Arıkan, Yıl: 43, Sayı: 334, Ocak - Şubat 1972

46 — Mahalli İdarelerimizin Seçilmiş Organları Sıfatını Kazanmaları ve Kayıp Etmeleri, Hüsnü Tuğlu, Yıl: 41, Sayı: 327, Kasım-Aralık 1970

47 — Merkezi İdarenin Mahalli İdarelerin Personeli Üzerindeki Yetkileri, Arif Başaran, Yıl: 45, Sayı: 349-350, Temmuz-Ağustos, Eylül- Ekim 1974

48 — Metropolitler İçinde Baskı Grupları ve Politika, Orhan Zaim (Çev.), Yıl: 41, Sayı: 325, Temmuz-Ağustos 1970

49 — Metropoliten İdare Kurulması Üzerinde Yapılan Çalışmalar, Fethi Aytaç, Yıl: 43, Sayı: 337, Temmuz - Ağustos 1972

50 — Metropoliten Trafik İdareleri, Reşat Akkaya, Yıl: 42, Sayı: 329, Mart - Nisan 1971

51 — Metropoliten Şehir Problemlerinin Halli İçin Bir örnek, Orhan Zaim (Çev.), Yıl: 41, Sayı: 323, Mart-Nisan 1970

52 — Metropoliten Uygulamalarının Finansman Sorunları, Fethi Aytaç, Yıl: 46, Sayı: 353, Mart-Nisan 1975

53 — Trafikte Örgüt Sorunu ve Mahalli İdareler, Burhanettin Ergun, Yıl: 46, Sayı 354, Mayıs-Haziran 1975

54 — Türkiye Elektrik Kurumu (Tek Kanunu ve Mahalli İdareler), Mustafa Arıkan, Yıl: 41, Sayı: 326, Eylül - Ekim 1970

55 — Türkiye Mahalli İdarelerinde Gelişmeler, Turgut Kılıçer, Yıl: 44, Sayı: 344, Eylül - Ekim 1973

56 — Türkiye’de Belediye Başkanlığı, Battal Önder, Yıl: 44, Sayı: 342, Mayıs - Haziran 1973

57 — Türkiye’de Trafik Kazalarının Artış Sebepleri ve Önlenmesi veya Azaltılmasında Mahalli İdarelerin Rolü, Fethi Aytaç, Yıl: 42, Sayı: 332, Eylül - Ekim 1971

58 — Yeni Bir Kalkınma Aracı Olarak (İLMİP), Mustafa Gönül, Yıl: 43, Sayı: 339, Kasım - Aralık 1972

59 — Yöresel Yerinden Yönetim Birimlerinin Yapısal Sorunları, Firuz D. Yaşmış, Yıl: 43, Sayı: 338, Eylül-Ekim 1972

60 — Yurdumuzda Köy Kent İlişkileri, Kentleşme ve Kentleşmenin Nedenleri, Sorunları, Osman Gümrükçüoğlu, Yıl: 43, Sayı: 339, Kasım - Aralık 1972

PERSONEL YÖNETİMİ

1 — Amerika Birleşik Devletlerinde Kamu Görevlilerinin Sendika ve Grev Hakkı, Rafet Küçüktiryaki, Yıl: 45, Sayı: 347, Mart - Nisan 1974

2 — Amerika Birleşik Devletlerinde Yüksek İdarecinin Eğitimindeki Yeni Gelişmeler, Temel Türkay, Yıl: 42, Sayı: 329, Mart - Nisan 1971

3 — Devlet Memurları Kanunu Karşısında Çarşı ve Mahalle Bekçileri Teşkilâtı, Fikri Gökçeer, Yıl: 42, Sayı: 329, Mart - Nisan 1971

4 — Elli Yılda İçişleri Bakanlığı Personelinin Hizmetiçi Eğitimi, Sezai Taşkeli, Yıl: 44, Sayı: 344, Eylül-Ekim 1973

5 — İçişleri Bakanlığı Personelinin Yurt Dışında Eğitimi Olanakları ve İngiliz Teknik Yardımı Programı Uygulanması, Sezai Taşkeli, Yıl: 42, Sayı: 328, Ocak - Şubat 1971

6 — İdareci Seçme ve Değerlendirme Konusunda Bir Sohbet, Kâmil Demiroğlu, Yıl: 41, Sayı: 323, Mart-Nisan 1970

7 — İngiliz Personel Dairesinin (CSD) 1971 Yılı Çalışma Programından, Sezai Taşkeli (Çev.), Yıl: 43, Sayı: 338, Eylül-Ekim 1972

8 — İngiliz Personel Dairesinin İkinci Raporu, Sezai Taşkeli (Çev.). Yıl: 43, Sayı: 336, Mayıs - Haziran 1972

9 — İngiliz Personel Dairesinin 1971 Yılı Çalışmalarından Sezai Taşkeli (Çev.), Yıl: 43, Sayı: 337, Temmuz-Ağustos 1972

10 — İzinler Hakkında Bir İnceleme, Adnan Kızıldağlı, Yıl: 44-45, Sayı: 345-346, Kasım - Aralık 1973, Ocak - Şubat 1974

11 — Kadro Sorunları, Marcean Zong, (Çev. Yusuf Öztürk), Yıl: 44-45, Sayı: 345-346, Kasım - Aralık 1973, Ocak - Şubat 1974

12 — Kadro ve İstihdam Reformu, İbrahim Güner, Yıl: 45, Sayı: 348, Mayıs - Haziran, 1974

13 — Kamu Yönetiminde Eğitim ve Mülki İdare Amirlerinin Eğitim Sorunu, Nazmi Çengelci, Yıl: 44, Sayı: 343, Temmuz - Ağustos 1973

14 — Merkez Valiliği, M. Nihat Etiz, Yıl: 45, Sayı: 347, Mart - Nisan 1974

15 — Personel Sendikaları, Grev ve Boykot Olayları, Ali Baykal, Yıl: 41, Sayı: 325, Temmuz - Ağustos 1970

16 — Personelin Değerlendirilmesi, Rafet Küçüktiryaki, Yıl: 45, Sayı: 349-350, Temmuz - Ağustos, Eylül - Ekim 1974

17 — Türkiye'de Yüksek Memurların Emeklilik Statüsü ve Anayasa Mahkemesi Kararı, İhsan Olgun, Yıl: 43, Sayı: 339, Kasım - Aralık 1972

18 — 3659 Sayılı Kanun 10. Maddesine Tabi Personel Hakkında Danıştayın Görüşü, İhsan Olgun, Yıl: 41, Sayı: 323, Mart-Nisan 1970

19 — Yabancı Uzman ve Danışmanların İstihdamı, Harold Seidman, (Çev. Orhan Zaim), Yıl: 41, Sayı: 327, Kasım - Aralık 1970

PLANLAMA, REFORM ve KALKINMA

1 — Açlık Ordusunu Yenen Ülkeler, 1. Meksika, Fritz Baade, (Çev. Rıza Akdemir), Yıl: 43, Sayı: 325, Mart-Nisan 1972

2 — Afetler için Acil Yardım Plânlarının Hazırlanması, Turgut Timur, Yıl: 42, Sayı: 331, Temmuz - Ağustos 1971

3 — Çankırı'da Kalkınma Çabaları, Hasan Özhan ve Ziya Türkdogan, Yıl: 44, Sayı: 341, Mart-Nisan 1973

4 — Fransa'da Ekonomik Kalkınma ve Taşra idaresi, Roland Diago, (Çev. Vahit Rüştü Heper), Yıl: 44, Sayı: 341, Mart-Nisan 1973

5 — Fransa'da Kırsal Ziraat Arazisinin Birleştirilmesi Sorunu, Mehmet Tarcan, Yıl: 44, Sayı: 341, Mart-Nisan 1973

6 — İdarî Reforma Sayısal Bir Yaklaşım Şekli, Şerif Tüten (Çev.). Yıl: 41, Sayı: 325, Temmuz - Ağustos 1970

7 — II. Beş Yıllık Kalkınma Plânının İçişleri Bakanlığı İle İlgili Amaçları, İlkeleri, Tedbirleri, Dr. Jur. A. Şerif Onaran, Yıl: 43, Sayı: 325 Mart - Nisan 1972

8 — İlçelerde Millî Seferberlik ve Sivil Savunma Konularında Yapılacak Hazırlık ve Plânlamalar, Mustafa Sapınaztürk Yıl: 46, Sayı: 353, Mart-Nisan 1975

9 — II Düzeyinde Plânlama ve Koordinasyon, M. Emin Bayar, Yıl: 46, Sayı: 353, Mart-Nisan 1975

10— Japon Mucizesi, Hüseyin Işık, Yıl: 41, Sayı: 326, Eylül - Ekim 1970

11 — Kalkınma Plânının İl Düzeyindeki Uygulaması, Doç. Dr. Tabir Aktan, Yıl: 45, Sayı: 349-350, Temmuz-Ağustos, Eylül-Ekim 1974

12 — Kalkınma Plânı Üzerine, Doç. Dr. Tahir Aktan, Yıl: 45 Sayı: 348, Mayıs - Haziran 1974

13 — Kalkınma Yönetiminin Yapısı, Merle Foison (Çev. A. Sezai Aydın), Yıl 43, Sayı: 338, Eylül - Ekim 1972

14 — Kendi Evini Yapana Yardım Metodu ve Uygulaması, Ziya Türkdoğan ve Hasan Özhan, Yıl: 44, Sayı: 343, Temmuz-Ağustos 1973

15 — Kırsal Alanda Yerleşim Düzeni ve Konut Sorunu, Kurtuluş Şişmantürk, Yıl: 46, Sayı: 353, Mart - Nisan 1975

16 — Kırsal Alanlarda Pazar ve Pazarlama Sorunları, Orhan Kırılı, Yıl: 46, Sayı: 353, Mart - Nisan 1975

17 — Konutların Yenilenmesi ve Şehir Ekonomisi, Firuz Demir Yaşamış Yıl: 41, Sayı: 326, Eylül - Ekim 1970

18 — Koordinasyon, Arslan Başarır, Yıl: 45, Sayı: 349-350, Temmuz - Ağustos, Eylül - Ekim 1974

19 — Millî Kalkınmada İdarecinin Rolü, Sezai Taşkeli, Yıl: 41, Sayı 327, Kasım-Aralık 1970

20 — Mülkî İdare Amirlerinde Neden ve Nasıl Bir Reform Yapılmalıdır? Fazlı Demirci, Yıl: 44, Sayı: 342, Mayıs - Haziran 1973

21 — Program Bütçe ve İçişleri Bakanlığı, Kemal Nehrezoğlu, Yıl: 44, Sayı: 344, Eylül - Ekim 1973

22 — Radyo ve Televizyonun Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Kalkınmadaki Etkisi, Dr. Özkan Tikveş, Yıl: 44, Sayı: 342, Mayıs - Haziran 1973

23 — Şehircilikte Metro Çağı, Mehmet Tarcan, Yıl: 45, Sayı: 349-350 Temmuz - Ağustos, Eylül - Ekim 1974

24 — Toplum Kalkınması, Vali ve Kaymakamlar, Bahattin Güney, Yıl: 41, Sayı: 323, Mart - Nisan 1970

25 — Türkiye’de Elektronik Endüstrisi ve Geleceği, M. Hayri Güler, Yıl: 45-46, Sayı: 351-352, Kasım-Aralık 1974, Ocak-Şubat 1975

26 — Türkiye’nin En Büyük Sorunu, Bölgeler Arasındaki Dengesizlik, İsmail Güzeliş, Yıl: 42, Sayı: 333, Kasım-Aralık 1971

27 — III. Beş Yıllık Plân Şehirleşme Özel İktisat Komisyonları Çalışmaları, Dr. Jur. A- Şerif Onaran, Yıl: 42, Sayı: 332, Eylül-Ekim 1971

28 — III. Beş Yıllık Plan Şehirleşme ve Metropolitan Planlama Özel İhtisat Komisyonlarına Sunulan Rapor, Teklif ve Notlar, Dr. Jur. A. Şerif Onaran, Yıl: 42, Sayı: 333, Kasım-Aralık 1971

29 — III. Beş Yıllık Plan ve Şehirleşme Sorunu, Dr. Jur. A. Şerif Onaran, Yıl: 42, Sayı: 331, Temmuz-Ağustos 1971

TURİZM

1 — Başarılı Bir Turizm Politikasının Esasları, M. Sabri Yorulmaz, Yıl: 41, Sayı: 322, Ocak-Şubat 1970

2 — Ekonomimizde Turizmin Yeri, M. Sabri Yorulmaz, Yıl: 44, Sayı: 340, Ocak - Şubat 1973

3 — İdare ve Turizmde Halkla ilişkiler Tekniği, M. Sabri Yorulmaz, Yıl: 41, Sayı: 325, Temmuz - Ağustos 1970

4 — Modern Turizm, M. Nedim Kalıpçıoğlu, Yıl: 43, Sayı: 337, Temmuz - Ağustos 1972.

5 — Turizm Açısından Kıyı ve Şehirsel Toplulukların Düzenlenmesinin Önemi, M. Sabri Yorulmaz, Yıl: 42, Sayı: 328, Ocak-Şubat 1971

6 — Turizm Gelirleri, Fritz Baade (Çev. Rıza Akdemir), Yıl: 43, Sayı 334, Ocak - Şubat 1972

7 — Turizm Konusunda Bir inceleme, Nedim Kalıpçıoğlu, Yıl: 42 Sayı: 328, Mart - Nisan 1971

ÇEŞİTLİ KONULAR

1 — Amerika Birleşik Devletlerinde Banliyö (Suburs) Çeşitleri ve Problemleri Konusunda Bir Derleme, A. Sezai Aydın, Yıl: 42, Sayı: 333, Kasım-Aralık 1971

2 — Ankara'da Hava Kirlenmesinin Önlenmesi, Ali Çankaya, Yıl: 44, Sayı: 340, Ocak-Şubat 1971

3 — Atatürklerle Saygı, Necati Gündüz, Yıl: 45, Sayı: 349-350, Temmuz-Ağustos 1974

4 — Avrupa Konseyi Nasıl Çalışır? M. A. Ömer Evrensel, Yıl: 41, Sayı: 323, Mart-Nisan 1970.

5 — Bir Halkla ilişkiler Danışmanının Anıları, Edward Z. Bernays, (Çev. Yücel Ertekin), Yıl: 46, Sayı: 355, Temmuz-Ağustos 1975

6 — Büro ve Fabrika İş Benzerliğine Doğru, Recai Tosyalı (Çev.), Yıl: 41, Sayı: 326, Eylül-Ekim 1970

7 — Cumhuriyetin 50. Yılında içişleri Bakanlığı Hukuk Müşavirliği, A. Sezai Aydın, Yıl: 44, Sayı: 344, Eylül - Ekim 1973

8 — Dünyada Uyuşturucu Madde Sorunu, Hüseyin Işık, Yıl: 46, Sayı: 354, Mayıs - Haziran 1975

9 — Fransız İdari ve Siyasi Tarihinde İçişleri Bakanlığı, Ali Erguvanla
Yıl: 41, Sayı: 325, Temmuz - Ağustos 1970

10 — İngiltere'nin Değişen Haritası, Orhan Zaim, Yıl: 42, Sayı: 328
Ocak - Şubat, 1971

11 — İlaç Alışkanlığının Çeşitli Yönleri Üzerine, Mustafa T. Yücel, Yıl:
43, Sayı: 336, Mayıs - Haziran 1972

12 — Kaymakam Hamdi Bey, Hüseyin Işık, Yıl: 45, Sayı: 348, Mayıs -
Haziran 1974

13 — Kelkit Vadisinin Köylerinin Eski ve Yeni Adları Üzerine Göz
Gezdirmeler, B. Sıtkı Oransay, Yıl: 41, Sayı: 324, Mayıs - Haziran 1970

14 — Kentsel Toplumlarda Değer Artışı, Arsa Spekülasyonu ve Ankara
Örneği, Hasan Özhan, Yıl: 44-45, Sayı: 345-356, Kasım-Aralık 1973 Ocak -
Şubat 1974

15 — Kuzey Anadolu'da Rum Çeteleri, Hüseyin Işık, Yıl: 46, Sayı: 355,
Temmuz-Ağustos 1975

16 — Merkez Valiliği, M. Nihat Etiz, Yıl: 45, Sayı: 347, Mart - Nisan
1974

17 — III. Milli Eğitim Şurası, Naci Ekşioğlu, Yıl: 42, Sayı: 328, Ocak -
Şubat, 1971

18 — Olağanüstü Haller, Milli Güvenlik, Topyekûn Savunma ve Milli
Seferberlik, Fazlı Demirel, Yıl: 44, Sayı: 340, Ocak-Şubat 1973

19 — Osmanlı İmparatorluğunda Devlet Ricali, Arif Başaran, Yıl: 45,
Sayı : 347, Mart - Nisan 1974

20 — Osmanlı İmparatorluğunun Merkez Teşkilâtı, Arif Başaran, Yıl:
43, Sayı : 335, Mart - Nisan 1972

21 — Osmanlı İmparatorluğunda Taşra İdaresinde Eyaletler, Beylerbeyi
ilerinin Görev ve Yetkileri, Arif Başaran, Yıl: 46, Sayı: 354, Mayıs - Haziran
1975

22 — Resmî Mühürler, İsmet Şatıroğlu, Yıl: 42, Sayı: 330, Mayıs Haziran 1971

23 — Türkiye’de Karayolları Trafik Güvenliği ve Geleceği, Yusuf Danışman, Yıl: 43, Sayı: 337, Temmuz - Ağustos 1972

24 — Türkiye’de Sosyal Güvenlik ve Sorunları, Ahmet Özer, Yıl: 41, Sayı: 323, Mart - Nisan 1970

25 — Veziri Azamların Görev ve Yetkileri, Arif Başaran, Yıl: 43, Sayı: 337, Temmuz - Ağustos 1972

26— Yer Sarsıntıları, Turgut Timur, Yıl: 41, Sayı: 325, Temmuz - Ağustos 1970

27 — Yurdumuzda Yaş Sebze ve Meyve Toptancı Halleri Sorunları, Fikri Gökçeer, Yıl: 41, Sayı: 326, Eylül - Ekim 1970

28 — Yurt Sevgisi, Hüseyin Işık, Yıl: 41, Sayı: 325, Temmuz-Ağustos 1970

GENELGELER

EMNİYET

T. C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Emniyet Genel Müdürlüğü

Daire :Asayiş
Şube :Lab. Tet. Hiv. 51118-42
Konu :Faili meçhul olaylarla ilgili kovan ve mermi çekirdeklerinin Laboratuvarlara intikali hk.

Bakanlık Tetkik Kurulu Başkanlığına

Son yıllarda muhtelif illerimizde vukua gelen özellikle toplumsal olayların cereyanı sırasındaki müsademe ve benzeri çatışmalarda ateşli silâhlarla öldürme ve yaralama suçlarının ika edilegeldiği ve bazı ahvalde bu tür suç faillerinin teşhis ve tespit faaliyetlerinin uzun zamana tevakkuf ettiği bilinen keyfiyettir.

Bu nev’i olay faillerinin süratle teşhis tespit ve yakalanmalarında, gerek zabıta hizmetlerinin müessiriyetle sürdürülmesi ve gerekse kamuoyunun biran önce tatmini bakımından zaruret bulunduğu şüphe yoktur.

Bu nedenle ateşli silâhlarla işlenen çeşitli öldürme ve yaralamak vakalarında suç mahallinden delil mahiyetinde olup usulüne uygun şekilde zapt olunan kovan veya mermi çekirdeklerinin her ne suretle olursa olsun ele geçirilen ve diğer herhangi bir suçta kullanılma ihtimali bulunan silâhlarla irtibatlandırılması suretiyle Polis Laboratuvarlarında muhafaza altına alınmalarında ve teknik muayenelerinin yaptırılmasında birçok faili meçhul olayların aydınlığa kavuşturulmasına imkân sağlanması bakımından mutlak fayda mülâhaza olunmaktadır.

Nitekim son günlerde bazı illerimizde bu yolda yapılmakta olan uygulamalarda son derece müspet sonuçlar alındığı da bir vakıdır.

Bu itibarla, ateşli silâhlarla işlenmiş suçların faillerini teşhis tespit ve yakalanmalarında; gerek her türlü ihtimali ve şüpheli durumlara

sütratle kesinlik kazandırılması ve gerekse devamlı, emniyetli ve yaygın bir mukayese mekanizmasının koordineli şekilde işletilmesini teminen aşağıda belirlenen esaslar dairesinde yeni bir uygulamaya gidilmesi gerekli görülmüştür.

Buna göre;

1) Ateşli silâhlarla işlenipte faili tespit olunamayan olaylardan elde edilen kovan veya mermi çekirdekleri, muhafaza ve Balistik muayeneleri yapılmak üzere usulüne uygun şekilde (zimmet karşılığında ve hangi olayda kullanıldığını gösteren yeterli bilgiyi muhtevi zabıt varakası ile) ilgili Bölge veya Merkez Polis Laboratuvarlarına teslim olunacaktır.

2) Her ne suretle olursa olsun Polisçe zapt edilen tüm silâhlar muayeneye tabi tutulmak üzere bölge itibarıyla bağlı bulunduğu Polis Laboratuvarlarına gönderilecektir.

3) Gelen silâhlarla muhafaza altındaki kovan veya mermi çekirdekleri Balistik incelemeye tabi tutulduktan sonra, aralarında bir ilişki bulunsun veya bulunmasın, o silâha ait üçer adet mukayese kovan ve mermi çekirdekleri ile gerekli bilgilerin diğer Laboratuvarlara gönderilmesi ve birer adet mukayesenin (birer adet mukayese kovan veya mermi çekirdeği) de tabancanın ilk intikal etmiş olduğu Laboratuvarında muhafaza altına alınması sağlanacaktır.

4) Bu maksatla yapılan muayene neticesinde, silâh, kovan veya mermi çekirdeği irtibatı müspet şekilde sağlandığı takdirde buna ait bir adet Ekspertiz Raporu mütemmim bilgiler ile birlikte Merkez Polis Laboratuvarına gönderilecektir.

5) Gönderilen mukayese kovan ve mermi çekirdeklerinin yeterli görülmediği bazı hallerde, mümkün olduğu takdirde, tetkiki istenen silâhın veya suç konusu kovan ile mermi çekirdeklerinin, yapılacak istek üzerine bir diğer Laboratuvara intikali cihetine gidilecektir.

6) İlgili savcılıkça resen el konulan olaylarda, zapt olunan kovan, mermi çekirdeklerin veya silâh gibi suç delillerini zimmet karşılığı ilgili Laboratuvarında muayene işlemine imkân sağlamak üzere, ihtiyaca cevap verebilecek makul bir süre için Emniyet makamlarında muhafaza

altına alınmasını temin hususunda gerektiğinde savcılıklar nezdinde teşebbüste bulunulmalıdır.

7) Bölge itibariyle hangi illerin hangi Laboratuvarlarda tetkik talebinde bulunabileceği, İçişleri Bakanlığının 20 Aralık 1974 gün ve 279160 sayılı tamimleri ile tüm valiliklere bildirilmiştir.

Bilgilerini ve yukarda belirtilen hususların usul ittihaz olunarak badema gereğinin bu yolda ifamı önemle rica ederim.

Oğuzhan ASİLTÜRK
İçişleri Bakanı

Dağıtım

Bilgi:

Adalet Bakanlığı

Gereği;

- 1 — İl Valilikleri
- 2 — Kriminal Polis Laboratuvarları
- 3 — Jandarma Genel Komutanlığı
- 4 — Bakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığı
- 5 — Emniyet Teftiş Kurulu Başkanlığı

T. C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI

13214-1/50
Daire : Vat. Yab. Hd. İşl.
Şube : Vat. Pas. Hd. K.
Konu : Hac Mevsimi Hk.

ANKARA
/ / 1976
ÇOK ACELE

.....**VALİLİĞİNE**

Her yıl olduğu gibi 1976 yılı hac mevsiminde Suudi-Arabistan'a gidecek hacı adaylarının, seyahatlerinin düzenli ve sıhhatli bir şekilde geçmesini temin etmek maksadıyla alınması gereken tedbirler aşağıda gösterilmiştir.

1 — Hac Yönetmeliğinin 4. maddesine göre, 1976 yılı hac süresi 15.10.1976 ile 28.12.1976 tarihleri arası olarak tespit edilmiştir.

2 — Hac mevsiminde hacca gidiş ve dönüşler için Adana ili Şakirpaşa, Antalya, Ankara İli Esenboğa, İstanbul İli, Yeşilköy ve İzmir İli Çiğli hava hudut kapıları ile Hatay İl'inin Cilvegözü, Gaziantep İli'nin Öncüpınar, Mardin İli'nin Nusaybin hudut kapıları tespit olunmuştur.

Bunların dışındaki kapılardan hacca gidiş ve dönüşlere müsaade edilmeyecek, bu işleme tarihinde son verilecektir.

3 — Hacı adaylarına pasaport verilmesi sırasında Hac Yönetmeliğinin 6. maddesine göre istenen resmi tabip raporu ve aşı belgeleri pasaportla birlikte hacı adaylarına iade edilecektir.

65 yaşından büyük (65 yaşındakiler dahil) hacı adaylarından, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığınca II Sağlık Müdürlüklerine gönderilecek genelgeye göre işlem yapılacaktır.

Bunun dışında Suudi-Arabistan hükümetince hacca gidecekler için aranan sağlık şartları:

a) Suudi-Arabistan'a varış tarihinden itibaren bir haftadan az ve altı aydan fazla olmamak kaydı ile 1 dozluk kolera aşısının yapıldığını gösteren aşı kağıdı,

b) Suudi-Arabistan'a gidenlerin uluslararası çiçek aşısı belgelerine sahip olmaları şeklinde belirlenmiştir.

Bu belgeler hakkında da her hacı adayının pasaport dosyasına gerekli meşruhat verilecek ve hacı adaylarına bu belgeleri seyahat süresince beraberlerinde bulundurulması gerektiği duyurulacaktır.

4 — Hacı adaylarına verilecek pasaportlar, hacı adaylarının isteklerine uygun sürelerle tanzim edilecektir. Bu pasaportlara «SUUDİ-ARABİSTAN ve BÜTÜN YABANCI MEMLEKETLER İÇİN GEÇERLİDİR» damgası yerine umuma mahsus münferit pasaportlara tatbik olunan «BÜTÜN YABANCI MEMLEKETLER» damgası tatbik olunacaktır.

5 — Hacı adaylarımızın hudut kapılarımızdan giriş ve çıkışlarında doldurmaları giriş-çıkış fişlerinin doldurulmasında büyük müşkülâtla karşılaştıklarından, giriş-çıkış fişlerinin pasaport tanzimi sırasında pasaport polisince kendilerine yardımcı olunarak doldurulması.

6 — Hacı adaylarının Suudi-Arabistan'a gidiş, dönüş ve orada kalış sürelerince pasaport kaybı, ölüm, kayıp ve benzeri olaylarda kullanılmak üzere, pasaportlarından başka yanlarında muhtardan tasdikli ve fotoğraflı nüfus hüviyet cüzdanı örneği ile 4 adet vesikalık fotoğraf, kendilerinin ve yakınlarının iş ve ikamet adreslerini muhtevi belgelerin, bir zarf içerisinde bulundurulması sağlanacaktır.

7 — Gidiş ve dönüşlerde, illerde kara ve hava hudut kapılarında, sağlık ve karantina işlemleri, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı «Sağlık İşleri Genel Müdürlüğünün» illere göndereceği temim yazıları gereğince, pasaport ve gümrük muayeneleri; İçişleri, Sağlık ve Sosyal Yardım ile Gümrük ve Tekel Bakanlıklarına bağlı görevlilerce yürürlükteki mevzuata göre yapılacaktır.

8 — Karayolundan hacca gidecekler, geçecekleri memleketlerin gidiş-dönüş transit vizeleri ile Suudi-Arabistan giriş vizesini Türkiye'den çıkmadan önce temin etmek mecburiyetindedirler.

Karayolu ile yapılacak taşımalarda taşıyıcıların başlangıç noktasından hareket etmeden önce geçeceği ülkelerin vizelerini almaları sağlanacaktır.

Vizesiz olanların hudut kapılarından yurtdışına çıkışlarına müsaade edilmeyecektir.

Suudi Arabistan Hükümeti, Türk Hacı adaylarının vize işlemlerinde kolaylık sağlamak üzere:

- a) Abdullah Cevdet Sokak, 14/B Suudi Arabistan Sefareti vize Bürosu Çankaya/ANKARA,
- b) Büyükdere Cad. Defne, Apt. Kat 1/1-2 Mecidiyeköy/İSTANBUL
- c) Mersin Caddesi, İstiklâl Mahallesi, 538 Sokak No : 7/2 ADANA

İllerinde vize büroları açılmıştır.

9 — Hava yolu ile gideceklerin Suudi Arabistan giriş vizesi Türk Hava Yolları A. O. ca önceden temin edilecektir.

10 — Hacı adaylarının Suudi Arabistan'a gidiş ve dönüşlerinde, karayolu güzergâhı üzerinde, Suudi Arabistan'da bulundukları süre içinde sağlık hizmetlerini görmek üzere, Kızılay Genel Müdürlüğü tarafından 50 yataklı ve tam teşekküllü seyyar bir hastahane gönderilecektir.

Münhasıran, hacca gidecek vatandaşlarımıza hizmet edecek bu hastahanelerin masraflarını karşılamak üzere, geçen yıllarda olduğu gibi pasaport alırken hacı adaylarından yalnız Kızılay'a ait 200 TL. makbuz karşılığı teberru alınmasına müsaade edilecektir.

Ancak, hiç bir şekilde arzu hilafına vatandaş, emniyet makamlarınca zorlanmayacaktır.

Aksi şekilde hareket edenler hakkında takibat yapılacaktır.

Bunun dışında herhangi bir nam ve ad altında bağış talebinde bulunulmayacaktır.

11 — Hacca gidecek vasıtalarda konvoy teşkili şartı aranmayacaktır.

Ancak; 5 ve yukarı sayıda vasıta ile konvoy teşkil eden firmalar, Diyanet İşleri Bakanlığına müracaat ederek, beraberlerinde götürmek istedikleri bir dini rehberin ehliyetini tespit ettireceklerdir.

Ticari Plakalı minibüslerin ticari amaçla Suudi-Arabistan'a yolcu götürmelerine müsaade edilmeyecektir.

Ticari plakalı otomobiller ile Suudi Arabistan'a yolcu götürecekler 5.5.1972 tarih ve 14178 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Yurtdışına Karayolu ile Yolcu ve Eşya Taşıma ve bu Konularda Acentelik ve Komisyonculuk hakkında Yönetmelik Hükümlerine göre, Ulaştırma Bakanlığınca gereği yapılacaktır,

12 — 1618 Sayılı Kanuna istinaden teşekkül eden Seyahat Acentalarının da (A) gurubu veya (A) gurubu geçici işletme belgeli seyahat acentelerinin kullanacakları otobüslerde, Turizm ve Tanıtma Bakanlığınca hazırlanacak, 8.11.1974 gün ve 1853/19590 sayılı yazıları ile illere de gönderilen karayolu ile hac seferi düzenleyecek Seyahat Acentalarının da yapılacak işlemler ve alınacak tedbirlere ait, açıklamanın II. Hac seferi yapacak otobüslerde aranacak nitelikler bölümündeki şartlar aranacaktır.

13 — Hava ve karayolu taşımacılığında, teknik arazılar dışında gecikmelere sebebiyet verilmeyecek, keza bagajlarının da hacı adayları ile birlikte götürülmesi sağlanacaktır.

14 — Hacca gidecek vatandaşlarda yalnız 2/8/1966 gün ve 12364 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan «Araçların Fenni Muayeneleri Hakkındaki Yönetmelikte» belirtilen şartlar aranacaktır.

Ayrıca, Suudi Arabistan Hac Makamlarınca alınan bir karar gereğince, hacı adaylarını taşıyan otobüslerde iki, taksi ve benzeri vasıtalarda ise, bir yangın söndürme cihazı ile birlikte 6 kilo kuru kimyevi toz (DRIED CHEMICALPOWDER) bulundurulması, aksi takdirde mukaddes topraklara girmelerine kati olarak müsaade edilmeyeceği bildirilmiştir.

15 — Hac amacıyla Suudi Arabistan'a gitmek üzere memleketimizden geçecek yabancı hacı adaylarını taşıyan, yabancı plakalı taşıtların Yurdumuza giriş-çıkış ve transit için tescil edildiği ülke ile ülkemiz arasındaki ikili karayolu Taşıma Anlaşması hükümleri, böyle bir anlaşma yoksa Ulaştırma Bakanlığınca alınmış müsaade belgesi aranacaktır.

Bu şekilde yurdumuzdan geçerek, gidecek olan yerli ve yabancı hacı adayları hakkında Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının illere gönderdiği 9.10.1975 gün ve 2073 ile 4.10.1976 tarih ve 10266 sayılı tamim esasları uygulanacaktır.

16 — Cidde Büyükelçiliğinin işarına atfen, Dışişleri Bakanlığından alınan yazıda hacı adaylarının Suudi Arabistan'da kalacakları yerlerin Mekke'de, Kabe'ye, Medine'de Peygamberin Kabrine yakınlık ve konfor derecelerine göre hacı adaylarından SUUDİ ARABİSTAN Hükümetince alınacak ücretler:

a) Özel hizmetler karşılığı olarak Hac Bakanlığı adına her hacı adaylarından 42, Dolar,

b) Ayrıca her hacı adayından hizmet karşılığı taşıma ve yatma ücreti olarak Mekke'de Mutavvıflar ve Zemzemciler, Cidde'de Vekiller, Medine'de Deliller ve limanlarda hacıların eşyalarını taşıma ücreti olarak 147 Riyal,

c) Cidde'de hac sitesinde iskan ücreti 40 Riyal,

d) Mekke-Medine-Mekke-Cidde otobüs ücreti 112 Riyal,

e) Mekke-Cidde otobüs ücreti 11, 25 Riyal,

f) Mekke-Medine-Cidde arası otobüs ücreti 101, 25 Riyal,

g) Cidde-Medine-Cidde-otobüsleri gidiş ücreti 90 Riyal,

ı) Cidde-Medine otobüs ücreti 45 Riyal,

i) Mekke-Medine otobüs ücreti 56, 25 Riyal,

j) Mekke-Arafat-Mekke otobüs ücreti 35 Riyal,

k) Mekke-dahili ve harici yeni modern binalarda 1x2 metrekairelik yer için kişi başına 700-1000 Riyal,

l) Haremi Şerife yakın eski binalar, Mekke dağlarında yapılan konaklar ve Mekke dışında bulunan halk tipi evlerde 1x2 metrekairelik yer için kişi başına 500-700 Riyal,

m) Arafat'ta 1 kişiye 2 metrekairelik çadır yer iskan ücreti 100 Riyal,

n) Bunlar dışındaki otel ve ev ücretleri sahipleri ile anlaşabildikleri miktardır,

o) Medine'nin harem mıntıkası dışında bulunan yeni konutlarda, toplu halde kalınan odalarda 2 metrekarelik yerin tek kişilik 10 günlük ücreti 300-500 Riyal,

ö) Medine dahilinde bulunan eski binalar haricinde halk konutları ve dağlık bölgelerdeki evlerde toplu halde kalınacak tek kişi için 2 metrekarelik 1 oda için 10 günlüğüne 150-300 Riyal olarak tespit edildiği;

17 — Karayolu ile gelen hacıların gelişlerinde, Medine-Cidde Mekke-i Mükerrreme, Arafat ve Müzdelife'ye girişlerinde yetkililer tarafından kendilerine gösterilen yerlere gitmeye mecbur oldukları.

Hacıların park yerlerinde konaklamalarının yasak olduğu ve buraların mesken olarak kullanılamayacağı,

Her aracın taşımakla yükümlü olduğu hacı adaylarının tamam olmadan kendilerine çıkış izni verilmeyeceği ve kendilerinin Suudi Arabistan Mevzuatına uymaları gerektiği,

18 — Suudi Arabistan Sefaretinde vize verme işlemlerine 21.11.1976 tarihinde sone ereceği,

19 — Karayolu ile Suudi Arabistan'a son giriş tarihinin 22 Kasım 1976 olduğu, makul bir mazeret olmaksızın zamanında park yerinde hazır bulunmayan her şoför ve deliller için her hacı adayı başına 20 Riyal ceza alınacağı,

20— Hava yolu ile yapacak girişlerde Cidde Hava Limanına son iniş tarihinin 25 Kasım 1976 akşamına kadar olacağı,

Hacdan önce Medine'ye Karayolu ile gidecek hacıların son giriş tarihi 17.11.1976 günü akşamıdır. Cidde ve hariçten hacdan önce Medine'i münevvereye uçakla gidecek hacıların son gidiş tarihi 20.11.1976 akşamıdır.

Hacdan önce Medine'i Münevvere'den Mekke'i Mükerrreme'ye arabalarla hacıların son sefer tarihi 15.12.1976 akşamına kadar.

21 — Haçtan sonra hacıların ülkelerine dönüşü Suudi Arabistan Hükümeti tarafından bilahare ilân edileceği,

22 — Karayolu ile gelecek hacıların takip edecekleri yollar:

A) Ürdün istikametinden gelecek hacıların Davre-Hale-Ammare-Birhermes - Tebur - Kuleybe - Teyma - Hayber - Medine'i - Münevvere - Cidde -Mekke'i Mükerrreme yolunu takip edecekleri, bu yolun 120 Km. olduğu,

B) Bağdat ve Kuveyt yolu üzerinden gelecek hacıların Bağdat-Bas-

ra Kuveyt-El Hafcı-El Demman-Medine'i Münevvere güzergâhını, bu yolun 2622 Km. olduğu ve sonra Mekke'i Mükerrerme gidileceği veya

Bağdat-Amman-Hale-Ammare-Tebuk-Hayber-Medine'i Münevvere, bu yolun uzunluğu ise, 2093 Km. olduğu ve sonra Mekke'i Mükerrerme'ye gidileceği bildirilmiştir.

23 — Hacı adaylarımızın müşkül durumda kalmamaları için, yukarıdan beri açıklanan hususların kendilerine muhtelif yayım ve haberleşme vasıtaları ile duyurulmasını,

24 — Vilayetler hac süresi içinde hac amacı ile kaç kişiye pasaport verildiğini, Hudut Kapıları ise; hac maksadıyla Yurtdışına çıkan vasıta cins ve miktarı ile hacı adaylarının sayılarına hac süresini müteakip 15 gün içinde bakanlığa bildireceklerdir.

Hac maksadıyla çıkış ve dönüş yapılacak Kara ve Hava Hudut Kapılarında Valiliklerce tertip ve tedbirler alınacak, görevlilerin işbirliğine azami dikkat göstermeleri ve hacca arzu edilen düzende yürütülmesi sağlanacaktır.

26— 7.11.1974 gün ve 235423 sayılı yazının 2. maddesine çıkartılan açıklamanın Vilayetlerce teksir edilip, pasaport itası sırasında her hacı adayına birer nüsha verilecektir.

27 — Konunun önem ve müstaceliyeti dikkate alınarak Valilerin bu mevzuu ile ve bu talimat hükümlerini eksiksiz olarak uygulanmasını, hac işleri ile bizzat ilgilenmelerini önemle arz ve rica ederim.

EKİ: 2

OĞUZHAN ASİLTÜRK **İÇİŞLERİ BAKANI**

NOT: Hacı adaylarına 800 dolar a kadar veya muadili döviz verilmesi için T. C. Merkez Bankasına Maliye Bakanlığınca talimat verilmiştir.

DAĞITIM: **GEREĞİ:**

Devlet (Diyanet İşi. Bşk.)

Dışişleri, Maliye, Bayındırlık, Sağlık ve Sosyal Yardım, Gümrük ve Tekel, Ulaştırma, Turizm ve Tanıtma, Köy işleri, Bakanlıkları ile MİT Müsteşarlığı, Türk Hava Yolları A. O., Kızılay Genel Başkanlığı ve 67 İl Valiliğine yazılmıştır.

BİLGİ ;

Başbakanlık Makamına

1976 YILI SUUDİ—ARABİSTAN HAC TALİMATINDAN ALINMIŞTIR.

Hac Yardımcılarının Görevleri:

Mutafuvların görevleri:

- 1 — Hacıları karşılama, bilgi verme, konuklama yeri bulmak.
- 2 — Hacıların ikametlerine nezaret etmek. Onlara yardımcı hizmetçiler bulmak ve ikametgâhlarının emniyetini sağlamak.
- 3 — Hacıları dini konularda rehberlik etmek.
- 4 — Hacı adaylarına tespit edilen sabit fiyatlarla nakliye araçları temin etmek.
- 5 — Hacı çadırlarının temiz tutulmasını, soğuk su, elektrik, tuvalet, ihtiyaçlarını karşılamak,
- 6 — Her hacı adayına mutavvıfın ismini, adresini ve çadırlarının yerini belirten bilgi kartları vermek Aynı kartta hacı adayının da kimliği ile ilgili bilgiler yer alır. Mutavvıf hacı adayının seyahat belgesini alır ve ziyaretinin sonuna kadar muhafaza eder.
- 7 — Mutavvıfın Suudi-Arabistan'dan ayrılışlarından üç gün önce hacı gruplarının listelerini ilgili makamlara bildirir.

Vekillerinin (Acente) görevleri:

- 1 — Hacı adaylarını karşılamak, istirahatlerini sağlamak,
- 2 — Hacı adaylarına ulaştırma araçları temin etmek.
- 3 — Mutavvıf ve otobüs şoförlerine kendilerine ayrılan hacı adaylarına isteklerini temin etmek.

4 — Hacı adaylarının seyahat belgelerine göre, nihai formları dol durmak.

5 — Cari tarifeler üzerinden harçları tahsil etmek ve gerekli alındı makbuzlarını hacı adaylarına vermek.

6 — Hacı adaylarının beysu ve listelerini ilgili Suudi-Makamlarına iletme.

7 — Mekke ve Medine'den dönüşlerinde hacı adaylarını karşılamak ve ikametgâhlarına yerleştirmek, ülkeden ayrılışlarına yardımcı olmak.

Delillerin (rehber) görevleri:

1 — Medine'de karşılanan komitelerden hacı adaylarını almak, ikamet urkullerine yerleştirmek ve Medine'de kalışları süresince kendilerine yardımcı olmak.

2 — Peygamberin Camiine ziyaretleri sırasında hacı adaylarına rehberlik etmek.

3 — Hacı adaylarının Cidde ve Mekke'ye seyahatlerini düzenlemek.

4 — Hacı adaylarının dini ihlâl ve terbiyelerine göre davranışlarını düzenlemek ve onları üzen hususları gidermek.

Zemzemcilerin görevleri:

1 — Kutsal cami ve Mekke'deki ikametgâhlarında hacı adaylarına temiz zemzem suyu temin etmek.

2 — Kutsal Cami'deki ibadet sırasında temizlik ve düzeni sağlamak.

Mutavvıf, Delil ve Vekillerinin muhtelif görevleri:

1 — Yukarıda belirtilen görevliler, her zaman Hacı adaylarının resmi dairelerde yardımcı olacaklardır.

2 — Aynı görevliler, kayıp hacı adaylarını her 6 saatte bir ilgili Suudi Makamlarına bildireceklerdir.

3 — Hastalık halinde en yakın sağlık merkezini durumdan haberdar edeceklerdir.

4 — Vefat eden hacıların yaşlarını, pasaport numaralarını, üzerinde bulunan nakdi meblağ veya menkul maddeleri, ölüm yeri ve nedenini belirterek ilgili makamlara bildireceklerdir.

5 — Mutavvıf, delil ve vekiller (rehberler) görev mahallerini, acil ve özel durumlar dışında terketmeyeceklerdir.

6 — Resmi tarifelerde belirtilen ücretler dışında hiç bir ücret talep etmeyeceklerdir.

7 — Hotel ve ev sahipleri, otellerinde ve evlerinde kalan hacıların ismini hizmetlilere bildireceklerdir.

8 — Ücretleri kendilerine ait olmak üzere, mutavvıf, zemzemci, delil ve vekiller, kendilerine yardımcı personel istihdam edebilirler.

9 — Her hacı aday, dağıtım komitesine, refakatimdeki aile fertlerine bildirmelidirler. Böylece bütün aile fertlerini aynı mutavvıfa bağlamak mümkün olur.

Bekâr kadınlarda, refakatçileri var ise, onun adına dağıtım komitesine bildirmelidirler.

10 — Formalitelerin tamamlanmasından sonra, hacı adaylarını pasaportlarını mutavvıf, vekil veya deliller alıp, kontrol etmelidirler. Pasaportlarını kaybedenler bunu mutavvıflarına bildirmelidirler.

11 — İlgili Suudi Makamları geçen yıl hacı adayları tarafından ileri sürülen önerileri göz önüne alarak hizmetin ifasında bazı yenilikler yapmışlardır.

Hacı adaylarına zarar veren hizmet personeli için cezayı müeyyideler konulmuştur.

T. C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Emniyet Genel Müdürlüğü

41933-11/36-1

Daire : Vat. Yab. Hd. İşi.

Şube : Vat. Pas. Hd. K.

/10/1976

Konu:

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Tetkik Kurulu Başkanlığına

İLGİ : a) Dışişleri Bakanlığı Kültür İşl. Gn. Md. nün 14.9.1976 gün ve 370.981-3/76-4466 sayılı yazısı.

b) 14.6.1976 gün ve Em. Gn. Md. Vat. Pas. Hd. K. 41933-11/36-1 127226 sayılı yazımız.

Tebriz Başkonsolosluğumuzun iş'arına atfen Dışişleri Bakanlığından alınan İlgi (a) yazı ile

İran ilgili makamlarınca 12-20/8/1976 tarihlerinde Tebriz'de düzenlenen Milletlerarası 1. genç futbolcular turnuvasına İran'dan 3, Finlandiya, Türkiye ve Afganistan'dan birer takımın katıldığı,

Tahran'ın 1, Hozistan'ın 2, Finlandiya 3 ve Tebriz'in 4. olduğu, Memleketimizi temsilen gönderilen Kırıkkale spor kulübü genç takımın dereceye giremediği gibi Afganistan'ı yendiği 3-2 lik maç hariç diğerlerinde farklı mağlubiyetler aldığı,

Söz konusu futbol ekibinin Tebriz'e gönderilmesi hususunda Bakanlıklarından görüş alınmadığı,

İran makamlarının iki ÷lke arasındaki k÷lt÷rel ve sportif temaslarda yurdumuzu temsil etmeye ehil olmayan sanatçı, sanat ve folklor guruplarını İran'a davet ederek soydaşlarımız üzerinde menfî propaganda yaptıkları belirtilerek buna mani olmak amacıyla İran'a gönderilecek spor kul÷b÷, sanatçı ile sanat ve folklor gurubu üyeleri için Dışışleri Bakanlığının görüş÷ alınmadan pasaport verilmemesi istenilmektedir.

Bilgi edinilmesini ve İran'a gönderilecek sporcu, sanatçı ve folklor gurupları için Dışışleri Bakanlığının görüş÷ alınmadan yapılan pasaport taleplerinin yerine getirilmemesini arz ve rica ederim.

DAĞITIM:

GEREĞİ:

Gençlik ve Spor, Turizm ve Tanıtma Bakanlıklarına, Valiliklere

BİLGİ:

Dışışleri Bakanlığına İçişleri Bak. Tetkik Kurulu Bşk.

Muzaffer ERDEM
Müsteşar Muavini
İçişleri Bakanı Y.

T. C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Emniyet Genel Müdürlüğü

41933 11/36-1

Daire : Vat. Yab. Hd. İşi.

Şube : Vat. Pas. Hd. K.

/10/1976

Konu :

.....**VALİLİĞİNE**

İLGİ : a) Dışişleri Bakanlığı Kültür İşi. Gn. Md. nün 14.9.1976 gün ve 370.981-3/76-4466 sayılı yazısı.

b) 14.6.1976 gün ve Em. Gn. Md. Vat. Pas. Hd K. 41933-11/36-1 / 127226 sayılı yazımız.

Tebriz Başkonsolosluğumuzun iş'arına atfen Dışişleri Bakanlığ'ından alınan İlgi (a) yazı ile;

İran ilgili makamlarınca 12-20/8/1976 tarihlerinde Tebriz'de düzenlenen Milletlerarası 1. genç futbolcular turnuvasına İran'dan 3, Finlandiya, Türkiye ve Afganistan'dan birer takımın katıldığı,

Tahran'ın 1, Hozistan'ın 2, Finlandiya 3 ve Tebriz'in 4. olduğu,

Memleketimizi temsilen gönderilen Kırıkkale spor kulübü genç takımının dereceye giremediği gibi Afganistan'ı yendiği 3-2 lik maç hariç diğerlerinde farklı mağlubiyetler aldığı,

Söz konusu futbol ekibinin Tebriz'e gönderilmesi hususunda Bakanlıklarından görüş alınmadığı,

İran makamlarının iki ÷lke arasındaki k÷lt÷rel ve sportif temaslarda yurdumuzu temsil etmeye ehil olamayan sanatçı, sanat ve folklor guruplarını İran'a davet ederek soydaşlarımız üzerinde menfî propaganda yaptıkları belirtilerek buna mani olmak amacıyla İran'a gönderilecek spor kul÷b÷, sanatçı ile sanat ve folklor gurubu üyeleri için Dışışleri Bakanlığının görüş÷ alınmadan pasaport verilmemesi istenilmektedir.

Bilgi edinilmesini ve İran'a gönderilecek sporcu, sanatçı ve folklor gurupları için Dışışleri Bakanlığının görüş÷ alınmadan yapılan pasaport taleplerinin yerine getirilmemesini arz ve rica ederim.

DAĞITIM:

GEREĞİ:

Gençlik ve Spor Turizm ve Tanıtma Bakanlıklarına Valiliklere

BİLGİ:

Dışışleri Bakanlığına İçişleri Bak. Tetkik Kurulu Bşk.

Muzaffer ERDEM
Müsteşar Muavini
İçişleri Bakanı Y.

T. C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Emniyet Genel Müdürlüğü

ANKARA

41933-11/34-3

Daire : Pas. Yab. Hd. İşl.

Şube : Vat. Hd. K. Ks.

Konu : Belediye Başkanlarının yurtdışına çıkışları Hk.

TAMİM

.....**VALİLİĞİNE**

İLGİ : a) Mahalli İdareler Gn. Md. nün Valiliklere muhatap, 5.12.1974 gün ve 2. D. Rs. Mua. 521-74-306-9/35362 sayılı,

b) Mahalli İdareler Gn. Md. nün Em. Gn. Md. ne muhatap; 18.10.1976 gün ve 2. D. Rs. Mua. 521-76-326485/30221 sayılı yazıları.

Kendi hesabına yurtdışına gitmek isteyen Belediye Başkanlarına umuma mahsus münferit pasaport itası sırasında 5682 Sayılı Pasaport Kanununun 17. maddesi (D) bendinde öngörülen makam veya Bakanlık seviyesinden verilmiş herhangi bir resmi müsaade belgesi aranıp aranmayacağı hususunda bazı valiliklerce tereddütte düşüldüğü vaki müracaatlardan anlaşılmıştır.

5682 Sayılı Pasaport Kanununun 17. maddesinin (D) bendinde; «Kendi hesabına yabancı, memleketlere gitmek isteyen devlet memurlarına, il özel idareleriyle, belediye memurlarına ve bu makamlara merbut müesseseler hizmetindeki memur ve müstahdemlere pasaport verilmesi için,

bunların mensup oldukları makam veya müesseseden verilmiş resmi müsaade vesikası ibraz etmeleri lâzımdır», hükmünün, memurların umuma mahsus münferit pasaport alabilmelerini özel bir şarta bağladığı, hal baki, belediye başkanlarının statüleri gereği, memur statüsünde saymağa imkân yoktur.

Bu itibarla 5682 Sayılı Pasaport Kanununun 17. maddesi (D) bendi hükmünün belediye başkanlarına uygulanmasına cevaz görülmemektedir.

Ancak, belediye başkanlarının görevli olarak dış ülkelere kongre, konferans, seminer, eğitim, kurs, staj sempozyum veya araştırma ve incelemede bulunma, bilgi ve görgü artırma veya belediye ile ilgili bir hizmetin yerine getirilmesi amaçlarıyla yapacakları seyahatler ilgi (a) da kayıtlı yazı ile vilâyetlere tamim edilen esaslar dahilinde İçişleri Bakanının onayına tabidir.

Bilgi ve gereğini rica ederim.

DAĞITIM:

GEREĞİ:

VALİLİKLERE

BİLGİ:

Mahalli İdareler Genel Müdürlüğüne

Bakanlık (Tetkik Kurulu Bşk. na)

3 Ad.

Hayrettin ERSÖZ
Müsteşar İçişleri
Bakanı Y.

T. C.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI

Emniyet Genel Müdürlüğü

ANKARA

Daire : Asayiş

Şube : Lab. Tet. Hiv. 51118-42

**Konu: Faili meçhul olaylarla ilgili kovan ve mermi çekirdeklerinin
Polis Laboratuvarlarına gönderilmesi Hk.**

..... **VALİLİĞİNE**

İLGİ: 18/9/1976 tarih ve 195185 sayılı genelgemiz.

Ateşli silâhlarla işlenen öldürme ve yaralama vakaları faaliyetlerinin genellikle zamanında teşhis, tespit ve yakalanmalarına rağmen bazı ahvalde ve delil kifayetsizliği vesair nedenlerle bu tür faaliyetlerin makul süre içinde neticelendirilemediği de bir vakıadır.

Olay faillerinin sür'atle teşhis tespit ve yakalanmalarının gerek asayişin temini ve gerekse kamuoyunun biran evvel tatmini bakımından taşıdığı önem her türlü izahtan varestedir.

Bu nedenle, ateşli silâhlarla ika olunan ve suçlusu bilinmeyen Öldürme ve yaralama vakalarında; hadise mahallerinden elde edilen kovan ve mermi çekirdeklerinin, diğer her hangi bir suçta kullanılma ihtimali bulunan silâhlarla irtibatlandırılmasını teminen, Polis Laboratuvarlarında muhafaza altına alınmalarında ve balistik tetkiklerinin yaptırılarak, neticede birçok faili meçhul olayların aydınlığa kavuşturulması bakımından büyük fayda sağlandığında şüphe yoktur.

Ancak, faili bilinmeyen olaylara ait yukarıda sözü edilen suç delillerinin ilgideki tamimimizde açıkça belirtilen esaslar dairesinde bölge itibariyle ilgili Polis Laboratuvarlarına gönderilmesi gerekirken bu lazi-

meye riayet olunmadığı ve bugüne kadar bahsi geçen suç delillerinin laboratuvarlara intikal ettirilmediği müşahede olunmaktadır.

Bu nedenle, aşağıdaki hususların tekrar hatırlatılmasına zaruret görülmüştür.

1 — Ateşli silâhlarla işlenip de faili tespit olunamayan olaylardan elde edilen kovan veya mermi çekirdekleri, muhafaza ve balistik muayeneleri yapılmak üzere usulüne uygun şekilde (zimmet karşılığında ve hangi olayda kullanıldığını gösteren yeterli bilgiyi muhtevi zabıt varakasıyla) ilgili Bölge veya Merkez Polis Laboratuvarlarına teslim olunacaktır.

2 — Her ne suretle olursa olsun polisçe zapt edilen tüm silahlar muayeneye tabi tutulmak üzere bölge itibarıyla bağlı bulunduğu polis laboratuvarlarına gönderilecektir.

3 — Gelen silâhlarla muhafaza altındaki kovan veya mermi çekirdekleri balistik incelemeye tabi tutulduktan sonra, aralarında bir ilişki bulunsun veya bulunmasın, o silâha ait üçer adet mukayese kovan ve mermi çekirdekleri ile gerekli bilgilerin diğer laboratuvarlara gönderilmesi ve bir adet mukayesenin (biri adet mukayese kovan ve mermi çekirdeği) de tabancanın ilk intikal etmiş olduğu laboratuvarında muhafaza altına alınması sağlanacaktır.

4 — Bu maksatla yapılan muayene neticesinde; silâh, kovan veya mermi çekirdeği irtibatı müspet şekilde sağlandığı takdirde, buna ait bir adet ekspertiz raporu mütemmim bilgiler ile birlikte Merkez Polis Laboratuvarına gönderilecektir.

5 — Gönderilen mukayese kovan ve mermi çekirdeklerinin yeterli görülmediği bazı hallerde, mümkün olduğu takdirde, tetkiki istenen silâh veya suç konusu kovan ile mermi çekirdeklerinin, yapılacak istek üzerine bir diğer laboratuvara intikali cihetine gidilecektir.

6 — İlgili C. Savcılıkça resen el konulan olaylarda, zapt olunan kovan, mermi çekirdeklerinin veya silâh gibi suç delillerini, zimmet karşılığı ilgili laboratuvarında muayene işlemine imkân sağlamak üzere, ihtiyaca cevap verebilecek makul bir süre için Emniyet Makamlarında muhafaza altına alınmasını temin bakımından Savcılıklar nezdinde gerekli teşebbüste bulunulacaktır.

Ayrıca bu hususta Savcılıkları ile irtibat ve koordineyi temin bakımından, ilgideki tamim esaslarının C. Savcılıklarına da duyurulması ve bu yönde Polise gerekli kolaylığın gösterilmesi lüzumu, Adalet Bakanlığına da intikal ettirilmiş bulunmaktadır.

Bu itibarla, hizmetin önemi dikkate alınarak mevzuu bahis tamim esaslarının her hangi bir aksaklığa meydan verilmeksizin hassasiyetle tatbikini usul itti haz edilmesini önemle rica ederim.

Hayrettin ERSÖZ
Müsteşar
İçişleri Bakanı Y.

DAĞITIM;

- 1 — İl Valilikleri
- 2 — Kriminal Polis Laboratuvarları
- 3 — Jandarma Genel Komutanlığı
- 4 — Bakanlık Teftiş Kurulu Bşk. lığı
- 5 — Emniyet » » » »

T. C.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI

Emniyet Genel Müdürlüğü

Daire : Güvenlik

Şube : Top. 01. A.

Konu : U — 14

Siyasi parti lokalleri

.....VALİLİĞİNE

Siyasi Partilerin Bucak, Köy ve Mahalle Muhtarlık Bölgelerinde parti adına lokal açmak istedikleri ve bu nev'i talepler karşısında ne yolda işlem yapılacağı bazı Valiliklerce Bakanlığımızdan istizan olunmaktadır.

648 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 17 nci maddesi «Siyasi Partilerin Bucaklarında, Köy veya Mahalle Muhtarlık Bölgelerinde herhangi bir ad altında teşkilât kuramayacaklarını hükme bağlamıştır.

Kanunun bu hükmü icabı olarak teşkilât kurulamayacak olan Bucak, köy ve Mahalle Muhtarlık bölgelerinde, Siyasi Partilerce Lokal açılması mümkün görülmemektedir.

Bilgilerin ve gereğinin buna göre yapılmasını rica ederim.

Hayrettin ERSÖZ
Müsteşar İçişleri
Bakanı Y.

DAĞITIM:

Gereği: Valiliklere

Bilgi : Teftiş Kurulu Bşk. na Tetkik Kurulu Bşk. na Polis Teftiş Kurulu Bşk. na

T. C.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI

Emniyet Genel Müdürlüğü

Daire: Asayiş

Şube : Lab. Tet. Hiv. 51118-42

Konu: Faili meçhul olaylarla ilgili

kovan ve mermi çekirdeklerinin

Polis Laboratuvarlarına

Gönderilmesi Hk.

ANKARA

.....**VALİLİĞİNE**

İLGİ : 18.9.1976 tarih ve 195185 sayılı genelgemiz.

Ateşli silâhlarla işlenen öldürme ve yaralama vakaları faillerinin genellikle zamanında teşhis, tespit ve yakalanmalarına rağmen bazı ahvalde ve delil kifayetsizliği vesair nedenlerle bu tür faaliyetlerin makul süre içinde neticelendirilemediği de bir vakıadır.

Olay faillerinin sür'atle teşhis, tespit ve yakalanmalarının gerek asayişin temini ve gerekse kamuoyunun biran evvel tatmini bakımından taşıdığı önem her türlü izahtan varestedir.

Bu nedenle, ateşli silahlarla ika olunan ve suçlusu bilinmeyen öldürme ve yaralama vakalarında; hadise mahallerinden elde edilen kovan ve mermi çekirdeklerinin diğer herhangi bir suçta kullanılma ihtimali bulunan silâhlarla irtibatlandırılmasını teminen, Polis Laboratuvarlarında muhafaza altına alınmalarında ve balistik tetkiklerinin yaptırılarak, neticede birçok faili meçhul olayların aydınlığa kavuşturulması bakımından büyük fayda sağlandığında şüphe yoktur.

Ancak, faili bilinmeyen olaylara ait yukarıda sözü edilen suç delillerinin ilgideki tamimimizde açıkça belirtilen esaslar dairesinde bölge itibariyle ilgili Polis Laboratuvarlarına gönderilmesi gerekirken bu la-

zimeye riayet olunmadığı ve bugüne kadar bahsi geçen suç delillerinin laboratuvarlara intikal ettirilmediği müşahede olunmaktadır.

Bu nedenle, aşağıdaki hususların tekrar hatırlatılmasına zaruret görülmüştür.

1 — Ateşli silâhlarla işlenip de faili tesbit olunamayan olaylardan elde edilen kovan veya mermi çekirdekleri, muhafaza ve balistik muayeneleri yapılmak üzere usulüne uygun şekilde (zimmet karşılığında ve hangi olayda kullanıldığını gösteren yeterli bilgiyi muhtevi zabıt varakasıyla) ilgili Bölge veya Merkez Polis Laboratuvarlarına teslim olunacaktır.

2 — Her ne suretle olursa olsun polisçe zapt edilen tüm silahlar muayeneye tabi tutulmak üzere bölge itibarıyla bağlı bulunduğu Polis Laboratuvarlarına gönderilecektir.

3 — Gelen silâhlarla muhafaza altındaki kovan veya mermi çekirdekleri balistik incelemeyle tabi tutulduktan sonra, aralarında bir ilişki bulunsun veya bulunmasın o silâha ait üçer adet mukayese kovan ve mermi çekirdekleri ile gerekli bilgilerin diğer laboratuvarlara gönderilmesi ve bir adet mukayesenin (biri adet mukayese kovan ve mermi çekirdeği) de tabancanın ilk intikal etmiş olduğu laboratuvarında muhafaza altına alınması sağlanacaktır.

4 — Bu maksatla yapılan muayene neticesinde; silâh, kovan veya mermi çekirdeği irtibatı müspet şekilde sağlandığı takdirde, buna ait bir adet ekspertiz raporu mütemmim bilgiler ile birlikte Merkez Polis Laboratuvarına gönderilecektir.

5 — Gönderilen mukayese kovan ve mermi çekirdeklerinin yeterli görülmediği bazı hallerde, mümkün olduğu takdirde, tetkiki istenen silâh veya suç konusu kovan ile mermi çekirdeklerinin, yapılacak istek üzerine bir diğer laboratuvara intikali cihetine gidilecektir.

6 — İlgili C. Savcılıkça re'sen el konulan olaylarda, zapt olunan kovan, mermi çekirdeklerinin veya silâh gibi suç delillerini, zimmet karşılığı ilgili laboratuvarında muayene işlemine imkân sağlamak üzere, ihtiyaca cevap verebilecek makul bir süre için Emniyet Makamlarında muhafaza altına alınmasını temin bakımından Savcılıklar nezdinde gerekli teşebbüste bulunulacaktır.

Ayrıca bu hususta Savcılıkları ile irtibat ve koordineyi temin bakımından, ilgideki tamim esaslarının C. Savcılıklarına da duyurulması ve bu yönde Polise gerekli kolaylığın gösterilmesi lüzumu, Adalet Bakanlığına da intikal ettirilmiş bulunmaktadır.

Bu itibarla, hizmetin önemi dikkate alınarak mevzuu bahis tamim esaslarının her hangi bir aksaklığa meydan verilmeksizin hassasiyetle tatbikinin usul ittihaz edilmesini önemle rica derim.

Hayrettin ERSÖZ
Müsteşar
İçişleri Bakanı Y.

DAĞITIM:

- 1 — İl Valilikleri
- 2 — Kriminal Polis Laboratuvarları
- 3 — Jandarma Genel Komutanlığı
- 4 — Bakanlık Teftiş Kurulu Bşk.lığı
- 5 — Emniyet Teftiş Kurulu Bşk.lığı

T. C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Emniyet Genel Müdürlüğü

41933-11/34-3

Daire : Pas. Yab. Hd. İlt. Göç.
Şube : Vat. Pas. Hd. K.
Konu : Hudut kapılarında giriş ve
 çıkış damgasının tatbiki Hk.

ANKARA
11/1/1977

.....**VALİLİĞİNE**

İLGİ : Gümrük ve Tekel Bak. 15.12.1976 gün ve Muaf Şb. Md.

K/2. 19963/84-22399 sayılı yazısı.

Son günlerde gerek Yurtdışında çalışan işçilerimiz ve gerekse çeşitli vesilelerle Yurtdışına çıkan vatandaşlarımızın Türkiye'ye giriş ve çıkışlarında pasaportlarına hudut polisince giriş ve çıkış damgalarını vurdurmadan Yurda girdikleri ya da çıktıkları, bilahare bedelsiz ithal rejiminden istifade etmek istedikleri kambiyo işlemi sırasında yapılan tetkik sonucu anlaşılmakta ve vatandaşın Yurda giriş-çıkış yaptığını tevsik eden bir belgenin Emniyet Genel Müdürlüğünden verilmesi istenilmektedir.

Bu durum, hem vatandaşın kambiyo işlemlerini yürütmesinde zorlukla karşılaşmasına, gümrük işlerini vaktinde yürütememesi sonucu maddi ve manevi zarara uğramasına, hem de esasen yüklü olan Bakanlığımız iş hacminin bir kat daha artmasına sebep olmaktadır.

Bu nedenle, giriş ve çıkış yapan vatandaşların önce polis kontrolünden geçtikten sonra gümrük ve diğer işlemlerin yapılması ve vatandaşlarımızın pasaportlarında polisçe vurulan o günkü tarihli giriş ve çıkış damgası olmadıkça gümrük görevlilerince yapılan gümrük işlerinin yapılmaması gerekmektedir.

Ayrıca, bu hususta Gümrük ve Tekel Bakanlığının ilgi de kayıtlı yazılarından 976/172 sayılı ve 15.11.1976 günlü genelge ile Gümrük Teşkilatına gerekli uyarının yapıldığı anlaşılmıştır.

Bu itibarla, vatandaşlarımızı maddi ve manevi sıkıntıdan kurtarmak için görevlilerin vazifelerine gereken ihtimamı göstermeleri ve her hangi bir aksaklığa meydan verilmemesinin teminini rica ederim.

DAĞITIM:

Bütün Valiliklere yazılmıştır.

Muzaffer ERDEM
Müsteşar Muavini
İçişleri Bakanı Y.

MAHALLİ İDARELER

T. C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Mahalli İd. Genel Müdürlüğü

Ankara

Şb. Md. : 2. Dr. Hs. 622.408.35 (76)/27015**15.9.1976**

**Konu : Eksiltmesinde isteklisi çıkmayan veya çıkmayacağı anlaşılan
işlerde birim fiatların arttırılması Hk.**

.....**VALİLİĞİNE**

1 — Bayındırlık Bakanlığından alınan 18.8.1976 gün ve Y. F. K. Bşk. A-04/2/467 sayılı yazı ikinci maddeye çıkarılmıştır:

2 — «1609 sayılı Bayındırlık Bakanlığı Kuruluş ve Görevleri Kanunu'nun 18. maddesi, Devlet daire ve müesseseleri, katma bütçeli daireler, Özel İdareler ve belediyelerin, aynı kanunun 1- maddesi (g) paragrafında yazılı rayiç, fiat analizleri ve birim fiatlarına uymak mecburiyetinde olduklarını hükme bağlamış bulunmaktadır.

Eksiltmelerin inşaat mevsimi başlamadan yapılabilmesini sağlamak amacıyla yılbaşlarında tespit ve yayınlanan rayiç ve fiatların, bir evvelki yılsonlarından itibaren toplanmaya başlanan yurt içi ortalamalarına göre hesap edilmiş olmaları nedeniyle coğrafi mevki, işin özelliği ve yıl içindeki hızlı fiat artışları yüzünden bazı ahvalde yetersiz kaldıkları ve eksiltmelere istekli çıkmadığı yapılan müracaatlardan anlaşılmaktadır.

Yukarıda açıklanan nedenlerle yatırımların gecikmesini önlemek amacıyla, ihale edilmeyen veya edilemeyeceği kesinlikle belli olan işler için birim fiatların, ilgili Bakanlığın onayı ile % 10 % 30 arasında arttırılmaları uygun görülmüştür.»

3 — Bilgi edinilmesini ve İliniz Özel İdaresi ile İliniz dahilindeki belediyelere duyurulmasını rica ederim.

A. Nazif DEMİRÖZ
İçişleri Bakanı Y.
Müsteşar Muavini

DAĞITIM:

Gereği:

Valiliklere

T. C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Mahalli İd. Genel Müdürlüğü

Şb. Md. : 2. D. İ. 523. (76).515.106/106/28744

Konu : 507 Sayılı Kanunun 33. Maddesinin tatbikini ilgililere duyurulması Hk

Ankara
4/10/1976

GENELGE

KOD NO'SU : 9. 2. 3.
 SIRA NO'SU : 1976/8
 İLGİLİ GENELGE KOD VE SIRA NUMARALARI : —
 YÜRÜRLÜKTEN KALDIRILAN GENELGE SIRA NO : —

.....**VALİLİĞİNE**

1 — 507 Sayılı Kanunun 33. maddesinin tatbiki konusunda Sanayi ve Teknoloji Bakanlığından alınan 20.8.1976 gün ve Küçük Sanatlar Dairesi Reisliği 2501-5/06882 sayılı yazı aynen 2. maddeye çıkarılmıştır.

2 — «Esnaf ve Sanatkârların üyesi bulundukları, 507 Sayılı Kanuna göre kurulmuş bulunan Derneklerce verilen belgelerin, bazı özel ve kamu kurumları veya kuruluşları tarafından geçerli sayılmadığı, bu nedenle;

- 1) İhalelere giremedikleri
- 2) Kurum veya kuruluşlarca üretilen mesleki üretim faaliyetleri ile ilgili ana malları doğrudan doğruya kendilerinden alamadıkları,
- 3) Özellikle Ticaret ve Sanayi Odaları tarafından verilen belgelerin geçerli sayıldığı, gerek ihalelere girebilmek ve gerekse üretimleri ile ilgili malları elde edebilmek için, tacir veya sanayici durumunda olma-

dıkları halde, sırf geçerli bir belge sağlayabilmek gayesi ile Ticaret ve sanayi Odalarına kaydolmak zorunda kaldıkları,

anlaşılmış bulunmaktadır.

Bilindiği üzere; 507 Sayılı Kanunun 33. maddesindeki «Resmi ve özel Kuruluşlar tarafından tüccar ve sanayicilerden istenilen belgeler Esnaf ve Sanatkârların mensup oldukları Derneklerden sağlanır ve verilir» şeklindeki hükme dayanılarak, derneklerce verilen belgelerin, Ticaret ve Sanayi Odalarınca verilen belgeler gibi kesinlikle geçerli sayılması gerekmektedir.

Bu sebeple, esnaf ve sanatkârların mesleki faaliyetlerini aksatmadan yürütebilmeleri ve ekonomimize katkılarının arttırılması amacıyla, 507 Sayılı Kanuna göre kurulmuş olan Esnaf ve Sanatkâr Derneklerince verilen belgelerin adı geçen Kanunun 33. maddesi hükmünce aynen Ticaret ve Sanayi Odalarınca verilen belgeler gibi kesinlikle geçerli sayılması için İliniz dahilindeki Esnaf ve Sanatkârlar Dernekleri Birliğine, Bankalara ve Şubelerine, Belediye ve ilgili kuruluşlara gerekli tebligatın acilen yapılmasını ve neticeden Bakanlığımıza bilgi verilmesini...»

3 — Bilgi edinilmesini, durumun merkez ve çevre belediyelerine duyurulmasını rica ederim.

A. Nazif DEMİRÖZ
İçişleri Bakanı Y.
Müsteşar Muavini

DAĞITIM:

Gereği:

Valiliklere

Ü. Ü. 20/9

**T. C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Mahalli İd. Gn. Md.**

Şb. Md. : 2. D. İ. 523.(76).515116/28745

**Konu : İncir, Üzüm, Pamuk ve Zeytinyağı Tarım Satış Kooperatifleri
Birlikleri (TARİŞ) Hk.**

**Ankara
4/10/1976**

GENELGE

KOD NO'SU	: 9. 2. 3
SIRA NO'SU	: 1976/9
İLGİLİ GENELGE KOD VE SIRA NUMARALARI	: —
YÜRÜRLÜKTEN KALDIRILAN GENELGE SIRA NO	: —

.....VALİLİĞİNE

1 — Ticaret Bakanlığından alınan 7.Eylül.1976 gün ve Teşkilatlandırma Gn. Md. 15-VII/331 sayılı yazı aynen 2. maddeye çıkarılmıştır.

2 — «İzmir-İncir, Üzüm, Pamuk ve Zeytinyağı Tarım Satış Kooperatifleri Birliklerinden (TARİŞ) alınan 28.7.1976 tarih ve 11/839 sayılı yazıda;

Milli Savunma Bakanlığı ve diğer daireleri ile yatılı okullar, cezaevleri, sair resmi daire ve teşekküllerinin ihtiyaçlarının, Birlikleri elinde mevcut Devlete ait mahsullerden ihaleye çıkarılmadan doğrudan Birliklerden temin edilmesinde milli menfaatler, spekülatif hareketlerin önlen-

mesi, ihtiyaçların zamanında karşılanması destekleme alımları ürünlerinin değerlendirilmesi, ihale vesair masrafların Hazine yararına tenzil bakımından büyük yararlar sağlayacağı belirtilerek,

Ülkemiz dahilindeki bütün resmi kuruluşların Birlikleri elinde mevcut Destekleme mubayaası ürün ve mamllerinden karşılanması talep edilmektedir.

Malmları olduğu üzere ncir, zm, Pamuk ve Zeytinyağı Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri (TARİş) Devlet adına almalarda bulunmak için Kararnameler gereğince görevlendirilmektedir.

Bu bakımdan, Bakanlığınız ve bağlı kuruluşların ihtiyaçlarının adı geçen Birliklerden karşılanması hususunu msaadelerine...»

3 — Bilgi edinilmesini, durumun merkez ve evre belediyelerine duyurulmasını rica ederim.

A. Nazif DEMİRÖZ
İçişleri Bakanı Y.
Müsteşar Muavini

DAĞITIM:

Gereği:

Valiliklere

T. C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Mahalli İd. Gn. Md.

Şb. Md. : 2. D. İ. 523. (76). 515.120/29827

Konu : Doğan Mihçioğlu Hk.

Ankara
15/10/1976

GENELGE

KOD NO'SU : 9. 2. 3
SIRA NO'SU : 1976/10
İLGİLİ GENELGE KOD VE SIRA NUMARALARI : —
YÜRÜRLÜKTEN KALDIRILAN GENELGE SIRA NO : —

.....VALİLİĞİNE

1 — Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığından alınan 28.9.1976 tarihli ve Ziraat İş. Gn. Md. 10/49712 sayılı yazı aynen 2 nci maddeye çıkarılmıştır.

2 — «Manyas Belediye Başkanlığına hitaben yazılmış, Bakanlığımız Çiftçi ihtiyaçları Müdürü imzası açılmış ve Doğan Mihçioğlu tarafından imzalanmış 18.8.1976 tarihini taşıyan teksir yazısının fotokopisi ile aynı Makam adı altında adı geçenin imzasını taşıyan Sayın Başkan diye başlayan Belediye Başkanlarına gönderildiği anlaşılan 20 Ağustos 1976 tarihli mektubun fotokopisi ve Yunak Belediye Başkanlığına 7 adet MF. 135 marka traktör kontenjanı ayrıldığını bildiren kredili traktör dağıtımı konulu 25.8.1976 tarihli yazının fotokopisi ilişikte sunulmuştur.

Yazıların tetkikinden de anlaşılacağı üzere Galatasaray Meşrutiyet Cad. No : 47/2 İstanbul adresini vermiş olan Doğan Mihçioğlu adındaki bu şahsın Bakanlığımızla herhangi bir ilişkisi bulunmadığı gibi bu isim altında Bakanlığımıza bağlı bir kuruluş da yoktur.

Konunun tetkiki ile bakanlığımızın adını özel çıkar için istismar eden bu şahıs hakkında gerekli işlemin yapılarak sonucundan bilgi verilmesine müsaadelerini...»

3 — Bilgi edinilmesini, konunun merkez ve çevre belediyelerine duyurulmasını rica ederim.

Eki: 3 adet yazı.

DAĞITIM :

Gereği :

Valiliklere

A. Nazif DEMİRÖZ

İçişleri Bakanı Y.

Müsteşar Muavini

Sayın Başkan

Selam ve hürmetlerimi arz ederim. İyilikler esenlikler dilerim.

Beyefendi herhalde tamim tarafınızca alınmıştır. Malum Türkiye’de 600 küsur kaza vardır. Bu kaza ve hudutları dahiline aynı anda traktör yetiştirmemiş imkansızdır. Yetkim dahilinde pilot bölgeler seçerek gerekli dağıtımı yapmaktayız.

Bu dağıtımda da pilot bölge olmayan haberli kazalarda kendi başlarına harekete geçerek bazı girişimlerde bulunarak bizleri bunaltma yoluna gitmektedirler.

İllerde azot ziraat ilaçları ve benzeri şeyleri ihtiyaç sahipleri köylülerimize en faydalı şekilde dağıtacağız.

Sizlerden istirhamım şudur.

Bu traktör dağıtımında tam yetki size verilmiştir. Hiçbir şahıs ve kuruluş seçiminize karışamaz.

1 — İhtiyaç sahipleri «30,500 TL. otuz bin beş yüz lira Müdürlüğümüzün vizesine yatacaklardır. Traktörlerini muamele biter bitmez aynı gün veya ertesi günü teslim alacaklardır.

2 — İstanbul’da işlerin süratli olup herhangi bir karşılığa meydan verilmemesi için Aynı gün beraberce oradan hareket etmeleri,

3 — Hüviyet cüzdanları (Resimleri damgalı olacak) ile ve 10 adet muhtarlıkça alınmış bildiri belgelerin Muhterem Belediye Başkanlığınızın kontrol edildiğine dair bir yazıyla tarafımıza yollanması.

4 — İhtiyaç sahiplerinin burada bazı üzücü olaylara meydan vermemesi için ödeyecekleri peşinat paralarını Dairemize en yakın olan İŞ BANKASI TEPEBAŞI ŞUBESİNDEN) çekmeleri için oradaki İş Bankasına yatırarak siz Başkanın tavassutu ile MAVİ ÇEK almaları gerek onların ve gerekse dairemizin menfaatleri icabıdır.

İşlerin süratle yapılmasını 5 Adet Massey Ferguson 5 adette aynı boydaki fiat traktörleri kontenjanı ayrılmıştır. Size iyi günler diler, Ayrıca hemşehrilik sıfatile de her zaman emirlerinizi beklerim. 20.8.1976

İMZA

Doğan MIHÇIOĞLU

Gıda Taran ve Hayvancılık Başkanlığı

İstanbul Çiftçi İhtiyaçları Yetkili Müdürü

Galatasaray Meşrutiyet Cad.

No. 47/7 — İSTANBUL

Not : Galatasarayda İngiliz Elçiliği Karşısı

GIDA TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞINA**Çiftçi İhtiyaçlarının**

25/8/1976

Sayı : 964/11457

Fonu : Kredili Trak'tir. Dağıtım

BELEDİYE BAŞKANLIĞINA**YUNAK**

DPT'nın (5 yıllık plân çizelgesi esasları dairesinde Devletçe küçük çiftçileri traktör sahibi yapmak ve karborsayı önlemek amacı ile özel şartlarla traktör tevzi edilecektir.

Hakiki ihtiyaç sahiplerine mal edilebilmesi için Muhterem Belediyenin ve Müdürlüğümüz işbirliği ile dağıtımın yapılması

1 — Kazanız Küçük çiftçilerine (7) adet Massey-Ferguson Marka 135 traktör kontenjanı ayrılmıştır.

2 — Adı geçen traktörlerin bedelinin 3/1 i peşin ödenecek mütebakisi 10 sene faizsiz eşit şartlarla verilecektir.

3 — Müracaat sahibinin küçük çiftçi olduğu elinde ikinci bir traktörün bulunmadığı mahalli köy muhtarlığınca onaylanıp toplu olarak tarafınızca tetkik edilerek kanaatımızla birlikte tarafımıza bildirilerek adı geçenlerin Müdüriyetimize müracaatlarının sağlanması

4 — Traktörler derhal teslim edilecektir.

Gereğinin buna göre ifasını saygılarımla rica ederim..

İMZA**Doğan MIHÇIOĞLU****Gıda Tarımı ve Hayvancılık
Bakanlığı Çiftçi İhtiyaçları Md.**

GIDA TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI

ÇİFTÇİ İHTİYAÇLARI MD.

Sayı : 964/11457

Konu : Kredili Traktör Dağıtımı

18/8/1976

BELEDİYE BAŞKANLIĞINA

MANYAS

DPT'nın (yıllık plân çizelgesi esasları dairesinde Devletçe küçük çiftçileri traktör sahibi yapmak ve karaborsayı önlemek amacı ile özel şartlarla traktör tevzii edilecektir.

Hakiki ihtiyaç sahiplerine mal edilebilmesi için Muhterem Belediyenin ve Müdürlüğümüz işbirliği ile dağıtımın yapılması

1 — Kazanız küçük çiftçilerine (10) adet 5/5—10 marka traktör kontenjanı ayrılmıştır.

2 — Adı geçen traktörlerin bedelinin 3/1 i peşin ödenecek mütebakisi 10 sene faizsiz eşit şartlarla verilecektir.

3 — Müracaat sahibinin küçük çiftçi olduğu elinde ikinci bir traktörünün bulunmadığı mahalli köy muhtarlığınca onaylanıp toplu olarak tarafınızca tetkik edilerek kantatınızla birlikte tarafımıza bildirilerek adı geçenlerin Müdüriyetimize müracaatlarının sağlanması

4 — Traktörler derhal teslim edilecektir.

Gereğinin buna göre ifasını saygılarımla rica ederim.

İMZA

Doğan MIHÇIOĞLU

Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı

Çiftçi İhtiyaçları Md.

Not : 5 adet 135 lik Mas Ferguson

5 adet 135 lik Fiat traktör için

ambar memurluğuna

emir verilmiştir.

T. C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Mahalli İd. Genel Müdürlüğü

.....**VALİLİĞİNE**

1 — Türkiye Elektrik Kurumu Genel Müdürlüğünden alınan 7.9. 1976 gün ve Hukuk Müş. 891.001 sayılı yazıda;

1312 sayılı Türkiye Elektrik Kurumu Kanununun 3. maddesi gereğince «yurdun ihtiyacı bulunan elektriğin üretimi, iletilmesi, dağıtımı ve ticaretini yapmak» görevinin kumrularına verildiği,

Yasa ile verilen görev icabı üretilen elektrik enerjisinin çok büyük bir miktarının belediyelerce tüketici vatandaşlara satıldığı,

Fakat bazı belediyelerin sattıkları ceryan bedellerini TEK'e ödememek suretiyle bu Kurumun yatırım programlarını aksattıkları gibi hukuki ihtilâflara sebebiyet ve dolayısıyla gecikme faizleri yüzünden borçlarının daha da artmasına meydan verdikleri belirtilerek;

Belediyelerle kurumları arasında yapılan sözleşmelerde, ceryan bedellerini ödemeyen bu durumdaki müşterilerinin ceryanlarının kesileceği yolunda bir hüküm mevcut ise de bu hukuki olanağı kentleri karanlıkta bırakmamak ve ceryan borçlanın belediyeye ödemiş olan vatandaşları kusurları olmadığı halde cezalı duruma düşürmüş bulunmamak mülâhazası ile uygulamadıkları,

1580 sayılı Belediyeler Kanununun 15/50. maddesi ile belediye hizmetleri için gerekli harcamalar yapılırken borçlanıl ödenmesi de görev olarak kabul edilmiş olduğundan aksine davranışın ilgililer açısından Türk Ceza Kanununun hükümleri karşısında suç teşkil edeceği hatırlatılmakta,

Bu bakımdan alacaklarının zamanında ödenerek TEK yatırımlarını sağlayabilmek ve temerrüt faizi ve benzeri fuzulî masraflarla belediyelerin kendi borçlarının artmasını önlemek ve netice olarak alacaklı ve

borçlu durumda kamu tüzel kişisi niteliğindeki TEK'in ve belediyelerin kanunen tevdi edilen görevlerini sağlıklı şekilde yerine getirebilmelerini sağlamak amacıyla adları ve borçları gösterilen belediyelerin, kurumlarına olan borçlarını en kısa müddet içinde ödemeleri konusunda; gerekli delâletin yapılması istenilmektedir.

2 — İlinize bağlı belediyelerden T.E.K.na borçlu olanların listesi aşağıya çıkarılmıştır.

3 — TEK'in ileri sürdüğü düşünce ve isteklere Bakanlığımız da katıldığından gereğinin titizlikle takip edilerek Belediyelerin borçlarını ödemelerinin sağlanmasını ve ödeme sonuçlarından en kısa zamanda bilgi verilmesini rica ederim.

Hayrettin ERSÖZ
İçişleri Bakanı Y.
Müsteşar

DAĞITIM

Gereği :

İlgili Valiliklere

Borçlu olan Bl.

Bilgi:

Tel. Kurulu Başkanlığına

T.E.K. Genel Müdürlüğüne

Borç Miktarı

T. C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü

Ankara
6/10/1976

Şb. Md. : Müşavirlik-106/29757
Konu : Orman Yangınlarının
önlenmesi ve söndürülmesi hk.

.....**VALİLİĞİNE**

Bakanlar Kurulu'nun 10.9.1976 gün ve 7/12520 sayılı Kararı ile kabul edilen «Orman Yangınlarının Önlenmesi ve Söndürülmesinde Görevlilerin Görecekları İşler Hakkında Yönetmelik» 9.10.1976 gün ve 15729 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiş bulunmaktadır.

Söz konusu Yönetmelik Mülkî İdare Amirleri ile belediye ve köy idarelerimize önemli bazı görev ve sorumluluklar yüklemektedir.

Bu nedenle anılan yönetmeliğin çevrenizde ilânını ve ilgililere duyurulmasını önemle rica ederim.

DAĞITIM:

67 İl valiliğine

A. Nazif DEMİRÖZ
İçişleri Bakanı Y.
Müsteşar Muavini

ORMAN YANGINLARININ ÖNLENMESİ ve SÖNDÜRÜLMESİNDE GÖREVLİLERİN GÖRECEKLERİ İŞLER HAKKINDA YÖNETMELİK

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç - Kapsam:

Madde 1 — Orman yangınlarının önlenmesi ve söndürülmesinde görevli memurlarla mükelleflerin görecekleri görev ve hizmetler 6831 sayılı Yasa'nın 69'uncu maddesi hükmüne göre düzenlenmiş bu Yönetmelik hükümleri dairesinde yürütülür.

İKİNCİ BÖLÜM

Haber Verme:

Madde 2 — Ormanların içinde veya yakınında ateş veya yangın belirtisi gören şahıslar bunu derhal orman teşkilâtına veya en yakın muhtar veya jandarma emniyet teşkilâtına veya memurlarına veya her derecedeki idare amirlerine haber vermeye mecburdur.

Görevli memurlar, yangın civarında bulunup yangını gördüğü halde haber vermeyenleri takip etmekle mükelleftirler

Madde 3 — Yangın çıktığını haber alan Orman Bölge Şefliği elemanları; yangının yerini ve çıkış saatini derhal Devlet Orman İşletme Müdürlüğüne haber verirler.

Devlet Orman İşletme Müdürlüğüne de yangın haberi:

- a) Orman Bölge Başmüdürlüğüne,
- b) Orman Genel Müdürlüğüne,
- c) Valiliğe, Kaymakamlığa,
- d) Cumhuriyet Savcılığına,
- e) Alâkalı askeri birlik komutanlıklarına telgraf, telefon, telsiz ve ya teleks ile derhal bildirilir.

Ancak Orman Bölge Şefliği Orman İşletme Merkezi olmayan bir il veya ilçe merkezinde ise, yangın haberi Valiliğe veya Kaymakamlığa ve

Cumhuriyet Savcılığına, Bucak veya köyde ise, alâkalı Bucak Müdürlüğüne ve Köy Muhtarlığına Orman Bölge Şefliği elemanları tarafından verilir.

Yangın haberi telefon veya telsiz ile verilmiş ise ayrıca yazı ile de teyit edilir.

Madde 4 — Alınan yangın haberi Vali ve Kaymakamlıklarca gereği yapılmak üzere Bucak Müdürlüklerine, Karakol Komutanlıklarına ve Köy Muhtarlıklarına kadar ulaştırılır.

Madde 5 — Yangınların başlama, devam ve sönme haberleri ile yangının söndürülmesine ait talimatların ilgili mercilere ulaştırılmasında, devlete ait her türlü askerî ve mülkî haberleşme vasıtalarından parasız olarak istifade edilir.

Madde 6 — Ormanlarda yangın çıktığında ilgili jandarma veya PTT santralleri yangın haberleşmesini, diğer konuşmalara tercihan ve Hayat - Yıldırım olarak temin ederler. Orman yangınları için çekilen telgrafları PTT ve DDY İstasyon memurları Hayat - Yıldırım olarak çekmeğe ve telgrafı alan alâkalı memurlar da bunları derhal mahalline göndermeğe mecburdurlar.

PTT İdaresinin 24 saat mesai yapmadığı yerlerde, yangın haberleşmesinin sağlanması için Orman İdaresine ait telefon veya santral jandarma santrallerine da bağlanır.

Madde 7 — Telefonu bulunan Orman içi ve kenarı köylerde, köy muhtarları, yangın mevsimi müddetince orman teşkilâtının lüzum gördüğü yerlerde telefon başında bir şahıs bulundurulması sağlamak mecburiyetindedirler. Bu şahsa verilecek ücret, Orman teşkilâtınca tesbit ve tediye olunur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Mükellefiyet-Liste:

Madde 8 — Orman yangınlarında civar köy ve kasabaların 18 yaşını bitirip 50 yaşını doldurmamış bütün erkek nüfusu yangın söndürmekle mükelleftirler.

Orman yangınlarının zamanında söndürülmesini temin bakımından, orman içi, orman kenarı ve ormana 10 km. mesafedeki köy ve kasabaların, birinci fıkrada yazılı mükelleflerini, ismen tespit eden tasdikli listeler, her sene en geç Mart ayı başında muhtar ve Belediye başkanları tarafından alâkalı Orman Bölge Şefliğine veya Orman İşletme Müdürlüğüne verilir. (Liste örneği eklidir.)

Yangının çıktığı mahalde orman içi, orman kenarı, ormana 10 Km. mesafede köy ve kasaba mevcut değilse, o zaman yangın hangi köy ve kasabanın mülki hudutları dahilinde vuku bulmuşsa o köy ve kasaba ilgilileri yangını söndürmekle mükelleftir.

Listeleri vermeyen görevliler orman teşkilâtınca mülki âmire bildirilir. Verilmeyen listelerin tanzimi ve noksanlıklarının tamamlanması ile Bucak Müdürleri ve Orman Bölge Şefliği görevlidir.

Madde 9 — Mükelleflere ait listenin, ormana yakın ve civar olan hangi köy veya belediyelerce hazırlanacağı mahalli Orman İşletme Müdürlüğünün teklifi ve Valinin tasdiki ile tayin ve tespit edilir.

Madde 10 — Orman İdaresince verilen mükellef listeleri, Orman Teşkilâtınca yangın mevsiminden evvel yeteri kadar çoğaltılarak ilgili dairelere, memurlara ve köy muhtarlarına verilir.

Köy muhtarları ile belediyeler bu listeleri yangın mevsimi müddetince münasip yerlere asmak suretiyle ilân ederler. Mükellefler bir ay içerisinde mezkur listeyi tetkik ederek bir yanlışlık vukuunda mülki makamlara veya orman teşkilâtı nezdinde itirazda bulunabilirler.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Söndürme Plânı:

Madde 11 — Yangın çıktığında, hangi köy ve kasaba mükelleflerinin hangi ormanlarda yangın söndürmeye iştirak edecekleri, yangının genişleme ihtimalleri göz önünde tutularak bir plan halinde orman teşkilâtınca tespit edilir.

Bu plan Valinin tasdiki ile kesinleşir. Yangın seyri itibariyle fevkalâde bir hal aldığı ve planda tertiplenen mükelleflerin yetişmediği

hallerde münasip köy ve kasaba mükelleflerinin de şevki yangın amirinin teklifi ile idare amirlerince sağlanır.

Bu planların değişimine İdarî gerek duyulmadığı yahut Orman Amenajman Plan Ünitesi ve iç taksimat düzeninde Orman İdaresi ile mülki idarenin o yer ile ilgili kuruluşlar şemasında yeni birimlerin oluşumuna yol açan değişiklikler olmadığı sürece yürürlükte kalır. Yalnız her yıl mükellef listesi ve değişiklik varsa söndürme alet ve malzeme listeleri yeniden yazılır.

Madde 12 — Bucak Müdürleri ile Karakol Komutanlarının hangi ormanda çıkacak yangınlara iştirak edecekleri planda belirtilir. Yangın söndürülmesine ait ikmal işlerini Valilikten veya Kaymakamlıktan alacakları emre göre tertip ve tanzimi akımından Bucak Müdürünün veya karakol Komutanının hangisinin vazife başında kalacağı hangisinin yangın mahallinde, mükelleflerin yangın söndürme işine nezaret edeceği mülki amirlerinin ‘de mütalaası alınarak planda evvelden tespit edilir.

Yangın yerinde İlçe merkezi ile haberleşmeyi sağlayacak bir muhabere merkezi kurulması mümkün olduğu takdirde Bucak Müdürleri ve Karakol Komutanları birlikte yangına iştirak ederler.

Madde 13 — Hangi askerî birliklerin hangi ormanlarda çıkacak yangınların söndürülmesine ne suretle iştirak edecekleri, yangının genişleme ihtimalleri göz önünde tutularak askerî birlik komutanları ile birlikte tespit edilir ve plana ek bir protokol da gösterilir.

Madde 14 — Resmî Daire, İktisadî Devlet Teşekkülleri ve Belediyelerin yangınların söndürülmesinde kullanılabilecek mevcut vasıta alet ve malzemelerden ne şekilde istifade edebilecekleri planda belirtilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Mükelleflerin yangın mahalline şevki:

Madde 15 — Ormanlara yangın söndürülmesi için gidecekler muayyen tarifeli vasıta ile sevk edildiği takdirde bunların gidiş ve dönüş ücretleri orman teşkilâtınca 16 ncı madde hükmü göz önünde tutulmak suretiyle ödenir.

Acele hallerde veya yangın çıktığı mahal itibariyle muayyen tarifeli

vasıtalardan istifade edilmesi mümkün bulunmayan yerlerde Orman Bölge Şefi veya daha üst kademedeki teknik memurların göreceği lüzum üzerine mükelleflerin kamyon, araba gibi diğer tarifesi belli olmayan vasıtalar ile de yangın yerine şevki ve yangının tamamen söndürülmesini müteakip yerlerine bırakılması sağlanır. Bu vasıtaların ücreti Orman Teşkilâtınca ödenir.

Madde 16 — Mahalli mülki amirlerin veya orman memurlarının sevk kâğıdı üzerine istasyon memurları, yangın söndürmeğe gidecek olanları asker tarifesi ile ödenmesi sonradan yapılmak ve yangına civar alan mahalde indirmek şartıyla yolcu veya marşandiz katan ile ve mümkün olan yerlerde hususi katarla görünüp getirmeğe mecburdurlar.

Madde 17 — Yangının çıktığı mahal itibariyle muayyen tarifeli vasıtalardan istifade edilmesi mümkün olmaması ve mahallinde hususi şahıslara ait kâfi vasıta bulunmaması veya yangına acele müdahale edilmesi gibi âcil hallerde iş icaplarına ve zaruretlere göre yangının zuhur ettiği, Orman Bölge Şefi veya daha üst kademedeki teknik elemanların göstereceği lüzum üzerine mahallin en büyük mülki amiri askeri makamlardan yardım ve askeri nakil vasıtalarının kullanılmasını isteyebilir. Yapılacak askerî nakil vasıtası yardımını komutan takdir eder.

Yine mahallin en büyük mülki amiri, diğer daire ve İktisadî Devlet Teşekkülleriyle Belediyelere ait nakil vasıtalarının yalnız akaryakıt bedelleri Orman Genel Müdürlüğünce ödenmek kaydıyla ücretsiz olarak orman yangınlarının söndürülmesine ait işlerde kullanılmasına emir verebilir.

ALTINCI BÖLÜM

Söndürme İş ve İşlemleri:

Madde 18 — Yangın çıktığında tasdikli planda isimleri bildirilen köy ve kasabaların mükellefleri bir tebligat beklemeksizin yangın yerine gitmeğe ve yangının devamı müddetince yangının söndürülmesine iştirak etmeğe mecburdurlar.

Planda kayıtlı köy muhtarları ile belediye başkanları da ayrıca bir tebligat beklemeden mükellefleri yangın yerine göndermekle ve gitmeyenlerin isimlerini orman teşkilâtına veya mülkî amirlere bildirmekle mükelleftirler.

Madde 19 — Yangın söndürül meşine iştirak eden mükellefler kazma, kürek, balta, testere, tırmık gibi söndürme malzemelerini beraberlerinde götürmeğe mecburdurlar. Yangın yerine Orman İdaresince götürülen her türlü yangın söndürme alet ve malzemesi muhtar veya vekili tarafından mükelleflere teslim edilir ve yangın söndürülmesini müteakip yine muhtarlar veya vekillerinin vasıtası ile alet ve malzemeler mükelleflerden alınarak yangın yerinde bulunan Orman İdaresi memurlarına teslim edilir.

Madde 20 — Yangının kısa bir zamanda söndürülemeyeceği ve yangının nev'i mahiyeti, seyri ve genişleme tehlikesi itibariyle fevkalâde bir hal aldığı yangın mahallinde bulunan en büyük orman amiri veya en yüksek dereceli teknik memur tarafından tespit olunduğu takdirde, Kaymakamlar veya icabında Valiler, Orman Bölge Başmüdürü ve onun lüzum göstereceği orman memurları gerekli yardımı yapmağa ve 11 inci madde gereğince münasip görülecek sair köy ve kasaba mükelleflerini de yardımcı olarak yangın yerine göndermeğe ve icabında bizzat yangın mahalline gitmeğe mecburdurlar.

Madde 21 — Askerî birlikler nakil, haberleşme ve söndürme vasıtaları ile birlikte orman yangınlarının söndürülmesine iştirak ederler. Yapılacak yardım miktarı komutanlıkça takdir olunur. Sarf edilecek akaryakıt bedeli orman idaresince ödenir.

Madde 22 — Yangının teknik bakımdan söndürülmesi işi, yangının söndürülmesine iştirak eden en büyük orman amiri tarafından sevk ve idare olunur.

Madde 23 — Orman yangınlarının söndürülmesi işinin sona erdiğine yangın yerinde bulunan en büyük orman amiri karar verir, böyle bir karar alınmadan söndürme işinde çalışanlar yangın mahallinden ayrılamazlar.

Madde 24 — Bir İl sınırında çıkıp ta komşu İl veya İllere de atlama ihtimali bulunan yangınlarda, zamanında tedbir alınmak ve icabında yardım istenilmek üzere keyfiyet Valilikçe komşu illere de bildirilir.

İaşe Temini ve Dağıtımı:

Madde 25 — Yangının söndürülmesine iştirak eden mükelleflere söndürme işinin devamı müddetince Devlet Ormanlarında Orman idaresi

tarafından diğer ormanlarda alakalılar tarafından parasız ekmek, katık (Zeytin, Peynir, Helva, Domates, Salatalık, Kavun, Karpuz, Üzüm ve benzeri) sigara (Bafra sigarası ve benzeri) verilir. Başkaca ücret ödenmez.

Yangına iştirak eden bir mangadan fazla askeri birliklerin iâşesi birliklerince yapılır.

Mükelleflere verilmek üzere yangın mahalline getirilen ekmek, katık ve sigara orman idaresince görevlendirilecek bir memur tarafından muhtar veya vekili veya mükellefinden birinin iştirakiyle dağıtılır.

Daire Amirlerinin ve Zabitanın Görevleri:

Madde 26 — Mükelleflerin yangın yerine şevkini takiben, köy muhtarları, Karakol Komutanları ve Bucak Müdürleri de yangın yerine girmeye ve mükellefleri tertip edilen işyerinde çalıştırmaya ve yangın yerinde çalışmayanlar ile kaçanları alâkalı memurlara bildirmeye mecburdurlar.

Madde 27 — Yangın söndürmeğe gelen şahıslara ait olup yangından yanan veya hasara uğrayan söndürme alet ve malzemeleri ile diğer zati eşyalarını yangın yerinden ayrılmadan yangın yerindeki orman amirine gösterirler ve durum bir tutanakla tespit ve belgelendirilir.

Yangın mahallinde bulunan şahıslar istedikleri takdirde para, saat, dolmakalem, yüzük ve benzeri kıymetli zati eşyalarını, yangın yerindeki görevli orman idaresi memuruna makbuz mukabili teslim edebilirler. Yangının söndürülmesinden sonra yangın yerinden ayrılırken aynı memurdan geri alırlar. Görevli memura teslim edilmeyen bu gibi zati eşyanın kaybından Orman İdaresi mesul değildir.

Şahıslara, Askerî Birliklere, Resmî Daire, İktisadî Devlet Teşekkülleri ve Belediyelere ait olup yangının söndürülmesi sırasında kullanılması sebebi ile veya yangın yüzünden hasara uğradığı birinci fıkra gereğince tespit ve belgelendirilen alet, malzeme ve benzeri mal bedeli Devlet Ormanlarında Orman İdaresince diğer ormanlarda alâkalılarca sahiplerine tanzim edilir.

Yangın yerinden ayrıldıktan sonra bu hususta yapılacak başvurular kabul edilmez.

Madde 28 — Yangının söndürülmesine iştirak edenlerden, hastalananlar, sakatlananlar ve ölenler olduğu takdirde durum bir tutanakla tespit ve belgelendirilir. Bunlar derhal orman teşkilâtınca en yakın Devlet Hastanelerine gönderilirler.

Hastaneler bunları kabul ve parasız olarak tedaviye mecburdurlar. Bunlar zaruret dolayısıyla hususi hastanelere gönderildiği takdirde tedavi masrafları orman idaresince ödenir.

Tedavi neticesinde sakatlığı giderilemeyenlere hastanelerden alınacak raporlarda belirtilecek sakatlık derecelerine göre, orman idaresince 500 liradan 2000 liraya kadar para verileceği gibi yangının söndürülmesinde ölenlerin ailelerine 5000 lira verilir.

Sakatlananlar veya ölenlerin varisleri ayrıca umumî hükümler dairesinde tazminat talebi ile mahkemeye müracaatta serbesttir. Orman İdaresince ödeneceği yukarıda bildirilen miktarlar mahkemece hükmolunacak tazminata mahsup edilemez. Devlet memuru veya sigortalı işçi olup ta sakatlanan veya ölenler hakkında umumî hükümler uygulanır. Bu kimseler 3 üncü fıkra hükmünden de istifade ederler.

YEDİNCİ BÖLÜM

Önleyici Tedbirler:

Madde 29 — Orman mıntıklarından geçen her türlü demiryolu vasıtalarının ve güzergâhta vazifeli personelin yangına sebebiyet vermemeleri için Devlet Demiryolları İdaresi gerekli tedbirleri almakla mükelleftir.

Alınacak tedbirlerin şekil ve mahiyetleri Demiryolları İdaresiyle mahalli orman teşkilâtınca müştereken tespit edilir.

Madde 30 — Orman içinde konak yerlerinde kimlerin ne gibi ahvalde ateş yakacakları ve bu gibilerin ne gibi tedbirlere riayet edecekleri Orman İdaresince tespit edilerek idari kanaldan köylere tebliğ ederler.

Konak yerlerinden başka yerlerde geceleme ve buralarda yapılan ocak yerlerinden başka yerlerde ateş yakmak kanunen yasak olduğuna göre görevli memurlar bu tedbir veya yasaklara riayet etmeyenler hakkında takibatta bulunurlar.

Madde 31 — Mevsimin kurak gitmesi halinde yangın tehlikesinin fazla olduğu zamanlarda veya yangın olup ta henüz söndürülmüş fakat sirayet ihtimalleri tamamen bertaraf edilmemiş olması gibi fevkalâde hallerde Orman İdaresince gösterilecek lüzum üzerine, mahallin en büyük mülki amiri muayyen bir müddet için ormanlara girilmesini men ve bu sahalardaki orman içi her türlü faaliyetin tatilini emredebilir.

Yasağın hangi sınırlarla çevrili ormanlara şamil olduğu mahalli ve mutad vasıtalarla ilân edilir. Bu mıntika içerisinde her ne suretle olursa olsun girilmemesi orman memurlarına ve mahalli zabıtaca takip ve kontrol edilir.

Madde 32 — 11 inci maddede yazılı plânın tatbikini temin ve icabında yangınla alâkalı diğer tedbirleri almak amacı ile tilerde Vali'nin veya Muavinini Başkanlığı altında Orman Bölge Başmüdürü ve Başmüdürü temsil edecek bir Orman Yüksek Mühendisi ve Devlet Orman İşletme Müdürü, Emniyet Müdürü, Jandarma Komutanından, İlçelerde ise Kaymakam'ın Başkanlığı altında Devlet Orman İşletme Müdürü veya Orman Bölge Şefi, Emniyet Amiri, Jandarma Komutanından müteşekkil (Orman Yangınları ile Mücadele Komisyonu) kurulur.

Vali veya Kaymakamlarca lüzum görüldüğü takdirde diğer daire ve resmî müessese temsilcileri de bu komisyona iştirak ettirilebilir.

Komisyonlar Orman Bölge Başmüdürü veya Devlet Orman İşletme Müdürünün teklifi, illerde Vali ve İlçelerde Kaymakam'ın tasvibi ile tespit edilecek zamanlarda toplanır.

Komisyonca alınan kararlar Valinin veya Kaymakamın emri ile alâkalı daire, resmî müessese ve muhtarlıklara tebliğ olunur.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Tahkikat;

Madde 33 — C. Savcısı gelinceye kadar yangın yerindeki Orman Amiri Orman yangınına ilişkin olayın tahkikine el koyar, hasar derecesi bilahare tesbit edilir.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Genel Hükümler

Madde 34 — Bu Yönetmelik hükümlerini yerine getirmeyenler hakkında umumî mevzuata ve orman kanuna göre takibat yapılır.

Madde 35 — 7/12/1956 tarihli ve 4/8427 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan «Orman Yangınlarının önlenmesine ve Söndürülmesinde Vazifelilerin Görecekları işlere Dair Talimatname yürürlükten kaldırılmıştır.

Madde 36 — Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 37 — Bu Yönetmelik hükümlerini Millî Savunma, İçişleri, Ulaştırma ve orman Bakanlıkları yürütür.

T. C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü

Özel İd. Hiz. Hesap

Şb. Md. 5/2-238-36/34939

**Konu : İl Özel İdare Bütçelerinden
 yeni bir madde açılması Hk.**

9.12.1976

.....**VALİLİĞİNE**

Cumhuriyetimizin Kurucusu Ankara Milletvekili Mustafa Kemal Atatürk'ün doğumunun 100 ncü yıldönümünü kutlama faaliyetleriyle ilgili olarak yapılacak masrafları karşılamak üzere 1977 yılı İl Özel İdare bütçelerinde bu maksat için yeniden bir madde açılması Bakanlığımızca uygun görülmüştür.

Bu bakımdan 1977 yılı bütçesinin sermaye teşkili ve Transfer Harcamaları Kısmını, Mali Transferler Bölümüne »Mustafa Kemal Atatürk' ün doğumunun 100 ncü yıl dönümü için yapılacak kutlama masrafları» unvanı ile 34.450 nci maddenin açılarak konu ile ilgili masrafların anılan maddeden ödenmesini rica ederim.

A. Nazif DEMİRÖZ
İçişleri Bakanı Y.
Müsteşar Muavini

DAĞITIM:

Gereği: 67 İl Valiliğine

Bilgi için:

Kurulu Başkanlığına,
 Tetkik Kurulu Başkanlığına,
 İller İdaresi Genel Müdürlüğüne

T. C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü

22.12.1976

Özel İd. Hiz. İşl.
Ş. Md. 511-114/35954
Konu : İl Genel Meclislerinin
toplantı ve Karar usulleri Hk.

.....**VALİLİĞİNE**

İl Genel Meclislerinin yıllık olağan toplantılarını yaptıkları bu günlerde, Genel Meclislerin toplantı ve karar yeter sayısı ve Encümen Üyeleri ve Başkanlık divanı seçimi konularında bazı tereddütlerin ortaya çıktığı görülmüştür.

1 — İl Genel Meclislerinin toplantı ve karar yeter sayısı İdarei Umumiyei Vilâyet Kanununun 120. maddesinde belirtilmiştir.

Bu madde hükmüne göre, İl Genel Meclislerinin toplanma ve görüşme yapabilmesi için üye tam sayısının yaridan bir fazlasının toplantıya katılması, yani salt çoğunluğun bulunması gereklidir.

İl Genel Meclisinin Başkanı olan Valilerin meclis mürettebine yani meclis tam sayısına dahil oldukları şüphesizdir.

2 — İl Genel Meclislerinin karar yeter sayısı, başka bir deyimle herhangi bir konuda karar verebilmesi için toplantıya katılan üyelerin yaridan bir fazlasının bu karara olumlu veya yine yaridan bir fazlasının olumsuz oy vermesi lâzımdır. Bir konu üzerinde bu şekilde salt çoğunluk sağlanmadığı takdirde o konunun görüşülmesinin ertesi güne bırakılması gerekir. Ertesi gün yapılacak toplantıda da mevcudun yaridan bir fazlasının olumlu veya olumsuz oyunun sağlanamaması halinde nisbi çoğunlukla yani çoğunluk oyu ile karar verilmesi mümkündür.

3 — İl Daimi Encümen Üyelerinin seçiminde ise sözü edilen Kanunun 137. maddesi özel bir usul getirmiş bulunmaktadır. Bu madde hükmüne göre, İl Genel Meclisince Encümen Üyesi sayısının iki misli üye seçilerek bunlardan en çok oy alan yarısının asil üyeliklere, geriye kalan yarısının da yedek üyeliklere getirilmesi ve eşit oy alınma halinde Kur'a usulüne başvurulması icabeder. Bu maddeye göre, Encümen Üyeleri seçimi ile ilgili toplantılarda seçimlere geçilebilmesi için toplantı nisabının yani meclis tam sayısının yarıdan bir fazlasının hazır bulunması gerekecek, ancak Encümen Üyeliklerine seçilmiş sayılmak için salt çoğunluk aranmayacak, asil ve yedek üyelikler alınan oy sırasına göre yapılacak sıralama ile belli olacaktır.

4 — İkinci Başkan ve kâtiplerin seçimi ise »Vilayet Meclisi Umumisi Nizamnamei Dahilisi »nin birinci maddesindeki esaslar dairesinde gizli oy ve salt çoğunlukla, sağlanmadığı takdirde nisbi çoğunluğa baş vurularak madde hükümleri çerçevesinde yapılacaktır.

Buna göre işlem yapılmasını rica ederim.

İMZA
Hayrettin ERSÖZ
İçişleri Bakanı Y.
Müsteşar

Ashının ayıdır
28.12.1976
Mehmet EREN
Mah. İd. Gn. Md. Öz. İd Hiz.
Bürosu Memuru

T. C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Mahallî İd. Gn. Md.

Şb. Md. : Des. Hiz. 551-17/1120

Konu :

13/1/1977

Ankara

TETKİK KURULU BAŞKANLIĞINA

Başkanlığınızca bastırılıp, teşkilâta dağıtımı yapılan «T. C. İçişleri Bakanlığı ile İlgili Tüzük Yönetmelik Yönergeleri» izinli föyvolant eserden Genel Müdürlüğümüze 10 adet gönderilmiştir.

Genel Müdürlüğümüzde, 1 Genel Müdür Başyardımcısı, 7 Genel Müdür Yardımcısı ve Şube Müdürü kadrosu mevcuttur. Bu nedenle gönderilen miktar ihtiyacımızı karşılayamamıştır.

Mevcudu kalmış ise ilâve olarak yeteri kadar gönderilmesine izninizi arz ederim.

Turgut KILIÇER
Genel Müdür

NÜFUS

T. C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
NÜFUS İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

ANKARA

Sayı : 610/113-452-8601
Konu : Evlenme işlemleri Hk.

..... **VALİLİĞİNE**

Kıbrıs’da İki soydaşlarımızla evlenecek vatandaşlarımızın evlenme işlemleri ile ilgili olarak Dışişleri Bakanlığının 30.7.1976 günlü ve Konsolosluk Gn. Md. 3693 sayılı yazısı ekinde alınan Lefkoşe Büyükelçiliğinin açık telgrafi aşağıya çıkarılmıştır.

«Kıbrıs’ta Kıbrıs uyruklu soydaşlarımızla evlenecek vatandaşlarımıza ait cevaplı evlenme ilan tezkereleri, Medeni Kanunumuzun 98. maddesine göre nüfusa kayıtlı bulundukları ilçe merkezi evlenme memurluğuna gönderilmektedir. Cevaplar genellikle evrakın havale edildiği köy muhtarlarından eksik ve hatalı olarak alınmakta ve ilan sürelerine riayet edilmediği müşahade edilmektedir... Ayrıca ister ilçe evlenme memurluklarından ister muhtarlıklardan olsun alınan cevapların büyük bir çoğunluğunun ekinde nüfus kayıt ihracı bulunmamakta, bu hususta ilgili nüfus memurluğu ile ayrıca yazışmalar ve telgraf muhaberesini gerekli kılmaktadır.»

Keyfiyetin iliniz belediyeleri ile köy muhtarlarına ve nüfus teşkilatına duyurulmasını ve yukarıda belirtilen aksaklıkların giderilmesinin sağlanmasını, ilan tezkereleri cevabına behemahal müracaatçıların evlenmesinde esas alınacak nüfus kayıt ihracı kağıdının da eklenmesinin teminini önemle rica ederim.

Nazif DEMİRÖZ
Müsteşar Muavini
İçişleri Bakanı Adına

T. C.

NÜFUS İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı : 620-135-311

11307

ANKARA

16.12.1976

.....Valiliğine

.....Kaymakamlığına

T.C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğünden alınan 9.12.1976 gün ve 33-50 sayılı yazı örneği eklidir. Uygulamada bir yanlışlığa meydan verilmemesi bakımından yazı örneğinin dikkatli incelenerek gereğinin yapılmasını önemle rica ederim.

Nazif DEMİRÖZ
Müsteşar Muavini
İçişleri Bakanı Adına

Eki: 1 Yazı örneği

DAĞITIM:

Gereği için bütün valiliklere
ve kaymakamlıklara

Bilgi için:

Teftiş Kuruluna

Tetkik Kuruluna

TÜRKİYE CUMHURİYETİ EMEKLİ SANDIĞI
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Telgram adresi : Emeksan — Telefon : 17 41 20

Sayı : 33-50

ANKARA

Konu :

9.12.1976

.....**İÇİŞLERİ BAKANLIĞINA**

10.7.1976 günlü, 15642 Sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 1.7.1976 günlü ve 2022 Sayılı Kanunla;

- a) 65 yaşını doldurmuş, iş görme ve çalışma gücünden mahrum,
- b) 65 yaşını doldurmamış olmakla beraber başkasının yardımı (fiziki yardım) olmaksızın hayatını devam ettiremeyecek derecede malul,
- c) Çalışma yaşına gelmiş olmakla beraber durumlarına uygun bir işe yerleştirilmeyen sakat,

Türk vatandaşlarından kimsesiz ve muhtaç olanlara aylık bağlanması kabul edilmiştir.

Aynı Kanunun ikinci maddesi uyarınca, bu Kanuna göre bağlanacak aylıkların, bağlama ve ödeme işlemleri Sandığımızca yapılacaktır.

Söz konusu Kanunun 4 üncü maddesi uyarınca hazırlanan yönetmelik de 31.10.1976 günlü ve 15749 Sayılı Resmî Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiş bulunmaktadır.

Sözü edilen yönetmeliğin Bakanlığımıza bağlı nüfus dairelerini ilgilendiren 8 ve 17 nci maddeleri aşağıya aynen alınmıştır.

«NÜFUS KAYITLARI:

MADDE 8 —Aylık bağlanması talebinde bulunan şahsın kayıtlı olduğu nüfus idaresince, ana, baba, eş, çocuk ve kardeşlerinin, bunlardan

nüfus kayıtları evlenme veya sair nedenlerle başka yere nakledilmiş olanların nakledildikleri yerleri ve herhangi bir yerden aylık alanların dosya numaraları ile aylığı ödeyen kurumu, gösterir şekilde vukuatlı nüfus kütük kayıt örneği tanzim edilecektir.

İlgili, kayıtlı bulunduğu haneye başka yerden nakil suretiyle gelmiş ise, çıkarılacak kayıta geldiği yer belirtilecektir.

Nüfus kütük kayıt örneklerine, ilgilerin doğum tarihinde düzeltme yapılmış ise düzeltmeye ait mahkeme kararının tarih ve numarası da yazılacaktır.

Nüfus idaresince bu maddeye göre düzenlenmesi gerekli vukuatlı aile nüfus örneği ilgili tarafından nüfus idaresinden talep üzerine verilir veya aynı idarece Malmüdürlüğü veya Defterdarların isteği üzerine tanzim edilir.»

«AYLIKLARIN NÜFUS KAYITLARINA TESCİLİ:

Madde 17 — Bağlanan aylıklar, T.C. Emekli Sandığına ilgililerin kayıtlı oldukları nüfus idaresine bildirilmesi üzerine bu idarelerce nüfus kayıtlarına dosya numaraları ile birlikte işlenir.

Aylık alan kişinin ölümü, boşanması, evlenmesi veya vatandaşlık hakkını kaybetmesi halinde, ilgili nüfus idaresi, bu değişiklikleri nüfus tescili sırasında, değişiklik tarihlerin ay ve günlü olarak dosya numaraları ile birlikte T.C. Emekli Sandığına bildirmekle zorunludur.»

2022 Sayılı Kanuna göre aylık bağlanması isteğinde bulunanlar ile bunlara bilgi ve belge verecek kamu kuruluşlarına ve Sandığıımıza yardımcı olmak üzere Maliye Bakanlığınca, defterdarlık ve mal müdürlüklerinde birer eleman görevlendirilmiştir.

1 — Söz konusu Kanuna göre aylık bağlanmak üzere çıkarılacak iki nüsha vukuatlı nüfus kütük kayıt örneklerinde, yönetmeliğin yukarıya aynen alınan 8 inci maddesindeki bilgilerin mutlaka gösterilmesi,

2 — Sandığımızca aylık bağlandığı bildirildiğinde, aylık bağlandığının dosya numarası ile birlikte nüfus kütük kayıtlarına tescili

- 3 — Aylık almakta olan kişinin,
 a) Ölümü,
 b) Boşanması,
 c) Evlenmesi,
 d) Vatandaşlık hakkını kaybetmesi,

hallerinde, bu durumlarının nüfus kütüğüne işlendiği sırada ay ve günlü olarak durum değişikliklerinin dosya numaraları ile birlikte Sandığımızza bildirilmesi,

4 — Sözü edilen Kanuna göre aylık bağlanması, diğer şartlar yanında, ilgilinin muhtaç olması ile mümkündür. Muhtaç olduğu için aylık bağlanan kişinin muhtaçlığının kalkması halinde aylığının kesilmesi gerekir. Bu sebeple, aylık almakta olan bir kişiye, babası, eşi, oğlu veya kızından dolayı Sandığımız. Sosyal Sigortalar Kurumu, Bağ-Kur gibi sosyal güvenlik kuruluşlarının birinden aylık bağlandığı ilgili nüfus dairesine bildirildiğinde bu durumun dosya numarası ile birlikte Sandığımızza derhal intikal ettirilmesi,

5 — Bir yer nüfusunda kayıtlı olan bir kişinin başka mahalde oturması çok doğaldır.

Uygulamada bir kişinin ayrı ayrı yerlerden değişik tarihlerde aylık istediği de bir vakıdır.

Sandığımızca mükerrer aylık bağlanmasını önlemek için kesin tedbirler alınmış olmakla beraber, son bir tedbir olarak, aylık bağlandığı daha önce nüfusa tescil edilmiş bir kişi için ikinci bir def a yine aylık bağlandığı bildirilip nüfusa tescilinin istenmesi halinde keyfiyetin, (kişiye özel) bir yazı ile derhal Genel Müdürlüğümüze duyurulması,

Hususlarının Sayın Bakanlığınızca ilgililere tamimini emir ve müsaadelerine arz ederim.

**Türkiye Cumhuriyeti Emekli
 Sandığı Genel Müdürlüğü
 Ashın ayındır,
 10.12.1976**

EKİ :

- 1 — Yönetmelik
 2 — Vukuatlı nüfus kütük kayıt
 örneği formu
 3 — Tescil fişi formu
 4 — Form dilekçe
 5 — Tip yazı

ÖZLÜK İŞLERİ

T. C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Özlük işleri Gn. Md.

Şb. Md. Eğitim: 751.11.1.C/15500

ANKARA

Konu: Norveç Hükümeti Bursları

21/10/1976

Milli Eğitim Bakanlığı Dış Münasebetler Genel Müdürlüğünden alınan 14 Ekim 1976 gün ve 360/Av. Kon. Norveç 4-77/15-12703 sayılı yazıda:

Avrupa Konseyi Yüksek Öğrenim Bursları Projesi Çerçevesinde Norveç Hükümetinin, Kültürel İşbirliği Konseyine Üye Ülkeler emrine 1977-1978 Akademik yılı için (4) adet Yüksek Öğrenim Üstü burs tahsis etmiş olduğu bildirilmektedir.

Konseye üye ülkelerin hiçbirisi için ayrılmış özel kontenjan yoktur. Burslarla ilgili geniş bilgiler, bursların şartları aşağıda belirtilmiştir.

İlinizde görevli «Mülki İdari Hizmetler Sınıfına dahil personele geniş şekilde duyurulmasını ve açıklanan şartları taşıyanlar varsa aşağıda belirtilen adresten temin edecekleri müracaat formüllerini noksansız olarak doldurup en geç 15 Mart 1977 tarihinden önce de yine aynı adrese göndermelerini ve durumdan Bakanlığımız Özlük İşleri Genel Müdürlüğü Eğitim Biriminin de haberdar edilmesini sağlanmasını rica ederim.

Adres:

The Norwegian Ministry of Foreign Affairs,
 Press and Cultural Relations Department,
 Scholarship Section,
 N—OSLO—Dep,
 NORWAY.

BU BURSA TALİP ADAYLARIN:

- 1 — Üniversite mezunu olmaları
- 2 — Norveç dili veya İngilizceyi çok iyi bilmeleri
- 3 — 40 yaşını geçmemiş olmaları gerekmektedir

AYRICA BURS İSTEKLİLERİNİN AŞAĞIDAKİ İMKÂNLARDAN YARARLANMALARI SÖZ KONUSUDUR:

- 1 — Burslar 1 Eylül 1977 de başlayıp 31 Mart 1978 de sona erecektir.
- 2 — Aylık burs tutarı 2.200 Norveç kronu olup, Bursluya ilk masraflarını karşılamak için Norveç'e varışında 1.500 kron daha verilecektir.
- 3 — Gidiş-Dönüş yol giderlerini Bakanlığımız karşılayacaktır.

TEFTİŞ KURULU

T. C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Teftiş Kurulu Başkanlığı

Sayı : 242-1-21 — 17/2794

Konu : Mülkiye Müfettişlerinin Teftişleri Hk.

ANKARA

11.11.1976

.....**Tetkik Kurulu Başkanlığına**

Müfettişler tarafından yapılan teftişler sonunda büyük bir emek ve dikkatle düzenlenip mahalline ve mercilerine tevdi edilen teftiş lâyiha ve raporlarında belirtilen hataların ıslâhı, tenkit ve tavsiye edilen hususların yerine getirilmesi, mevzuatın yanlış anlaşılmasından doğan tatbikatın düzeltilmesi, hizmetlerin aksaksız yürütülmesi ve teftişten beklenen faydanın sağlanması gerektiği halde, bir evvelki teftişte tenkit konusu yapılan, düzeltilmesine ve tekrarına meydan verilmemesine işaret olunan hatalı ve mevzuata aykırı işlemlerin devamında ısrar edildiği, hatta Bakanlığına verilen müsbet cevapların aksine gereğinin yerine getirilmediği teftişler sonucunda yapılan değerlendirmelerden anlaşılmaktadır.

Teftiş neticelerinin yerine getirilmesinin sağlanması idarecilerimize düşen bir görevdir. Bu hususun sağlanmaması halinde teftiş veren memurun teftişin faydasına ve disiplinine olan inancının sarsılacağı kabul olunmalıdır.

Bu sebeple, teftiş neticeleri hassasiyetle takip edilmelidir. Yerine getirilmemiş tenkitlerin veya ıslâh ve ikmâl edilmediği halde, edilmişçesine cevaplar verildiğinin tesbit olunması hainde, sorumluları hakkında derhal kanuni Takibat yapılmalıdır. Bu suretle geniş ve çeşitli işler arasında, müfettişin eğitici, öğretici ve hizmete dönük çalışmasını ve teftiş birimlerinde inceleme ve araştırma yaparak daha faydalı olmasını sağlayacak tedbirler alınmasına, esasen pahalı bir hizmet dahı olan teftişin daha verimli hale gelmesine imkân hazırlanmalıdır.

Bilgi edinilmesini ve bu genelgenin bütün teftiş birimlerine duyurulmasını ve gereğince işlem yapılmasını rica ederim.

Oğuzhan ASİLTÜRK
İçişleri Bakanı
Ashın ayındır
14.12.1976